การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สุดสาคร อินทร์ทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2557

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สุดสาคร อินทร์ทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เสนอโดย นายสุดสาคร อินทร์ทอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(ศาสตราจารย์ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ)
วันที่ 8 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี)

.....กรรมการ
(ดร.เนติ เฉลยวาเรศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิไล นันทมานพ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.วสัน ปุ่นผล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.เนติ เฉลยวาเรศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ
ชื่อนักศึกษา	สุดสาคร อินทร์ทอง
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน และ 4) ศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง โดยการสุ่มจากห้องเรียนทั้งหมด 11 ห้องที่คละนักเรียนแล้ว ได้ห้องมัธยมศึกษา 4/6 มีนักเรียน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.861 3) แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน และ 4) แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.882 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน 7ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผล หลักสูตรที่พัฒนามีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลจากการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้อง และเหมาะสม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด

4. นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

Thesis Title	The Development of Local Curriculum on “The Legendary Thai-Yuan Saraburi Province”, Thai Language Learning Strand Group for Matthayomsuksa 4 Students
Thesis Advisors	Dr.Neti Chaloeywares
	Asst.Prof. Wanwilai Nunthamanop
Name	Sudsakorn Inthong
Concentration	Curriculum and Instruction
Academic Year	2014

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) develop of local curriculum on “The Legendary Thai-Yuan Saraburi Province” Thai Language Learning Strand Group for Matthayomsuksa 4; 2) compare the students’ learning achievement before and after the aforementioned curriculum; 3) study the behavior of the local conservation; and 4) study the students’ attitude towards the local curriculum on “The Legendary Thai-Yuan Saraburi Province”, Thai Language Learning Strand Group for Matthayomsuksa 4. The samples, selected by cluster sampling technique a total of 11 classrooms, were 46 Matthayomsuksa 4 students of Saraburiwitthayakhom School, Saraburi Province during the first semester of academic year 2014. The instruments used were 1) a local curriculum on “The Legendary Thai-Yuan Saraburi Province”, Thai Language Learning Strand Group for Matthayomsuksa 4 students, 2) the learning achievement test with a reliability of 0.861; 3) the behavioral assessment form on the local conservation, and 4) the assessment form on the attitude towards the local curriculum with a reliability of 0.882. The data were analyzed in terms of mean, standard deviation and t-test.

The results were as follows :

1. The development of the local curriculum comprised 7 procedures: 1) The studying and analyzing basic information, 2) Setting objectives, 3) Choosing the content, 4) Managing the content, 5) Choosing learning experiences, 6) Managing teaching and learning experiences and 7) the evaluating the curriculum. The draft curriculum comprised : 1) The principle, 2) The vision, 3) The objectives, 4) The structure, 5) The quality of the learners, 6) The scope of content, 7) The learning period, 8) The learning

management plans, 9) The media and resources and 10) The measurement and evaluation. The evaluation of the local curriculum by experts revealed that it was related and suitable.

2. The students' learning achievement after using the developed local curriculum was higher than that before using it at a significance level of .05

3. The students' behavior on local conservation was at the highest level.

4. The students' attitude towards the developed local curriculum was at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่ง จากดร.เนติ เฉลยวาเรศ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ชี้แนวทางในการทำวิจัยตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆมาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอบพระคุณไว้อย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ จันทร์เรือง ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี อาจารย์คณะครุศาสตรมหาวิทยาลัยราภัฏเทพสตรี ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย และให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ ถูกต้องตามกระบวนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.วัฒนพงษ์ เสมา ผู้อำนวยการ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม และคณะครู นักเรียน โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ทุกท่านที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย และสนับสนุนงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ผู้ก่อตั้งหอวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไท-ยวน จังหวัดสระบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นวิทยากรและให้ความรู้แก่นักเรียน ในการทำวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ นางสายพิรุณ อินทร์ทอง ภรรยา นายรวิสุต อินทร์ทอง บุตร ตลอดจนเพื่อนๆนักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 23 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา เป็นกำลังใจเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา แด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ให้ความรัก ให้ความเมตตา ความปรารถนาดีอย่างจริงใจ จนประสบผลสำเร็จทางการศึกษาอันมีคุณค่ายิ่ง

สุดสาคร อินทร์ทอง

สารบัญ

หน้า

หน้าอนุมัติ ก
บทคัดย่อภาษาไทย ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ง
ประกาศคุณูปการ ฉ
สารบัญ ช
สารบัญตาราง ฐ
สารบัญภาพ ฑ
บทที่ 1 บทนำ..... 1
ภูมิหลัง..... 1
ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 3
ความสำคัญของการวิจัย..... 4
ขอบเขตของการวิจัย..... 4
นิยามศัพทเฉพาะ..... 6
กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8
สมมติฐานการวิจัย..... 9

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 10
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร..... 12
ความหมายของหลักสูตร..... 12
ความสำคัญของหลักสูตร..... 14
องค์ประกอบของหลักสูตร..... 16
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร..... 17
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร..... 19
การประเมินผลหลักสูตร..... 23
รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร..... 26
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 30
ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น..... 30

หน้า

บทที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น..... 32
ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น..... 33
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 33
สาเหตุและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 34
ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 35
บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 37
แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 38
ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 40
การวัดและประเมินผลของหลักสูตรท้องถิ่น..... 41
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 42
ทำไมต้องเรียนภาษาไทย..... 42
เรียนรู้อะไรในภาษาไทย..... 42
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้..... 43
คุณภาพผู้เรียน..... 43
สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 44
ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี..... 48
ความหมายของตำนาน..... 48
ประเภทของตำนาน..... 49
ลักษณะของตำนาน..... 51
คุณค่าของตำนาน..... 52
ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี..... 52
วิถีชีวิต..... 53
ประเพณีวัฒนธรรม..... 54
ภูมิปัญญาชาวบ้าน..... 57
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 58
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 58
จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 59
องค์ประกอบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 62
วิธีการวัดและการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 63

หน้า

บทที่ 2 (ต่อ)
พฤติกรรมที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 65
พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น..... 66
ความหมายพฤติกรรมต่อการอนุรักษ์ท้องถิ่น..... 66
ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์..... 67
ประเภทของพฤติกรรม..... 69
องค์ประกอบของพฤติกรรม..... 69
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่มีต่อท้องถิ่น..... 70
การวัดพฤติกรรมต่อการอนุรักษ์ท้องถิ่น..... 71
เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น..... 72
ความหมายของเจตคติ..... 72
ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ..... 73
องค์ประกอบของเจตคติ..... 75
การเกิดเจตคติ..... 77
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ..... 78
การวัดเจตคติ..... 79
การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ..... 80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 82
งานวิจัยในประเทศ..... 82
งานวิจัยต่างประเทศ..... 86

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 89
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 89
แบบแผนการวิจัย..... 91
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 91
การสร้างเครื่องที่ใช้ในการวิจัย..... 91
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 98
การวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 100

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 104
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 104
ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 104
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 105

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 112
ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 112
วิธีดำเนินการวิจัย..... 112
สรุปผลการวิจัย..... 114
อภิปรายผล..... 116
ข้อเสนอแนะ..... 118
ข้อเสนอแนะทั่วไป..... 118
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป..... 119

บรรณานุกรม 121

ภาคผนวก..... 129
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ..... 130
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือ..... 132
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการทำ
วิทยานิพนธ์..... 138
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์..... 140
ภาคผนวก จ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 4 142
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่างการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรีกลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 268

หน้า

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ช แบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับนักเรียน)
แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 275
ภาคผนวก ซ แบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้รู้ในท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน)
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น..... 281
ภาคผนวก ฌ ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt})ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ผลคะแนนจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียน
สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียนโดยใช้สูตร t – test dependent
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 288
ภาคผนวก ญ แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน
แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)ของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน..... 308

หน้า

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ฏ แบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับนักเรียน)
แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น
ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น..... 314

ภาคผนวก ฏ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้..... 324

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์..... 329

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 90

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย..... 91

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 106

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 107

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยของระดับเจตคติของนักเรียนที่มีการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 108

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย..... 9
ภาพ 2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)..... 25
ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของทาบา (Taba)..... 26
ภาพ 4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Stake)..... 27
ภาพ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในรูปแบบซิปป์ (CIPP) 29

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการสืบทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ จากประสบการณ์ในชีวิตที่กลมกลืนกับวิถีชีวิตระหว่างตนเองกับธรรมชาติ มีการแก้ปัญหาการจัดการปรับตัวและการเรียนรู้ เพื่อการดำรงอยู่ของบุคคล ชุมชน และสังคม ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆเรื่อง จัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนผู้รู้เอง ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัยจึงควรมีการสืบค้นรวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ นับว่าเป็นคุณค่าแห่งปัญญาของคนไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมแต่กำลังจะถูกลืมเลือนหายไป (สำนักพัฒนาเกษตรกร, 2551)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้เกิดการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เพื่อให้มีการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ สถาบันการศึกษา ซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาโดยการให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การศึกษา การอบรม การสืบสวนทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างตลอดชีวิตการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม และในมาตราเดียวกันข้อ 3 ได้กำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ในมาตรา 27 ยังได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นบานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อ โดยการนำสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในด้านของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เลือกใช้ภาษาเพื่อการจรรโลงใจ การอนุรักษ์สืบสานภาษาถิ่นและสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนโดยชุมชน และเพื่อชุมชน จึงต้องมุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพ และประสบการณ์ ตลอดจนทักษะความรู้ ความคิด และกระบวนการทางวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนในทุก ๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น รวมทั้งเรื่องของมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภาษาถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดการต่อยอดทางวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของการคิด การเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการศึกษาของระดับชาติ และการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 11)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่มุ่งหวังจะพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึก วัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าของความเป็นไทยมีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 11-12)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีจุดเน้นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีความรักความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 4 อย่างคือ 1) การเรียนรู้จากภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในท้องถิ่น 2) การเรียนรู้ได้จากการศึกษาค้นคว้า 3) การเรียนรู้ได้จากการทำงานกลุ่ม 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ

ของท้องถิ่นโดยให้ผู้รู้ที่อยู่ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และถ่ายทอดภูมิปัญญาให้นักเรียน ขั้นตอนวิธีการในการพัฒนาหลักสูตร และแนวทางในการประเมินผลหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมาตรฐานการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ได้กำหนดในมาตรฐานที่ 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ต้องเข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย สามารถเล่านิทานพื้นบ้าน และตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า ดังนั้นการที่ผู้เรียนได้ทำความรู้จัก เรียนรู้ มีฐานความรู้ รวมทั้งซาบซึ้งและเกิดความตระหนักในมรดกอันทรงคุณค่าของท้องถิ่นก็จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย จนพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อันจะส่งผลต่อการอนุรักษ์และความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์อันดีงามของประเทศชาติต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาหลักสูตรเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นไปในลักษณะการจัดทำหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจ เกิดทักษะในการปฏิบัติและเกิดความรักในภูมิปัญญาทางภาษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร ทำให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและไม่ทอดทิ้งประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงาม มีความรู้สึกผูกพันและหวงแหนท้องถิ่นของตน จึงทำให้นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเนื่องจากมีผู้สืบทอด อนุรักษ์และช่วยกันส่งเสริม ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยกันเผยแพร่แก่คนรุ่นใหม่ต่อ ๆไปซึ่งจะช่วยให้ “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ให้คงอยู่ตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง “สืบสานตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีความรัก หวงแหนและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และร่วมมือกับบุคคลในท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น รักษาวัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ตลอดไป

2. เป็นแนวทางสำหรับครูได้นำไปพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการ และปัญหาของผู้เรียน ท้องถิ่น สังคม และเศรษฐกิจ

3. ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 มีจำนวนนักเรียน 297 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มห้องเรียน (Cluster sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 46 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2.2 พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2.3 เจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการใช้เนื้อหาจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยอิงมาตรฐานสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัดที่ 2 ตีความ แปลความและขยายความเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุกๆด้านอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 5 วิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น โต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเสนอแนวความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 8 สังเคราะห์ความรู้จากการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่ 1 สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัดที่ 2 วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษาและความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดูแล้วกำหนดแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 5 พูดในโอกาสต่าง ๆพูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจและเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัดที่ 5 วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ตัวชี้วัดที่ 4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดที่ 5 รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน

- ประวัติชาวไท-ยวน

หน่วยที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- การอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐาน

หน่วยที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

- ศาสนาและความเชื่อ
- ภาษาและวรรณกรรม
- การแต่งกาย
- อาหาร
- อาชีพ

หน่วยที่ 4 วัฒนธรรมประเพณี

- ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ

หน่วยที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

- การละเล่นพื้นเมือง
- สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้ระยะเวลาในการสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างและการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นในลักษณะการเพิ่มรายละเอียดหรือการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผล เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ.

2551 เป็นการพัฒนาไปสู่ชุมชนซึ่งสนองตอบต่อความต้องการและสภาพของชุมชนและผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ท้องถิ่นที่นำมาประมวลเป็นสาระการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสำนึกรักภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีตลอดถึงได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีการดำเนินชีวิตตามจารีตขนบธรรมเนียมของตนที่บรรพชนได้สืบทอดมาให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและสานต่ออย่างเป็นกระบวนการ ตามลักษณะทางวัฒนธรรมประเพณี สังคมสิ่งแวดล้อมและลักษณะพิเศษของท้องถิ่นที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล

ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี โดยมีหลักฐานเป็น ชุมชน ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นสถานที่จริงในปัจจุบัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน ด้านความรู้ที่เป็นทักษะจากเรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น หมายถึง การแสดงออกโดยการปฏิบัติ ซึ่งแสดงจากความสำนึกของนักเรียนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงคุณค่า เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมิให้สูญหาย โดยการส่งเสริม สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆของท้องถิ่น และร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินพฤติกรรมต่อการอนุรักษ์ท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

เจตคติต่อการเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และการแสดงออกโดยการประพฤติปฏิบัติซึ่งแสดงถึงความสนใจ เห็นคุณค่า และแสดงความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี ที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามวัดเจตคติของนักเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี

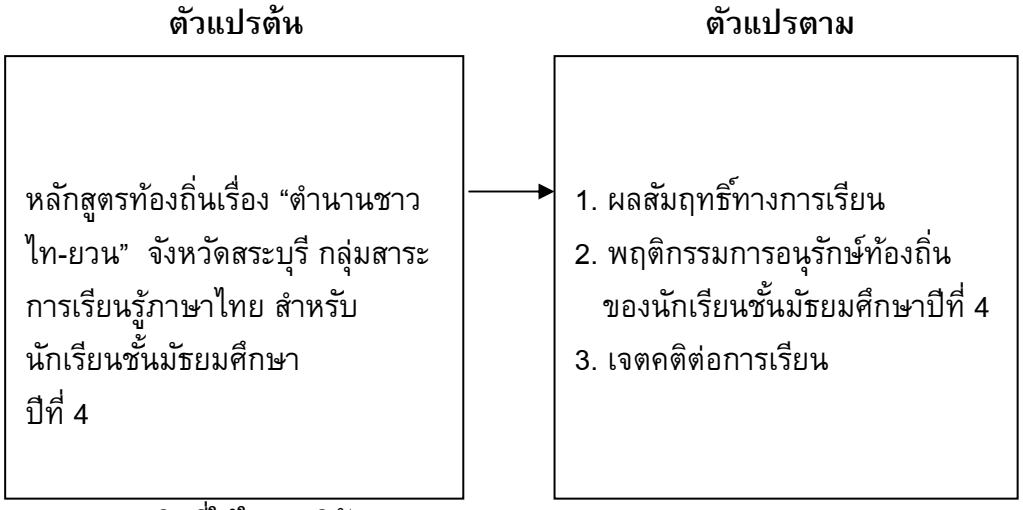
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆเพื่อเป็นแนวทางศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรพบว่ามีนักการศึกษาเสนอแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังที่ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 1) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ 2) มีประสบการณ์ ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับทาบา (Taba, 1962, pp. 10-11) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆของสังคม 2) กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำเสนอ 4) จัดลำดับของเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดระเบียบ จัดลำดับขั้นตอน และแก้ปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ 7) กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

นอกจากแนวคิดของนักการศึกษา ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีผู้เสนองานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยระบุขั้นตอนต่าง ๆที่มีความสอดคล้องกับข้อสรุปของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น งานวิจัยของใจทิพย์ เชื้อรัตพงษ์ (2539, หน้า 123-135) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ 12 ขั้นตอน คือ 1) จัดตั้งคณะกรรมการ 2) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) กำหนดจุดประสงค์ 4) กำหนดเนื้อหา 5) กำหนดกิจกรรม 6) กำหนดคาบเวลา 7) กำหนดเกณฑ์วัดผลประเมินผล 8) ทำเอกสารประกอบหลักสูตร 9) ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้ 10) เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร 11) การนำหลักสูตรไปใช้ 12) ประเมินผลหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ ชีวรัตน์ สาลี่ประเสริฐ (2545,หน้า 165-166) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออู่ทองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ซึ่งสอดคล้องกับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2545, หน้า 76-77) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบ คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตรซึ่งทั้งสามระบบนี้ต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

จากการศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล และได้องค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร ดังนี้ คือ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
    - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
    - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
    - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
    - 1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
    - 1.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
    - 1.6 การประเมินผลหลักสูตร
    - 1.7 รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.2 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.3 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.5 สาเหตุและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.6 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.7 บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.8 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.9 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
    - 2.10 การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
    - 3.1 ทำไมต้องเรียนภาษาไทย
    - 3.2 เรียนรู้อะไรในภาษาไทย
    - 3.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
    - 3.4 คุณภาพผู้เรียน
    - 3.5 สาระการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
   4.1 ความหมายของตำนาน
   4.2 ประเภทของตำนาน
   4.3 ลักษณะของตำนาน
   4.4 คุณค่าของตำนาน
   4.5 ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   5.2 จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   5.3 องค์ประกอบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   5.4 วิธีการวัดและการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
   5.5 พฤติกรรมที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
   6.1 ความหมายของพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
   6.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์
   6.3 ประเภทของพฤติกรรม
   6.4 องค์ประกอบของพฤติกรรม
   6.5 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่มีต่อท้องถิ่น
   6.6 การวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
7. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
   7.1 ความหมายของเจตคติ
   7.2 ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ
   7.3 องค์ประกอบของเจตคติ
   7.4 การเกิดเจตคติ
   7.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ
   7.6 การวัดเจตคติ
   7.7 การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   8.1 งานวิจัยในประเทศ
   8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรกำเนิดทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับการศึกษา การศึกษาจะมีหลักสูตรเป็นแกนที่ทุกฝ่ายต้องเกี่ยวข้อง และทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ หลักสูตรต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจที่กำลังเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังที่นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรที่แตกต่างกันไปหลายแนวคิด โดยมีจุดเน้นที่ต่างกันออกไปดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7-8) ได้สรุปความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นสิ่งที่ต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะนำมาใช้ โดยจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ให้แน่นอนลงไปว่าต้องการให้เกิดผลแก่ผู้เรียนอย่างไร ในจุดประสงค์ของหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาของแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการศึกษาของประเทศนั้น

2. หลักสูตรไม่ใช่รายวิชาหรือเนื้อหาสาระของวิชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่หากเป็นผลรวมของการผสมผสานหรือบูรณาการระหว่างองค์ประกอบหลายอย่างซึ่งเมื่อรวมกันเข้าแล้วจะส่งผลออกมาในรูปของมวลประสบการณ์ ในขณะเดียวกันองค์ประกอบเหล่านั้นไม่ได้มีความเป็นเอกเทศแต่จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้นในการออกแบบองค์ประกอบไม่ว่าองค์ประกอบใด ๆก็ตาม จุดหมาย เนื้อหา จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อองค์ประกอบอื่นด้วย

3. การที่หลักสูตรเป็นเพียงแผน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้ หรือครูหรือผู้สอนจะต้องอ่านแผนให้เข้าใจและจะต้องแปลออกเป็นแผนปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 25) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า(Input) ได้แก่ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ(Process)ผลผลิต(Output)ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, หน้า 9) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร

1. หลักสูตรเป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน
2. หลักสูตรเป็นเอกสารหลักสูตร
3. หลักสูตรเป็นกิจกรรมต่าง ๆที่จะให้แก่ผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน
5. หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์
6. หลักสูตรเป็นจุดหมายปลายทาง
7. หลักสูตรเป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

มนูญ ชัยพันธ์ (2548, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ เอกสารรูปแบบต่าง ๆที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับแนะแนวทางการเรียนรู้ของบุคคลที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ แนวดำเนินการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในทุกด้านได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล ทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ สารมารถนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่หรือการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 2) ได้นิยามหลักสูตรไว้อย่างกะทัดรัดว่า ได้แก่ “แผนสำหรับการเรียนรู้” และได้ขยายนิยามนี้ลงไปในรายละเอียดที่ค่อนข้างจะเป็นรูปธรรมว่าไม่ว่าจะมีการออกแบบให้เฉพาะเพียงใดก็ตาม หลักสูตรทุกประเภทจะประกอบด้วยส่วนประกอบที่แน่นอน ตามปกติหลักสูตรจะบรรจุข้อความเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะ หลักสูตรชี้ให้เห็นถึงการเลือกและการจัดเนื้อหา พร้อมทั้งบ่งบอกหรือแสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอนไม่ว่าจะมีจุดมุ่งหมายหรือการจัดเนื้อหาสาระเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตาม ประการสุดท้าย หลักสูตรจะรวมโปรแกรมการประเมินผลเข้าไว้ด้วย

ทาบา (Taba, 1962, pp. 10-11) ได้กล่าวสรุปความหมายของหลักสูตรกว้าง ๆ ว่า หลักสูตร คือ แนวทางการเตรียมมวลประสบการณ์ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาหลักให้เด็กได้มีส่วนร่วม

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander,1974, p.4) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ แผนการจัดโอกาสแห่งการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มผู้เรียนที่โรงเรียนหรือสถาบันต้องรับผิดชอบเพื่อการบรรลุ เป้าประสงค์กว้าง ๆและประสงค์เฉพาะที่วางไว้

บ็อบบิด, และแฟรงคลิน (Bobbit, & Franklin,1981,p.42) ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือ รายการของสิ่งต่าง ๆซึ่งนักเรียนและเยาวชนจะต้องทำและประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อทำสิ่งต่าง ๆให้ดีเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง โปรแกรมการศึกษาและมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ผู้สอนมีความประสงค์ จัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงความต้องการอันพึงประสงค์ที่ต้องการถ่ายทอดมวลประสบการณ์นั้น ๆไปสู่ผู้เรียนทั้งในด้านกิจกรรมเสริมทักษะ ความรู้ สติปัญญา อารมณ์สังคม และจิตใจ และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์อันเป็นปัจจุบัน

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาเพราะเป็นเครื่องมือชี้นำให้คน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดำเนินการไปให้ตรงเป้าหมายที่วางไว้ มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียนหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูสอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใดและจุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้นว่าต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วย หรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2544, หน้า 15-17) ให้เหตุผลความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองดีและมีคุณภาพ ประชาชนจะมีลักษณะและคุณภาพอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับการจัดหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ที่ผ่านหลักสูตรเป็นอย่างไร หลักสูตรจึงเสมือนเบ้าหลอม

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่าการจัดการศึกษานั้นมุ่งหวังจะให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไรและจะใช้อะไรเป็นเครื่องแสดงว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา หลักสูตรจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เช่น โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ฯลฯ ได้จัดการศึกษาให้เป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการเรียนการสอน หรือให้มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาเหมือน ๆกัน

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตร เป็นองค์ประกอบอันสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่า เด็กจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 6-7) กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปในทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอน และระหว่างทางที่จะไปจะต้องทำอะไรบ้าง ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผล ต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรและจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้องมีการเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550, หน้า 19) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า ความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนนั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาที่จะนำไปสู่ลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544ที่กำหนดไว้ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการทุก ๆด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รักการเรียนรู้ อันจะเป็นเครื่องบ่งชี้ไปถึงความเจริญของชาติบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหลักสูตรยังเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน และจะทำให้การศึกษาดำเนินไปด้วยดีแก่ตัวผู้เรียนเอง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนได้มีทิศทางในการสอน ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยตรงควรที่จะศึกษาในเรื่องของหลักสูตร ให้มีความรู้ความเข้าใจให้มากและถ่องแท้เพื่อเป็นส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ประเทศชาติต้องการให้ดีที่สุด

ชวลิต ชูกำแพง (2551, หน้า 28-29) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า เปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้น ๆหรืออาจกล่าวอีกนัยว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย หรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้นำทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปความสำคัญของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศซึ่งคนที่จบการศึกษาในแต่ละระดับในประเทศหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของคนที่ขบการศึกษาในระดับนั้น ๆ

2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา และถ้าประเทศใดหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมา

3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน

4. หลักสูตรเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องมาจากตัวหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งครูสามารถถอดแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้สะท้อนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ ตลอดทั้ง การจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาในแต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป

6. หลักสูตรเป็นเครื่องที่ทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จากความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสำคัญของหลักสูตร คือ หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประเมินผลไว้เป็นแนวทางตามแผนการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันต่อสถานการณ์และความเจริญทางสังคมในปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศของตนให้ตรงต่อความต้องการของสังคมโลก

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

ในตัวหลักสูตรจะวางองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นหัวข้อสำคัญ ๆเพื่อที่จะสามารถกำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องและเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้อย่างสอดคล้องใกล้เคียงกัน ดังเช่น

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร
4. จุดประสงค์ของวิชา
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

จิตรา ชูมณี (2545, หน้า 20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

กรมวิชาการ (2540) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร มีดังนี้ ความสำคัญ วิสัยทัศน์ โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร จะเป็นแนวทางให้การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 10) สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญดังนี้ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) เวลาเรียน 7) กิจกรรมการเรียนการสอน 9) การวัดผลและประเมินผล

ทาบา (Taba, 1962, p.14) ได้สรุปว่าหลักสูตรควรจะประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ คือ

1. จุดมุ่งหมายกับวัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้
3. รูปแบบการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนรู้

ไทเลอร์ (Tyler, 1968, p.1) ได้เสนอว่า องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย (educational purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสบการณ์ (educational experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุตามที่ตั้งไว้
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (organizational of educational experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการประเมิน (determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆท่านสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล แผนการสอน การที่หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสำคัญมากเสมือนเครื่องวัดหลักสูตรนั้น ๆด้วย

4. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ ดังนี้

พิสมัย ถีถะแก้ว (2542, หน้า 47) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมาย 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่มาใช้แทนหลักสูตรเดิมซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรเดิมทั้งระบบ

ศรินทิพย์ ภู่สำลี (2542, หน้า 36) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นการแก้ไขหลักสูตรที่มีอยู่แล้วเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือแบบของหลักสูตรเดิมแต่เป็นการแก้ไขเพื่อให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องกระทำอยู่ตลอดเวลาในการใช้หลักสูตร ส่วนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้นเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรเดิมทั้งระบบทุกองค์ประกอบของหลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 2) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ และกิจกรรมของการสอนของสถานศึกษานั้น ๆว่าสามารถวัดประเมินประสิทธิภาพ การเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนในหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพจะเป็นการสนับสนุนหลักในการพัฒนาประชาชนของประเทศชาติให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามทิศทางที่ชาติต้องการของสังคมและเปลี่ยนแปลงในสังคมเป็นผลทำให้หลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงซึ่ง ไม่สามารถกำหนดหลักสูตรให้คงที่อยู่แบบเดิมได้ตลอดกาล กระบวนการวางแผนหลักสูตรจึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ฉ่ำ เชื้ออินทร์ (2550, ย่อหน้า 5) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมืองและการปกครองภายในท้องถิ่น ภายในประเทศและต่างประเทศโดยมุ่งเน้นในการกำหนดจุดหมาย เป้าหมาย จุดประสงค์เนื้อหาสาระการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ทาบา (Taba, 1962, p.454) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้ จะมีผลกระทบทางด้านความคิด และความรู้สึกของทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

กู๊ด (Good, 1973, pp.157-158) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน

วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p.7) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายรวมถึงการสร้างเอกสารอื่น ๆสำหรับนักเรียนด้วย

ในการพัฒนาหลักสูตร เซย์เลอร์, และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp. 8 - 9) ชี้ให้เห็นว่าการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้น มีงานที่ต้องทำสำคัญ ๆอยู่ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณาและการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นที่สำคัญของหลักสูตรที่จัดทำนั้นว่ามีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวมและส่วนย่อยของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจน

2. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุประกอบการเรียนการสอน การเลือกสรรเนื้อหาสาระเพื่อการอ่าน การเขียน การทำแบบฝึกหัด และหัวข้อสำหรับการอภิปรายตลอดจนกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน

3. การกำหนดระบบการจัดวัสดุอุปกรณ์และการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้งการทดลองที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา และแต่ละชั้นเรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างและการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นในลักษณะการเพิ่มรายละเอียดหรือการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผล เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 เป็นการพัฒนาไปสู่ชุมชนซึ่งสนองตอบต่อความต้องการและสภาพของชุมชนและผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง หากต้องการให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่พัฒนาหลักสูตรจึงควรศึกษาขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรโดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆหลายขั้นตอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอ ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้และกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ

2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

ทาบา (Taba, 1962, p.12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (diagnosis of needs) ครูหรือผู้ร่างหลักสูตรเริ่มกระบวนการ ด้วยการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives) หลังจากที่ครูได้ระบุความต้องการของนักเรียนแล้ว ครูกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งควรเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (organization of contents) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้วต้องจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้อง คำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียน (selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้วครูคัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์เรียน (organization of learning experiences) กิจกรรมการเรียนการสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (evaluation and means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

ส่วนนักการศึกษาไทย ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 129) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้น จะต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อน เพื่อนำไปทดลองและแก้ไขจนแน่ใจว่าสามารถจะนำไปใช้ได้โดยทั่ว ๆไปพร้อมทั้งเสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชา
5. การเลือกเนื้อหาวิชา
6. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. การกำหนดประสบการณ์เรียนรู้

8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน

9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2537, หน้า 38) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย

3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ

4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล

5. การนำหลักสูตรไปใช้

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 38) เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบบร่างหลักสูตร

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 รูปแบบหลักสูตร หลังการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้ว ก็เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรแบบบูรณาการ

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนจะนำไปใช้ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทดลองใช้หลักสูตรนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ก่อนนำไปใช้ต้องอาศัย การจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตร มีอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชา เพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆดังนี้

2.2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2.2 การเตรียมงบประมาณ

2.2.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

2.2.4 วัสดุหลักสูตร

2.2.5 บริการสนับสนุนอาคารและสถานที่

2.2.6 ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา

2.2.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

2.3 ดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนนี้นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มีความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรหรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

3.1 วางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่า หลักสูตรจะประเมินส่วนใดบ้าง เช่น การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จการศึกษา เป็นต้น

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น ๆ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูล

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้การตีความอธิบาย ลงสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆของหลักสูตรต่อไป

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2540, หน้า 11) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการได้ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร
3. ศึกษาแนวคิด รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร
4. ยกร่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร
5. กำหนดจุดประสงค์ และรายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา
6. กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผล
7. จัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
8. ทดลองและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง
9. ประกาศใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
10. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

จากแนวคิดข้างต้น ขั้นตอนต่าง ๆของการพัฒนาหลักสูตร ภาพรวมที่กล่าวมานี้สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆในการปรับใหม่นั้น อาจกำหนดขั้นตอนโดยสรุปได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (diagnosis of needs)

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives)

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (selection of contents)

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (organization of contents)

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียน (selection of learning experiences)

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์เรียน (organization of learning experiences)

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (evaluation and means of evaluation)

6. การประเมินผลหลักสูตร

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร คือ การประเมินผลซึ่งการประเมินผลเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพัฒนาร่วมกัน เพื่อทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นหลักสูตรที่ดีหรือมีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง การประเมินผลของการใช้หลักสูตร ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2543, หน้า 219) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรใด ๆก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการสำคัญ ๆ คือ 1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ 2) เพื่อตัดสินว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ 3) เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิตคือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 95) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆในระบบหลักสูตร ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานความมุ่งหวังและการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดมีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้เลย

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, หน้า 58) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อพิจารณาว่า โครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องระหว่างกันเพียงไร และ

โครงสร้างดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับปรัชญา แผนพัฒนานโยบายของประเทศและความต้องการของสังคมเพียงไร ตลอดทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงสร้างหลักสูตรด้วย

2. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรว่าสมควรจะนำไปใช้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

3. เพื่อพิจารณาคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรว่ามีคุณลักษณะหรือคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในหลักสูตรหรือไม่ รวมถึงพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกด้วย

ฉวีวรรณ แซ่ซี (2546, หน้า 9) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆเช่น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาการ กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารหลักสูตร และการบริหารวิชาการดูว่าหลักสูตรนั้นได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวถึงในบทความนี้ สามารถช่วยผู้ประเมินหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆกัน การที่ผู้ประเมินจะเลือกใช้แบบไหนขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ความสะดวกตลอดจนข้อมูลที่ผู้ประเมินพอจะหาได้เพื่อจะนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตร แต่อาจจะใช้ผลเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่นก็ได้ เช่น ให้ข้อมูลที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าแก่นักเรียน ให้ข้อมูลที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการสอนแก่ครู วินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน ให้ข้อมูลที่แสดงถึงระดับสัมฤทธิ์ผลแก่บุคคลภายนอกวงการศึกษาหรือแก่สื่อมวลชน เป็นต้น

วารีรัตน์ แก้วอุไร (2543, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลของหลักสูตรทั้งหมดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ การดำเนินการใช้และผลของการใช้หลักสูตร ตลอดจนการตัดสินคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตร แล้วนำมาวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจให้คุณค่าแก่หลักสูตรว่าหลักสูตรมีข้อดี จุดอ่อนในเรื่องใด รวมทั้งผลการใช้หลักสูตรและตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณค่าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเพราะจะทำให้ทราบว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จเพียงใด มีอะไรที่จะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือจะตัดสินใจอย่างไรต่อไป การประเมินหลักสูตรมี 3 ระยะหลัก ๆ คือ การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร การประเมินหลังการใช้หลักสูตร ถ้าต้องการได้ข้อมูลที่เป็นภาพรวมของการพัฒนาหลักสูตรทั้งหมดเมื่อใช้หลักสูตรครบแล้ว ก็ควรประเมินทั้งระบบหลักสูตร

สตัฟเฟิลบีม, และคนอื่น ๆ (Stufflebeam, et al., 1971, p.128) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าการประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูลเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

เวอร์เทน, และ แซนเดอร์ส (Worthen, & Sanders, 1973, p.19) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรไว้ว่า การประเมินผลมีลักษณะเป็นกระบวนการตัดสิน

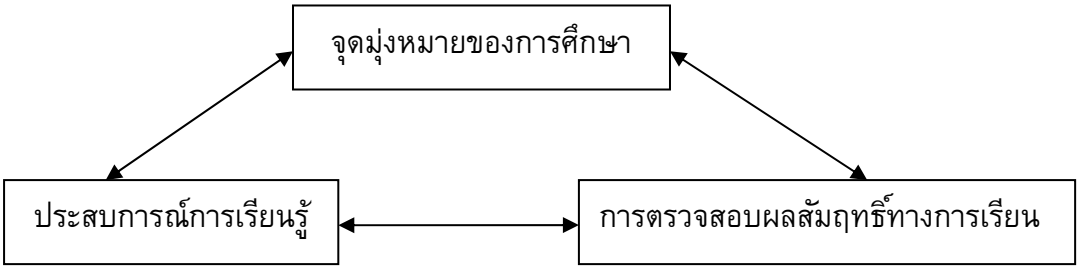
คุณค่าของผลผลิต วิธีการ จุดหมาย และประโยชน์ ที่ได้รับจากโครงการโดยเน้นในเรื่องการตัดสินคุณค่าของสิ่งดังกล่าว

เกย์ (Gay, 1992, p.3) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นของการตัดสินใจ ก่อนที่จะถึงจุดหมาย ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตร จะเกิดประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นตอนของการตัดสินใจก่อนที่จะถึงจุดหมาย

7. รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler's Model of Evaluation)

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, pp.110-125) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)
ที่มา : (สุภวรรณ สิงห์คะ, 2545, หน้า 53)

ไทเลอร์ (Tyler) มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูแลผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรจึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model)

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ถือว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรด้วย ไทเลอร์ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้าง ๆโดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (goal sources) คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (goal sources) คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา

2. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

4. เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

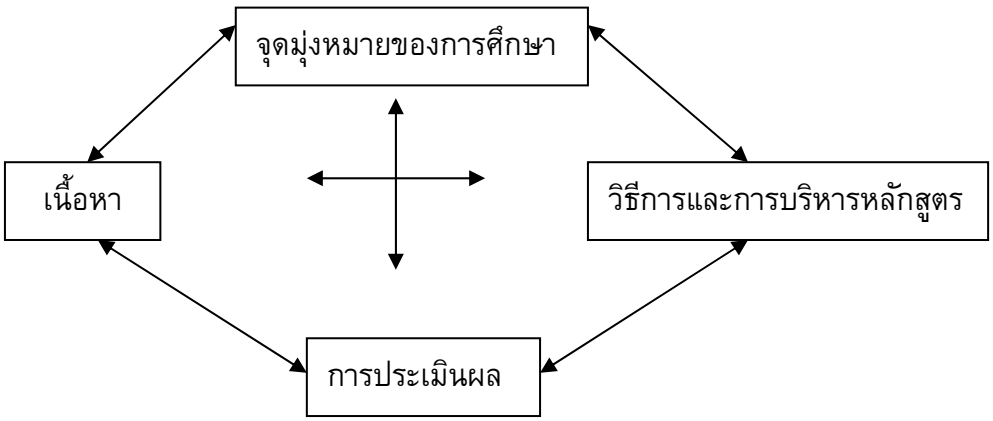
5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หาหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ เป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (pre-post measurement)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของทาบา (Taba's Model of Evaluation)

ทาบา (Taba, 1962, pp. 413-444) นักพัฒนาหลักสูตรชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่ง ได้แสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยอธิบายการประเมินผลว่าเป็นการพิจารณาขั้นตอนต่าง ๆของการพัฒนาหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่นเดียวกับไทเลอร์ แต่แยกพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังภาพ 3

ภาพ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของทาบา (Taba)
ที่มา : (สุภาวรรณ สิงห์คะ, 2545, หน้า 54)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence Contingency Model)

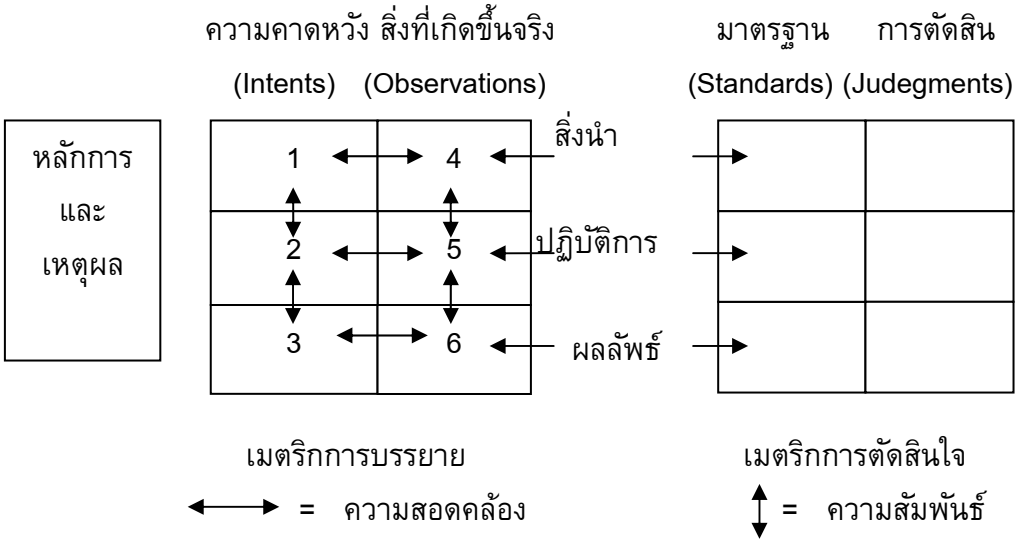
สเตค (Stake, 2005, pp.443-466) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินผลหลักสูตรโดยการประเมินส่วนประกอบของการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆส่วนโดยไม่เพียงแต่จะพิจารณาเฉพาะผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเท่านั้น ควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตร 3 ด้าน คือ

1. ด้านสิ่งที่มาก่อน หรือสภาพก่อนเริ่มโครงการ หมายถึง สิ่งต่าง ๆที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะนิสัยของชุมชน

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ และบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

3. ด้านผลผลิต หรือผลที่ได้รับจากโครงการ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เจตคติของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลมา 3 ชนิด ผู้ประเมินต้องแยกเป็น 4 ประเภท คือ ผลที่คาดหวัง ผลที่เกิดขึ้นจริง มาตรฐานที่ใช้ และที่มาของหลักการตัดสินใจ ซึ่งมีรูปแบบการประเมิน ดังภาพ 4

ภาพ 4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Stake)
ที่มา : (สุภวรรณ สิงห์คะ, 2545, หน้า 55)

สำหรับวิธีการในการประเมินตามแนวนี้นั้น ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการอธิบายก่อน คือต้องมีการศึกษาตามความสอดคล้องระหว่างผลที่คาดหวัง กับผลที่เกิดขึ้นจริง และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้และมาตรฐานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วจึงตัดสินใจ นั่นคือจากแผนภูมิภาพ 4 ตั้งแต่ช่องที่ 1-6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนว คือในแนวตั้ง ได้แก่ ช่อง 1- 2 -3 และ 5-6-7 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นอำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และในแนวนอนได้แก่ช่อ 1-, 2-5 และ 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริงในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังหรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม (Strfflebeam, 1977, pp.128-150) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาเอาไว้ว่าเป็นกระบวนการบรรยายการหาข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจหาทางเลือก รูปแบบการประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินทางการศึกษาประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ

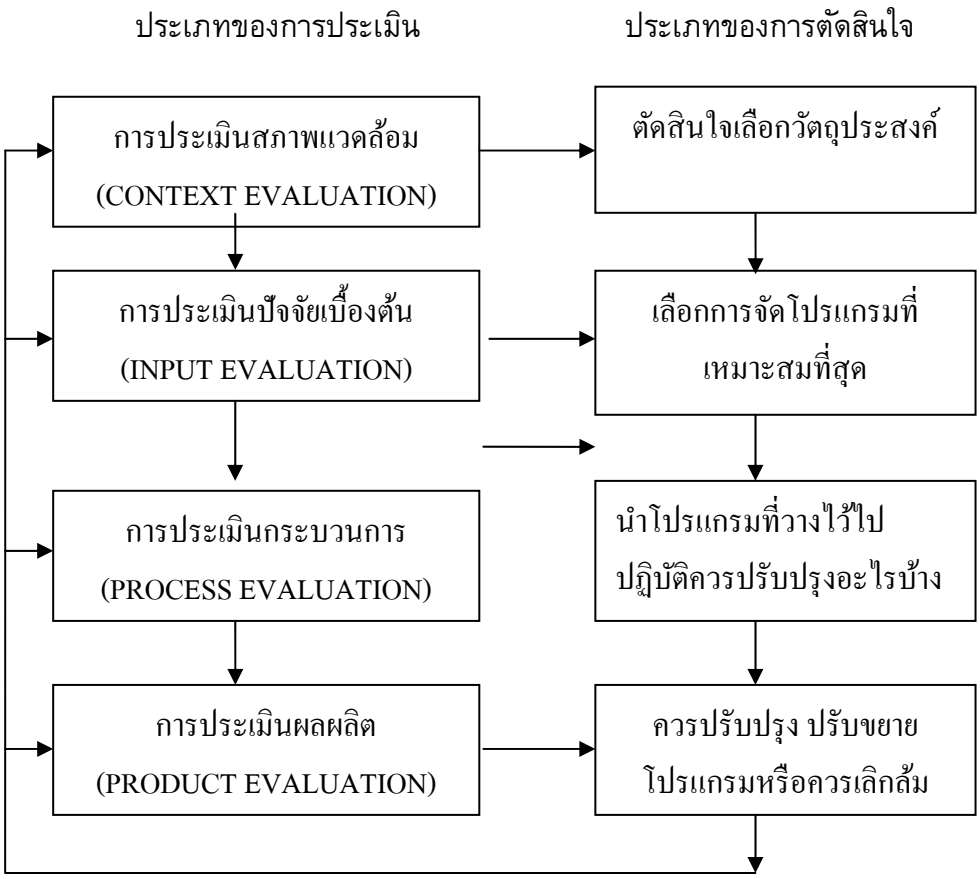
1. การประเมินด้านบริบท (Context evaluation) คือ การประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนนโยบาย เพื่อสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการอื่น ๆ

2. การประเมินตัวป้อน (Input evaluation) คือ การประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการการประเมินผลในส่วนนี้เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจว่าระบบโครงสร้างต่าง ๆของหลักสูตร รวมทั้งวิธีการและระบบการบริหารงานของหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะใช้วิธีการใดที่เหมาะสมกว่า

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) คือ การประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านของการพัฒนาการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาภายในและภายนอกห้องเรียน การประเมินในส่วนนี้จะใช้แล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation) คือ การประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรตามวิธีการและแนวดำเนินการสอนตามที่ได้ตัดสินใจแล้ว การประเมินผลส่วนนี้เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงข้อบกพร่องของการวางแผนการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ว่าจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และเมื่อดำเนินการปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงแล้วจะต้องทำการประเมินกระบวนการเดิมเช่นนี้อีก เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แสดงองค์ประกอบไว้ ดังภาพ 5 ดังนี้

ภาพ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในรูปแบบ ซิปป์(CIPP)
ที่มา : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541, หน้า 168)

สงัด อุทรานันท์ (2537, หน้า 289) กล่าวว่า การประเมินแบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) เหมาะสมในการประเมินเป็นแบบระบบหลักสูตร มิติที่น่ามองสำหรับการประเมินส่วนต่าง ๆ คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม ปรัชญา และแนวคิดต่าง ๆเพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมาย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงานโดยเฉพาะกระบวนการบริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินว่าผลิตผลตรงกับเป้าหมายของหลักสูตรหรือความต้องการของสังคมเพียงใด

ทิศนา แขมมณี (2544, หน้า 133-152) ได้กล่าวถึง การประเมินผลหลักสูตรโดยใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) ว่า

Context evaluation หมายถึง การประเมินผลวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆที่มีอยู่ในหลักสูตร

Input evaluation หมายถึง การประเมินผลระบบโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งระบบการจัดการบริหารหลักสูตรต่าง ๆด้วย

Process evaluation หมายถึง การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

Product evaluation หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร

กล่าวโดยสรุป แบบจำลองของซิปป์ (CIPP Model) เป็นรูปแบบที่สามารถประเมินได้ทั้งระบบและต่อเนื่อง เพราะเป็นการประเมินตั้งบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รูปแบบนี้สามารถให้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดแก่ผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลงหรือดำเนินโครงการต่อไป จึงทำให้รูปแบบนี้เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในการประเมินโครงการและการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1. ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2543, หน้า 5) ได้ให้ความหมายหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง

2. ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง

4. ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน

สำลี รักสุทธิ (2544, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเจตคติและคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามให้ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆของชาติบ้านเมือง

นิคม ชมพูหลง (2545, หน้า 89) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ ประสบการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สิตปัญญา ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยพยายามใช้ทรัพยากรท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

ฆนัท ธาตุทอง (2550,หน้า 115) ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความเป็นจริงของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่วัฒนธรรมประเพณี อาชีพและค่านิยมของผู้เรียนและชุมชน

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่าง ๆหรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆเน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลในการเรียนรู้ต่าง ๆผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและท้องถิ่นของตนได้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, ย่อหน้า 1)

จากความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นที่ท่านผู้รู้และนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ มวลประสบการณ์ที่มีความต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยพยายามใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างสำนึกรักในท้องถิ่นของตน

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี หมายถึง หมายถึงมวลประสบการณ์ต่าง ๆที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ท้องถิ่นที่นำมาประมวลเป็นสาระการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสำนึกรักภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี ตลอดถึงได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีการดำเนินชีวิตตามจารีตขนบธรรมเนียมของตนที่บรรพชนได้สืบทอดมาให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและสานต่ออย่างเป็นกระบวนการ ตามลักษณะทางวัฒนธรรมประเพณี สังคมสิ่งแวดล้อมและลักษณะพิเศษของท้องถิ่นที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล

2. ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น

ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะดังต่อไปนี้ กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2543, หน้า 5)

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหามุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการไม่แยกส่วนของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

4. เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรมจริยธรรมและการธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนและของประเทศชาติ

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, หน้า 144) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นว่า เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ ดังนี้

1. จัดหลักสูตร โดยยึดกิจกรรมหรือประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลัก

2. กิจกรรมหรือประสบการณ์นั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

3. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องเป็นทั้ง นักวางแผน นักจิตวิทยานักแนะแนว และนักพัฒนาการ

4. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนโดยวิธีแก้ปัญหา โดยครูจะต้องสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหานั้นด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมเข้าค่าย วิธีนี้ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้ใช้วิธีการแก้ปัญหา และการสร้างงานของตนขึ้นมาเอง โดยมีครูคอยช่วยหาทางให้ผู้เรียนแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือกระทำสร้างงานสังเกตและวางแผน เพื่อหาประสบการณ์จากการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้น การเรียนโดยวิธีดังกล่าวผู้เรียนจะได้รับทักษะ ความรู้ ตลอดจนเนื้อหาสาระ ที่ตรงกับ

ความต้องการและความสนใจของเขาผู้เรียนจึงสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. เป็นการพัฒนาสื่อและใช้การเรียนการสอนที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพท้องถิ่น

6. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ใช้กับรายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือรายวิชาเพิ่มเติมก็ได้

3. ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) คือ

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยท้องถิ่นเองทั้งหมด แต่ต้องเป็นไปตามนโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนดไว้ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริการัฐแต่ละรัฐสามารถจัดทำหลักสูตรของตนเองตามความต้องการของรัฐนั้น ๆ ได้แต่ต้องไม่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลส่วนกลาง (Federal Government) ที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ

2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากหลักสูตรแม่บทที่ส่วนกลางจัดทำ กล่าวคือ ส่วนกลางของรัฐจัดทำหลักสูตรแม่บท และเว้นที่ว่างให้ท้องถิ่นมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เช่น หลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในประเทศไทย เป็นต้น หลักสูตรท้องถิ่นประเภทนี้จะพัฒนาได้เป็น 2 กรณี คือ

2.1 หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยปรับบางส่วนของหลักสูตรแม่บท กล่าวคือ เป็นการปรับองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท เช่น ปรับรายละเอียดของเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

2.2 หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ หรือ การสร้างหลักสูตรย่อย เพื่อเสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

3. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาสำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นหลักสูตรที่หน่วยงานในท้องถิ่นพัฒนาเป็นหลักสูตรเฉพาะกิจและเป็นหลักสูตรระยะสั้นๆ เพื่อใช้กับชุมชนหรือท้องถิ่นตามความต้องการและความสมัครใจของผู้เรียน รวมทั้งความสอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น อาทิ หลักสูตรซ่อมมอเตอร์ไซค์ หลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้าที่จัดโดยกรมศึกษานอกโรงเรียนหรือกรมอาชีวศึกษาในประเทศไทยเป็นต้น

4. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ เนื้อหาองค์ความรู้จึงเกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี อาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ควรได้รับ

การถ่ายทอดพัฒนาไปสู่ผู้เรียน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มขยาย หรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมให้ความเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท ไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

วิชัย ประสิทธิวุฒิเวชช์ (2542, หน้า 124) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแกนกลางและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนามาจากส่วนกลาง มาปรับ ขยายหรือเพิ่มหรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

มานิต สิทธิศร (2543, หน้า 39) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มรายละเอียด เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน แผนการสอนสู่การเรียนการสอน กำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท

จากแนวคิดของนักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การสร้างและการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นในลักษณะการเพิ่มรายละเอียดหรือเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น เป็นการนำการพัฒนาสู่ชุมชนที่สนองตอบต่อความต้องการและสภาพของชุมชนและผู้เรียนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. สาเหตุและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 109-110) กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ได้กำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระและกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพของท้องถิ่นได้ จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิต เพื่อให้นำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างเป็นสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้เร็วกว่า จึงควรมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ชีวิตจริงตามสภาพของท้องถิ่น ช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกผันต่อท้องถิ่น

4. ทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยหลักสูตรท้องถิ่นสามารถเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอนได้

นิคม ชมพูหลง (2545, หน้า 90) ได้กล่าวถึงสาเหตุและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรท้องถิ่น เพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการจัดตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ วิชาความรู้ต่าง ๆที่จัดให้เรียนกันนั้นจึงค่อนข้างโน้มเอียงไปในลักษณะที่เอื้ออำนวยแต่การดำรงชีวิตในสังคมชุมชนเมือง โดยยังมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตในชุมชนค่อนข้างน้อยประกอบกับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนท้องถิ่นและชุมชนปรับตัวตามไม่ทัน บังเกิดผลเป็นปัญหาชุมชนชนบท ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม และวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในเชิงลบค่อนข้างมาก ปัญหาต่าง ๆดังกล่าวน่าจะผ่อนคลายลงบ้างหากมีความคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และมีกระบวนการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละท้องถิ่น และหากยิ่งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยแล้วก็ยิ่งจะสามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้น และตรงตามความสามารถต้องการท้องถิ่นมากขึ้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างมากเพราะการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และมีกระบวนการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละท้องถิ่นหลักสูตร การสร้างหลักสูตรต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุดและนำไปใช้จัดการเรียนการสอนควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ดียิ่งขึ้น

6. ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 109 - 110) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า ถึงแม้ว่าจะมีหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทแล้วแต่ก็ยังต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นทั้งนี้มีเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระและกิจกรรมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักทั่ว ๆ ไปไม่สามารถประมวลรายละเอียด

เกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีผลกระทบโดยตรงต่อทรรศนะและการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครัว และท้องถิ่น ตลอดจนดำเนินอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างเป็นสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวเพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมท้องถิ่นของตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัวซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจ และไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองนอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันรวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมายและมีค่า บ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถบูรณการเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอนไม่ว่าด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดงวรรณกรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

อุดม เชยกีวงศ์ (2545, หน้า7 - 8) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่แท้จริง

2. ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

3. ทำให้การเรียนมีความหมายต่อชีวิต และผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ได้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและมุ่งการเรียนอย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนหรือตัดตอนเป็นท่อน ๆ ของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัด

กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของครูผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคม ตนเอง และวิชาการอย่างเหมาะสม

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม (คิดเป็น) กับชีวิตของตนเอง

5. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง

6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

7. ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม ในด้านศีลธรรม สันติภาพการธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชน และชาติ

8. สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนั้น ๆ ไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งล้าสมัยแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมตามสภาพที่เป็นจริง ได้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะ เนื้อหาสาระสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่แท้จริง

2. ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3. ผู้เรียนได้รู้วิธีแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต

4. ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน

7. บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นิคม ชมพูหลง (2545, หน้า 221) สรุปได้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร
2. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ
3. ผู้บริหารโรงเรียน
4. ครูผู้สอน

5. ศึกษานิเทศก์

6. กรรมการกลุ่มโรงเรียน

7. หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/ศึกษาธิการอำเภอ

8. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด/ผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

9. ผู้แทนชุมชน/ท้องถิ่น

10. นักเรียน

ปรีชา จันทรสิทธิเวช (2548, หน้า 204) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรให้บุคคลากรในท้องถิ่นจากหลายฝ่ายได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีและเป็นที่ยอมรับซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องจาก 2 ฝ่าย ต่อไปนี้

1. บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน

2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่

นักวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาที่เกี่ยวข้อง คณาจารย์จากสถาบันระดับอุดมศึกษา

ตัวแทนประชาชนในสังคม เช่น ผู้ปกครอง ตัวแทนหน่วยงานในท้องถิ่นผู้ประสบความสำเร็จในแต่ละสาขาอาชีพ รวมทั้งผู้สนใจ

ผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรประกอบไปด้วย นักเรียน ครู บุคลากรจากภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล นักการศึกษาในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันออกไป ควรเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน

8. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544, หน้า 167) ได้แบ่งหลักสูตรท้องถิ่นเป็น 3 ประเภท คือ

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยปรับเปลี่ยนบางส่วนของหลักสูตรแกนกลาง

2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นส่วนย่อย เพื่อใช้เสริมสร้างหลักสูตรแกนกลาง

3. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นในท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ

สำหรับหลักสูตรทั้ง 3 ประเภท สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นโดยปรับเปลี่ยนบางส่วนของหลักสูตรแกนกลาง เป็นการปรับส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางที่ส่วนกลางได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่จะดำเนินการปรับส่วนเนื้อหาสาระกลุ่มสาระใดสาระหนึ่ง เช่น

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับศาสนา ศาสนพิธี หลักธรรมทางพุทธศาสนา เนื้อหาในส่วนดังกล่าวก็มีความจำเป็นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับชุมชนหรือท้องถิ่นที่กลุ่มคนส่วนใหญ่หรือชุมชนนั้นมีการนับถือศาสนาอื่น ๆนอกเหนือจากศาสนาพุทธก็ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับศาสนาอื่นด้วย

2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นส่วนย่อย เพื่อใช้เสริมสร้างหลักสูตรแกนกลาง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นเป็นส่วนย่อย เพื่อใช้เสริมหลักสูตรกลางนั้น เป็นการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่โดยเฉพาะ สำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเสริมเนื้อหากลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตรแกนกลางหรืออาจนำไปใช้ได้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่เฉพาะเจาะจงกลุ่มสาระใดสาระหนึ่ง ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกรณีหนึ่ง ๆที่จะดำเนินการดังเช่นการพัฒนาหลักสูตรในกรณีแรก ตัวอย่างเช่น การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น งานจักสานด้วยย่านลิเภา กล้วยเล็บมือนาง ของดีเมืองชุมพร การทำไข่เค็มไชยา เป็นต้น หรือหลักสูตรท้องถิ่นสวนน้ำจันทร์กระพ้อ ของอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถพัฒนาหลักสูตรไม่เฉพาะเจาะจงว่าอยู่กลุ่มสาระใดเป็นการบูรณาการหลาย ๆกลุ่มสาระเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจ ภูมิใจและเห็นค่าของดีมีค่าในท้องถิ่นของตนเป็นต้น นอกจากนี้สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมรายวิชาต่าง ๆตามความจำเป็นและความต้องการของชุมชนและสถานศึกษานั้น ๆ

3. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นใช้ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่โดยเฉพาะเพื่อใช้สำหรับชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวไม่มีการกำหนดไว้จากหลักสูตรจากแกนกลางแต่อย่างใด การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกรณีนี้จะมีการดำเนินการอยู่มาก ในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน หลักสูตรวิชาชีพของกรมพัฒนาชุมชน หลักสูตรระยะสั้น กลุ่มสนใจของการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้จะพัฒนาขึ้นเพื่อนำไปใช้กับชุมชนหรือท้องถิ่นใด ๆตามความต้องการและความสมัครใจของผู้เรียน เช่น ซ่อมมอเตอร์ไซด์เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า หลักสูตรทอผ้า ลีลาศ การประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยใบยางพารา ช่างซ่อมแอร์ ช่างยนต์ การเพาะปลูกทำสวนผลไม้ เป็นต้น เป้าหมายของหลักสูตรดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่การฝึกอาชีพให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับนำไปประกอบอาชีพ ทำมาหากินเลี้ยงชีวิตตนเองให้อยู่อย่างสงบสุขในชุมชนท้องถิ่นของตน

หลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าว ประเภทแรกเป็นการปรับหลักสูตรแม่บทบางส่วน ได้แก่ การปรับองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางโดยการปรับรายละเอียดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ประเภทที่สองเป็นหลักสูตรที่พัฒนาเป็นรายวิชาใหม่หรือรายวิชาเพิ่มเติมหรือเนื้อหาสาระใหม่หรือการสร้างหลักสูตรย่อย เพื่อเสริมสร้างหลักสูตรแม่บทและ ประเภทที่สาม เป็นหลักสูตรที่พัฒนา

สำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะกิจระยะสั้น ๆเพื่อใช้กับชุมชนหรือท้องถิ่นตามความต้องการและความสมัครใจของผู้เรียน

9. ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในการศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้มีผู้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอน ดังนี้

กรมวิชาการ (2540, หน้า 33-35) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
2. การปรับรายละเอียดของเนื้อหา
3. การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การจัดสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่
5. การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545, หน้า 12-27) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับโรงเรียน มีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สภาพและความต้องการ
2. วิเคราะห์หลักสูตร
3. กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร
4. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การปรับรายละเอียดของเนื้อหา
6. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน
7. การจัดทำสื่อการเรียนการสอน
8. การจัดทำเนื้อหา/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่
9. การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน
10. จัดทำแผนการสอน

อุดม เชยกีวงศ์ (2545, หน้า 33-37) สรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นจำเป็นต้องศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามขั้นตอนซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน
2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดความต้องการของชุมชน
3. การจัดทำผังหลักสูตร
4. การเขียนแผนการสอน
5. การจัดการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การสร้างและการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นในลักษณะการเพิ่มรายละเอียดหรือการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผล

10. การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น

ประเสริฐ เรือนนะการ (2531, หน้า 87) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นนั้นมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม กิจกรรมสำรวจตรวจสอบ การทดลอง กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า หรือโครงงานต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมเหล่านี้ต้องคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนอาจทำชิ้นงานเดียวกันได้เสร็จในเวลาที่แตกต่างกันผลงานที่ได้ก็อาจแตกต่างกัน กิจกรรมเหล่านี้ต้องเก็บรวบรวมผลงานเข้าแฟ้มพัฒนางาน เช่น รายงาน ชิ้นงาน บันทึก ทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ความซาบซึ้ง กิจกรรมที่ผู้เรียนทำและผลงานเหล่านี้ต้องใช้วิธีประเมินที่มีความเหมาะสมและแตกต่างกันเพื่อช่วยให้สามารถประเมินความรู้ความสามารถและทักษะที่แท้จริงของผู้เรียนได้ การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการประเมินหลาย ๆด้าน หลาย ๆวิธีในสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับชีวิตจริงและต้องประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ข้อมูลที่มากพอที่จะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้

ลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

1. การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง ศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิตและกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่ประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้ได้

2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่ควรจะแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เชื่อมั่นในตนเองสามารถพัฒนาตนเองได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอน การวางแผนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้

5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้

6. ประเมินด้านต่าง ๆด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 17)

1. ทำไมต้องเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรมประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

2. เรียนรู้อะไรในภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอด

ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และ ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4. คุณภาพผู้เรียน

เมื่อนักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องมีคุณภาพ ดังนี้

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้องและเข้าใจ ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านได้ วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็นโต้แย้งและเสนอความคิดใหม่จากการอ่านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน เขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึก ย่อความและเขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน สังเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้ความคิดจากการอ่านมาพัฒนาตนพัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ และนำความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน

เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลาย เรียงความแสดงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โวหารต่างๆ เขียนบันทึก รายงานการศึกษาค้นคว้าตามหลักการเขียนทางวิชาการ ใช้ข้อมูล

สารสนเทศในการอ้างอิง ผลิตผลงานของตนเองในรูปแบบต่างๆ ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี รวมทั้งประเมินงานเขียนของผู้อื่นและนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง

ตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู วิเคราะห์วัตถุประสงค์ แนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่ฟังและดู ประเมินสิ่งที่ฟังและดูแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีทักษะการพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง พูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าว และเสนอแนวคิดใหม่อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

เข้าใจธรรมชาติของภาษา อิทธิพลของภาษา และลักษณะของภาษาไทย ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคได้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่งคำประพันธ์ประเภท กาพย์ โคลง ร่าย และฉันท์ ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างถูกต้อง วิเคราะห์หลักการ สร้างคำในภาษาไทย อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและภาษาถิ่น วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีไทย ประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และนำข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5. สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พุทธศักราช 2556 กำหนดไว้ดังนี้ (โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม, 2556, หน้า 37-55)

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

2. ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน

3. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ด้านอย่างมีเหตุผล

4. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน และประเมินค่า เพื่อนำความรู้ ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

5. วิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น โต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล

6. ตอบคำถามจากการอ่านงานเขียนประเภทต่าง ๆ ภายในเวลาที่กำหนด

7. อ่านเรื่องต่าง ๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึก ย่อความ และรายงาน

8. สังเคราะห์ความรู้จากการอ่าน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย บทร้อยแก้วประเภทต่างๆ เช่น บทความ ความเรียง และนวนิยาย บทร้อยกรอง เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และลิลิต

2. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น ข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน บทความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณกรรมพื้นบ้าน วรรณคดีในบทเรียน บทโฆษณา สารคดี บันเทิงคดี ปาฐกถา พระบรมราโชวาท เทศนา คำบรรยาย คำสอน บทร้อยกรองร่วมสมัย บทเพลง บทอาเศียรวาท คำขวัญ

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาที่ได้เรียบเรียง ถูกต้อง มีข้อมูล และสาระสำคัญชัดเจน

2. เขียนเรียงความ

3. เขียนย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาหลากหลาย

4. ผลิตงานเขียนของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

5. ประเมินงานเขียนของผู้อื่น แล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง

6. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่น่าสนใจ ตากหลักการเขียนเชิงวิชาการ และใช้ข้อมูลสารสนเทศอ้างอิงอย่างถูกต้อง

7. บันทึกการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำไปพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การเขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น อธิบาย บรรยาย พรรณนา แสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าว เชิญชวน ประกาศ จดหมายกิจธุระ โครงการและรายงานการดำเนินโครงการ รายงานการประชุม การกรอกแบบรายการต่างๆ

2. การเขียนเรียงความ

3. การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น กวีนิพนธ์ และวรรณคดี เรื่องสั้น สารคดี นวนิยาย บทความทางวิชาการ และวรรณกรรมพื้นบ้าน

4. การเขียนในรูปแบบต่างๆ เช่น สารคดี บันเทิงคดี

5. การประเมินคุณค่างานเขียนในด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิดของผู้เขียนการใช้ถ้อยคำ การเรียบเรียง สำนวนโวหาร กลวิธีในการเขียน

6. การเขียนรายงานเชิงวิชาการ การเขียนอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศ

7. การเขียนบันทึกความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

1. สรุปแนวคิด และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

2. วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง และดูอย่างมีเหตุผล

3. ประเมินเรื่องที่ฟังและดูแล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

4. มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู

5. พูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การพูดสรุปแนวคิด และการแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

2. การวิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษาและความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดู

3. การเลือกเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ

4. การประเมินเรื่องที่ฟังและดูเพื่อกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้

5. การพูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น การพูดต่อที่ประชุม การพูดอภิปราย การพูดแสดงทรรศนะ การพูดโน้มน้าวใจ

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษา

2. ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคตรงตามวัตถุประสงค์

3. ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาส กาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม

4. แต่งบทร้อยกรอง

5. วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

6. อธิบายและวิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย

7. วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. ธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา ลักษณะของภาษา เสียงในภาษา ส่วนประกอบของภาษา องค์ประกอบของพยางค์และคำ

2. การใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยค คำและสำนวน การร้อยเรียงประโยค การเพิ่มคำ การใช้คำ การเขียนสะกดคำ

3. ระดับของภาษา คำราชาศัพท์

4. กาพย์ โคลง ร่าย และฉันท์

5. อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

6. หลักการสร้างคำในภาษาไทย

7. การประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลัก การวิจารณ์เบื้องต้น

2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ ทางระวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี และวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5. รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

6. ท่องจำและบอคุณค่า บทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น จุดมุ่งหมายการแต่งวรรณคดีและวรรณกรรม การพิจารณารูปแบบของวรรณคดีและวรรณกรรม การพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดีและวรรณกรรม การวิเคราะห์และการวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม

2. การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

3. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม ด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

4. การสังเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม

5. วรรณกรรมพื้นบ้านที่แสดงถึง ภาษากับวัฒนธรรม ภาษาถิ่น

6. บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า บทอาขยานตามที่กำหนดบทร้อยกรองตามความสนใจ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดรายละเอียดเรื่องธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยที่ดีไว้อย่างชัดเจนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ อีกทั้งเมื่อศึกษาตัวชี้วัดของมาตรฐาน ท 4.1 พบว่า ระบุถึงเรื่องความรู้ ความเข้าใจเรื่องธรรมชาติของภาษา หลักการใช้ภาษาไทย และภูมิปัญญาทางภาษาถิ่น โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระบุไว้ในตัวชี้วัด ท 4.1 ม.4/6 ว่ามีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของธรรมชาติของภาษา ลักษณะการใช้ภาษาและภูมิปัญญาทางภาษาให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในส่วนของมาตรฐาน ท 4.1 ตัวชี้วัดที่ 5 วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

1. ความหมายของตำนาน

เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี โดยมีหลักฐานเป็น ชุมชน ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นสถานที่จริงในปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาตำนานได้มีผู้ให้ความหมายของตำนานไว้ว่า

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง (2541, หน้า 1) อธิบายความหมายของตำนานว่า เป็นเรื่องที่เล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ เช่นว่า เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เรื่องการสร้างบ้านสร้างเมืองและเหตุการณ์ต่าง ๆของบ้านเมือง ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา การสร้างและสถาปนาปูชนียวัตถุและปูชนียสถาน ในประเทศไทยมีการนับถือพุทธศาสนามาแต่โบราณ เรื่องราวในตำนานจึงเล่าของการสร้างวัด ถาวรวัตถุตลอดจนพระธาตุเจดีย์ในพุทธศาสนา เรื่องดังกล่าวมานี้จะมีลักษณะเล่าปากต่อปากสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ในระยะหลังจึงได้มีการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆที่เล่าปากต่อปากกันนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ธิดา สาระยา (2545, หน้า 72-74) ให้คำจำกัดความของตำนานและตำนานประวัติศาสตร์ว่า ตำนานคือเรื่องปรัมปราซึ่งไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขทางเวลาที่แน่นอนได้ เพราะต้นรากเดิมของตำนานคือจารีตบอกเล่า ส่วนตำนานประวัติศาสตร์นั้นเป็นการบันทึกเรื่องบอกเล่าลงในกรอบของเวลาที่มีการเรียงลำดับชาติสกุลของผู้ครองเมืองใดเมืองหนึ่งโดยเฉพาะโยงเข้าหากรอบแห่งความจริง

ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 462) หมายถึง เรื่องแสดงกิจการอันมีมาแล้วแต่ปางหลัง เรื่องราวนมนานที่เล่ากันสืบ ๆมา เช่น ตำนานพุทธเจดีย์สยาม เรียกพระปริตรบทหนึ่ง ๆว่า ตำนาน ในคำว่า เจดีย์ตำนาน สิบสองตำนาน

ภารดี มีเจริญ (2550, หน้า 81) ได้สรุปคำจำกัดความของตำนานไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ตำนานมีความหมายผสมอยู่ระหว่างนิทานและนิยายเพราะตำนานเป็นเรื่องเล่าซึ่งสมมุติว่าเกิดจริงแสดงประวัติความเป็นมาของราชวงศ์อาจมีเค้าความจริง หรือเป็นเรื่องที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากมโนภาพ ตำนานจึงเป็นเรื่องราวอันเป็นผลงานทางอารมณ์และภูมิหลังของสังคมรุ่นก่อนเรื่องราวและบุคคลที่ผูกขึ้นอย่างโลดโผนส่วนหนึ่งก็เพื่อมุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. ตำนาน คือ งานบันทึกประวัติศาสตร์ศาสนา อันเกิดจากความเชื่อและศรัทธาความหลังและความกลัวที่จะรักษาจะพบความเชื่ออุดมคติ และสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาไว้

3. ตำนาน คือ บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านเมือง กษัตริย์ ราชวงศ์ เหตุการณ์ต่าง ๆเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมในอดีต เหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์

จากความหมายของตำนานที่ศึกษามาผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ ตำนาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี โดยมีหลักฐานเป็น ชุมชน ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นสถานที่จริงในปัจจุบัน

2. ประเภทของตำนาน

การจัดแบ่งประเภทของตำนานตามที่มีผู้ศึกษาไว้ มีการแบ่งตำนานโดยถือเกณฑ์กำหนดต่าง ๆกัน ดังนี้

นาฏวิภา ชลิตานนท์ (2524, หน้า 124-142) ได้แบ่งตำนานประวัติศาสตร์ออกเป็น 3 ประเภท โดยพิจารณาเนื้อหา ดังนี้

1. ตำนานที่มีเนื้อหาดึกดำบรรพ์และเป็นตำนานที่เขียนด้วยภาษายวนซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองโบราณทางภาคเหนือสุดของประเทศไทย ก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 ตำนานเหล่านี้ได้บันทึกเรื่องราวปรัมปราเกี่ยวกับกำเนิดของมนุษย์ เชื้อชาติ บ้านเมืองและตำบล

เรื่องราวของกษัตริย์และทายาท โดยมองผ่านทัศนคติทางศาสนาและความเชื่อซึ่งสืบทอดต่อ ๆ กันมา

2. ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากลและเป็นการเขียนประวัติศาสตร์แนวพุทธศาสนา เนื้อหามักเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงความเป็นมาของพุทธศาสนา ตั้งแต่กรรมวิธีที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรื่องมาจนถึงการประกาศศาสนาในลังกาและลานนา พัฒนาการของโลกจะดำเนินอยู่ในสายตาของพุทธศาสนา มีการกล่าวถึงเรื่องราวทางด้านอาณาจักรบ้าง

3. ตำนานปูชนียสถาน และปูชนียวัตถุ เป็นตำนานที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในพุทธศาสนาเช่นกัน แต่มีขอบเขตแคบ คือเน้นเฉพาะเรื่องราวปูชนียสถานและปูชนียวัตถุต่าง ๆ เท่านั้น

อุษณีย์ ธงไชย (2540, หน้า 89-107) แบ่งประเภทของตำนาน โดยพิจารณาจากเนื้อหาของตำนานเป็นหลักได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ตำนานที่เป็นเรื่องราวของบุคคลสำคัญและการกำเนิดเมืองต่าง ๆตำนานกลุ่มนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น เป็นวีรบุรุษของชุมชน การกำเนิดและการสลายตัวของเมืองต่าง ๆในเขตภูมิภาคแถบนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 เนื้อเรื่องจะไม่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ในยุคหลัง

2. ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากล ซึ่งตำนานกลุ่มนี้มีเนื้อหาที่ค่อนข้างหลากหลายส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติและการเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังดินแดนต่าง ๆบางครั้งเนื้อหาย้อนไปถึงพระพุทธเจ้าองค์แรกที่มาตรัสรู้ในโลกแห่งนี้ อธิบายถึงการสั่งสมบารมีของพระโพธิสัตว์ก่อนที่มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บางครั้งก็เป็นเรื่องการสังคายนาพระพุทธศาสนาในสมัยต่าง ๆส่วนที่2 เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับราชวงศ์มังราย โดยเริ่มต้นตั้งแต่กำเนิดของราชวงศ์ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระราชกรณียกิจทางศาสนา ลักษณะการเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์มังรายนั้น เป็นการเขียนที่แฝงอยู่ภายใต้เรื่องราวการขยายตัวและความเจริญของพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ ตำนานกลุ่มนี้สามารถระบุชื่อผู้แต่งและระยะเวลาที่แต่งได้อย่างแน่นอน

3. ตำนานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติปูชนียสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญ ๆ ตำนานกลุ่มนี้อธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปและเจดีย์สำคัญ ๆโดยเริ่มอธิบายตั้งแต่ที่มาหรือต้นกำเนิดของพระพุทธรูปและเจดีย์นั้น ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีที่มาและต้นกำเนิดที่เกี่ยวโยงกับพุทธจักร ซึ่งนับว่าเป็นดินแดนที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนา จากเนื้อหาของตำนานกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่าเป็นตำนานที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างตำนานกลุ่มที่ 1และ 2

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง (2541, หน้า 49-101) ได้แบ่งตำนานเป็น 7 ประเภท โดยอาศัยเนื้อหาและแก่นเรื่องเป็นหลักในการพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. ตำนานปูชนียสถานและเป็นตำนานที่กล่าวถึงเรื่องราวการกำเนิดพระธาตุ พระบาท พระนอน และความเป็นมาของสถานที่ เนื้อหามักเกี่ยวข้องกับเรื่องราวการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า การประทานพระธาตุ การก่อสร้างพระพุทธศาสนาและเรื่องราวอื่น ๆที่เกี่ยวข้อง

2. ตำนานประวัติโบราณสถาน และโบราณวัตถุเป็นตำนานที่เรียบเรียงขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจาคำบอกเล่า หรือจากตำนานหลักเรื่องอื่น มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของสถานที่ หรือวัตถุที่มีความสำคัญ เช่น วัด พระธาตุ เมือง พระพุทธรูป เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป หรือเป็นการนำเสนอสถานที่ หรือวัตถุนั้น ๆ

3. ตำนานเมืองเป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของเมืองและการลำดับราชวงศ์ต่าง ๆโดยมีแก่นเรื่องเพื่อให้ทราบถึงประวัติของบ้านเมือง ตลอดจนเรื่องราวของเจ้าผู้ครองนคร เนื้อหาในตอนต้นมักเป็นนิทานปรัมปราเกี่ยวกับลำดับกษัตริย์ในชมพูทวีป เรื่องอุบัติกาลแห่งพระโคดมพุทธเจ้า การสร้างบ้านแปงเมือง แล้วค่อยคลี่คลายสู่ยุคสมัยที่เป็นประวัติศาสตร์ มีหลักฐานสามารถนำมาอ้างอิงได้ จนถึงสมัยเดียวกับผู้แต่งหรือยุคสมัยที่ใกล้เคียง

4. ตำนานบุคคล หรือตำนานวีรบุรุษ เป็นตำนานที่มีเนื้อหาที่เน้นความสำคัญของบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่นหรือเป็นต้นสกุลวงศ์ หรือเป็นเรื่องราวการสร้างบ้านแปงเมืองของเอกบุคคล

5. ตำนานปูชนียวัตถุ เป็นตำนานเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติของพระพุทธรูปสำคัญ เนื้อหามักกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพุทธรูป ลำดับเรื่องราวมาจนถึงสมัยที่สามารถกำหนดที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปได้

6. ตำนานประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา เป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราว ประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาในล้านนา ตลอดจนเรื่องราวประกอบอื่น ๆมีแก่นเรื่องเพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญในการสืบทอดพุทธศาสนาในดินแดนที่เกิดตำนาน โดยลำดับเรื่องจากอดีตจนถึงยุคสมัยของผู้แต่ง

7. ตำนานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เป็นตำนานที่มีเนื้อเรื่องซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ประเภทของตำนานที่ได้ศึกษามามีการแบ่งตามเนื้อเรื่อง แบ่งตามประวัติศาสตร์และแบ่งตามพุทธกาล โดยการเชื่อมโยงผสมผสานระหว่างกัน

3. ลักษณะของตำนาน

จากการอ่านข้อเขียนของ นาฏวิภา ชลิตานนท์ (2524, หน้า 124-126) ผู้วิจัยจึงขอสรุปเนื้อหาของตำนานไทย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตำนานที่มีเนื้อหาดึกดำบรรพ์ เป็นตำนานประเภทแรกเขียนด้วยอักษรโบราณมีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองโบราณทางภาคเหนือสุดของประเทศโดยที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับกำเนิดมนุษย์ เชื้อชาติ บ้านเมืองและตำบล

2. ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์ เป็นการเขียนตำนานประวัติศาสตร์แนวพุทธศาสนาซึ่งรุ่งเรืองและรู้จักกันดีโดยเริ่มเรื่องราวด้วยการกล่าวถึงความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรื่อยมาจนต้องการประกาศศาสนา มีการกล่าวถึงอาณาจักรบ้างก็ยังอยู่ในอิทธิพลของศาสนา

3. ตำนานปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ เป็นตำนานที่มีจำนวนมากที่สุด เนื้อหาจัดอยู่ ในกรอบของพุทธศาสนา เน้นเฉพาะปูชนียสถานและวัตถุต่าง ๆเท่านั้น

4. คุณค่าของตำนาน

1. ให้คุณค่าในด้านการอภิปรายประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกที่ทำให้ผู้เขียนตำนานพยายามนำเสนอให้เป็นเรื่องขบขัน เป็นเรื่องที่ทดสอบไม่ได้ว่ามีความเจริญอยู่เพียงใด โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องราวปรัมปรา

2. ให้ความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างค่อนข้างแม่นยำ เริ่มตั้งแต่ ประวัติของพระพุทธเจ้า การเผยแผ่พุทธศาสนาในอินเดีย ลังกา และตำนานใกล้เคียงต่าง ๆ

3. ตำนานยังให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความมีจริงของเมือง ตำนานสถานที่อ้างถึงในตำนานและปรากฏหลักฐานว่าเป็นจริง

4. ตำนานมีค่าเป็นตำราทางประวัติศาสตร์ ความคิด ความเชื่อของมนุษย์อย่างจะหาจากที่อื่นไม่ได้ ความคิดในตำนานจึงเป็นส่วนที่จริงที่สุด และมีค่าที่สุดของตำนาน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับโลกทัศน์ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมแต่ละสังคม ตำนานให้รู้คุณค่าเกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนาต่ออาณาจักร ต่อสังคม ต่อความคิด ต่อระเบียบวิถีการดำรงชีวิตของคนในยุคสมัยนั้น ๆในการเข้าไปมีส่วนกำหนดแนวความคิดของประชาชนและทฤษฎีการปกครอง

5. ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

ตามตำนานสิงหนวัศิกล่าวว่า สิงหนวัศิกุมาร ได้อพยพผู้คนบริวารมาจากเมืองราชคฤห์ เข้าใจว่าอยู่ในแคว้นยูนาน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เชียงแสนราวต้นสมัยพุทธกาล ตั้งชื่อบ้านเมืองนี้ ว่า “โยนกนคร” เรียกประชาชนเมืองนี้ว่า “ยวน” ซึ่งเป็นเสียงเพี้ยนมาจากชื่อเมือง “โยนก”นั่นเอง

จากนั้นก็มีกษัตริย์ครองเมืองโยนกนี้มาเรื่อยๆ ประชากรไท-ยวนก็แพร่หลายออกไปในล้านนาไทย ต่อมา พ.ศ. 2101 พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์พม่าได้นำทัพมาตีเมืองเหนือและปกครองเมืองเหนือเป็นเวลานานถึง 200 ปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์แห่งรัตนโกสินทร์ โปรดฯ ให้ทัพหลวงไปตีพม่าออกจากเชียงแสน พม่าแพ้ท่านให้ทำลายเมือง และรวบรวมผู้คนชาวเมืองเชียงแสนได้ 23,000 คน แบ่งคนเหล่านี้ออกเป็น 5 ส่วน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่เชียงใหม่ ส่วนหนึ่งไปอยู่ลำปาง ส่วนหนึ่งไปอยู่น่าน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่เวียงจันทน์ ส่วนหนึ่งนำมาใต้โดยให้คนยวนกลุ่มหนึ่งอยู่ที่สระบุรีอีกกลุ่มหนึ่งให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ราชบุรีอันเนื่องมาจากสมัยก่อนโน้น ที่ตัวเมืองสระบุรีอยู่ที่ท้องที่อำเภอเสาไห้ ที่ว่าคนยวนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ท้องที่อำเภอเสาไห้นี่เอง โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำป่าสักทั้งสองฝั่ง ตั้งแต่

ตะวันออกของที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเสาไห้ขึ้นมาโดยปลูกบ้านรวมอยู่เป็นกลุ่ม เพื่อสะดวกในการช่วยเหลือกันและการตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำก็เพื่อสะดวกในการใช้น้ำสัญจร หลังบ้านออกไปก็จะเป็นทุ่งนา

ลักษณะของเรือนไทยวนก็คงจะพัฒนามาจากเรือนชั่วคราว(กระท่อม)ก่อนแล้วมาปลูกเป็นเรือนถาวรอันเนื่องจากวัฒนธรรมเดิมของไท-ยวน จะมีเรือนกาแล ลักษณะมีไม้ไขว้อยู่บนหลังคาหน้าจั่วเรือน ส่วนบนผายออก เรียกว่า เรือนอกโตเอวคอด ดังนั้นเมื่อ แรก เริ่มคนไทยวนก็ปลูกเรือนกาแลอยู่ดังภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดจันทบุรี อำเภอเสาไห้ ในปัจจุบันจะมีบ้านทรงสมัยใหม่ภาคกลาง เป็นจำนวนมาก เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านมั่นคง ก็จะมีการเรียกชื่อหมู่บ้านของตนเองตามสภาพภูมิศาสตร์บ้าง เช่น หมู่บ้านที่มีต้นตาลมาก ก็จะเรียก บ้านต้นตาล หมู่บ้านที่มีกอไผ่มากก็จะเรียกบ้านไผ่ล้อม หมู่บ้านที่มีต้นยางมากก็จะเรียกว่าบ้านยาง เป็นต้น บางหมู่บ้าน ก็จะเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคลสำคัญ เช่น บ้านสิบต๊ะ (ปัจจุบันคือบ้านสวนดอกไม้) ตามชื่อของหนานต๊ะ ผู้นำหมู่บ้านไท-ยวน มาตั้งถิ่นฐานรุ่นแรก บ้านเจ้าฟ้า ก็คือ ปู่เจ้าฟ้านำคนยวนมาตั้งอยู่ถิ่นนี้ เป็นต้น

เมื่อคนไท-ยวนมีประชากรมากขึ้นก็จะอพยพไปตั้งบ้านเรือน ห่างจากริมฝั่งแม่น้ำป่าสักออกไป เช่น ในท้องที่อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ปัจจุบันจังหวัดสระบุรีมี 13 อำเภอ จะไม่มีคนยวนในอำเภอหนองโดนและอำเภอดอนพุด นอกนั้นมีคนยวน มากมายรวมกระทั่งอพยพไปอยู่ในต่างจังหวัดด้วย เช่น อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น

คนไท-ยวนจะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก จนกระทั่ง “ข้าวเสาไห้” เป็นที่มีชื่อเสียงในเมืองไทยสรุปแล้วคนไทยวนจะมีลักษณะ 10 ประการ คือ นักเดินทาง ชอบสร้างบุญอุดหนุนกัน ขยันดี กวีเก่ง นักเลงเสือ ฝีมือดัง ของขลังมั่น กตัญญู รักหมู่พวก

1. วิถีชีวิต

การดำเนินชีวิตของชาวไท-ยวน จะมีดังนี้

ประการที่หนึ่ง อันเนื่องมาจากคนไท-ยวน ได้เดินทางมาด้วยกันและตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกัน จึงต้องพึ่งพากันตลอด คนยวนจึงเคารพนับถือเครือญาติเป็นสำคัญ ดังเช่นกล่าวว่า “หนีจากเมืองพี่น้องจักไปเปิ้ง (พึ่ง) ไผ หนีจากไปเปิ้ง (พึ่ง) หิ้งห้อย” คนไท-ยวนจึงเคารพเครือญาติและอาวุโสเป็นสำคัญ

ประการที่สอง คนไท-ยวนก็เหมือนคนไทยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกัน การปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คนไท-ยวนก็เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์สืบมา

ประการที่สาม คนไท-ยวนทั้งหมดนับถือพระพุทธศาสนากิจกรรมในชีวิตประจำวันจึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น เช้ามาจะตักบาตรทำบุญหน้าบ้าน วันพระ

หรือวันกิจกรรมประเพณีก็จะไปรวมกันที่วัดหรือไปรักษาศีล ฟังธรรมที่วัด วันปกติก็จะสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน

ประการที่สี่ ขณะที่คนยวนนับถือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ แล้วยังนับถือ “ผี” อีกด้วย เช่น มีผีประจำเรือน เรียกว่า ผีเรือน มีผีประจำหมู่บ้านจะมีผีศาลประจำหมู่บ้าน จะมีประจำวัด เรียกว่า เสื้อวัด จะมีผีประจำทุ่งนา เรียกว่า เสื้อนา ฯลฯ คนยวนจึงมีกิจกรรมเกี่ยวกับผีในชีวิตของตนเอง

ประการที่ห้า วิถีชีวิตคนไท-ยวนส่วนใหญ่จะอยู่ที่อาชีพโดยเฉพาะอาชีพการทำนาปีหนึ่งจะมีฤดูการทำนาและฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันคนยวนจะอยู่กับกิจกรรมเหล่านี้ ปัจจุบันคนยวนบางส่วนได้รับการศึกษาสูงขึ้นก็ประกอบอาชีพค้าขายก็มีรับราชการก็มากทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมก็ไม่น้อยเลยทีเดียว

ประการที่หก กิจกรรมมนุษย์สัมพันธ์ อันเนื่องมาจากคนเราต้องอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลกัน คนไทยวนก็เช่นกัน เช่น การไปเยี่ยมกันเมื่อยามเจ็บป่วย มีเวลาว่างก็มาคุยกัน ใครมีงานก็ไปช่วยกัน มีของกินของใช้ก็แจกจ่ายกัน

ประการที่เจ็ด การแสวงหาความความเพลิดเพลินให้แก่ตนเอง กิจกรรมเหล่านี้ เป็นไปตามวัย และสถานที่ เช่น เป็นเด็กก็จะเล่นสนุกร่วมกัน โตขึ้นก็จะเล่นกีฬามุ่งเอาแพ้ชนะกัน การดูรายการต่างๆ ในโทรทัศน์หรือเกม เป็นต้น

ทั้งเจ็ดประการดังกล่าวมานี้ วิถีชีวิตของชาวไท-ยวน คือ ปรนนิบัติบิดามารดา เทิดทูนองค์ราชาไว้สูงสุด ปฏิบัติกิจตามศาสนาพุทธ นับถือวิญญาณบริสุทธิ์ในท้องถิ่น ประกอบอาชีพ ให้มีกินไม่มีขาด ช่วยเหลือญาติให้สำราญ แสวงหาสันทนาการเป็นประจำ

2. ประเพณีวัฒนธรรม

ชาวไท-ยวนที่อพยพมาจากเชียงแสน มาอยู่สระบุรี เมื่อ พ.ศ. 2347 นั้น ได้นำเอา 2 สิ่งใหญ่ๆมาใช้ในท้องถิ่นนี้คือภาษาและประเพณี

ภาษาไท-ยวน ก็คือ ภาษาไทยที่ใช้อยู่ในล้านนานั่นเอง เช่น มาแล้วก๊า (หรือ), เอายู (ไม้กวาด, ไปวัดกั๋นเน้อ ฯลฯนอกจากนั้นยังมี อักษรไท-ยวน ซึ่งมีลักษณะของตนโดยเฉพาะส่วนประเพณีวัฒนธรรมนั้นเมื่อคนไท-ยวนมาอยู่ถิ่นนี้ก็รับเอา ประเพณีวัฒนธรรมของคนไทย ภาคกลาง มาปฏิบัติ แต่ก็มีหลายประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติตามประเพณีไท-ยวนสืบมา ดังจะกล่าว พอเป็นตัวอย่างบางอย่าง คือ

ประเพณีทานขันข้าว (ตานขันข้าว)

คือ การนำอาหารใส่ถ้วยวางบนสำรับ (ถาด) นำไปถวายภิกษุบอกท่านว่าต้องการอุทิศกุศลนี้ ไปให้แก่ผู้ใด ภิกษุรับประเคนแล้วก็จะกล่าวถ้อยคำเป็นเชิงบอกให้วิญญาณผู้นั้นทราบมีใครนำสำรับอาหารมาให้ ให้ผู้นั้นมารับส่วนกุศล ถ้อยคำที่ภิกษุกล่าวนี้จะคล้องจอง

ไพเราะ ฟังแล้วจะรู้สึกประหนึ่งว่าจะมีวิญญาณผู้นั้นมารับกุศลอย่างจริงๆ ทานขันข้างนี้จะทำวันใดก็ได้ไม่จำกัดวัน

ประเพณีเวนทาน

วัตถุประสงค์ของประเพณีนี้ก็เพื่อต้องการอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ตาย เช่น การทำบุญเจ็ดวัน ร้อยวัน จะนิมนต์ พระมาสวดพระพุทธมนต์ บอกญาติมิตร มาใส่บาตรร่วมกัน เมื่อพระสงฆ์สวดบทถวายพรพระจบแล้ว เจ้าภาพก็จะนำผ้าขาวมาปูลาด ให้ยาวตลอดแถวที่ภิกษุนั่งอยู่ จากนั้นก็นำเอาอาหารมาวางบนผ้าขาว โดยจะวางรวมกันเป็นสำรับ ส่วนหนึ่งวางไว้หน้าพระพุทธรูป คณะเจ้าภาพทั้งหมดจะมานั่งรวมกันหน้าอาสนสงฆ์ที่มีอาหารวางอยู่ จากนั้นมรรคนายก (อาจารย์วัด) ก็จะกล่าวคำเวนทานด้วย สำเนียงไทยวน เนื้อหาที่กล่าวจะเริ่มต้นด้วยคำนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย และเทวดา จากนั้นก็จะบอกว่าบุญนี้ใครเป็นเจ้าภาพ ขออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ใด ขอเชิญเทวดาจึงช่วยบอกให้วิญญาณผู้นั้นรับกุศล ถ้อยคำดังกล่าวค่อนข้างจะยาวพอสมควรแต่ก็ไพเราะ และชวนให้เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์

เมื่อกล่าวจบภิกษุที่สองหรือสามจะลุกมารับประเคนสำรับจากเจ้าภาพ จะประเคนเพียงสำรับเดียว เชื่อว่าสำรับอื่นๆ ก็จะประเคน แล้วเพราะอยู่บนผ้าขาวผืนเดียวกัน ภิกษุรูปนั้นจะนั่งกระโหย่งประนมมือมาทางหัวแถว กล่าวคำอุปโลกน์ เป็นทำนองว่าอาหารสำรับแรกถวายแก่ภิกษุผู้อาวุโส ส่วนอาหารที่เหลือจะเป็นของภิกษุ สามเณร และบุคคลอื่นๆ สืบต่อไป จากนั้นภิกษุ สามเณรก็จะ ฉันภัตราหาร เมื่อฉันเสร็จเจ้าภาพก็จะประเคนเครื่องไทยทานอื่นๆ พระสงฆ์ทั้งนั้นอยู่อนุโมทนาให้พรจากนั้นญาติมิตรที่มาร่วมงานจะ รับประทานอาหารพร้อมเพรียงกันเสร็จแล้วอาจมีเทศน์อานิสงส์ท้ายก็ได้งานประเพณีเช่นนี้ทำให้เกิดความมั่นใจว่าบุญที่ทำนี้จะถึงผู้ตาย จริงๆ เช่น งานปอยข้าวสังฆ์ เป็นต้นไป ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยวนอีกอย่างหนึ่ง คือ

ประเพณีจุดประทีปตีนกา

ประเพณีที่จะทำกันในวันเพ็ญเดือน 12 เมื่อถึงเวลาเย็นของวันนี้ ชาวไทยวนจะมารวมกันที่วัด เมื่อได้เวลาอันสมควร (อาจจะหนึ่งทุ่ม) ก็จะนิมนต์พระมาเทศน์เรื่อง “พญากาเผือก” ให้ฟัง เมื่อพระเริ่มเทศน์สัปบุรุษก็จะ จุดประทีป ตีนกาเพื่อบูชาพระธรรม ประทีปนี้ก็คือชาวบ้านจะเอาด้ายมาทำเป็นรูปตีนกา กา คือ นกที่มีสีดำ พยายามทำด้ายให้เป็นรูปตีนกาวางลง ในถ้วยที่มีน้ำมันแช่อยู่เล็กน้อยที่มาของประทีปนี้ ก็คือ เล่ากันว่าครั้งหนึ่งมีกามาทำรังอยู่บนต้นไม้ริมฝั่งแม่น้ำในรังไข่ของแม่กาอยู่ 5 ฟอง เช้าวันหนึ่งแม่กาบินออกไปหาเหยื่อ ได้เกิดมีพายุฝนอย่างแรงพัดเอาไข่ทั้ง 5 ฟองนี้ ตกลงไปในแม่น้ำ กระแสน้ำพัดพาไปติด ฝั่งมีสัตว์ต่างๆ คือ แม่ไก่ นาค โค เต่า และงูใหญ่ นำไข่ไปฝักเลี้ยง เมื่อถึงเวลาไข่ก็แตกออกมาเป็นคน แต่ละคนมีชื่อตามผู้ที่ นำไปฝักเลี้ยง คือ กุกกุสันโธ (วงศ์ไก่), โกนาคมโน (วงศ์นาค), กัสสโป (วงศ์เต่า), โคตโม (วงศ์โค) และเมตไตโย (วงศ์งูใหญ่)ส่วนแม่กาเผือกเมื่อกลับมาถึงรังของตนในวันนั้น ไม่

พบไข่ของตนก็ร้องไห้เสียใจจนสิ้นใจตายไปเกิดเป็นท้าวผกาพรหมอยู่บนสวรรค์วันหนึ่งบุตรทั้ง 5 คน มาพบกันได้ไถ่ถามกันจึงรู้จักกันว่าเป็นพี่น้องกัน ก็พากันร้องไห้เพราะคิดถึงแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของตน เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองให้จุดด้ายตีนกาลอยน้ำไปเถิด และบุตรแม่กาเผือกทั้ง 5 คนต่างก็อธิษฐานขอให้ได้ไปเกิดเป็นพระพุทธเจ้า และบัดนี้ได้มาเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว 5 องค์ คือ พระกุกกุสันโธ พระโกนาคมโม พระกัสสโป พระโคตรมะ คือ พระพุทธเจ้าของเรา ในยุคนี้ ส่วนพระเมตไตโย จักเกิดมาเป็นพระศรีอริย์ในอนาคตนี่คือที่มาของประเพณีจุดประทีปตีนกาของชาวไท-ยวน

ประเพณีถวายสลากภัต

ที่มาของประเพณีนี้มีอยู่ว่าสมัยหนึ่งครั้งพุทธกาล เกิดข้าวยากหมากแพงอาหารมีน้อย เมื่อพระมาบิณฑบาต บางคนมีอาหารน้อยนิดไม่พอจะใส่บาตรให้ครบทุกรูป จึงทูลขอกับพระพุทธเจ้าให้ใช้วิธีให้ภิกษุจับสลาก ภิกษุรูปใดจับได้สลากของใคร ก็รับอาหารจากผู้นั้น พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้มีการถวายอาหารโดยวิธีจับสลาก นี่คือที่มาของประเพณีบุญสลากภัต ซึ่งชาวพุทธ ทุกภาคในประเทศไทยก็นิยมทำกัน ซึ่งจะทำในวันใดก็ได้

สำหรับประเพณีไท-ยวน สระบุรี จะเริ่มจากชาวบ้านร่วมกันกำหนดวัน เดือน ถวายสลากภัตที่วัดแล้วบอกบุญใช้ชาวบ้านช่วยกัน เตรียมสลากภัต เมื่อได้จำนวนเท่าใด ก็จะนิมนต์พระมารับสลากภัตให้เท่ากับจำนวนที่มีเจ้าภาพรับไว้ชาวบ้านเมื่อรับ เป็นเจ้าภาพ แล้วก็จะเตรียมสลากภัต ส่วนมากจะเป็นอาหารหวานและผลไม้ที่เก็บไว้ได้นานคนเมืองเหนือจะเตรียมสิ่งดังกล่าวใส่ชะลอม คนเหนือเรียกว่า “ก๋วย” คนเมืองเหนือจึงเรียกประเพณีถวายสลากภัตว่า “ทานก๋วย” ส่วนคนยวนสระบุรี จะนำสิ่งของใส่กระจาด และมีผู้มีศรัทธามากและมีฝีมืออาจมีฉัตรปีกกลางกระจาดตกแต่งสวยงาม

เมื่อถึงวันงานก็จะนำกระจาดสวยงามเหล่านี้ไปวางไว้เรียงบนชั้นที่เตรียมไว้ที่สนามลานวัด นิมนต์พระเทศน์อานิสงส์การถวายสลากภัตจบแล้วกล่าวคำถวาย ให้ภิกษุจับสลาก จับได้ของใครก็ไปรับของผู้นั้น แล้วนำกลับวัดของตนจุดเด่นของงานถวายสลากภัตอยู่ที่ความสวยงามอันเกิดจากความมีฝีมือตกแต่ง ต้นสลาก (คนยวนเรียกต้นกั๋น) ขบวนแห่หลากหลาย ผู้คนต่างหมู่บ้านมากมายมาร่วมงานนี้

ประเพณีงานยี่เป็งไท-ยวน

ในราวพุทธศักราช 431 มีบรรพบุรุษของคนเชื้อสายยวน ตั้งถิ่นฐานทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่เรียกว่า "นครโยนก" หรือ "เชียงแสน" มีราษฎรบางส่วนพากันอพยพย้ายถิ่นฐานลงมาทางตอนใต้จนถึงเมืองสระบุรี ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมแม่น้ำป่าสักทั้งสองฝั่งในเขตอำเภอเสาไห้ และบริเวณใกล้เคียง ปัจจุบันชาวไท-ยวน จะมีวัฒนธรรมที่คล้ายกับชาวล้านนาที่สืบทอดกันมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษา การแต่งกายที่ยังคงมีอยู่ คือ ผ้าลายขวางผ้าขาวม้า ที่มีลักษณะคล้ายชาวล้านนา แม้แต่ประเพณีต่างๆ ก็ยังคงสืบทอดกันมา การจัดงานนี้ยังได้ปลูกฝัง ความสามัคคี ความมีน้ำใจ เสียสละ ในการร่วมแรงร่วมใจกันของชุมชน ประเพณียี่

เป็ง ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ นับตั้งแต่อาณาจักรหริภุญชัย อาณาจักรล้านนา โดยเมื่อถึงเดือนยี่เป็ง ก็จะทำพิธีลอยกระทงเพื่อบูชาท้าวพกาพรหม นอกจากลอยกระทงแล้วยังมีการทำโคมลอยปล่อยสู่อากาศ ลักษณะคล้ายกับดาวเลื่อนลอยอยู่บนเวหา ซึ่งการปล่อยโคมลอยนั้นเชื่อว่าเป็นการบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์อีกประการด้วย

บริเวณริมบึงป่าสักดาวเรือง จะจัดให้มีกิจกรรมลอยโคม **"ประเพณียี่เป็งไท-ยวนสระบุรี"** ในงานประกอบด้วย ขบวนแห่กระทง นางนพมาศ และละอ่อนน้อยลอยกระทง ชมการแสดง แสง สี เสียง และการเทศน์ แบบ "แหล่สด" สืบชะตา ลุ่มน้ำป่าสัก ตักบาตรพระน้ำ การประกวดธิดายี่เป็งไท-ยวน พร้อมเลือกชิมเลือกช็อบสินค้าและอาหารพื้นเมือง ในบริเวณกาดมั่ว

3. ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน อันเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งของท้องถิ่น คำว่า “ภูมิปัญญา” มาจากการรวมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ ภูมิ หมายถึง แผ่นดิน ปัญญา หมายถึง ความรู้ นั้นก็คือเมื่อมีผู้คนไปอยู่ ณ ท้องถิ่นใดนานพอควรก็จะแสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถ ของตน ณ ท้องถิ่นนั้น เพราะมนุษย์มีลักษณะพิเศษประจำตนอยู่สามอย่าง คือ สมอง ที่สามารถคิดหรือสะสมความรู้ได้อย่างมาก สอง ปาก ปากของมนุษย์ สามารถเปล่งเสียงได้มากเมื่อสมองสั่งการมนุษย์ก็จะสื่อสารออกมาทางเสียงผ่านปากของตน สาม มือ มือของมนุษย์สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากมายทั้งทำสิ่งหยาบๆ ง่ายๆ จนกระทั่งทำสิ่งซับซ้อน ด้วยความที่มนุษย์ที่มีของวิเศษ ประจำกายตน สามอย่าง คือ สมอง ปาก มือ นี่เอง ทำให้มนุษย์ผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ ได้อย่างมากมายไม่มีที่สิ้นสุด ตัวอย่าง “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ของชาวไท-ยวน บ้านต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

1) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหาร

ชาวไท-ยวนได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาหารมาจากบรรพบุรุษเป็นอาหารทางเหนือจัดอาหารแบบขันโตก มีข้าวเหนียว แกงโฮ๊ะ ลาบ ผัดหมี่ ไส้อั่ว แค็บหมู น้ำพริกหนุ่ม และชาวไท-ยวนสระบุรียังได้ทำขนม เพื่อใช้ในงานบุญประเพณี เช่น งานบุญ ถวายสลากภัต งานกวนข้าวทิพย์ ขนมที่ชาวไท-ยวนนิยมทำ ได้แก่ ขนมกง ขนมนางเล็ด (ข้าวแตน) ข้าวหลาม

2) ภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ชาวไท-ยวนนิยมสร้างบ้านเรือนริมน้ำป่าสัก และสร้างตามรูปแบบของวัฒนธรรมเดิม คือการสร้างบ้านเรือน แบบทรงกาแล มีไม้ไขว้ อยู่บนหลังคาหน้าจั่วเรือนส่วนบนผายออก เรียกว่า เรือนอกโตเอวคอด

3) ภูมิปัญญาเครื่องนุ่งห่ม

ชาวไท-ยวนบ้านต้นตาล ยังคงสืบทอดการทอผ้า และมีการประกอบอาชีพทอผ้า เพื่อการขาย และการอนุรักษ์ให้คงอยู่ ผ้าที่นิยมทอ ได้แก่ ย่าม หมอน ผ้าห่ม ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าปรกหัวนาค ผ้าห่อคัมภีร์ ตุง กลุ่มทอผ้าบ้านต้นตาล ที่มีการออกแบบลวดลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ผ้าทอมือจากศูนย์ทอผ้าตำบล ต้นตาล ได้เข้าคัดสรรในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี 2547 ในระดับประเทศ ได้ระดับ 3 ดาว

4) ภูมิปัญญาเครื่องใช้พื้นบ้าน

เนื่องจากคนไท-ยวนสระบุรีอาศัยอยู่ใกล้ริมน้ำจึงทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ได้แก่ ข้อง สุ่ม ไซ แห เป็นต้น และได้ทำเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ กระจาด ชะลอม สาแหรก เป็นต้น

5) ภูมิปัญญาในการทำเครื่องใช้บูชา

ชาวไท-ยวนได้สืบทอดความเชื่อความศรัทธาในเรื่องของพุทธศาสนา และการนับถือ “ผี” จึงได้ทำเครื่องมือไว้บูชา คือ ตุง และ โคม ตุง เป็นสิ่งที่ทำขึ้นเพื่อใช้ในงานพิธีทางพุทธศาสนา ถวายเป็นพุทธบูชา ถือว่าเป็นการทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือถวายเพื่อเป็นปัจจัยส่งกุศลให้แก่ตนไปในชาติหน้าด้วยความเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้วจะได้เกาะยึดชายตุงขึ้นสวรรค์ โคม สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ "โคมแขวน" จะประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประดับประดา มักจะทำเป็นรูปทรงต่าง ๆ ทั้งทรงกลม ทรงเหลี่ยม ทำจากกระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษว่าว หรือผ้าดิบ ขึ้นโครงด้วยไม้ไผ่เอี๊ยะ ที่มีลักษณะพิเศษ คือ ล้ำปล้องยาว ตาห่าง เหมาะแก่การดัดทำเป็นโครงรูปทรงต่าง ๆ ข้างในประกอบด้วยหลอดไฟ แต่เดิมมีความเชื่อว่า หากจุดโคมในเวลากลางคืนจะเป็นการบูชาเทวดาที่รักษาบ้านช่อง "โคมลอย" จะประดิษฐ์ด้วยการใช้วัตถุแบบเดียวกันกับโคมแขวน แต่โคมลอยนั้นจะทำพิเศษให้สามารถลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้เหมือนบอลลูน ถือเป็นการปล่อยเคราะห์ปล่อยโศกที่ติดตามตัวเราให้ออกไปให้หมด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คือคุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวง ที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆของสมรรถภาพสมอง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2548, หน้า 162) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์เป็นผลการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ผ่านมา

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน ด้านความรู้ที่เป็นทักษะจากเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2. จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญาหรือเรียกว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญาหรือเรียกว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพุทธิพิสัย

สุมาลี จันทร์ชลอ (2543, หน้า 50-52) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวทางของบลูม (Bloom) จุดประสงค์ของการสอนแบ่งออกเป็น 3 หลัก ได้แก่ ด้านความรู้ความคิด (cognitive) ด้านความรู้สึก (affective domain) ด้านการปฏิบัติการ (psychomotor) ซึ่งจุดประสงค์ด้านความรู้ความคิด เป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับการระลึกหรือนึกถึงสิ่งที่เรียนไปแล้วและพัฒนาสามารถทางเชาว์ปัญญาและทักษะด้านต่าง ๆซึ่งจำแนกพฤติกรรมที่จะใช้วัดออกเป็น 6 ด้าน เพื่อนำไปสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. ความรู้ ความจำ (knowledge) หมายถึง จำความรู้รวบยอด จำวิธีการดำเนินการ จำเนื้อเรื่อง

2. ความเข้าใจ (comprehension) หมายถึง ความสามารถในการขยายความตีความและแปลความ

3. การนำไปใช้ (application) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้
การวิเคราะห์ (analysis) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์หลักการวิเคราะห์ สัมพันธ์วิเคราะห์ความสำคัญของเรื่องนั้น ๆได้

4. การสังเคราะห์ (synthesis) หมายถึง ความสามารถในการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ สังเคราะห์แผนงาน สังเคราะห์ข้อความ

5. การประเมินผล (evaluation) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายนอกและข้อเท็จจริงภายใน

ทิวัตถ์ มณีโชติ (2549, หน้า 8) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้

จากประเภทของการประเมินโดยเฉพาะการแบ่งประเภทโดยใช้จุดประสงค์ของการประเมินเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท จะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและ

สถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น ประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้จำแนกเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 เพื่อจัดตำแหน่ง (placement) ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใด การวัดและประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

1.1.1 เพื่อคัดเลือก (selection) เป็นการใช้ผลการวัดเพื่อคัดเลือกเพื่อเข้าเรียน เข้าร่วมกิจกรรม-โครงการ หรือเป็นตัวแทน (เช่นของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา) เพื่อการทำกิจกรรมหรือการให้ทุนผล การวัดและประเมินผลลักษณะนี้คำนึงถึงการจัดอันดับที่เป็นสำคัญ

1.1.2 เพื่อแยกประเภท (classification) เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน-ไม่ผ่านเกณฑ์ หรือ ตัดสินได้-ตก เป็นต้น เป็นการวัดและประเมินที่ยึดเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเป็นสำคัญ

1.2 เพื่อวินิจฉัย (diagnostic) เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหาจุดเด่น-จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้วัดเพื่อการวินิจฉัย เรียกว่า แบบทดสอบวินิจฉัย (diagnostic Test) หรือ แบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน ประโยชน์ของการวัดและประเมินประเภทนี้นำไปใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

1.2.1 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวัดผู้เรียนด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งครูผู้สอนสามารถแก้ไขปรับปรุงโดยการสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) ได้ตรงจุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้

1.2.2 เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัดด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน นอกจากจะช่วยให้เห็นว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องเรื่องใดแล้ว ยังช่วยให้เห็นจุดบกพร่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจุดบกพร่องจุดเดียวกัน ครูผู้สอนต้องทบทวนว่าอาจจะเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

1.3 เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง การประเมินเพื่อพัฒนา (formative evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่

คาดหวังผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจะปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอน (teaching method) ปรับเปลี่ยนสื่อการสอน (teaching media) ใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (teaching innovation) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.4 เพื่อการเปรียบเทียบ (assessment) เป็นการใช้ผลการวัดและประเมินเปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

1.5 เพื่อการตัดสินใจ การประเมินเพื่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นการประเมินรวม (summative evaluation) คือใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการเรียนว่าผ่าน-ไม่ผ่าน หรือให้ระดับคะแนน

2. ด้านการแนะแนว

ผลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนให้แก้ปัญหา มีการปรับตัวได้ถูกต้องตรงประเด็น นอกจากนี้ผลการวัดและประเมินยังบ่งบอกความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้แนะแนวการศึกษาต่อและแนะแนวการเลือกอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้

3. ด้านการบริหาร

ข้อมูลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ผู้บริหารเห็นข้อบกพร่องต่าง ๆของการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามักใช้ข้อมูลได้จากการวัดและประเมินใช้ในการตัดสินใจหลายอย่าง เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดโครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียน นอกจากนี้การวัดและประเมินผลยังให้ข้อมูลที่สำคัญในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR)เพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาสู่ผู้ปกครอง สาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และนำไปสู่การรองรับการประเมินภายนอก จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

4. ด้านการวิจัย

การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อการวิจัยหลายประการ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลนำไปสู่ปัญหาการวิจัย เช่น ผลจากการวัดและประเมินพบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องหรือมีจุดที่ควรพัฒนาการแก้ไขจุดบกพร่องหรือการพัฒนาดังกล่าวโดยการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีสอนหรือทดลองใช้นวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัย การวิจัยดังกล่าวเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research) นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินผลยังนำไปสู่การวิจัยในด้านอื่น ๆ ระดับอื่น เช่น การวิจัยของสถานศึกษาเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

4.2 การวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือของการวิจัย การวิจัยใช้การวัดในการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เริ่มจากการหาหรือสร้างเครื่องมือวัด การทดลองใช้เครื่องมือ หารหาคุณภาพเครื่องมือ จนถึงการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วรวบรวมข้อมูลการวัดตัวแปรที่ศึกษา หรืออาจต้องตีค่าข้อมูล จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญมากในการวิจัย เพราะการวัดไม่ดี ใช้เครื่องมือไม่มีคุณภาพ ผลของการวิจัยก็ขาดความน่าเชื่อถือ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อต้องการทราบถึงการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพุทธิพิสัย คือ ความรู้ของผู้เรียนว่ามีการตอบสนองหรือได้รับความรู้ทางด้านสติปัญญา ความจำหรือการนำไปใช้วิเคราะห์ได้หรือไม่

3. องค์ประกอบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2549, หน้า 8) กล่าวว่า ในการประเมินผล จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และทักษะของผู้เรียนว่า มีความรู้เพียงพอที่จะเรียนต่อในรายวิชาใหม่ หรือเนื้อหาใหม่หรือไม่ เพื่อที่จะช่วยให้ครูทราบพื้นฐานของผู้เรียน และช่วยให้ครูวางแผนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการเรียน

2. การประเมินผลระหว่างเรียน หรือประเมินความก้าวหน้า มีจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบผู้เรียนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด หากพบข้อบกพร่อง ก็หาแนวทางแก้ไข โดยอาจจัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน การประเมินระหว่างเรียนนี้เป็นการทดสอบย่อยโดยในเนื้อหาที่เรียนเท่านั้น เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ครูผู้สอนต้องปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรอย่างไร

3. การประเมินผลรวม เป็นการวัดประเมินเมื่อผู้เรียนได้เรียนจบเนื้อหาที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ในแต่ละวิชา อาจเป็นปลายภาคเรียนแต่ละภาคหรือในระหว่างภาคเรียน เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนในเรื่องต่าง ๆของครูผู้สอน โดยเฉพาะการให้ระดับคะแนนแก่ผู้เรียน ควรตัดสิน ได้ – ตก ผ่าน –ไม่ผ่าน เกรดอะไร

ไพศาล หวังพานิช (2546, หน้า 28) ได้จำแนกการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์เป็นการวัดความสามารถในการเรียนรู้ ของผู้เรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ว่าได้ระดับตามที่ต้องการหรือไม่

2. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการวัดผลความสามารถในการเรียนรู้ ของผู้เรียนเปรียบเทียบกับนักเรียน เพื่อสรุปผลการเรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆพอจำแนกได้คือ วัตถุประสงค์ทางการศึกษา กิจกรรมการเรียน

การสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งทุกส่วนมีความสัมพันธ์กัน ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งสิ้น

4. วิธีการวัดและการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2544,หน้า 28-33)ได้แบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 2 ชนิด คือ

1. การสอบปากเปล่า โดยการสัมภาษณ์ กรรมการเตรียมคำถามล่วงหน้าและปรึกษากันก่อนว่าจะให้คะแนนเท่าไร อย่างไร ประโยชน์เพื่อการสอบคัดเลือกคนเข้าทำงาน เพื่อดูเจตคติความสามารถ

2. การสอบโดยการเขียน ผู้สอนเป็นผู้ที่ออกข้อสอบได้ดีที่สุด ผู้สอนต้องรู้เทคนิคการสร้างข้อสอบ ยึดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดวัง ข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นมี 2 แบบ คือ ข้อสอบแบบอัตนัย และข้อสอบแบบปรนัย

ข้อสอบแบบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดปัญหาหรือคำถามให้ผู้ตอบแสดงความรู้ ความเข้าใจ และความคิดตั้งแต่กว้างจนแคบ หรือเฉพาะเจาะจงตามแบบที่กำหนด ข้อสอบแบบอัตนัยสามารถวัดได้หลาย ๆด้านในแต่ละข้อ ได้แก่ คำถามควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ออกข้อสอบได้ตรงจุดมุ่งหมายและเนื้อหา ไม่ควรให้เลือกบางข้อ เพราะบางข้อยากง่ายไม่เท่ากัน ทำให้เกิดการเสียเปรียบ จำนวนข้อสอบควรพอเหมาะกับเวลาที่กำหนดเวลาสอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สอบมีเวลาเตรียมตัวเต็มที่ ออกข้อสอบหลาย ๆข้อ มีทั้งข้อยากและข้อง่าย เพื่อให้ข้อสอบมีความเที่ยง ไม่ควรออกข้อสอบที่วัดความจำอย่างเดียว ควรวัดความเข้าใจและนำไปใช้ได้ด้วย ข้อสอบควรเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน เขียนคำสั่งให้ชัดเจน และระบุคะแนนในแต่ละข้อและในแต่ละส่วนของข้อหนึ่งๆและไม่ควรออกข้อสอบแบบเปิดหนังสือตอบ ควรเป็นข้อสอบการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ข้อสอบแบบปรนัย คือ ข้อสอบที่มีคำตอบไว้แล้ว ผู้สอบต้องตัดสินใจเลือกข้อความที่ต้องการ หรือพิจารณาข้อความที่ให้ไว้ว่าถูกหรือผิด ข้อสอบชนิดนี้แบ่งเป็น แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ แบบจัดลำดับ และแบบเลือกตอบ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544, หน้า 4) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ แบ่งได้ 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนการสร้างแบบทดสอบ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบ การกำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด การกำหนดลักษณะหรือรูปแบบของข้อสอบ การจัดทำตารางวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและแผนผังการสร้างข้อสอบ และการกำหนดส่วนอื่น ๆที่เกี่ยวข้องกับการสอบ เช่น คะแนน ระยะเวลาการสอบ

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสร้างแบบทดสอบ เป็นการจัดทำแบบทดสอบฉบับร่าง

ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้ เมื่อสร้างแบบทดสอบแล้วจึงนำแบบทดสอบไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพ

1. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายข้อ

1.1 ในกรณีเป็นแบบทดสอบองเกณฑ์ จะตรวจสอบอำนาจจำแนกและดัชนีความไว

1.2 ในกรณีเป็นแบบทดสอบองกลุ่ม จะตรวจสอบความยาก และอำนาจจำแนก

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ

2.1 ความตรง ตรวจสอบความตรงเนื้อหา

2.2 ความเที่ยง ตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้วิธีกาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนจากการวัด 2 ครั้ง ซึ่งอาจได้จากการวัดซ้ำ การใช้แบบทดสอบคู่ขนาน หรือการหาค่าความเที่ยงตามวิธีของคูเดอร์และริชาร์ตสัน (KR-20, KR-21)

ระวิวรรณ ศรีคร้ามครัน (2545, หน้า 235) ได่เสนอวิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อนำมาประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1. การให้เขียนรายงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนลักษณะกลุ่มหรือรายบุคคลจะต้องวางแผน และดำเนินการรายงานตามที่ผู้สอบมอบหมาย การประเมินผลในลักษณะนี้ ผู้สอนอาจจะประเมินผลด้วยตนเองหรือผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน เช่น การโต้วาที หรือร่วมกับผู้สอนได้

การให้รายงานด้วยคำพูด เป็นการเขียนรายงานแบบสรุปเป็นรายงานชั้นเรียนด้วยปากเปล่า เป็นการพิจารณาความสามารถของผู้เรียนในด้านการสื่อความหมาย ลักษณะท่าทาง เช่น การโต้วาที การตอบคำถามครู

2. การใช้แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเรียนรู้ และทัศนคติของผู้เรียน ซึ่งนำมาใช้ก่อนการเรียน ระหว่างการเรียนและหลังการเรียน เป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ในหัวข้อเรื่องนั้น ๆ ในแบบทดสอบจะมีคำแนะนำ มีการกำหนดคะแนน ซึ่งผลต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบเพื่อเป็นข้อมูลว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากน้อยเพียงใด

3. การประเมินผลกิจกรรมผู้เรียน หากจุดประสงค์ระบุพฤติกรรมที่สังเกตได้การประเมินก็ควรเน้นที่พฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความสามารถในการวดภาพ การจัดนิทรรศการ ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดระดับความสามารถและผลงานที่ผู้เรียนทำ ตามที่ผู้สอนกำหนดในจุดประสงค์การเรียนรู้

4. การให้การบ้าน เป็นการมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังนั้นผู้สอนต้องคอยติดตามให้ผู้เรียนทำการบ้านให้เสร็จ และส่งงานทุกครั้ง ซึ่งทำให้ผู้สอนทราบความสามารถ และระดับความสามารถในการเรียนของผู้เรียน

5. การสังเกต เป็นวิธีการประเมินความสามารถของผู้เรียนได้ประการหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดในด้านความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง เนื่องจากมีความลำเอียงของการสังเกตในด้านต่าง ๆเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสังเกตการณ์ทำงาน การตอบคำถาม ความสนใจของนักเรียน

สรุปได้ว่า ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะวัดผลตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่วนใหญ่จะวัดความรู้ ความจำในเนื้อหาสาระที่เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์คือ การสอบ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากที่สุด วิธีการวัดหลายรูปแบบ เช่น การประเมินผลกิจกรรม ผู้เรียน การสังเกต ทั้งแบบอัตนัย และแบบปรนัย

5. พฤติกรรมที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมบูรณ์ ชิตพงษ์, และคนอื่น ๆ (2540, หน้า 6-7) กล่าวไว้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องสอดคล้องกับผลการเรียนที่คาดหวัง 3 ด้าน คือ

1. ด้านความคิด (cognitive domain) เป็นความสามารถทางสมอง ด้านการคิด (think) เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แยกย่อยเป็น 6 ขั้น คือ

1.1 ความรู้ความจำ (memory) เป็นความสามารถในการทรงไว้ รักษาไว้ซึ่งมวลประสบการณ์ต่าง ๆที่ในชีวิตได้รับรู้มา

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความในเรื่องราวและเหตุต่าง ๆที่เกิดขึ้นในชีวิต

1.3 การนำไปใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมาใหม่ในชีวิต

1.4 การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญ และหาความสัมพันธ์ และหลักการของสิ่งของเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้น

1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรื่องราวต่าง ๆขึ้นมาใหม่ โดยใช้สิ่งเดิมมาดัดแปลงและมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

1.6 การประเมินค่า (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินประเมินค่าและสรุปในเรื่องราวต่าง ๆ

2. ด้านความรู้สึก (affective domain) สามารถแบ่งแยกเป็นคุณลักษณะที่เข้าใจง่าย ๆ ได้แก่ความสนใจ เจตคติ ค่านิยมและการปรับตัว เป็นท่าทีที่มีต่อสิ่งต่าง ๆแบ่งเป็น 5 ขั้น คือ

2.1 การรับรู้ (receiving) เป็นความรู้สึกฉับไวในการที่จะรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ

2.2 การตอบสนอง (responding) เป็นปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าด้วยความรู้สึกที่ยินยอมเต็มใจและพอใจ

2.3 การสร้างคุณค่า (value) เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก การมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่าง ๆตั้งแต่การยอมรับ นิยมชมชอบ และเชื่อถือในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบ (organization) เป็นการจัดสิ่งต่าง ๆที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบแล้วยึดถือเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล

3. ด้านทักษะ (psychomotor domain) เป็นทักษะในการปฏิบัติมี 3 ขั้น คือ

3.1 เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การทำตามแบบ (manipulation) เป็นการลงมือทำตามแบบที่สนใจ

3.3 การหาความถูกต้อง (precision) เป็นการตัดสินใจเลือกทำสิ่งที่เห็นว่าถูกต้อง

3.4 การทำอย่างต่อเนื่อง (articulation) เป็นการกระทำสิ่งที่ถูกต้องอย่างจริงจัง

3.5 การทำโดยธรรมชาติ (naturalization) เป็นการปฏิบัติ จนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติและเป็นธรรมชาติ

สรุปได้ว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประสบการณ์เรียนรู้ทั้งด้านความรู้ที่เป็นทักษะจากเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น

1. ความหมายพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอยู่หลายทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา เป็นศาสตร์ทางพฤติกรรมหรือพฤติกรรมศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ส่วนจิตวิทยาสังคมเป็นสาขาวิชาหนึ่งในกระบวนวิชาต่าง ๆทางสังคมโดยศึกษาถึงพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากตัวกระตุ้นทางสังคม (สุนทรี โคมิน, 2522, หน้า 126) และเนื่องด้วยมีศาสตร์หลายแขนงและทฤษฎีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมดังนั้นควรได้ทำความเข้าใจถึงความหมายของพฤติกรรมซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

โสภา ชูพิกุลชัย (2521, หน้า 2) ได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมว่าเป็นการกระทำกิจกรรมต่าง ๆซึ่งสิ่งมีชีวิตและบุคคลอื่นสามารถสังเกตได้และใช้เครื่องมือทดสอบได้ เช่น การหัวเราะ การร้องไห้ การกิน การนอน การเล่น เป็นต้น

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2526, หน้า 35) กล่าวถึง พฤติกรรมมนุษย์ว่า มนุษย์มีพฤติกรรมทางจิตหรือพฤติกรรมภายในควบคุมกับพฤติกรรมภายนอก มนุษย์มีความรู้สึกในการสัมผัส การรับรู้ การเรียนรู้ การจำ การคิดและการตัดสินใจ รวมทั้งการเกิดอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันซึ่งพฤติกรรมทางจิตเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมทางจิตจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมกายภาพด้วยไม่มากก็น้อยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่ว่ามนุษย์จะทำอย่างไรย่อมมีการรับข่าวสารการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม โดยพยายามทำความเข้าใจความหมาย เกิดการเรียนรู้และสะสมไว้ในจิตซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการทางจิตต่อไป

สรุปความหมายของพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น หมายถึง การแสดงออกโดยการปฏิบัติ ซึ่งแสดงจากความสำนึกของนักเรียนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงคุณค่า เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมิให้สูญหาย โดยการส่งเสริม สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆของท้องถิ่น และร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินพฤติกรรมต่อการอนุรักษ์ท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. **ทฤษฎีของเบนจามิน เอส บลูม** (Benjamin S. Bloom, 1976, pp. 65 - 197) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำอาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1.1 พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด (cognitive domain) โดยที่ฤติกรรมด้านนี้มีขั้นตอนของความสามารถด้านความรู้ ด้านการใช้ความคิดและพัฒนาการด้านสติปัญญา จำแนกไว้ตามลำดับ 6 ขั้นตอน คือ ความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ (comprehension) การนำความรู้ไปใช้ (application) การวิเคราะห์ (analysis) การสังเคราะห์ (synthesis) และการประเมินผล (evaluation)

1.2 พฤติกรรมด้านทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึกชอบ (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความรู้สึกชอบ ความสนใจ การให้คุณค่า การรับ การเปลี่ยนค่านิยม เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจซึ่งต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการวัดพฤติกรรมด้านนี้ ทั้งนี้การเกิดพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับหรือความสนใจ (receiving or attending) ประกอบด้วย

1.1 ความตระหนัก (awareness)

1.2 ความยินดีหรือเต็มใจรับ (willingness to receive)

1.3 การเลือกรับหรือเลือกให้ความสนใจ (controlled or selected attention)

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (responding) ประกอบด้วย

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (acquiescence in responding)

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (willingness to respond)

2.3 ความพอใจในการตอบสนอง (satisfaction in respond)

ขั้นที่ 3 ขั้นการให้ค่าหรือการเกิดค่านิยม (valuing) ประกอบด้วย

3.1 การยอมรับค่านิยม (acceptance of a value)

3.2 ความชอบน่านิยม (preference of value)

3.3 การผูกมัด (commitment)

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดกลุ่มคำ (organizing) ประกอบด้วย

4.1 การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม (conceptualization of a value)

4.2 การจัดระบบค่านิยม (organization of value system)

ขั้นที่ 5 ขั้นการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (characterization by a value) ประกอบด้วย

5.1 การว่าหลักทั่วไปหรือสรุปค่านิยม (generalized set)

5.2 แสดงลักษณะตามค่านิยม (characterization)

1.3 พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) จัดเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ ทั้งนี้พฤติกรรมด้านเมื่อแสดงออกมาสามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านนี้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน

2. **ทฤษฎีปรากฏการณ์** (Phenomenology) เป็นทฤษฎีสังคมศาสตร์ และอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์อย่างมีเหตุผล มีแนวความคิดที่เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์เป็นวิธีการที่มนุษย์ให้ความหมายแก่โลกของเขา (human behavior is a product of how people interpret their world)

3. **ทฤษฎีสนามของเลวิน** (Lewin's Field Theory) เลวิน (Lewin,1991 p.241) ได้เสนอแนวความคิดว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลในตัวบุคคลกับอิทธิพลภายนอกที่แต่ละบุคคลรับรู้ด้วย บุคคลจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และเมื่อไร จึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยความต้องการของมนุษย์หรือโดยสิ่งเร้าภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ถูก

กำหนดโดยอิทธิพลมากมายทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกที่สัมพันธ์กันตามประสบการณ์ของบุคคล

3. ประเภทของพฤติกรรม

ในการจำแนกพฤติกรรมมนุษย์สามารถจำแนกออกได้หลายลักษณะ ซึ่งได้มีผู้จำแนกประเภทไว้ดังนี้

สุชา จันทร์เอม (2541, หน้า 1) ได้แบ่งพฤติกรรมเป็น 2 ชนิด คือ

1. พฤติกรรมที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (unlearned behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำเองได้โดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อนเลย

2. พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ (learned behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำขึ้นหลังจากได้มีการเรียนรู้ หรือเลียนแบบจากบุคคลอื่นในสังคม

4. องค์ประกอบของพฤติกรรม

การศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านทำการศึกษาและอธิบายองค์ประกอบของพฤติกรรมไว้ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2527, หน้า 15-16) กล่าวว่า นักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมเป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของมนุษย์หรืออินทรีย์ (organism) และเกิดกับสิ่งแวดล้อม (Environment)โดยได้กล่าวถึงทฤษฎีของเบนจามินเอสบลูม (Benjamin S.Bloom) ว่าพฤติกรรมมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การรู้ การจำข้อเท็จจริงต่าง ๆรวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถระดับต่าง ๆคือ ความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ (comprehension) การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (application) การวิเคราะห์ (analysis) การสังเคราะห์ (synthesis) และการประเมินผล (evaluation)

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติค่านิยมความรู้สึกชอบ (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความสนใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ท่าที ความชอบ ไม่ชอบ การให้คุณค่า การรับ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตของบุคคล ยากแก่การอธิบาย พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้หรือการให้ความสนใจ (receiving or attending) การตอบสนอง (responding) การให้ค่าหรือการเกิดค่านิยม (valuing) การจัดกลุ่ม (organizing) และการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (characterization by a value)

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถทางด้านการแสดงออก ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกและ

สังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆหรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้าคือ บุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันทีแต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมการแสดงออกนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดส่วนประกอบ (ทางด้านพุทธิปัญญา และด้านทัศนคติ) พฤติกรรมด้านนี้เมื่อแสดงออกมาจะสามารถประเมินผลได้ง่ายแต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน

ครอนบัด (Cronbach,1974,p.14) อธิบายว่าพฤติกรรมของคนมีองค์ประกอบอยู่ 7 ประการ ดังนี้คือ

1. ความมุ่งหมาย (goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรมคนเราต้องทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น กิจกรรมบางอย่างก็ให้ความพอใจหรือสนองความต้องการได้ทันที แต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่างก็ต้องใช้เวลานาน จึงจะสามารถบรรลุผลสมความต้องการ คนเราจะมีความต้องการหลาย ๆอย่างในเวลาเดียวกัน และมักจะต้องเลือกสนองความต้องการที่รีบด่วนก่อน และสนองความต้องการที่ห่างออกไปในภายหลัง

2. ความพร้อม (readiness) หมายถึง ระดับวุฒิภาวะ หรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ คนเราไม่สามารถนองความต้องการได้หมดทุกอย่าง ความต้องการบางอย่างอยู่นอกเหนือความสามารถของเขา

3. สถานการณ์ (situation) เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย (interpretation) ก่อนที่คนเราจะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไปเขาจะต้องพิจารณาสถานการณ์เสียก่อนแล้วตัดสินใจเลือกวิธีการที่คาดว่าจะได้ความพอใจมากที่สุด

5. การตอบสนอง (response) เป็นการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการโดยวิธีการที่ได้แล้วในขั้นการแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (consequence) เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้รับผลการกระทำนั้น ผลที่ได้รับอาจจะตามที่คาดคิดไว้ (confirm) หรืออาจตรงกันข้ามกับความหมาย (contradict) ก็ได้

7. ปฏิกิริยาต่อความหวัง (reaction to thwarting) หากคนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้ก็กล่าวได้ว่า เขาประสบกับความผิดหวัง ในกรณีเช่นนี้เขาอาจจะย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานะเสียใหม่ และเลือกวิธีการตอบสนองใหม่ก็ได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่มีต่อท้องถิ่น

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้ดังนี้ คือ

นิวัติ เรืองพานิช (2548, หน้า 3) ได้ให้คำจำกัดความของการอนุรักษ์ (conservation) ว่าหมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และ

ใช้ได้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้จะต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด “Conservation is interpreted as the kind of resource use which results in the greatest good for the largest number of people for the longest time”

ทวี ทองสว่าง, และทัศนีย์ ทองสว่าง (2539, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่า หมายถึงการอนุรักษ์สิ่งที่อยู่รอบ ๆตัวเรา ทั้งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพไว้มิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสูญเสียและการทำลายเกิดขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ (conservation) หมายถึงการรู้จักใช้อย่างประหยัดและการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพไว้มิให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสูญเสียและการทำลายเกิดขึ้น ทั้งนี้ต้องให้เกิดความสูญเสียและเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์ไปโดยทั่วถึงกันด้วย

6. การวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น

พฤติกรรมของบุคคลมีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน การที่จะศึกษาพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ถ้าเป็นพฤติกรรมภายในไม่สามารถสังเกตได้ต้องใช้วิธีการทางอ้อมโดยการสัมภาษณ์การทดสอบด้วยแบบทดสอบและการทดสอบทั้งในห้องปฏิบัติการ และในชุมชนเพราะฉะนั้นเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรม อาจจะทำได้โดยการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตประกอบการสัมภาษณ์หรือใช้เครื่องมืออื่นประกอบ เช่น เครื่องมือวัดความดันโลหิต เครื่องฟังการเต้นของหัวใจ เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีผู้ศึกษาการวัดพฤติกรรมไว้ดังนี้

สมจิตต์ สุพรรณทัสน์ (2542, หน้า 131-136) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาพฤติกรรมว่ามี 2 วิธี คือ

1. การศึกษาพฤติกรรมโดยทางตรง ทำได้ 2 แบบ ดังนี้

1) การสังเกตแบบไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (direct observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน โดยบอกให้นักเรียนในชั้นได้ทราบว่าครูจะสังเกตว่าใครทำกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งการสังเกตในลักษณะนี้บางคนอาจไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมาก็ได้

2) การสังเกตแบบธรรมชาติ (naturalistic observation) คือ การที่บุคคลผู้ต้องการสังเกตพฤติกรรมไม่ได้กระทำตนให้เป็นที่รบกวนพฤติกรรมของพฤติกรรมของบุคคลผู้ถูกสังเกตและเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกสังเกต การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่แท้จริงมากและจะทำให้สามารถนำผลที่ได้ไปอธิบายพฤติกรรมในสถานที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน ข้อจำกัดของวิธีการสังเกตแบบธรรมชาติก็คือต้องใช้เวลามากจึงสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการได้ และการสังเกตต้องทำเป็นเวลาติดต่อกันเป็นจำนวนหลายครั้ง ทั้งนี้พฤติกรรมบางอย่างอาจต้องใช้เวลาสังเกตถึง 50 ปี หรือ 100 ปี ก็ได้

2. การศึกษาพฤติกรรมโดยอ้อม แบ่งออกได้หลายวิธี คือ

1) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาต้องการซักถามข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มของบุคคล ซึ่งทำได้โดยการซักถามเผชิญหน้ากันโดยตรงหรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถามให้ก็ได้ เช่น ใช้ล่ามสัมภาษณ์คนที่จะพูดกันคนละภาษา การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การสัมภาษณ์โดยทางตรงทำได้โดยผู้สัมภาษณ์ซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่อง ๆตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ อีกประเภทคือ การสัมภาษณ์โดยอ้อมหรือไม่เป็นทางการ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดคุยไปเรื่อย ๆโดยสอดแทรกเรื่องที่สัมภาษณ์เมื่อมีโอกาสซึ่งผู้ตอบจะไม่รู้ตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เจาะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรมนั้น การสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลจำนวนมากแต่มีข้อจำกัดคือบางเรื่องผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2) การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมากและเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่ห่างไกลอยู่กระจัดกระจายมาก นอกจากนี้ยังสามารถถามพฤติกรรมในอดีตหรือต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมที่ปกปิดหรือพฤติกรรมต่าง ๆที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นทราบได้โดยวิธีอื่นซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับและการใช้แบบสอบถามจะใช้ศึกษาเวลาใดก็ได้

3) การทดลอง เป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยผู้ศึกษาจะอยู่ในสภาพการควบคุมตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพแท้จริงแล้วการควบคุมจะทำได้ในห้องทดลองแต่ในชุมชน การศึกษาพฤติกรรมของชุมชนโดยควบคุมตัวแปรต่าง ๆคงเป็นไปได้น้อยมากการทดลองในห้องปฏิบัติการจะทำให้ข้อมูลมีขีดจำกัด ซึ่งบางครั้งอาจนำไปใช้ในสภาพความเป็นจริงได้ไม่เสมอไป แต่วิธีนี้มีประโยชน์มากในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลทางด้านการแพทย์

4) การทำบันทึก วิธีนี้ทำให้ทราบพฤติกรรมของบุคคลโดยให้บุคคลแต่ละคนทำบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบันทึกประจำวันหรือศึกษาพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมทางสุขภาพ พฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาพฤติกรรมโดยอ้อมด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์

เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เจตคติ อาจมีชื่อเรียกกันแตกต่างกันออกไป เช่น มาจากภาษาอังกฤษ คำว่า Attitude ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่าในภาษาลาติน aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

วิภาวี แป้นเรือง (2546, หน้า 17) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น และความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกทางชอบหรือไม่ชอบเป็นการบอกแนวโน้มทางจิตใจของบุคคลเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสิ่งของ บุคคล ประเพณี หรือสถานการณ์ใด ๆซึ่งให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆออกมา เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2549) ให้นิยามว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆอันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ดังนั้นทัศนคติจึงขึ้นอยู่กับกระบวนการในการเรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งเจตคตินี้แสดงออก หรือปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนในกรณีที่สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2549, หน้า 223) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือต่อต้าน ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

กู๊ด (Good, 1973, p.223) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึงความเอนเอียงหรือความชอบของบุคคลที่แสดงผลเฉพาะไปสู่วัตถุสิ่งของ สถานการณ์หรือคุณค่า ตามปกติจะประกอบด้วยความรู้สึกและอารมณ์

อนาสตาซี (Anastase, 1986, p.541) กล่าวว่าเจตคติ หมายถึงความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติ และสถาบันต่าง ๆ

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และการแสดงออกโดยการประพฤติปฏิบัติซึ่งแสดงถึงความสนใจ เห็นคุณค่า และแสดงความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการเรียนตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. ลักษณะที่สำคัญของเจตคติ

จีรวรรณ ชำนาญช่าง (2544, หน้า 12) ได้รวบรวมลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เป็นผลหรือขึ้นอยู่กับบุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้วเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติแปรค่าได้ทั้งความเข้มข้นและทิศทาง
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง
4. เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าเจตคติหรือสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกันอาจสัมพันธ์กัน

6. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตในการตอบสนองสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้านั้น ๆ

7. สภาวะความพร้อมจะตอบสนองในลักษณะซับซ้อนที่บุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆและจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์

8. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรมแต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม

9. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้

10. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ ทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ และเชาว์ปัญญา

11. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่แตกต่างไปจากเดิม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 243) กล่าวว่า เจตคติมีลักษณะดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆรอบตัวบุคคล การอบรมเลี้ยงดูการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่ามีประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีเจตคติที่แตกต่างกันไป ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ ฯลฯ

2. เจตคติเป็นการตระเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจ มากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคล ที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการเมินคือ ลักษณะความรู้สึกหรือการประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือทิศทางในทางที่ดี เรียกว่า เป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางที่ไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติทางลบไม่ได้หมายความว่า ไม่ควรมีเจตคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางที่ไม่ดี เช่น เจตคติในทางลบต่อการคดโกงการเล่นการพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึง เจตคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น เจตคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด ก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจ ซึ่งหากไม่ได้แสดงออก ก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่า บุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออก เนื่องจากถูกกระตุ้น และการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดุด่าคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้วอาจจะเป็นเพราะถูกท้าทายก่อน

7. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่า เจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้นต้องปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 3-6) ได้กล่าวถึงลักษณะเจตคติไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (feeling) อาจเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข หรือสถานการณ์ต่าง ๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของคนเมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีคนสังเกต

2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกแตกต่างกันได้

3. เจตคติมีทิศทาง (direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ซื่อสัตย์-คดโกง ชอบ-ไม่ชอบ ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม (intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันได้ในเรื่องความเข้มที่บุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกันแต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยแตกต่างกัน เช่น รักมาก, รักน้อย, ขยันมาก, ขยันน้อย เป็นต้น

5. เจตคติต้องมีเป้า (target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆไม่ได้ เช่น รักพ่อรักแม่ ขยันเข้าเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

สรุปได้ว่า เจตคติเป็นความรู้สึกที่ชี้บอกลักษณะทางจิตใจของบุคคลและเป็นเรื่องความรู้สึกทางอารมณ์ซึ่งมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงง่ายและเป็นแรงขับ แรงจูงใจของบุคคลที่จะแสดงออกของพฤติกรรมแตกต่างกันไป เป็นสิ่งที่เกิดจากการที่บุคคลได้ผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์มานาน มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของบุคคลที่จะยอมรับหรือปฏิเสธต่อสิ่งต่าง ๆเจตคติสามารถสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากอิทธิพลของสังคมและสภาพแวดล้อมที่ต่างจากเดิม

3. องค์ประกอบของเจตคติ

กรวีร์ เมฆหมอก (2542, หน้า 27) ได้สรุปองค์ประกอบของเจตคติ ไว้ดังนี้

โดยทั่วไป เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (CognitiveComponent)เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินค่าสิ่งเร้านั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากที่บุคคลประเมินค่าสิ่งเร้านั้น แล้วพบว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioural Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543, หน้า 349) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ซึ่งประกอบกันเป็นเจตคติของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้สึก (affective component) การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น อบหรือไม่ชอบอะไรก็ตาม จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรู้สึกชอบเป็นครูหรือไม่ชอบเป็นครูเป็นต้น

2. ด้านความรู้ (cognitive component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร จะต้องอาศัยความรู้สึกหรือประสบการณ์ ว่าเคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อน มิฉะนั้นบุคคลไม่อาจจะกำหนดความรู้สึก หรือท่าที ว่าชอบหรือไม่ชอบได้ เช่น บุคคลที่จะบอกว่าชอบเป็นหรือไม่ชอบเป็นครูนั้น จะต้องทราบเสียก่อนว่า ครูมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าไร และจะก้าวหน้าเพียงใดมิฉะนั้นไม่อาจบอกถึงเจตคติของตนได้

3. ด้านพฤติกรรม (behavior component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร ให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรมถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะมีองค์ประกอบสำคัญของเจตคติแต่ยังมีความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เช่น การยกมือไหว้แล้วกล่าวคำว่าสวัสดี แต่ในความรู้สึกจริง ๆนั้นอาจมิได้เลื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้ เจตคติมีผลกระทบต่อพฤติกรรมมนุษย์มีเจตคติเชิงลบ และแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและทำลายได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 247-24782) ได้กล่าวถึงเจตคติว่าโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้หรืออารมณ์ (Affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อ

เนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจต้องการหรือไม่ต้องการ ดี หรือเลวองค์ประกอบทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน เจตคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจมาก แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์น้อย แต่เจตคติบางอย่างก็มีลักษณะตรงกันข้ามตัวอย่าง เช่น เจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษจะมีองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจสูง แต่มีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ต่ำ ส่วนเจตคติทางนิยมแฟชั่นเสื้อผ้าจะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์สูง แต่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ำ ด้วยเหตุนี้ จึงอยู่ที่ ครูจะเน้นองค์ประกอบด้านใดเป็นสำคัญ และเหมาะกับธรรมชาติของการเรียนรู้นั้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่นคนที่มี เจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนาก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดีก็จะมานะพยายามที่จะเรียนให้ดีและเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของเจตคติ คือเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องประกอบด้วยทั้งสามองค์ประกอบเสมอ แต่จะมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป โดยปกติบุคคลมักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่แต่ก็ไม่เสมอไปทุกกรณี ในบางครั้งเรามีเจตคติอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้แสดงพฤติกรรมตามเจตคติที่มีอยู่ก็มี

4. การเกิดเจตคติ

กุญชรี ค้าขาย (2540, หน้า 159) กล่าวว่า เจตคติเป็นผลผลิตมาจากประสบการณ์หลากหลายในชีวิตและก่อตัวขึ้นอย่างซับซ้อน เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะค่อนข้างคงทน แต่ก็เปลี่ยนแปลงได้

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544, หน้า 97-98) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดเป็นเจตคติมีดังนี้ คือ

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยการรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆในอดีต ประสบการณ์ที่เก็บสะสมได้ มนุษย์จะทำการจำแนก แยกแยะออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชอบ-ไม่ชอบ ดี-ไม่ดี สนใจ– ไม่สนใจ การจำแนกนี้จะอาศัยหลักเกณฑ์ ที่แต่ละคนเก็บสะสมจากประสบการณ์ในอดีต เป็นตัวประเมินตัดสินใจ เพื่อกำหนดทิศทางของเจตคติของตนเอง และหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาจาก “ความเชื่อ” (Belief) ของมนุษย์แต่ละคนที่มีความแตกต่าง

2. เจตคติเกิดจากการรับเจตคติของผู้อื่นมาเป็นของตน การรับเจตคติของผู้อื่นมานั้นมักจะเป็นในกรณีที่บุคคลนั้นมีความสำคัญ เป็นที่น่าเชื่อถือและยกย่องชื่นชมอย่างมาก

3. เจตคติจากประสบการณ์ที่ประทับใจมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมาก ทั้งทางด้านดีและด้านไม่ดี เพียงครั้งเดียวก็อาจก็ให้เกิดเป็นเจตคติได้อย่างรวดเร็ว

ชริกเลย์ (Shrigley, 1977, p.427) กล่าวว่า เจตคติไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิดแต่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เจตคติบางอย่างมีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่อยากให้ตนเป็นที่ยกย่องของสังคม

สรุปได้ว่า เจตคติ เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาแตกต่างกัน อิทธิพลจากกลุ่มสังคม จึงทำให้บุคคลมีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน โดยสภาพแวดล้อมโดยรอบเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เราเกิดเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งต่าง ๆรอบกายเรา

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม (2544, หน้า 100) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่จะต้องอาศัยเวลาพอสมควร ทั้งนี้เพราะในการสร้างเจตคติแต่ละเรื่องส่วนใหญ่แล้ว ต้องใช้เวลาในการสั่งสอนอยู่นานพอสมควร ดังนั้นการที่จะเปลี่ยนจึงต้องอาศัยเวลาเช่นกัน หลักสำคัญที่สามารถใช้ในการเปลี่ยนเจตคติของบุคคลมีดังนี้

1. สร้างตัวเลียนแบบ (indentification figurer) ที่เหมาะสมให้กับผู้ที่เราต้องการเปลี่ยนเจตคติ ลักษณะที่สำคัญของตัวเลียนแบบ เช่น

- ต้องเป็นบุคคลที่ผู้นั้นสามารถพึ่งพาอาศัยได้
- ต้องเป็นบุคคลที่สำคัญในชีวิตของผู้นั้น
- ต้องเป็นบุคคลที่ผู้นั้นยกย่องเชื่อถือ
- ต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีศักดิ์ศรี มีบารมีพอที่จะทำให้ผู้นั้นเชื่อถือได้
- ต้องเป็นบุคคลที่มีความอบอุ่น มีลักษณะเป็นกันเอง และมีความเข้าใจกัน

เป็นต้น

2. ใช้วิธีการพูด หรือสื่อสาร (communication) เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ นักจิตวิทยาได้อธิบายว่า การพูดเพื่อเปลี่ยนเจตคตินั้นมีได้ 2 วิธีคือ

2.1 การพูดโดยการอ้างเหตุผล (logical argument) การพูดชักจูง เพื่อเปลี่ยนเจตคติของบุคคล วิธีนี้จะต้องเป็นการพูด โดยเสนอข้อเท็จจริงทั้งในส่วนดีและไม่ดี เพื่อให้ผู้นั้นใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

2.2 การพูดเร้าอารมณ์ (emotional appeal) การพูดในลักษณะนี้มักจะพูดโดยเน้นเพียงด้านเดียว และพยายามเสนอเหตุผลเพียงด้านเดียว การชักจูงในลักษณะนี้อาจจะทำให้คนคล้อยตามได้ง่าย แต่อาจเกิดผลเสียถ้าผู้นั้นมารู้เหตุผลอีกด้านหนึ่งในภายหลัง

3. ใช้วิธีการจัดสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ต้องการ เช่น การให้เข้าไปมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรม การเล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 260) กล่าวว่า การเปลี่ยนเจตคติมี 2 ทาง คือ

1. การเปลี่ยนไปในทางเดียวกัน (congruent change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดเป็นในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ เช่น เคยชอบคนนี้ก็ชอบมากขึ้นเกว่าเดิม หรือในทางตรงกันข้าม เคยเกลียดคนนั้นก็เกลียดมากขึ้น

2. การเปลี่ยนไปคนละทาง (incongruent change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก ก็จะลดลงในทางบวกและเพิ่มทางลบ เช่น เคยชอบคนนี้ก็เปลี่ยนเป็นไม่ชอบ

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อศรัทธาหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรที่แสดงออกมาในทางบวกหรือทางลบ เช่น พอใจ ไม่พอใจ มีความสนใจ เห็นคุณค่า ชื่นชอบ พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อหลักสูตรที่ได้เรียน ซึ่งวัดจากการตอบแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นเรื่องที่ค่อยเป็นค่อยไป เพราะเจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นสภาพทางจิตใจ ซึ่งไม่สามารถวัดได้โดยตรง การวัดเจตคตินิยมวัดออกมาด้านทางบวกและทางลบ ทางบวกหมายถึง เจตคติในทางดี ส่วนทางลบ หมายถึง เจตคติไปในทางตรงข้าม วิธีวัดเจตคติโดยตรงจึงทำไม่ได้ นอกจากทำการศึกษา ซึ่งมีผู้สรุปไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 252-253) กล่าวว่า เนื่องจากเจตคติค่อนไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึกความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดเจตคติจึงไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษาและวัดในรูปของความเห็น การวัดเจตคคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดและผู้ใด อาจจะใช้วิธีการสังเกตจากการกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง หรือสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของเขา แต่แบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมาก จะอยู่ในรูปแบบสอบถามหรือแบบสำรวจ เรียกว่าแบบวัดทางเจตคติ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 19-20) กล่าวว่า เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยาก เมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัด และสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพที่จะกระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด สามารถสรุปวิธีการวัดเจตคติได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีที่ง่ายและตรงมากที่สุด การสัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียว่า ผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่จริงจากใจผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจ

บิดเบือนคำตอบ เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไขคือ ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจ ไม่เคร่งเครียดเป็นอิสระ และแน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับ

2. การสังเกต (observation) เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคลอื่นโดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตเจตคติ ความเชื่อ อุปนิสัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริงหรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้น มีข้อควรคำนึงหลายประการ กล่าวคือ มีการศึกษาหลาย ๆครั้งทั้งนี้เพราะเจตคติของบุคคลมาจากหลาย ๆสาเหตุ นอกจากนี้ตัวผู้สังเกตเองจะต้องทำตัวเป็นกลางไม่มีความลำเอียง และการสังเกต ควรสังเกตหลาย ๆช่วงเวลา ไม่ใช่สังเกตเฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การรายงานตนเอง (self-report) วิธีนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา แบบทดสอบหรือมาตราวัดที่เป็นของแนว เทอร์สโตน (Thurstone) กัทท์แมน (Guttaman) ลิเคอร์ท (Likert) และออสกูด (Osgood) นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีแบบให้ผู้สอบรายงานตนเองและอื่น ๆอีกมาก แล้วแต่จุดมุ่งหมายของการสร้างและการวัด

4. เทคนิคจินตนาการ (projective techniques) วิธีนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบ เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลก ๆเรื่องราวแปลก ๆเมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมาย จากการตอบนั้น ๆพอจะรู้ได้ว่ามีเจตคติเป้าเจตคติอย่างไร

5. การวัดทางสรีระภาพ (physiological measurement) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า แต่สร้างเฉพาะเพื่อจะวัดความรู้สึกอันจะทำให้พลังไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าดีใจเข็มจะชี้อย่างหนึ่ง เสียใจเข็มจะชี้อีกอย่างหนึ่ง ใช้หลักเดียวกันกับเครื่องมือจับเท็จ เครื่องมือแบบนี้ยังพัฒนาไม่ดีพอจึงไม่นิยมใช้เท่าใดนัก

สำหรับวิธีการวัดเจตคติที่ได้กล่าวมาไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบวิธีการวัดด้วยวิธีการต่าง ๆซึ่งมีความสำคัญเท่า ๆกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของการทำวิจัยในลักษณะที่แตกต่างกัน สำหรับในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวัดเจตคติโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตเป็นหลัก

7. การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ

เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ เป็นเรื่องยากในการวัด เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่า พึงพอใจหรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้น ๆมากน้อยเพียงใด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า112) กล่าวว่า ที่นิยมใช้มีอยู่ 3 ชนิด คือ

1. วิธีการของเทอร์สโตน (Thurstone’s Scale)

2. วิธีการลิเคอ์ท (Likert's Scale)

3. วิธีใช้ความหมายของภาษา (Semantic Differential Scales)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบลิเคอร์ (Likert's Scale) ซึ่ง พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2549, หน้า 224-226) ได้อธิบายลำดับขั้นตอนการสร้างไว้ดังนี้

มาตรการการสร้างแบบวิธีของลิเคอร์ท แบ่งการกำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly agree)

ระดับที่ 2 เห็นด้วย (agree)

ระดับที่ 3 ไม่แน่ใจ (neural or uncertain)

ระดับที่ 4 ไม่เห็นด้วย (disagree)

ระดับที่ 5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly disagree)

กำหนดการให้คะแนนการอตบแต่ละตัวเอกโดยทั่วไปจะกำหนดคะแนนข้อความทางบวกเป็น 5 4 3 2 1 และข้อความทางลบเป็น 1 2 3 4 5

ข้อความที่บรรจุลงในมาตรการวัดประกอบด้วย ข้อความที่แสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ โดยทั่วไปมีจำนวนข้อความตั้งแต่ 20 ข้อ ขึ้นไป การกำหนดน้ำหนักคะแนนตอบแต่ละตัวเลือกกระทำเมื่อได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยกำหนดตามวิธีค่าคะแนนซึ่งนิยมใช้กันมาก มีขั้นตอน คือ

1. พิจารณาว่าต้องการจะวัดเจตคติของใคร ที่มีต่อใคร และให้ความหมายของสิ่งที่วัดแน่นอน

2. เมื่อตีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อโดยให้คลุมเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น ข้อความนี้อาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากที่อื่นก็ได้ เช่น จากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ เป็นต้น แต่จะต้องมีลักษณะดังนี้

2.1 ต้องเป็นข้อความที่เขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อ หรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่ข้อเท็จจริง

2.2 ข้อความที่บรรจุลงในสเกล จะต้องประกอบด้วยข้อความที่เป็นบวกและลบคละกัน หลีกเลี่ยงการใช้คำคุณศัพท์หรือคำกิริยาวิเศษณ์ เช่น เสมอ ๆ บ่อย ๆทั้งหมดเป็นต้น

2.3 ข้อความแต่ละข้อความจะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม จำนวนข้อที่สร้างขึ้นในครั้งแรกควรมีประมาณ 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องเลือกข้อความให้เหลือประมาณ 20-25 ข้อความในแต่ละเรื่องที่จะวัด

3. เมื่อได้ข้อความเพียงพอแล้วก็บรรจุลงในสเกล โดยให้มีตัวเลือก 5 ตัวเลือก ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly agree) เห็นด้วย (agree) ไม่แน่ใจ (neural or uncertain) ไม่เห็นด้วย (disagree) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strongly disagree)

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาด้านคุณลักษณะและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนการตอบกับข้อความว่าสอดคล้องกันเพียงใด

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริงโดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้อีกครั้ง และตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัดเจตคติ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542, หน้า 141-142) ได้กล่าวถึงข้อดีของเครื่องมือวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท (Likert's Scale) ดังนี้

1. สร้างได้ง่าย สะดวกในการนำไปใช้และวิเคราะห์ข้อมูล

2. ไม่ต้องหากลุ่มที่จะนำมาตัดสิน เพื่อกำหนดค่าประจำข้อ

3. ไม่ต้องคำนวณค่าประจำข้อ ซึ่งช่วยลดภาระงานลงมาก

4. สามารถวัดเจตคติได้แน่นอนกว่ามาตราวัดเจตคติแบบเทอร์สโตน เพราะผู้ตอบต้องตอบทุกข้อความ ในขณะที่วิธีของเทอร์สโตนเลือกตอบเพียงบางข้อ ผู้ตอบจึงมีโอกาสบิดเบือนความจริงได้

5. มีความเชื่อมั่นสูงใช้เพียงไม่กี่ข้อก็มีความเชื่อมั่นได้สูงพอ ๆกับเทคนิคอื่นๆที่ใช้จำนวนข้อมาก

6. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวัดเจตคติที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆได้อย่างเหมาะสม

7. การตรวจให้คะแนนไม่ยุ่งยาก ยอมให้ผู้ตอบได้พิจารณาระดับความมากน้อยของความรู้สึกของตนเอง

สรุปได้ว่า การวัดเจตคติเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจิตใจ และความเชื่อ จึงเป็นเรื่องยากในการวัด เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่าพึงพอใจหรือเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้นๆมากน้อยเพียงใด และสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดเจตคติโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชีวรัตน์ สาลี่ประเสริฐ (2545, หน้า3) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการอนุรักษ์โบราณสถานวัตถุ อำเภออู่ทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การ

วัดผลประเมินผล และแผนการสอน 6 แผนการสอน ผลการทดลองให้หลักสูตร พบว่านำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการสอนร่วมกันระหว่าง ผู้วิจัย ผู้สอน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ อส.มศ. และผู้รู้ในท้องถิ่น ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออู่ทอง ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตรลดา เกิดเรือง (2548, หน้า 156-157) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาเรื่องประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรสถานศึกษา 2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้ 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาไทยทรงดำ วิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีและพิธีกรรม ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการแต่งกาย การประเมินหลักสูตร ของผู้เชี่ยวชาญพบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้อง และเหมาะสม 3) นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งร่วมกันสอนโดยผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้วิจัย และครูผู้สอน พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมีความกระตือรือร้น และตำอบคำถามครูตรงประเด็น และ 4) นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องประเพณีละพิธีกรรมไทยทรงดำก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความสามารถประกอบอาหารพื้นบ้านไทยทรงดำ และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความน่าสนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย ควรปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องนี้ของเนื้อหา ระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่น ใบงาน และใบความรู้ควรทำให้น่าสนใจ

จตุพร จันทร์เรือง (2549, หน้า 132-133) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เพลงบอก เพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้นำภูมิปัญญาเพลงบอกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คาดหวังให้ผู้เรียนร้องเพลงและแต่งเพลงบอกได้ โดยให้ผู้รู้ท้องถิ่นร่วมกันจัดการเรียนรู้และประเมินผล 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน แนวการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน เกี่ยวกับ 1) ประวัติความเป็นมาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงบอก 2) ท้องถิ่นกับเพลงบอก 3) คุณค่าของเพลงบอก 4) การร้องเพลงบอก 5) การแต่งเพลงบอก 6) การสืบสานเพลงบอก และหลักสูตรมีความสอดคล้อง 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขี้นาค จำนวน 15 คน ใช้เวลา 20

ชั่วโมง โดยการจัดการเรียน โดยผู้รู้และครู พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติ มีการประเมินตนเอง 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับเพลงบอกก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการร้องเพลงบอกและแต่งกลอนเพลงบอก มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก และเห็นว่าหลักสูตรเรื่องเพลงบอกทำให้มีความสุขในการเรียน

คันธรส เฟื่องจรัส (2549, หน้า 73) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เจตคติของนักเรียนที่มีต่อจังหวัดสระแก้วหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นหน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จริยา ศรีเพชร (2550, หน้า 186-187) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้ผู้นำผู้รู้ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คาดหวังให้ผู้เรียนรู้และประเมินผล 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่าหลักสูตรประกอบด้วยแนวคิด หลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โครงสร้าง เวลาเรียน ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) ประวัติความเป็นมาของคลองมหาสวัสดิ์ 2)ความสำคัญของคลองมหาสวัสดิ์ 3) บทบาทของคลองมหาสวัสดิ์ของคนในอดีตและปัจจุบัน 4) สภาพภูมิศาสตร์ 5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 6) การอนุรักษ์คลองมหาสวัสดิ์และหลักสูตรมีความสอดคล้อง 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์ จำนวน 152 ชั่วโมง ใช้เวลา 20 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้โดยผู้รู้ท้องถิ่นและครูผู้สอน ขณะทดลองใช้หลักสูตร พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม และสนใจปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับคลองมหาสวัสดิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการทำโครงงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์คลองมหาสวัสดิ์ระดับสูง นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและเห็นว่าหลักสูตรเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ทำให้นักเรียนรัก ภูมิใจในท้องถิ่นและเรียนรู้อย่างมีความสุข

จำลอง นำพา (2550, หน้า 126-127) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง พบว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในสถานศึกษาทุกแห่ง และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรโดยร่วมกำหนดสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล 2) การพัฒนาหลักสูตรโครงราง พบว่า ได้หลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล 3) การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความสนใจมีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในหลักสูตร 4) ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจที่มีต่อหลักสูตรพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมเผยแพร่ ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยกิจกรรมความน่าสนใจ การปฏิบัติกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ผลงานมีคุณภาพ แต่ยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความพึงพอใจ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในหลักสูตร 5) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรโดยการเพิ่มเวลาที่ทำการสอน และครูจะต้องสอนให้ช้าลง จึงได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรตามข้อค้นพบ

ปีย์วรา คล้ายหนองสรวง (2550, หน้า 143-145) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเสลภูมิมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คาดหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนของตนเอง โดยให้ผู้รู้ท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้และประเมินผล 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ประกอบด้วยเนื้อหาต่อไปนี้ 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชน 2) สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) การละเล่นพื้นบ้าน 4) อาชีพการทอเสื่อและผลิตภัณฑ์จากสื่อ 5) ประเพณีฮีตสิบสอง 6) การจัดทำโครงงานเกี่ยวกับชุมชนเสลภูมิ 3) ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอรุณวิทย์เสลภูมิ จำนวน 40 คน ใช้เวลา 14 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้โดยผู้รู้ท้องถิ่นและครูผู้สอน ขณะทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องชุมชนเสลภูมิก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการทำโครงงานอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเรื่องชุมชนเสลภูมิ ซึ่งทำให้มีความสุข และสนุกในการเรียน

รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550, หน้า 173-176) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง ประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางดาน ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบเหมาะสมและสอดคล้องทุกประเด็นที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับดี และผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านต่อหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

สิริวรรณ คุ้มบ้าน (2550, หน้า 108-110) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม ท40207 วรรณกรรมพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา 1) ผู้บริหาร ครู ละคณะกรรมการสถานศึกษามีความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรโดยจัดให้เป็นรายวิชาสาระเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เคนนอยเออร์ (Kenoyer, 2008, p.134) ได้สรุปงานวิจัยเรื่องการค้าและเทคโนโลยีในหุบเขาอินดัส (Indus Valley) โดยเน้นแนวคิดใหม่จากเมืองฮารัปปา ประเทศปากีสถาน งานวิจัยนี้กล่าวถึงงานฝีมือพิเศษที่เกิดขึ้น ณ ศูนย์กลางชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นแห่งแรกชื่อฮารัปปา ประเทศปากีสถานงานฝีมือ เช่น งานเปลือกหอย เซรามิกส์ งานจากหินโมรา (agate) และการทำลูกปัดจากหินสบู่เคลือบเงา มีมาตั้งแต่เริ่มชุมชนคือประมาณ 3,300 ปี ก่อนคริสต์ศักราชจนถึงก่อนประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์วัสดุ และแหล่งที่มาตลอดจนสิ่งของในยุคนั้นทางกล้องจุลทรรศน์ พบว่าปัจจุบันยังมีการทำงานฝีมือประเพณีเหล่านี้อยู่เป็นจำนวนมาก

เบนเนท (Bennett, 2009) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในการนำเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้อย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี 1915-1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตรมีการอุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาในหลักสูตร ทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาการให้การช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

ออสทริช (Oestreich, 2009, abstract) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในเบอร์ลิช โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับบุคลากรด้านโบราณคดีและครูชาวเบอร์ลิช ผลการวิจัยพบว่า ในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เหมาะสม การพัฒนาบุคลากรมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลที่ด้อยประสิทธิภาพ การขาดครูที่มีประกาศนียบัตรรับรองและหลักสูตรไม่สอดคล้อง ส่วนความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตรสังคมนั้น พบว่า ชาวเบอร์ลิชต้องการที่จะใช้หลักสูตรสังคมศึกษาอย่างจำกัดและจำกัดตำราให้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติของชาวเบอร์ลิชช่วงก่อนลัทธิอาณานิคมซึ่งเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมในปัจจุบันและอนาคต

แกลลาเกอร์, และทอมสัน (Gallagher,& Thompson, 2009, p.145) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือที่รวบรวมงานศิลปหัตถกรรมไว้ในห้องสมุด วินเทอร์เตอร์ (Winterthur Library) เนื่องจากห้องสมุดนี้ได้รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับประวัติงานศิลปหัตถกรรมของชนชาติอเมริกันไว้เป็นจำนวนมาก จุดมุ่งหมายส่วนหนึ่งก็เพื่อถ่ายทอดประเพณีด้านงานศิลปหัตถกรรมไปยังเยาวชนของสหรัฐอเมริกา หนังสือด้านศิลปหัตถกรรมเป็นที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับว่าหนังสือนี้มีประโยชน์ในการศึกษา “วิธีการ” การผลิตงานศิลปหัตถกรรมและกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับเด็ก และเป็นการถ่ายทอด และปลูกฝังค่านิยม ตลอดจนความเคลื่อนไหวด้านสังคมและความคิดด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมให้กับเด็กอเมริกันในศตวรรษใหม่ด้วย นอกจากนั้นยังเป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะรับบทบาทในอนาคตในสังคมแห่งการบริโภคนี้ด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามความต้องการของท้องถิ่นหรือตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการศึกษา โดยได้รับความร่วมมือด้วยดีจากบุคลากรในท้องถิ่นซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น อันส่งผลให้หลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันมายาวนานเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งคุณลักษณะต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเชิงสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลดีทำให้งานประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และเพื่อเป็นการยกย่องบุคคลที่ทำความดีงาม มีคุณธรรม เสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวมให้แก่ชุมชนและสังคม เพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ตลอดจนเกิดความรัก ความผูกพัน เกิดความหวงแหน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และตรงกับสภาพชีวิตจริงกับผู้เรียน โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตร และเพื่อประเมินผลการใช้และปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการตามประเด็น ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 279 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 46 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มห้องเรียน (Cluster sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียน 1 ห้องเรียน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2.2 พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2.3 เจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายละเอียด

ตาราง 1 เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	จำนวน (ชั่วโมง)	หน่วยการเรียนรู้ที่เรียน/(สัปดาห์)
1	ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน - ประวัติชาวไท-ยวน	1	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1,2/ 1 สัปดาห์
2	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น - การอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐาน	1	
3	วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ - ศาสนาและความเชื่อ - ภาษาและวรรณกรรม - การแต่งกาย - อาหาร - อาชีพ	5	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3,4/ 3 สัปดาห์
4	วัฒนธรรมประเพณี - ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ	1	
5	การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม - การละเล่นพื้นเมือง - สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม	2	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5/ 1 สัปดาห์
	รวม	**10**	**5**

5. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้ระยะเวลาในการสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one-group pretest – posttest design) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 138) ดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
O_1	X	O_2

เมื่อ

O_1 หมายถึง การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทดลองใช้หลักสูตร

X หมายถึง การทดลองใช้หลักสูตร

O_2 หมายถึง การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

4. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการสร้างเครื่องมือมีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น รายละเอียดดังนี้ คือ

1. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. การสร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การสัมภาษณ์ การสอบถาม และร่วมกันวิเคราะห์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเพื่อเป็นแนวทางในการร่างโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 หลักการ นำข้อมูลที่ศึกษามาพิจารณากำหนดหลักการของหลักสูตรว่าเป็นหลักสูตรให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมาย มีลักษณะและจุดเน้นที่ใด ตลอดจนมีวิธีการที่ใช้อย่างไร

1.2 วิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างครบวงจร มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีทักษะในการคิด สามารถค้นคว้าแสวงหาด้วยตนเอง สร้างสรรค์ผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 จุดมุ่งหมายศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายอย่างไร

1.4 โครงสร้าง ศึกษาและวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลางและคำอธิบายที่กำหนดไว้แล้วกำหนดเป็นโครงสร้าง

1.5 คุณภาพผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีให้แก่สังคม มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆในสังคมได้ตลอดชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.6 ขอบข่ายเนื้อหา พิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้ กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ควรจะจัดให้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าขอบข่าย เนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย ภาคทฤษฎี คือ ความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกี่ยวกับเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ซึ่งประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิถีของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

1.7 เวลาเรียน ศึกษาหลักสูตรแม่บทและพิจารณาจากโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรว่าจะสอนเรื่องละกี่คาบต่อสัปดาห์

1.8 แผนการจัดการเรียนรู้ พิจารณาจากคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์เนื้อหาสาระ เวลาเรียน เพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน

1.9 สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ พิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีขอบข่ายเนื้อหาเพียงใด เพื่อกำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.10 การวัดและประเมินผล โดยการวัดและประเมินครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านความคิดเห็น

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อพัฒนาโครงร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว จึงนำหลักสูตรมาใช้ประกอบการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนตามโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
2. นำเนื้อหาสาระในข้อที่ 1 มาเขียนเป็นสาระสำคัญเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียนเรียน
3. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้ในแนวทางการสอนของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
4. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยประกอบด้วยขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุป ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวการสอนของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
5. กำหนดสื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลตามแนวการสอนในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2. การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง เมื่อร่างโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จ จัดดำเนินการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง โดยการตรวจสอบหาคุณภาพหลักสูตรด้านความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร โดยพิจารณากำหนดรายละเอียด ดังนี้

2.1 สิ่งที่ต้องตรวจสอบ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรตั้งแต่ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุงหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน ขอบข่ายเนื้อหา

เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ต้องมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ผู้ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่าง นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบก่อนนำไปใช้ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องด้วยส่วนประกอบของหลักสูตร จากนั้นนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบในด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผลเอกสารหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นว่าสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล เอกสารหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้ประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง และข้อเสนอแนะ ก่อนนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) เท่ากับ 0.80 - 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำหลักสูตรฉบับร่างไปใช้

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นพร้อมทั้งหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง กำหนดระยะเวลา 1 สัปดาห์ เก็บรวบรวมตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่างโดยใช้ค่า IOC จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2.6 นำผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบต่าง ๆ

2. วิเคราะห์เนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน

- ประวัติชาวไท-ยวน

หน่วยที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- การอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐาน

หน่วยที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

- ศาสนาและความเชื่อ
- ภาษาและวรรณกรรม
- การแต่งกาย
- อาหาร
- อาชีพ

หน่วยที่ 4 วัฒนธรรมประเพณี

- ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ

หน่วยที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

- การละเล่นพื้นเมือง
- สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม

3. สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดระสงค์ตามเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดการเรียนการสอน จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. สร้างเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบเพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการตรวจสอบให้คะแนนโดยกำหนดแนวทางการตอบคำถามของแต่ละข้อ ดังนี้ ให้ 1 คะแนน เมื่อตอบถูกข้อนั้นให้ 0 คะแนน เมื่อตอบผิด หรือตอบมากกว่าหนึ่งข้อ

5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมเนื้อหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content – validity) และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม (IOC) เท่ากับ 0.60 – 1.00

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม ซึ่งไม่ใช่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

8. นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าระดับความยากง่าย (p) โดยพิจารณาเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 - 0.80 (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 250) หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยพิจารณาเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อที่คัดเลือกไว้ ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.33 - 0.79 ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.25 - 0.84 และนำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นของข้อทดสอบทั้งฉบับ โดยการนำผลการทดลองใช้ มาหาค่าความคงตัวภายในของแบบทดสอบ (internal consistency) โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) KR - 20 (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 247) ได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.861 และนำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 46 คน หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 267) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 267) นำผลคะแนนของแบบทดสอบที่ได้มาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ใช้สถิติทดสอบ t – test แบบ dependent samples (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 307)

3. การสร้างแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วนำข้อมูลมาประมวลกำหนดเป็นลักษณะการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม

2. กำหนดเนื้อหาจากกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม/ตอบคำถาม/พูดโต้ตอบในเรื่องที่เรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

3. ศึกษาแนวทางการให้คะแนน เพื่อการวัดผลตามสภาพจริง โดยศึกษาการให้คะแนนตามภาพรวมและแยกองค์ประกอบ

4. ดำเนินการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบการวัดผลตามสภาพจริง โดยให้คะแนนแยกองค์ประกอบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ได้คะแนน 1 2 3 4 5

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง พฤติกรรมระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง พฤติกรรมระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง พฤติกรรมระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง พฤติกรรมระดับน้อยที่สุด

5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา โดยใช้แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรมมีความสอดคล้องกัน

6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4. การสร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert scale)

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหาของเครื่องมือและดำเนินการสร้างแบบวัดเจตคติในหัวข้อที่กำหนดไว้ จำนวน 20 ข้อ

3. สร้างเครื่องมือวัดเจตคติเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 1 ซึ่งพิจารณาโดยรวมในการแสดงความคิดเห็น หรือความรู้สึก ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยเจตคติ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง เจตคติระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง เจตคติระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง เจตคติระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง เจตคติระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง เจตคติระดับน้อยที่สุด

4. จากนั้นนำแบบวัดเจตคติที่สร้างเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา และตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item – Objective Congruence) ของเจตคติเป้าประสงค์ มีค่าเท่ากับ 1.00 ถือว่าสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้

6. นำแบบวัดเจตคติที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ในการวิจัยครั้งนี้ แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882

7. จัดพิมพ์แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

2. ขอใช้สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย จากผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

3. ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยประชุมชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงการดำเนินการทดลองการเรียนการสอนตามการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. จัดเตรียมอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมอย่างรอบคอบ

5. จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยร่างขึ้นแก่นักเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือวัดและประเมินผล เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน แบบสอบถามพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นชาวไท-ยวน และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้ครบกับการทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

6.1 ตรวจสอบความเรียบร้อยของหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

6.2 ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

6.3 เตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนการเรียนตามหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทดสอบความรู้ก่อนการเรียน (pre-test)

6.4 ดำเนินการเรียนตามหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้ระยะเวลาในการสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

6.5 ตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น และแบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t - test (dependent)

3. ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วัดเจตคติ โดยการสอบถามนักเรียนหลังเรียนเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 267)

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การคำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (standard deviation) คำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 267)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

X แทน คะแนนแต่ละคนของกลุ่มตัวอย่าง

X^2 แทน คะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมคะแนนแต่ละคนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ dependent samples คำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 307)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}} : df = n - 1$$

เมื่อ

t แทน ค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

D แทน ค่าผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่ของตัวอย่าง

$\sum D$ แทน รวมผลต่างทั้งหมดของคะแนนแต่ละคู่

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (indexof item objective congruence) เพื่อวัดความเที่ยงตรงโดยคำนวณจากสูตรของ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2548, หน้า 242)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของแบบสัมภาษณ์กับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

ΣR แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 สถิติที่ใช้ในการหาค่าระดับความยากง่าย (difficulty) โดยใช้คำนวณจากสูตรดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 250)

$$P = \frac{H + L}{N_H + N_L}$$

เมื่อ

H แทน จำนวนคนที่ตอบถูกที่อยู่ในกลุ่มสูง

L แทน จำนวนคนที่ตอบถูกที่อยู่ในกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมดในกลุ่มสูง

N_L แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มต่ำ

2.3 สถิติที่ใช้ในการหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (discrimination) โดยคำนวณจากสูตรดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 141)

$$r = \frac{P_H - P_L}{n}$$

เมื่อ

r แทน ค่าอำนาจในการจำแนก

P_H แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก

P_L แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

2.4 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยการนำผลการทดลองใช้มาหาค่าความคงตัวภายในของแบบทดสอบ (internal consistency) โดยใช้สูตรของคูเดอร์และริชาร์ตสัน (Kuder & Richardson) (KR-20) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 247)

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1}\left\{1-\frac{\sum pq}{S^2}\right\}$$

เมื่อ

r_{tt} แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

K แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

P แทน สัดส่วนของทำถูกแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ (q = 1- p)

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบัด (Cronbach) โดยใช้สูตร ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 248)

$$\infty = \frac{K}{K-1}\left[1-\frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ

∞ แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_{t^2}$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

S_{t^2} แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มทดลองเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one – group pretest – posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน หลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นและเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน และได้เสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนนักเรียน
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test dependent)
Sig.	แทน	ค่าทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาสังเคราะห์ และดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ได้องค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น สอดคล้องกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรฉบับร่างก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร แนวการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อเสนอแนะที่ได้มา ปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำหลักสูตรไปทดลองใช้ได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และนำมาสังเคราะห์เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล และผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง เป็นการประเมินก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความสอดคล้องกับองค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล พบว่า ทุกประเด็นของรายการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80 - 1.0 ซึ่งมีความสอดคล้องและเหมาะสม จากนั้นนำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงมีความเหมาะสมในการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นำไปทดลองใช้เพื่อนำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการเปรียบเทียบก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่น จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยนำผลของการประเมินการใช้หลักสูตรซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ นำเสนอโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้หลักสูตร (pre-test) และหลังใช้หลักสูตร (post-test) มาเปรียบเทียบกันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	46	11.00	1.33	21.76	.000*
หลังเรียน	46	16.56	1.64		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นเพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 10 โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง และแบ่งเกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ มีรายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆของชุมชนท้องถิ่นไท-ยวนอยู่เสมอ	4.74	0.78	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานทุกครั้งที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของท้องถิ่นชุมชนชาวไท-ยวน	4.69	0.72	มากที่สุด
3. นักเรียนเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนไว้ไม่ให้สูญหาย	4.51	0.69	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนให้กับผู้อื่นได้ถูกต้องอยู่เสมอ	4.71	0.63	มากที่สุด
5. นักเรียนยินดีที่จะช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีโอกาส	4.54	0.49	มากที่สุด
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆของชุมชนท้องถิ่นอยู่เสมอ	4.83	0.61	มากที่สุด
7. นักเรียนฝึกพูดภาษาไท-ยวน ไว้เพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ทางภาษาให้กับชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป	4.57	0.74	มากที่สุด
8. นักเรียนพร้อมที่จะแต่งกายแบบชาวไท-ยวนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆ ของท้องถิ่นชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีการการจัดกิจกรรม	4.66	0.72	มากที่สุด
9. นักเรียนดูแลและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้โบราณสถาน โบราณวัตถุของชุมชนท้องถิ่นทุกครั้งที่มีโอกาส	4.60	0.68	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
10. นักเรียนร่วมช่วยกันคิดผลงานที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชาวไท-ยวนเพื่อเผยแพร่โฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้กับจังหวัดสระบุรีเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.63	0.58	มากที่สุด
เฉลี่ย	**4.67**	**0.75**	**มากที่สุด**

จากตาราง 4 พบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 075) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การพิจารณา พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 6 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม งานเทศกาลต่าง ๆของชุมชนท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.83, S.D. = 0.61) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ข้อที่ 3 นักเรียนอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.69)

4. การประเมินเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการประเมินเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อศึกษาผลหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติต่อการเรียน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน ที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย โดยใช้แบบวัดเจตคติ สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนโดยมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด แสดงผลภาพรวมของการประเมินตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 5

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยของระดับเจตคติของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
1. นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้	4.74	0.38	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D	ระดับเจตคติ
เกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น			
2. นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน	4.71	0.46	มากที่สุด
3. นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นชาวไท-ยวน	4.46	0.61	มาก
4. นักเรียนมีความสนุกสนานจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”	4.43	0.44	มาก
5. สาระการเรียนรู้ที่เรียนเป็นสิ่งใกล้ตัว น่าสนใจ	4.54	0.61	มากที่สุด
6. เมื่อเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท - ยวน” ทำให้รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไท - ยวนมากขึ้น	4.49	0.56	มาก
7. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้จริง	4.09	0.70	มาก
8. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้อย่างชัดเจน	4.00	0.87	มาก
9. วิทยากรผู้ให้ความรู้ มีความสามารถสูง และบรรยาย เนื้อหาสาระเข้าใจง่าย	3.94	0.68	มาก
10. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ปฏิบัติจริงตามความสามารถของตนเอง	4.43	0.70	มาก
11. การเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้นักเรียนมีความสนใจมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นในการเรียนมากขึ้น	4.83	0.56	มากที่สุด
12. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน	4.66	0.54	มากที่สุด
13. นักเรียนรู้สึกนึกรักในท้องถิ่นมากขึ้นหลังจากเรียนหลักสูตรท้องถิ่น	4.20	0.68	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D	ระดับเจตคติ
14. กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	4.20	0.80	มาก
15. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	4.51	0.56	มากที่สุด
16. การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นนี้ได้ประโยชน์คุ้มค่า นำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง	4.54	0.61	มากที่สุด
17. นักเรียนอยากให้บุคคลทั่วไปช่วยกันอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวน	4.14	0.41	มาก
18. หลังจากเรียนหลักสูตรนี้แล้วทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อแหล่งเรียนรู้และความเป็นชาวไท-ยวนมากขึ้น	4.26	0.89	มาก
19. ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนเป็นสถานที่ที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป	4.80	0.81	มากที่สุด
20. นักเรียนมีความต้องการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี เพิ่มเติมอีก	4.23	0.94	มาก
เฉลี่ย	**4.41**	**0.88**	**มาก**

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนมีระดับเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 11 การเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท -ยวน” ทำให้นักเรียนมีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ($\overline{X}$ = 4.83, S.D. = 0.56) และข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 9 วิทยากรผู้ให้ความรู้ มีความสามารถสูง และบรรยายเนื้อหาสาระเข้าใจง่าย ($\overline{X}$ = 3.94, S.D. = 0.68)

ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่นักเรียนได้เขียนข้อเสนอแนะ พบว่า นักเรียนต้องการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มเติมอีก เพราะมีความเห็นว่าท้องถิ่นของตนมีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นควรแก่การอนุรักษ์สืบต่อไป มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และ เพราะเป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน และได้รับความรู้ไปพร้อม ๆกันในกิจกรรมที่เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการเรียนที่เกิดการนำความรู้ที่เรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถนำความรู้ในเรื่องวิถีชีวิตชาวไท-ยวนจังหวัดสระบุรีไปเผยแพร่ต่อหรือประชาสัมพันธ์ในเรื่องที่เรียนได้ แต่เนื่องจากมีเวลาในการเรียนการสอนน้อยไปควรมีเวลาในการจัดกิจกรรมมากกว่านี้

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีลำดับขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 46 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้เนื้อหาจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่านซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 5 และตัวชี้วัดที่ 8

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่ 1 ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 3 และตัวชี้วัดที่ 5

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งใช้ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 4 และตัวชี้วัดที่ 5

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้ระยะเวลาในการสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

4.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.2 แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.3 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้

5.2 ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 จำนวน 46 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วบันทึกผลคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

5.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4ที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนตามกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้กำหนดไว้ ประกอบด้วย 5

หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน โดยใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 10 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์

5.4 หลังสิ้นสุดการทดลอง ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างแล้วบันทึกผลการทดสอบให้เป็นคะแนนหลังเรียน

5.5 หลังสิ้นสุดการทดลอง ใช้แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

5.6 นำผลคะแนนที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน และสรุปผลการใช้หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของหลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t-test (dependent)

3. วิเคราะห์ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

4. วัดเจตคติ โดยการสอบถามนักเรียนหลังเรียนเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean: $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษา ประกอบด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สำรวจความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล และผลการศึกษาข้อมูลและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลดังกล่าว ได้กำหนดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล ให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น สอดคล้องกับจุดประสงค์สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 0.80 - 1.00 มีความเหมาะสมนำไปใช้ได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าและต้องการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การแต่งกายและวิถีชีวิตของชาวไท-ยวนในท้องถิ่นของตน โดยการแต่งกาย เข้าร่วมกิจกรรม งานและประเพณีต่าง ๆ ของชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีโอกาส และร่วมกันคิดผลงานที่สร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่วิถีชีวิตของชาวไท-ยวนให้กับนักท่องเที่ยวจังหวัดอื่น ๆได้ทราบทั่วกัน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดสระบุรี นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นอย่างกระตือรือร้นและมีความสุข สนุกสนาน และการได้ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง นักเรียนมีความสนใจ และซักถามความรู้จากผู้ที่ให้ความรู้อย่างกระตือรือร้น

4. ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4โดยใช้แบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สอบถามนักเรียนหลังเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร มี 7 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจความต้องการ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดเนื้อหา 5) การเลือกประสบการณ์ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผลและวิธีการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับทาบา (Taba,1962, p.12) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลท้องถิ่น วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดการสอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จนได้หลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) คุณภาพผู้เรียน 6) ขอบข่ายเนื้อหา 7) เวลาเรียน 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 10) การวัดและประเมินผล

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้หลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัว จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้จริง นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ทักษะต่าง ๆทำให้นักเรียนสามารถจดจำความรู้ได้ดี และเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้น และนักเรียนยังมีความสนใจ มีความตั้งใจ มีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบในการทำงาน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวรัตน์ สาลี่ประเสริฐ (2545, หน้า3) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการอนุรักษ์โบราณสถานวัตถุ อำเภออู่ทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ผลการทดลองให้หลักสูตร พบว่านำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการสอนร่วมกันระหว่าง ผู้วิจัย ผู้สอน เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ และผู้รู้ในท้องถิ่น ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออู่ทอง ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คันธรส เฟื่องจรัส (2549, หน้า 73) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี

ที่ 4ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ จริยา ศรีเพชร (2550, หน้า 186-187) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับคลองมหาสวัสดิ์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ จำลอง นำพา (2550, หน้า 126-127) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจที่มีต่อหลักสูตรพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับปิย์วรา คล้ายหนองสรวง (2550, หน้า 143-145) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องชุมชนเสลภูมิก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง ใกล้บ้าน ได้ปฏิบัติจริง กล้าแสดงความคิดเห็น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่เห็น ไดยิน ได้ฟังจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและจากแหล่งเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความภาคภูมิใจ เกิดความรักและหวงแหนในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร จันทร์เรือง (2549, หน้า 132-133) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เพลงบอก เพลงพื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการร้องเพลงบอกและแต่งกลอนเพลงบอก มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก และเห็นว่าหลักสูตรเรื่องเพลงบอกทำให้มีความสุขในการเรียน และสอดคล้องกับ รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550, หน้า 173-176) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง ประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางดาน ผลการศึกษาพบว่าการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับดี และผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านต่อหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับสิริวรรณ คุ้มบ้าน (2550, หน้า 108-110) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม ท40207 วรรณกรรมพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา นักเรียนมีความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

4. เจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่า วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน เพราะนักเรียนได้ปฏิบัติจริงเป็นรายบุคคลและได้ปฏิบัติกิจกรรมรวมกันเป็นกลุ่ม การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นของชุมชนของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และร่วมมือกันอนุรักษ์ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา ศรีเพชร (2550, หน้า 186-187) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและเห็นว่าหลักสูตรเรื่องคลองมหาสวัสดิ์ทำให้นักเรียนรัก ภูมิใจในท้องถิ่นและเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิย์วรา คล้ายหนองสรวง (2550, หน้า 143-145) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ชุมชนเสลภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเสลภูมิมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คาดหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนของตนเอง โดยให้ผู้รู้ท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้และประเมินผลพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเรื่องชุมชนเสลภูมิ ซึ่งทำให้มีความสุข และสนุกในการเรียนอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถนำผลงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1.1 จากผลงานวิจัยพบว่า เมื่อครูกำหนดเรื่องหรือรูปแบบของผลงานให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่กระตือรือร้นที่จะทำงาน เนื่องจากเป็นการจำกัดความคิดเห็นของนักเรียน ดังนั้นครูควรให้นักเรียนได้ทำผลงานหรือแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่หลากหลายตามความสนใจและความต้องการ เพียงแต่ครูควรกำหนดกรอบหรือหัวข้อกว้าง ๆให้

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางแผนการจัดการเรียนรู้ มีการสอนเกินเวลา ดังนั้นครูควรยืดหยุ่นเวลาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ ควรปล่อยให้นักเรียนได้จดบันทึก ซักถาม สัมภาษณ์กับผู้ที่ให้ความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องควบคุมอย่างใกล้ชิด เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นทางโรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยต้องตระหนักถึงการนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการวางแผนการเรียนรู้มาบูรณาการให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ รวมทั้งการปรับกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับนักเรียนและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

1.6 จากผลการวิจัยพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดความรู้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตน และควรเป็นผู้ที่มีเทคนิคที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้เพื่อจูงใจนักเรียน เนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานของการเรียนรู้และความสามารถที่แตกต่างกัน

1.7 ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีมนุษย์สัมพันธ์ในท้องถิ่นค่อนข้างมากพอสมควร รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง เพราะต้องอาศัยการติดต่อและมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแล้วพบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ รักและหวงแหนมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ภาษาของท้องถิ่น ดังนั้นควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรีให้คงอยู่ต่อไป และเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์ สืบทอดแก่คนรุ่นหลัง

2.2 ควรนำกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้ในการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับนักเรียนในระดับช่วงชั้นและในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ บ้าง เพื่อให้เกิดความหลากหลายรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่น่าสนใจในชุมชนท้องถิ่นต่อไป

2.3 ควรจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย ให้เร้าความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.4 การศึกษาสภาพปัญหาในท้องถิ่น ควรได้ลงไปในชุมชนอย่างใกล้ชิด สัมภาษณ์ สอบถาม ผู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจะได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะนำมาแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2.5 ควรมีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติม ในเรื่อง แนวทางการส่งเสริมให้เกิดการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของวิถีชีวิตชุมชนชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี เพื่อทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัดสระบุรี

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กรวีร์ เมฆหมอก. (2542). **การศึกษาผลการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์แบบโปรแกรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2550). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: ที.เอส.บี. โปรดักส์.

_____. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา คุณารักษ์. (2543). **หลักสูตรและการพัฒนา.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กุญชรี ค้าขาย. (2540). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

คันธรส เฟื่องจรัส. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฆนัท ธาตุทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

จตุพร จันทร์เรือง. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง เพลงบอก เพลง พื้นบ้านภาคใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จริยา ศรีเพชร. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง คลองมหาสวัสดิ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จำลอง นำพา. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนหนองแค "สรกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

จิตรลดา เกิดเรือง. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตรา ชูมณี. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร เรื่องมัคคุเทศก์ท้องถิ่น อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จีรวรรณ ชำนาญช่าง. (2544). **การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของมาตรวัดเจตคติแบบลิเคอร์ทที่จัดเรียงลำดับข้อคำถามทางบวกทางลบต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: อลีน เพรส.

ฉวีวรรณ แซ่ซี. (2546). **การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฉ่ำ เชื้ออินทร์. (2550). **การพัฒนาหลักสูตร**. สืบค้น พฤศจิกายน 14, 2556, จาก http://www.pbn3.com/n3contents/ssay/develop.pdf.

ชวลิต ชูกำแพง.(2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชีวรัตน์ สาลี่ประเสริฐ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออู่ทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2549). **การวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2544). **การพัฒนารูปแบบการสอนจริยธรรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 9**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทวี ทองสว่าง, และ ทัสนีย์ ทอสว่าง. (2539). **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: โอเดียรสโตร์.

ทิวัตถ์ มณีโชติ. (2549). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ทิศนา แขมมณี. (2544). **รายงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรูของโรงเรียน: การศึกษา พหุกรณี.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนวัชการพิมพ์.

ธิดา สาระยา. (2545). **กวาจะเปนคนไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2549). **การวัดเจตคติ.** อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซท.

นาฏวิภา ชลิตานนท์. (2524). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

นิคม ชมพูหลง. (2545). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรทองถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ.

นิวัติ เรืองพานิช. (2548). **ป่าและการป่าไม้ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** เชียงใหม่: แสงศิลป.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาการสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมขอมูลสำหรับการวิจัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2527). **องค์ประกอบที่มีตอพฤติกรรมสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: จรูญการพิมพ์.

ประเสริฐ เรือนนะการ. (2531). **การเปรียบเทียบวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีแฮนเซ็นเฮอร์วิทซ์ และวิธีเอล-บาดรี้ เมื่อมีการไม่ตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราโมทย์ จันทร์เรือง . (2548). **หลักการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร สาขาหลักสูตรและการสอน**. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปรีชา จันทรสิทธิเวช. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ:ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพฯ.

ปีย์วรา คล้ายหนองสรวง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง ชุมชนเสลภูมิสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

พร้อมพรรณ อุดมสิน. (2544). **การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2549). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ออฟ เดอร์มิสท์.

พิศมัย ถีถะแก้ว. (2542). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ไพศาล หวังพานิช. (2546). **การวัดผลทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภารดี มีเจริญ. (2550). **การพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา ท 41202 วรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มนูญ ชัยพันธ์. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับครูประถมศึกษา**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). **คู่มือสัมมนาเสริมชุดวิชา 24703 การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา ครั้งที่ 2**. แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มานิต สิทธิศร. (2543). **ชุดฝึกอบรม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา** (ฉบับปรับปรุง). ม.ป.พ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวิวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2545). **เทคนิคการสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม. (2556). **หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** สระบุรี : สระบุรีการพิมพ์.

วารีรัตน์ แก้วอุไร. (2543). **เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรและการสอนสาขาวิชาเฉพาะ (เคมี)**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542).**การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร : เซนต์เตอร์ดิสคัพเวอรี.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน : ภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธเนศวรการพิมพ์.

วิภาวี แป้นเรือง.(2546). **ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). **พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดลอม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2541). **วรรณกรรมตำนานล้านนา : การศึกษาวิธีการสร้าง.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรินทิพย์ ภู่สำลี. (2542). **หลักสูตรประถมศึกษา**. คณะครุศาสตร์, ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). **ทฤษฎีการประเมิน.** กรุงเทพ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน.** กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

สงัด อุทรานันท์. (2537). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.**กรุงเทพฯ:วงเดือนการพิมพ์.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

สมจิตต์ สุพรรณทัสน์. (2542). **พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง, เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา (หน่วยที่ 1-7)** (พิมพ์ครั้งที่ 16). นนทบุรี:สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมบูรณ์ ชิตพงษ์, และคนอื่น ๆ. (2540). **เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การวัดผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน ไกรทัต. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง พืชพื้นบ้าน ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

_____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น.** สืบค้น พฤศจิกายน 14, 2556, จาก http://www.thaiwisdom.rog/p_pum/move/move_news/move_pum510305.htm

สำลี รักสุทธิ. (2544). **เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.

สิริวรรณ คุ้มบ้าน. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม ท 40207 วรรณกรรมพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุชา จันทร์เอม. (2541). **จิตวิทยาทั่วไป** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุนทรี โคมิน. (2522). **ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมของจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2545). **การเขียนแผนการสอนแนวปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542**. สุพรรณบุรี: ริมปิง.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: The Knowledge Center.

สุภวรรณ สิงห์คะ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุมาลี จันทร์ชลอ. (2543). **การวัดและประเมินผล**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

โสภา ชูพิกุลชัย. (2521). **จิตวิทยาทั่วไป** . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อุดม เชยกีวงศ์. (2545). **หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: กรุงธนพัฒนา.

อุษณีย์ ธงไชย. (2540). **จารีตและตำนาน หลักฐานที่สร้างขึ้นภายใต้อิทธิพลของพุทธศาสนาลังกาวงศ์**. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Anastasi, Anne. (1986). **Psychological Testing** (5th ed.). New York : Macmillan.

Bennett, R. (2009). **"Communication in services marketing"**. In R. M. Janet (Eds.), Services marketing: A managerial approach. Milton, Qld: John Willey & Sons Australia.

Bloom, Benjamin S.(1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York:

McGraw-Hill Book.

Bobbitt, Franklin. (1981). **The Curriculum**. Boston : Houghton Mifflin.

Cronbach Lee Joseph. (1974). **Essentials of Psychological testing**. New York : Harper and Row.

Gallagher, D., Nies, G., & Thompson, L. W. (2009). Reliability of the Beck Depression Inventorywith older adults. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 50, 152-153.

Gay, L.R. (1992). **Educational Research : Competencies for Analysis and Application** (4th ed.). New York : Macmillan.

Good, Carter. (1973). **Dictionary of Education. Education**. Edited by Carter V. Good. New York: McGraw – Hill book.

Kenoyer, Jonathan. (2008). **Handbook to Life in Ancient India and Other South Asian Civilizations**. New York : Facts on File.

Kuder. (1993). การหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ต์สัน (Kuder-echardson) สืบค้น ธันวาคม 3, 2556, จาก http://www.wijai48.com/leriability/richardson.htm.

Kurt, Lewin. (1991). Action Research and Minority Problems, **Journal of Social Issue**. **2(4) :** 34-36 ; May,

Likert, Rensis, & Likert, Jane. (1976). **New Way Management Conflict**. New York : McGraw – Hill.

Oestreich, Jo Beth Babcock. (n.d.).(2009). **Social studies curriculum development in Belize**: Retrieved January 23, 2013, from http://thalis. Uni.net. th/dos/detail.nsp.

Saylor Galen J, & Alexander, W.M. (1974). **Planing Curriculum for Schools**. (3rd ed.). New York : Holt Rinchart and Winston.

Shrigley, R.L. (1977). “The Function of Professional Reinforcement in Supporting More Positive Attitude of Elementary Teachers toward Science”, **Journal of Research in Science Teaching**. pp. 317-322.

Stake, R.E. (2005). **Quantative case studies. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln(Eds). The Sage hadbook of qualitative research** (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Stufflebeam, D.L, et al. (1971). **Educational Evaluation and Decision Making**. Itasca,III,: Peacock.

_____. (1977). Phi Delta Kappa nations study. **Educational Evaluation and Decision Making**. Bloomington : The Free Press.

Taba, H. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York :Harcourt. Brace and world.

Tyler,R.W.(1950).**Basic Principlesof Curriculum and Instruction**. Chicago:University of Chicago Press.

_____. (1969). **Education Evaluation : new Roles Means**. Chicago: University of Chicago Press.

Worthen, B.R, & Sanders, J.R. (1973). **Education Evaluation : Theory and Practice**. Ohio : Wadworth.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.เนติ เฉลยวาเรศ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ	ข้าราชการบำนาญ อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่	ประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง อาจารย์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๓/๕๗ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์
๒. แบบสอบถาม
๓. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน" กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๔
๔. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๕. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
๖. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๗. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๔/๕๗ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.ดร.วิไล ทองแผ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์
๒. แบบสอบถาม
๓. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยยวน" กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๔
๔. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๕. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
๖. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๗. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรไส)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๒/๕๗ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์
๒. แบบสอบถาม
๓. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน" กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๔
๔. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๕. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
๖. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๗. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๑/๕๗ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.เนติ เฉลยวาเรศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์
๒. แบบสอบถาม
๓. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน" กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๔
๔. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๕. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
๖. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๗. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๓๑๕/๕๗ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.นารีรัตน์ สุวรรณวารี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์
๒. แบบสอบถาม
๓. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยยวน" กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ม.๔
๔. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๕. แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
๖. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น
๗. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไทยยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (Try out)
เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

ที่ ศธ.๐๕๔๙.๐๒/๓๕๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๕ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

ด้วย นายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น "เรื่องตำนานชาวไทยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ(Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ นายสุดสาคร อินทร์ทอง ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔/๒ ในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๗๔๘๕-๙๓ ต่อ ๑๔๔๑๑
โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ mail : education@tru.ac.th

ภาคผนวก ง

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๔๑๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

ด้วย นายสุดสาคร อินทร์ทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมี ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนระหว่างการเก็บข้อมูล ซึ่งหน่วยงานของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ นายสุดสาคร อินทร์ทอง ดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕/๖ ในหน่วยงานของท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ ซึ่งนักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาตด้วยจักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)
คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์
โทรศัพท์/โทรสาร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒
Email: education@tru.ac.th

ภาคผนวก จ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นายสุดสาคร อินทร์ทอง
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำในการใช้หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ 10 แผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ สื่อ/อุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และมีตัวอย่างประกอบการบรรยายในแต่ละแผน ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ ควรพิจารณารายละเอียด มีดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้นำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษารายละเอียดให้เข้าใจ

2. หากมีการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ควรมีการปรับปรุงเพื่อเหมาะสมก่อนนำไปใช้ โดยศึกษาความต้องการของผู้ที่จะเข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการกิจกรรมอย่างเต็มที่

4. วิทยากรที่ให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเป็นวิทยากรที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับท้องถิ่น และในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ มีเทคนิคการถ่ายทอดที่ดี มีความเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่

5. หากนำหลักสูตรไปใช้แล้วควรหาวิธีปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ จะทำให้ผู้เข้ารับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำนำ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมอนุรักษ์ และหวงแหนประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไท-ยวน ในท้องถิ่นของตน เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี วิถีชีวิตและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไท-ยวน ประเพณีวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

นายสุดสาคร อินทร์ทอง
ผู้วิจัย

สารบัญ

เนื้อหา **หน้า**

คำแนะนำการใช้หลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1
ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ยวน.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไท-ยวน จังหวัดสระบุรี.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3
ศาสนาและความเชื่อ.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4
ภาษาและวรรณกรรม.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5
การแต่งกาย.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6
อาหาร.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7
อาชีพ.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัฒนธรรมและประเพณี

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8
ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9
การละเล่นพื้นเมือง.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10

สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม.....

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

- หลักการ
- วิสัยทัศน์
- จุดมุ่งหมาย
- โครงสร้าง
- คุณภาพผู้เรียน
- ขอบข่ายเนื้อหา
- เวลาเรียน
- แผนการจัดการเรียนรู้
- สื่อ/แหล่งการเรียนรู้
- การวัดและประเมินผล

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กำหนดจุดหมายว่า เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย การมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความรักประเทศและรักท้องถิ่น มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

จากแนวคิดดังกล่าว พบว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีจุดเน้นที่สำคัญและจำเป็นต้องร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนดีรับความรู้ ความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิตในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น การเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญมีสิ่งล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมใกล้บ้านและสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเมือง จังหวัดสระบุรี เห็นความสำคัญอย่างยิ่ง วิถีชีวิตของชาวไท-ยวนเป็นสิ่งที่ควรค่าแห่งการอนุรักษ์ไว้ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวและหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆมาศึกษาดูงานที่หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไท-ยวน จังหวัดสระบุรีมากมาย ดังนั้นควรจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้และศึกษาวรรณคดี วรรณกรรมและสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ให้เกิดความตระหนัก เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4ขึ้น เพื่อส่งเสริมทักษะในด้านการอ่าน การเขียน การฟังการดูและการพูด การใช้หลักภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวาง หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ ด้านการอนุรักษ์ และเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นคนดี มีคุณค่าทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จุดมุ่งหมาย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ต่อท้องถิ่นชาวไท-ยวน มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวน
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างไว้
3. เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การฟังการดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
5. เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนัก รัก หวงแหน มีความภาคภูมิใจ และรู้สึกผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง
6. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

โครงสร้าง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ได้จัดเป็นสาระเพิ่มเติมของโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยจัดให้มี 5 หน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน - ประวัติชาวไท-ยวน	1
2	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น - ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี	1
3	วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ - ศาสนาและความเชื่อ - ภาษาและวรรณกรรม - การแต่งกาย - อาหาร - อาชีพ	5
4	วัฒนธรรมประเพณี - ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ	1
5	การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม - การละเล่นพื้นเมือง - สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม	2
	รวม	10

คุณภาพผู้เรียน

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีให้แก่สังคม มีความสามารถ

ในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆในสังคมได้ตลอดชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวน
2. สามารถนำหลักการดำเนินวิถีชีวิตของชาวไท-ยวน มาวิเคราะห์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
   - 3.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
   - 3.2 ซื่อสัตย์สุจริต
   - 3.3 มีวินัย
   - 3.4 ใฝ่เรียนรู้
   - 3.5 อยู่อย่างพอเพียง
   - 3.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
   - 3.7 รักความเป็นไทย
   - 3.8 มีจิตสาธารณะ
4. มีสมรรถนะสำคัญ ได้แก่
   - 4.1 ความสามารถในการสื่อสาร
   - 4.2 ความสามารถในการคิด
   - 4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา
   - 4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
   - 4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอบข่ายเนื้อหาสาระการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัดที่ 2 ตีความ แปลความและขยายความเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 5 วิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น โต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเสนอแนวความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 8 สังเคราะห์ความรู้จากการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่ 1 สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัดที่ 2 วิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษาและความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดที่ 3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดูแล้วกำหนดแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 5 พูดในโอกาสต่าง ๆพูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจและเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ตัวชี้วัดที่ 4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดที่ 5 รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

เวลาเรียน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ไว้จำนวน 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามบริบทหรือความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นตามความเหมาะสม

สาระการเรียนรู้

หลักสูตรภาษาไทย เรื่อง “ตำนานไท-ยวน” มีสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. อ่านจับใจความ แปลความและขยายความและสรุปแนวคิดเรื่องประวัติชาวไท-ยวน
2. แสดงความคิดเห็นจากการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐาน
3. วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่องศาสนาและความเชื่อของชาวไท-ยวน

4. วิเคราะห์แนวคิดการใช้ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนและพูดภาษาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน

5. การวิเคราะห์การแต่งกายของชาวไท-ยวนสามารถแต่งกายตามแบบชุดไท-ยวน

6. พูดหน้าชั้นเรียนบรรยายส่วนประกอบและวิธีทำอาหารของชาวไท-ยวน

7. ศึกษาและวิเคราะห์อาชีพของชาวไท-ยวนในอดีต

8. ศึกษาและวิเคราะห์ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวไท-ยวน

9. ศึกษาและวิเคราะห์การละเล่นพื้นเมืองของชาวไท-ยวน

10.ศึกษาวิเคราะห์และบอกลักษณะเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชุมชนชาวไท-ยวน

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. รูปภาพ
5. ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. อินเทอร์เน็ต/สื่อวีดิทัศน์
7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียน
8. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จำนวน 10 แผน ประกอบด้วย 1) ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ชาวไท-ยวน 2) ประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี 3) ศาสนาและความเชื่อ 4) ภาษา และวรรณกรรม 5) การแต่งกาย 6) อาหาร 7) อาชีพ 8) ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่นๆ 9) การละเล่นพื้นเมือง และ 10) สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม ซึ่งแต่ละแผนประกอบด้วย สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล

1. วัดผลและประเมินผลทั้งความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยประเมินตามสภาพจริง

2. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และวัดและประเมินผลตามความเป็นจริง และประเมินภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามแบบรูบริค

3. การประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดเพียงใด เครื่องมือที่ใช้ประเมินคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การประเมินด้านพฤติกรรมอนุรักษ์ โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะจัดการเรียนการสอนเพื่อดูทักษะการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ประเมิน ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรม และการซักถามและการตอบคำถามของนักเรียน สังเกตความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม การรายงานหน้าชั้นเรียน ตรวจผลงาน/ใบงาน

5. การประเมินเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “จำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนตามหลักสูตรอย่างไร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้แก่ แบบวัดเจตคติ

หน่วยการเรียนรู้
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน - ประวัติชาวไท-ยวน	1
2	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น - ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี	1
3	วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ - ศาสนาและความเชื่อ - ภาษาและวรรณกรรม - การแต่งกาย - อาหาร - อาชีพ	5
4	วัฒนธรรมประเพณี - ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและประเพณีอื่น ๆ	1
5	การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม - การละเล่นพื้นเมือง - สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม	2
	รวม	10

กำหนดการสอน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้สู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

จำนวน 10 แผน เวลา 10 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ /เรื่อง	แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน	1	1. อ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้ 2. แสดงความคิดเห็นสรุปเรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้ถูกต้อง	1.อ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องประวัติชาวไท-ยวน 2. แสดงความคิดเห็นสรุปเรื่องประวัติชาวไท-ยวน	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่อง ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี	2	1.พูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวนได้	1.พูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวน	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ 3.1 ศาสนาและความเชื่อ	3	1.วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวนในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผลได้	1.วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวนในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผล	1

หน่วยการเรียนรู้ /เรื่อง	แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
3.2 ภาษาและวรรณกรรม	4	1. วิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้ 2. รวบรวมและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านได้	1. วิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต 2. รวบรวมและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน	
3.3 การแต่งกาย	5	1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการแต่งกาย ของชาวไทยวนได้ 2. นำเรื่องการแต่งกายของชาวไทยวน ไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิตประจำวันได้	1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการแต่งกาย ของชาวไทยวน 2. นำเรื่องการแต่งกายของชาวไทยวน ไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิตประจำวัน	1
3.4 อาหาร	6	1.ประเมินและนำความรู้เรื่อง อาหาร ของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ 2.บรรยายส่วนประกอบและขั้นตอนวิธีการทำอาหารไท-ยวนได้	1. ประเมินและนำความรู้เรื่อง อาหาร ของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 2. บรรยายส่วนประกอบและขั้นตอนวิธีการทำอาหารไท-ยวน	1

หน่วยการเรียนรู้ /เรื่อง	แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
3.5 อาชีพ	7	1.เขียนสรุปจากเรื่องอาชีพของชาวไทยวนได้ 2. บันทึกข้อมูลจากการอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน แล้วนำมาสังเคราะห์มาใช้พัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพได้	1.เขียนสรุปจากเรื่องอาชีพของชาวไทยวนได้ 2. บันทึกข้อมูลจากการอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน แล้วนำมาสังเคราะห์มาใช้พัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพได้	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัฒนธรรมและประเพณี เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและประเพณีอื่น ๆ	8	1. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไท-ยวนได้ 2. ประเมินและนำเรื่องประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ ของชาวไท-ยวนจากที่ฟังและดูมากำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้	1. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไท-ยวน 2. ประเมินและนำเรื่องประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ ของชาวไท-ยวนจากที่ฟังและดูมากำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต	1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม 5.1 การละเล่นพื้นเมือง	9	1. ระบุลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนได้	1. ระบุลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนได้	1

หน่วยการเรียนรู้ /เรื่อง	แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
		2. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้	2. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต	
5.2 สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม	10	1. ระบุลักษณะเด่นด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวนได้ 2. วิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้	1. ระบุลักษณะเด่นด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน 2. วิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต	1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การอ่านจับใจความงานเขียนแต่ละประเภทต้องวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนเพื่อให้เข้าใจแนวคิดและเหตุผลของผู้เขียนและสรุปสาระสำคัญให้ชัดเจน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม และพูดสรุปแนวคิด เป็นการพูดสาระสำคัญหรือเนื้อหาที่เป็นแก่นสาร มีความชัดเจน ตรงประเด็น ซึ่งผู้พูดได้รับจากการฟัง

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

3. ตัวชี้วัด

ท 1.1 4-6/2 ตีความ แปลความและขยายความเรื่องที่อ่าน

ท 3.1 4-6/1 สรุปแนวคิด และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้
2. แสดงความคิดเห็น สรุปเรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้ถูกต้อง

5. สาระการเรียนรู้

1. อ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องประวัติชาวไท-ยวน
2. สรุปแนวคิดจากการอ่านและฟังเรื่องประวัติชาวไท-ยวน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที

ขั้นนำ

1. ดูสื่อวีดีทัศน์และสื่อเกี่ยวกับชนชาวไท-ยวน
2. นักเรียนซักถามแสดงความคิดเห็น

ขั้นสอน

3. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน
4. ให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงานที่มอบให้

ขั้นสรุป

5. นักเรียนสนทนาซักถาม
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวนและลำดับการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์
2. รูปภาพ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน
เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน

ประวัติความเป็นมาของคนไท-ยวน

1. ความหมายของคำว่า "**ยวน**"

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า **ยวน** ว่าเป็น "ชื่อชนชาติกรีก ชาวอินเดียเรียกเพี้ยนมาจากคำว่า lone ; ชาวไทยล้านนา ว่า ไท-ยวน เพี้ยนเป็น เยาวนะ โยน หรือ โยนก ก็มี ส่วนพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ให้ความหมายว่า "เป็นชื่อของคนไทยในล้านนาโดยเฉพาะที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย และเชียงใหม่ เรียก ไท-ยวน ซึ่งอาจแผลงเป็น โยน หรือ โยนก ได้

คำว่า **ยวน** เป็นชื่อที่ถูกเรียกมาแต่โบราณแล้ว สันนิษฐานว่ามาจากคำ **โยนก** ซึ่งเป็นชื่อของอาณาจักรโยนก เป็นอาณาจักรอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย

ในตำนานที่เกี่ยวกับชนชาติไทยในที่ราบลุ่มน้ำกก ได้เรียกชื่อบ้านเมืองของตัวเองว่า โยนก หรือ ยวน ดังปรากฏชื่อ **เวียงโยนก** หมายถึง เวียง หรือ เมืองของคนไทยยวน คำว่า ยวน โยน โยนก หรือ ยูน มีความหมาย 2 ประการ คือ

1. หมายถึง บ้านเมืองที่ตั้งอยู่ในแอ่งเชียงราย สมัยพญามังราย เรียกว่า แคว้นโยน หรือ โยนรัฐ
2. หมายถึง ชนชาติพวกหนึ่ง ในอดีตชาวไทยสยามเรียกชนชาติไทยในภาคเหนือว่า "ยวน"

อีกตำนานหนึ่งที่ปรากฏ คำว่า ยวน คือ ตำนานเมืองเชียงใหม่ ได้กล่าวถึง พญาแสนภู สร้างเมืองเชียงแสน ซึ่งต่อมาเรียก **โยนรัฐ** หรือ โยนก เรียกประชาชนว่าโยน หรือ ยวน หรือ ยูน และชื่อ ยวน นี้ชาวพื้นเมืองในถิ่นใกล้เคียงก็ใช้เรียกกัน เช่น พม่า เรียกคนไทยภาคเหนือว่า **ชาน** หรือ **ชานยูน** หรือ **ยวนชาน** ซึ่ง ชาน หมายถึง ไต และ ยูน หมายถึง ยวน หรือ โยน หรือ โยนก และพวกไทยใหญ่ หรือ พวกเงี้ยว ก็เรียกว่า พวกยน หรือ ไตยน ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า **พวกไท-ยวน** หรือ **ไตยวน** นั่นเอง

สรุปก็คือ คำว่า **ยวน** คือ ชื่อที่ใช้เรียกกลุ่มคนชาติที่มีถิ่นฐานอยู่ทางภาคเหนือ หมายรวมถึงภาษาพูด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอาณาจักรโยนกในอดีต ปัจจุบันชาวภาคเหนือมักเรียกตัวเองว่า **คนเมือง** เพื่อให้แตกต่างจากพวกพม่า ซึ่งถูกเรียกว่า ม่าน ตั้งแต่สมัยพม่าปกครองล้านนา และ **ไท-ยวน** จึงมักใช้เรียกผู้ที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนือ (คือ ภาษาไทยยวน หรือ ภาษายวน) ในพื้นที่ภาคกลาง

2. ความเป็นมาของชาวไท-ยวน

2.1 สมัยก่อนอาณาจักรล้านนา หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับชาวไท-ยวนหรือชาวโยนกนั้นไม่มีประวัติที่ชัดเจน เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์การก่อตั้งอาณาจักรของชนชาติไทย ชาวยวนเป็นคนไทยกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาสู่แหลมอินโดจีน แล้วมาตั้งหลักแหล่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นดินแดนที่มีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และต่อมาก็ได้ขยายชุมชนใหญ่ขึ้น เดิมพื้นที่ทางภาคเหนือของไทย คงมิใช่พื้นที่ว่างเปล่า แต่มีคนพื้นเมืองดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้ว และมีการเพิ่มจำนานขึ้นจากการเคลื่อนย้ายของคนจากภายนอก โดยเฉพาะจากทางเหนือก็คือมาจากทางตอนใต้ของจีนนั่นเอง มีการกล่าวถึงการเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ของกลุ่มคนไทยในตำนานต่าง ๆของล้านนา เช่น ตำนานสุวรรณคำแดง และ ตำนานเชียงแสน กล่าวถึงกลุ่มคนไทยที่ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆในจังหวัดเชียงราย ที่สำคัญได้แก่ที่ราบลุ่มแม่น้ำน้ำปิงซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวดเชียงราย แม่น้ำลาวและที่ราบลุ่มน้ำกก บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำดังกล่าวนี้ปรากฏว่ามีหลักฐานทางโบราณคดีอยู่หลายแห่งว่าเป็นสภาพเมืองโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณลุ่มน้ำกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นกลุ่มเมืองโบราณที่หนาแน่นมาก

การเข้ามาอยู่ของชาวไทยกลุ่มนี้คงได้มีการผสมผสานกับชนพื้นเมือง และมีความเป็นอยู่ที่สันติจนก่อให้เกิดการเป็นอาณาจักรขึ้นมาและชาวไทยยวนยังได้นำวัฒนธรรมภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีเข้ามาใช้ในล้านนา ซึ่งก็มีความคล้ายคลึงกับคนไทยกลุ่มอื่น ๆที่อยู่ต่างถิ่น เช่น ไทยสิบสองพันนา (ไทยลื้อ) แสดงว่าเคยมีความสัมพันธ์กันทางสังคมและวัฒนธรรมกันมา

โดยก่อนที่พระเจ้ามังรายจะสถาปนาอาณาจักรล้านนาเมื่อ พุทธศักราช 1839 ดินแดนภาคเหนือมีแคว้นน้อยใหญ่ที่มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง 5 แคว้น คือ แคว้นโยนก แคว้นพะเยา แคว้นหริภุญไชย เมืองน่าน และเมืองแพร่ ก่อนที่จะมีแคว้นและเมืองเหล่านี้ก็มีกลุ่มชนพื้นเมืองอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายเป็นอิสระแก่กันโดยมีหัวหน้าหรือกษัตริย์ปกครอง

ในพงศาวดารโยนกได้กล่าวถึงการเข้ามาของคนไทย เมื่อมีอำนาจเหนือคนพื้นเมือง จึงได้ก่อตั้งอาณาจักรโยนกขึ้นโดยมีผู้นำเป็นเจ้าชายหรือราชบุตรกษัตริย์ฮ่อ มีพระนามว่า เจ้าชายสิหนวัติ มีศูนย์กลางการปกครองอยู่เมืองเชียงแสน และมีกษัตริย์ปกครองสืบต่อมาหลายพระองค์ ต่อมาก็ประสบภัยธรรมชาติบ้านเมืองล่มจมเสียหาย

ส่วนตำนานเมืองเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงกลุ่มคนซึ่งยังไม่มีกษัตริย์ปกครอง อาศัยอยู่ทางทิศเหนือของลำพูน-ลำปาง มีกษัตริย์องค์แรกเสด็จลงมาจากสวรรค์ พร้อมบริวาร 1,000 คน กษัตริย์ทรงพระนามว่า พญาลวจังกร หรือ ลาวจง ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์ลาว และกษัตริย์ที่สืบต่อมาจะใช้คำว่า ลาว นำพระนามเสมอ ซึ่ง ลาว ในที่นี้อาจหมายถึงชนเผ่าไทกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกกันว่า อ้ายลาว หรือ อายหลาว

พื้นที่อาณาเขตที่ชนชาติอ้ายลาวได้อพยพเข้ามาเป็นที่ที่พวกยวนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว และต่อมายังได้ตั้งเมืองใหญ่ขึ้นหลายเมือง คือ เมืองเลม เชียงรุ้ง (ปัจจุบันอยู่ในจีน) เชียงตุง (ในพม่า) และเชียงแสน (ในไทย) พญาลวจังกร หรือ ลาวจง ได้ตั้งเมืองเชียงลาวบริเวณดอยตุงและแม่น้ำสาย ต่อมาได้เคลื่อนย้ายลงมาสู่เมืองเงินยาง ซึ่งยังคงอยู่ใกล้ หรือ อาจเป็นบริเวณเดียวกับเมืองเชียงแสนก็เป็นได้ ความสืบเนื่องดังนี้ จึงทำให้ถูกเรียกชื่อรวมกันเป็น “เมืองเงินยางเชียงแสน” ในภายหลังเมื่อพญาแสนภู ทรงสร้างเมืองเชียงแสนในปีพ.ศ. 1870 นอกจากนี้ เมืองเงินยางยังมีชื่อภาษาบาลีว่า หิรัญนคร โดยเรียกรวมกันเป็นเมืองหิรัญนครเงินยางเชียงแสน

พระยามังรายก็สืบเชื้อสายลาวจักราชเช่นกัน ปฐมกษัตริย์ลาวและผู้ติดตามนั้นคงเป็นกลุ่มไทยกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนของชาวลัวะในภาคเหนือสุดของประเทศไทย เมื่อประมาณพ.ศ.1600-1700 ต่อมาก็เรียกคนไทยในเชียงแสน เชียงใหม่ ลำพูน ว่า โยน ยวน หรือ ยูนนั่นเอง

2.2 สมัยอาณาจักรล้านนา ดินแดนภาคเหนือ 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา น่าน และแม่ฮ่องสอน เคยเป็นอาณาจักรล้านนามาก่อน โดยการสถาปนาของพระยามังราย หรือ เม็งรายซึ่งเป็นกษัตริย์สำคัญพระองค์หนึ่งของราชวงศ์ลาว เป็นกษัตริย์ลำดับที่ 25 ได้ครองเมืองเงินยางในปีพ.ศ. 1804 ต่อมาก็ย้ายราชธานีไปอยู่ที่เชียงรายเมื่อปีพ.ศ. 1805 และมีอำนาจเหนือเมืองอื่น ๆในภาคเหนือ เช่น ลำพูน (แคว้นหริภุญไชย) เชียงของ ลำปาง เป็นต้น เป็นกษัตริย์องค์แรกที่ไม่ได้ใช้คำว่า “ลาว” นำหน้าพระนาม และต่อมาคำว่า “ลาว” ก็ค่อย ๆเลิกใช้ในภาคเหนือของไทย พระราชกรณียกิจสำคัญ ได้มีการรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆโดยใช้ทั้งวิธีรบ และเป็นพันธมิตรจนสามารถรวมกันเป็น แคว้นโยน ได้ราว พ.ศ.1816 ต่อมาในปี พ.ศ. 1839 หลังจากที่พยามังรายได้ยึดครองแคว้นหริภุญไชย พระองค์ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ โดยการปรึกษากับพญางำเมืองแห่งพะเยา และพ่อขุนรามคำแหงแห่งสุโขทัย ดินแดนเชียงใหม่ลำพูนนี้ถูกเรียกว่า พิงครัฏฐ และคนที่อยู่ในพิงครัฏฐ นั้นก็เรียกยวนเหมือนกัน เชียงใหม่เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนามาตลอด 262 ปี พอถึงสมัยพระเจ้าผายู พ.ศ.1882 จึงย้ายราชธานีมาอยู่ที่เชียงใหม่และเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาที่มีความเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆด้าน จนกระทั่งหลังจากที่บุเรงนองกษัตริย์พม่านำกองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่เพื่อเตรียมจะใช้เป็นหัวหาด ในการนำทัพไปตีกรุงศรีอยุธยาต่อไปอีกนั้น อาณาจักรล้านนาก็ตกอยู่ในอำนาจของพม่าตั้งแต่วันสงกรานต์ปีพ.ศ.2101 เป็นต้นมา จากนั้นพม่าก็เข้ามาปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือเรื่อยมา ก่อนที่พม่าจะยึดครองล้านนา พม่าและล้านนามีความสัมพันธ์กันมาก่อนในด้านการค้า ศษสนาและวัฒนธรรม เช่น ชาวพม่านำเครื่องเขินของชาวไทยยวนไปใช้ และเรียกว่า “ยูน” บ้างก็เรียกว่า โยนเถ่ ซึ่งแปลว่า เครื่องยวน พม่าครองล้านนาอยู่ราว 200 ปี ถึงปีพ.ศ.2314 ก็เกิดกบฏโดยการนำของ จ่าบ้านบุญมาและพระยากาวิละ ซึ่งได้ขอความช่วยเหลือจากกษัตริย์สยาม คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นองค์นำทัพ พร้อมด้วย เจ้าพระยาจักรี และพระยา

สุรสีห์ เสด็จขึ้นมาตีเชียงใหม่ และยึดเชียงใหม่จากพม่าได้สำเร็จในปีพ.ศ.2317 พระยากาวิละได้รับการแต่งตั้งครองเมืองเชียงใหม่ในปีพ.ศ.2325 เวลานั้นเชียงใหม่กล่าวได้ว่าเป็นเมืองร้าง ดังนั้นจึงต้องมีการใช้ทหารเพื่อทำการกวาดต้อนผู้คนเชลยศึกมาตั้งหลักแหล่งที่เชียงใหม่ เป็นยุคของการ “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” จนสามารถตั้งเมืองเชียงใหม่ได้อีกครั้งในปีพ.ศ.2339

ต่อมาได้เป็นประเทศราชของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยทางกรุงเทพฯได้ส่งข้าหลวงมาประจำที่เชียงใหม่และต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองเมื่อปีพ.ศ.2535 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกเลิกฐานะเมืองประเทศราช แล้วโปรดให้รวมหัวเมืองเหนือเป็นมณฑลลาวเฉียง หรือมณฑลพายัพ จึงนับว่าล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรไทยอย่างสมบูรณ์

2.3 คนไทยยวนในภาคกลาง ชาวไทยยวนในล้านนาถูกกวาดต้อนไปสู่ถิ่นฐานต่าง ๆหลายครั้งตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากผลของสงคราม คนไทยยวนบางส่วนจึงต้องกระจัดกระจายไปยังที่ต่าง ๆในระยะเวลาที่ต่างกันพ.ศ.2068 สมเด็จพระชัยราชาธิราชยกทัพหลวงขึ้นไปตีเชียงใหม่โดยให้พระยาพิษณุโลกเป็นแม่ทัพ แต่ไม่สำเร็จ ปีพ.ศ.2069 จึงยกไปอีกครั้งจึงสำเร็จ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชตีทัพเชียงใหม่แตก ได้เชลยทั้งพม่า มอญ ลาว เชียงใหม่ (ยวน)

พ.ศ.2203 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดพระยาสีหราชเดโชเป็นทัพหน้าขึ้นไปตีเชียงใหม่ ส่วนสมเด็จพระนารายณ์ยกทัพไปประทับที่พิษณุโลก ตีได้เมืองลำปาง และหัวเมืองอื่น ๆต่อมาปีพ.ศ.2205 โปรดให้เจ้าพระยาโกษาธิบดีเป็นทัพหน้า สมเด็จพระนารายณ์ยกทัพหลวงติดตามมาตีเชียงใหม่ ตีได้ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ กลับอยุธยากวาดต้อนครอบครัว ทรัพย์สินสิ่งของลงมาด้วยเป็นจำนวนมาก การกวาดต้อนครอบครัวเชลยชาวล้านนา (ไทยยวน) สมัยกรุงศรีอยุธยามาแต่ละครั้ง ก็โปรดให้ไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆแต่บางครั้งในพงศาวดารไม่ได้ระบุไว้ ทราบได้เพียงว่ากวาดต้อนมา จึงสันนิษฐานว่าน่าจะอยู่ในอยุธยาหรือใกล้เคียง หรือบริเวณที่รกร้างว่างเปล่าหรือนำไปรวมกับเชลยที่ถูกกวาดต้อนมาแต่เดิมก็เป็นได้

พ.ศ. 2347 สมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรดฯให้กรมหลวงเทพหริรักษ์ พระยายมราชนำกองทัพไปขับไล่พม่าออกจากเมืองเชียงแสน เวลานั้นที่มั่นแห่งสุดท้ายของพม่า คือ เมืองเชียงแสน ซึ่งทหารพม่าได้รักษาเมืองไว้อย่างสามารถ พระยากาวิละจึงขอกำลังจากกรุงเทพฯ กองกำลังพันธมิตรจากเชียงใหม่ ลำปาง เวียงจันทน์ น่าน ก็สามารถยึดเมืองเชียงแสนคืนได้สำเร็จ เมื่อได้รับชัยชนะแล้ว ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้เกิดการ **เทครัว** คือ รวบรวมชาวเชียงแสนราว 23,000 ครอบครัว แล้วแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ส่วนหนึ่งให้ไปอยู่ที่เชียงใหม่ ลำปาง น่าน เวียงจันทน์ และกรุงเทพฯ เมืองละ 1 ส่วน โดยพวกที่ไปกรุงเทพฯก็ได้โปรดเกล้าฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สระบุรีบ้าง และราชบุรีบ้าง โดยที่สระบุรีมีมากที่อำเภอเสาไห้ และมักเรียกพวกตนเองว่า พวกยวน หรือไทยยวน

ภาพ แผนที่อาณาจักรเชียงแสน

ภาพ ชาวไท-ยวนจากเชียงแสน ย้ายอพยพไปอยู่ที่ต่าง ๆ

ใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไท-ยวน

เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน แล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. สรุปประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวน สมัยก่อนอาณาจักรล้านนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สรุปความเป็นมาของชาวไท-ยวนที่ได้อพยพมาอยู่ในภาคกลาง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก
คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี
คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้
คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การพูดสรุปแนวคิดเป็นการพูดสาระสำคัญหรือเนื้อหาที่เป็นแก่นสาร มีความชัดเจนและตรงประเด็น ซึ่งผู้พูดได้รับจากการฟังและการดู

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

3. ตัวชี้วัด

ท 3.1 4-6/1 สรุปแนวคิด และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ท 3.1 4-6/2 วิเคราะห์ แนวคิดการใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล

ท 3.1 4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ท 3.1 4-6/6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

พูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวนได้

5. สาระการเรียนรู้

พูดสรุปแนวคิดเห็นจากเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนเล่าความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น
2. ดูสื่อวีดีทัศน์/ Power Point เกี่ยวกับท้องถิ่น
3. ให้นักเรียนดูภาพกิจกรรมในชุมชนท้องถิ่น

ขั้นสอน

7. บรรยายเนื้อหาสาระ

8. ให้นักเรียนสรุปแนวคิดจากใบความรู้เรื่อง การอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวนลงในใบงานที่มอบให้

9. นำใบงานที่นักเรียนทำเสร็จเรียบร้อยแล้วมาพูดสรุปหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

10. นักเรียนสนทนาซักถาม

11. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดีทัศน์/Power Point
2. รูปภาพ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เรื่อง การอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวน

ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี

ชาวไท-ยวนบางส่วนย้ายมาอยู่ที่ จ. สระบุรี

ในจังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีประวัติและวัฒนธรรมที่ยาวนานมาตั้งแต่สมัยทวารดี โดยสมเด็จฯกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าถึงเมืองสระบุรีไว้ดังนี้

“ท้องถิ่นอันเป็นเขตจังหวัดสระบุรี แต่โบราณเมื่อขอมยังเป็นใหญ่อยู่ในประเทศนี้ สระบุรีเคยเป็นดินแดนที่ขอมเดินผ่านไปมาติดต่อกับราชธานีที่นครหลวง เมืองสระบุรีเห็นจะเป็นเมืองที่ตั้งต่อเมื่อไทยได้ประเทศนี้จากขอมแล้ว และตั้งขึ้นเป็นเมืองอย่างทางการนั้นเห็นจะราว พ.ศ.2092 ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ซึ่งทรงตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมผู้คนไว้ช่วยป้องกันศัตรูจากพม่า เมืองที่ตั้งครั้งนั้นกำหนดแต่เขตแดนมิได้สร้างบริเวณเมือง ผู้รั้งตั้งจวนที่ไหนก็ชื่อว่าเมืองอยู่ตรงนั้น”

ดังจะเห็นได้ว่าเมืองสระบุรีในสมัยอยุธยานั้นเป็นเพียงหัวเมืองชั้นจัตวารอบนอกกรุงศรีอยุธยา ใช้เป็นที่รวบรวมผู้คนเพื่อจะได้เรียกระดมพลมารักษาพระนครได้ทันท่วงทีเพียงเท่านั้น

จังหวัดสระบุรี มีประชากรหลายเชื้อชาติ เช่น ไท-ยวน ไทยพวน และลาว เป็นต้น โดยเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง เมืองเวียงจันทน์และเชียงแสน อันเป็นผลมาจากการทำสงครามในช่วงสมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้เมือง

สระบุรีมีผู้คนอยู่อาศัย โดยเหตุการณ์สงครามที่ทำให้มีคนลาวและชาวไท-ยวน เชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ มีดังนี้คือ

พ.ศ. 2314 พระเจ้าสุริยวงศ์แห่งนครหลวงพระบาง มีเรื่องวิวาทกับพระเจ้าสิริบุญสารแห่งนครเวียงจันทน์ พระเจ้าสุริยวงศ์ยกทัพไปล้อมนครเวียงจันทน์ นานถึงสองเดือน พระเจ้าสิริบุญสารส่งสาส์นไปยังพม่าที่นครเชียงใหม่ ให้ยกทัพมาช่วยตีทัพนครหลวงพระบาง พระเจ้าสุริยวงศ์ทรงทราบเรื่องจึงเจรจาขอเป็นไมตรีกับพม่า เหตุการณ์ครั้งนั้นชาวเวียงจันทน์เกรงว่าจะเกิดศึกครั้งใหญ่ จึงพากันอพยพมายังเมืองนครราชสีมา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดฯให้ชาวลาวเหล่านี้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรี

พ.ศ. 2322 เรื่องก่อนนี้มีอยู่มี พระวอกับพระตาผิดใจกับพระเจ้าสิริบุญสาร พระวอกับพระตาจึงพาไพร่พลหนีมาเรื่อย ๆพระเจ้าสิริบุญสารก็ตามมารบจนพระตาตาย พระวอพาไพร่พลมายังบ้านดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ.2319 พระเจ้าสิริบุญสารให้พระยาสุโพ ยกทัพมาตีและฆ่าพระวอตาย ทหารของพระวอที่เหลือมีหนังสือขอความช่วยเหลือมายังเจ้าเมืองนครราชสีมา เจ้าเมืองนครราชสีมานำหนังสือกราบทูลมายังสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงกริ้วว่าพระเจ้าสิริบุญสารมาฆ่าพระวอ พึ่งพระบรมโพธิสมภารในแผ่นดินของพระองค์ พ.ศ. 2321 ได้ทรงมอบให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์นำทัพไปตีนครเวียงจันทน์ และยึดนครเวียงจันทน์ไว้ได้ ในคราวนั้นได้กวาดต้อนชาวเวียงจันทน์มาจำนวนมาก รวมทั้งนำพระราชบุตรของพระเจ้าสิริบุญสารมาด้วย พร้อมกับอัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบางมาถึงเมืองสระบุรีเมื่อเดือน 4 ปีกุน เอกจุลศักราช 1151 (พ.ศ.2322)

ในจุลศักราช 1151 ปีกุน เอกศก (พุทธศักราช 2322) พระยาเดโช อพยพครอบครัวไปอยู่แดนเมืองยวน กองทัพสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีหพิษณุวาธิราชตีเมืองล้านช้างได้แล้ว ก็ได้ให้กองทัพเมืองหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ เมืองนี้เป็นลาวทรงดำอยู่ริมเขตแดนเมืองยวน ได้ครอบครองลาวทรงดำลงมาเป็นอันมาก พาครอบครัวลาวเวียง ลาวทรงดำมาถึงกรุงในเดือนยี่ ปีกุน เอกศกนั้น ลาวทรงดำนั้นโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เพชรบุรี ลาวเมือง ลาวหัวเมืองฟากโขงตะวันออกก็โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรีบ้าง เมืองราชบุรีบ้าง ตามหัวเมืองตะวันตกบ้าง อยู่ที่เมืองจันทบุรีบ้าง ก็มีเชื้อสายมาจนทุกวันนี้

พ.ศ. 2347 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 กองทัพไทยยกทัพไปรบกับพม่าที่เมืองเชียงแสนร่วมกับกองทัพลาวผลปรากฏว่าฝ่ายพม่าปราชัยกองทัพฝ่ายไทยจึงได้กวาดต้อนครอบครัวชาวเชียงแสนประมาณ 23,000 คน มาไว้ตามหัวเมืองต่าง ๆให้ไปเมืองเชียงแสน ส่วนหนึ่ง เมืองนครลำปาง ส่วนหนึ่ง เมืองน่าน ส่วนหนึ่ง เมืองเวียงจันทน์ ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งลงมา ณ กรุงเทพฯ โปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรีบ้าง แบ่งไปอยู่ราชบุรีบ้าง

พ.ศ. 2368 เจ้าอนุวงศ์ราชบุตรของพระเจ้าสิริบุญสารผู้เคยมาอยู่ที่เมืองไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ต่อมากลับไปครองนครเวียงจันทน์ได้ลงมาร่วมงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ครั้งนั้นได้ทูลขอชาวลาวที่อยู่เมืองไทยกลับไปยังเวียงจันทน์ แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงอนุญาต เมื่อเจ้าอนุวงศ์เสด็จกลับไปยังนครเวียงจันทน์ เดือนยี่ ปีจอ อัฐศกจุลศักราช 1188 (พ.ศ. 2369) ได้นำทัพลงมาลวงเจ้าตามหัวเมืองต่าง ๆว่าทางกรุงเทพฯได้สั่งให้นำทัพมาช่วยรบกับอังกฤษ ซึ่งขณะนั้นทางกรุงเทพฯก็รู้ความเคลื่อนไหวของเจ้าอนุวงศ์ และคาดว่าเจ้าอนุวงศ์จะยกทัพไปถึงกรุงเทพฯ จึงเตรียมรับมืออยู่ที่กรุงเทพฯ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯให้กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพ พระยาราชสุภาวดี และเจ้าเมืองนครราชสีมานำทัพไปตีนครเวียงจันทน์ เมื่อ พ.ศ.2370 กองทัพไทยชนะเจ้าอนุวงศ์และนำครอบครัวไปพึ่งญวนแต่ถูกจับกุมส่งมายังกรุงเทพฯ ต้องโทษถูกนำออกประจานจนถึงพราสัย

พ.ศ. 2371 ทัพไทยไปตีนครเวียงจันทน์อีกครั้ง คราวนี้ได้นำครอบครัวลาวเวียงจันทน์ ลาวพวน (เมืองเชียงขวาง) ลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ลพบุรีบ้าง สระบุรีบ้าง สระบุรีจึงมีประชากรลาวมากขึ้น

ส่วนชาวเชียงแสนที่มาอยู่เมืองสระบุรีเมื่อพ.ศ. 2347 ถิ่นแรก คือ ท้องที่อำเภอเสาไห้ โดยเรียกตนเองว่า **“คนยวน”** ปัจจุบันมีอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดสระบุรี (ยกเว้นอำเภอหนองโดน และอำเภอดอนพุด) คนยวนเหล่านี้ได้นำภาษา และประเพณีวัฒนธรรมของล้านนาไทยมาใช้สืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้

ชาวไทยวนที่อพยพมาจากเชียงแสนครั้งนั้นมีหัวหน้ากลุ่มชนเรียกว่า “ปู่คัมภีระ” มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านไผ่ล้อม ตำบลสวนดอกไม้ ปัจจุบันคืออำเภอเสาไห้ การเข้ามาระยะแรกคงมาตั้งหลักแหล่งอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านกระจายไปตามสองฝั่งแม่น้ำป่าสัก บางหมู่บ้านก็ตั้งชื่อตามชื่อเมืองที่เคยอยู่มาก่อน เช่น บ้านพะเยาว์ ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นชื่อของชาวบ้านที่มาจากบ้านพะเยา จังหวัดเชียงราย บางหมู่บ้านก็ตั้งชื่อตามหัวหน้ากลุ่มที่ตนอพยพมาด้วย เช่น บ้านเจ้าฟ้า และบ้านสิบต๊ะ (ปัจุบันคือบ้านสวนดอกไม้) เป็นต้น

หัวหน้าชาวไท-ยวน ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากรัชกาลที่ 1 แต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง มีบรรดาศักดิ์ว่า พระยารัตกาศ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 มีบรรดาศักดิ์เป็น พระยาสุราราชวงศ์ สมัยรัชกาลที่ 4 เปลี่ยนเป็น พระสยามลาวบดีปลัด ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้จัดระเบียบการปกครองใหม่เป็นแบบเทศาภิบาล เจ้าเมืองสระบุรีเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

ส่วนคนไท-ยวนที่เหลือจากการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสระบุรีได้เดินทางตามกองทัพลงมาอยู่ที่กรุงเทพฯ พำนัก ณ บริเวณบางขุนพรหมได้ระยะหนึ่ง จากนั้นได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ จังหวัดราชบุรี บริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองห่างจากตัวเมืองราชบุรีในปัจจุบันไปทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กิโลเมตร เรียกว่าบ้านไร่นที ภาษาไท-ยวนเรียกว่าเมืองละพี ต่อมาได้ขยับขยายออกจากบริเวณบ้านไร่นที เนื่องจากมีพื้นที่เพาะปลูกไม่เพียงพอ

บางส่วนได้ไปตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้เคียง เช่น ตำบลคูบัว โดยมีผู้นำสองพี่น้องชื่อหนานฟ้า และหนานขัน ดังมีชื่อเรียกหมู่บ้านว่า “บ้านปู่ฟ้า” และ “บ้านปู่ขัน” มาจนถึงปัจจุบัน

“หมู่บ้านไท-ยวน” เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี อันเนื่องมาจากสมัยก่อนโน้นที่ตัวเมืองสระบุรีที่ว่าคนยวนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอเสาไห้นี่เอง โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำป่าสักทั้งสองฝั่งตั้งแต่ตะวันออกของที่ตั้งว่าการอำเภอเสาไห้ขึ้นมาโดยปลูกบ้านรวมอยู่กันเป็นกลุ่ม เพื่อสะดวกในการช่วยเหลือกัน และการตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำก็เพื่อสะดวกในการใช้น้ำสัญจร หลังบ้านออกไปก็จะเป็นทุ่งนา ลักษณะของบ้านเรือนไท-ยวนก็คงจะพัฒนามาจากเรือนชั่วคราว (กระท่อม) ก่อนแล้วมาปลูกเป็นเรือนถาวร อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมเดิมของไท-ยวนจะมีเรือนกาแล ลักษณะมีไม้ไขว้อยู่บนหลังคาหน้าจั่วเรือน ส่วนบนผายออก เรียกว่าเรือนอกโตเอวคอด ดังนั้นเมื่อแรกเริ่มคนไท-ยวน ก็ปลูกเรือนกาแลอยู่ดังภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดจันทบุรี อำเภอเสาไห้ ในปัจจุบันจะมีบ้านทรงสมัยใหม่ภาคกลางเป็นจำนวนมาก เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านมั่นคง ก็จะเริ่มมีการเรียกชื่อหมู่บ้านของตนเองตามสภาพภูมิศาสตร์บ้าง เช่น หมู่บ้านที่มีต้นตาลมาก ก็จะเรียกว่า บ้านต้นตาล หมู่บ้านที่มีกอไผ่มากก็จะเรียก บ้านไผ่ล้อม หมู่บ้านที่มีต้นยางมากก็จะเรียกว่า บ้านยาง เป็นต้น บางหมู่บ้านก็จะเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อบุคคลสำคัญ เช่น บ้านสิบต๊ะ (ปัจจุบัน คือ บ้านสวนดอกไม้) ตามชื่อของหนานต๊ะ ผู้นำหมู่บ้านไท-ยวน มาตั้งถิ่นฐานรุ่นแรก บ้านเจ้าฟ้า ก็คือปู่เจ้าฟ้า นำคนยวนมาตั้งอยู่ถิ่นนี้ เป็นต้น เมื่อคนไท-ยวนมีประชากรมากขึ้นก็จะอพยพไปตั้งบ้านเรือน ห่างจากริมฝั่งแม่น้ำป่าสักออกไป เช่น ในท้องที่อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ปัจจุบันจังหวัดสระบุรีมี 13 อำเภอ ราว 80,000 คน โดยกลุ่มใหญ่อยู่ที่อำเภอเสาไห้ และจะไม่มีคนยวนในอำเภอหนองโดนและอำเภอดอนพุด นอกนั้นจะมีคนยวนกระจายกันอยู่อย่างมากมาย รวมกระทั่งอพยพไปอยู่ในต่างจังหวัดด้วย เช่น อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น คนไท-ยวน จะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักจนกระทั่ง “ข้าวเสาไห้” เป็นที่มีชื่อเสียงในเมืองไทย สรุปแล้วคนไท-ยวนจะมีลักษณะ 10 ประการ คือ นักเดินทาง ชอบสร้างบุญ อุดหนุนกัน ขยันดี กวีเก่ง นักเลงสือ ฝีมือดัง ของขลังมั่น กตัญญู รักหมู่พวก

ใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เรื่อง ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี แล้วสรุปแนวคิดจากเรื่องที่ศึกษาลงในใบงาน

ความเป็นมาของชาวไท-ยวนในจังหวัดสระบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก
คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี
คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้
คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง ศาสนาและความเชื่อ เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การอ่านในเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวน เพื่อวิเคราะห์และวิจารณ์ ต้องรู้จักจำแนกแยกแยะเรื่องที่อ่านจนเกิดความเข้าใจแล้วหาเหตุผลประกอบในการให้ความเห็นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

3. ตัวชี้วัด

ท 1.1 4-6/3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผล

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวนในทุก ๆด้าน อย่างมีเหตุผลได้

5. สาระการเรียนรู้

วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวนในทุก ๆด้าน อย่างมีเหตุผล

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูซักถามและให้นักเรียนบอกถึงศาสนาที่ตนนับถือ
2. ครูแนะนำวิทยาผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

3. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวน
4. เชิญวิทยากรผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมสนทนาและบอกเล่าเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวไท-ยวนให้นักเรียนฟัง
5. นักเรียนทำใบงาน

ขั้นสรุป

6. นักเรียนสนทนาซักถาม
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่อง ศาสนาและความเชื่อของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดีทัศน์/Power Point
2. รูปภาพ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน
5. ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาและความเชื่อ

ชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี มีความเชื่อที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ 2 ลักษณะ คือ ความเลื่อมใสและการนับถือในพระพุทธศาสนา คนไทยวนทั้งหมดนับถือพระพุทธศาสนา กิจกรรมในชีวิตประจำวันจึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น เช้ามาจะตักบาตรทำบุญหน้าบ้าน วันพระหรือวันกิจกรรมประเพณีก็จะไปรวมกันที่วัดหรือไปรักษาศีล ฟังธรรมที่วัด วันปกติก็จะสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ขณะที่คนยวนนับถือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และยังมีความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเหล่านี้ได้ปรากฏออกมาเป็นระเบียบข้อห้าม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆในชีวิตประจำวันของชาวไท-ยวน นับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการประพฤติปฏิบัติตน ดำรงชีวิตด้วยความดีงามอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีวัด ซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาที่เป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน กล่าวได้ว่าชาวไทยวนเป็นพุทธศาสนิกชนทุกคน ชีวิตจึงผูกพันอยู่กับวัดตั้งแต่เกิดจนตาย หมู่บ้านชาวไท-ยวนมีวัดประจำหมู่บ้านอย่างน้อย 1 วัด รวมแล้ว 24 วัด ซึ่งในอดีต นากจากวัดจะเป็นสถาบันทางศาสนาแล้วยังมีบทบาทเป็นสถาบันทางการศึกษาให้ความรู้แก่คนในชุมชน เป็นคลังความรู้ไม่แต่เฉพาะด้านศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมถึง ตำราตำนานต่าง ๆ เห็นได้จากคัมภีร์ภาษายวนที่เก็บอยู่ตามวัดต่าง ๆที่กระจายกันอยู่ในชุมชนของคนไท-ยวน พื้นความรู้จากวัดที่ได้รับการถ่ายทอดจากทั้งพระสงฆ์และผู้ที่เคยบวชเรียนสู่ชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญทำให้พุทธศาสนายังคงดำรงสืบต่อในสังคมของชาวไท-ยวน

ภาพ ทำบุญตักบาตรหน้าบ้าน

ภาพ ชีวิตกับสายน้ำ

ความเชื่อ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไท-ยวน นอกเหนือจากพุทธศาสนา ซึ่งความเชื่อนี้มีมาตั้งแต่การเชื่อถือผี เชื่อเรื่องฤกษ์งามยามดีต่าง ๆเรื่องไสยศาสตร์ อาคมของขลัง ฯลฯ ความเชื่อบางประการก็เป็นลักษณะเฉพาะตัวของชุมชน บางประการก็คล้ายกันกับชุมชนกลุ่มอื่น ดังจะกล่าวต่อไปนี้

การเชื่อถือผี การนับถือผีนี้สืบเนื่องมาแต่สมัยโบราณ เป็นนับถืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นเนื่องจากความกลัวต่ออำนาจของธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ จินตนาการของมนุษย์เองได้สร้างและปลูกฝังสืบมาว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือตน คอยบังคับ ควบคุม ตรวจสอบ และลงโทษพวกตนอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีพิธีกรรมไหว้พลีเพื่อป้องกันความพินาศจากอำนาจดังกล่าว

ผีที่กล่าวถึงนี้มิได้หมายถึง วิญญาณของคนที่ตายไปแล้วแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึง สิ่งที่เชื่อกันว่ามีอำนาจอื่น ๆเช่น นาค ยักษ์ เทวดา เป็นต้น ซึ่งผีที่ชาวไท-ยวนเชื่อถือพอจะจำแนกได้ดังนี้

ผีเรือน หรือ ผีกระจำ ตระกูล หรือผีบรรพบุรุษ คือ ผีที่ชาวไท-ยวนเชิญมาอยู่ประจำเรือนของตน เรียก ผีปู่ย่า หรือ “ผีรักษา” เป็นวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว บ้านของชาวไท-ยวนจะมีศาลผีหรือหิ้งติดฝาบ้านสูงพอสมควร (หิ้งผี) เป็นที่อยู่ของผีปู่ย่า ส่วนใหญ่แล้วตระกูลหนึ่ง ๆจะมีผีปู่ย่าอยู่ที่บ้านญาติหลังใดหลังหนึ่ง ไม่นิยมแยกผีปู่ย่าไปไว้หลายที่ เมื่อลูกหลานในตระกูลนี้แต่งงานก็จะพากันมาไหว้ผีปู่ย่าที่บ้านนี้ หรือเมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ก็จะมีบรรดาญาติในตระกูลมาไหว้ผีรวมกัน เชื่อกันว่าหากไหว้ดีพลีถูกผีปู่ย่าก็จะมีอำนวยอวยพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข แต่ถ้าห่างเหินหรือปฏิบัติผิด ผีปู่ย่าก็จะมาลงโทษ เช่น ให้เจ็บป่วยบ้าง ให้เดือดเนื้อร้อนใจบ้าง ให้ประสบอุบัติเหตุบ้าง

ภาพ ศาลประจำบ้าน

ผีประจำหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านของชาวไท-ยวนจะมีศาลผีประจำหมู่บ้าน บางหมู่บ้านจะมีมากกว่าหนึ่งศาลก็มี อาจปลูกศาลกลางหมู่บ้าน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน เช่น ศาลเจ้าบ้านเสาไห้ บ้านเจ้าฟ้า มีศาลปู่เจ้าฟ้า หรือกลางทุ่งนาบ้านไผ่ล้อม มีศาลปู่เจ้าเขียวเปลวโปร่งฟ้า ซึ่งผีที่อยู่ตามศาลผีในหมู่บ้านเหล่านี้ถือว่าสามารถให้ทั้งคุณและโทษ จึงต้องมีการนัดเลี้ยงผีกันในช่วงวันสงกรานต์ เครื่องเซ่นก็มี หมู เป็ด ไก่ เหล้า ขนม ผลไม้ ฯลฯ บางทีก็จะมีวิญญาณผีเหล่านี้มาเข้าทรงด้วยและบางทีก็มีการจัดมหรสพให้ผู้คนได้ดูกันด้วย

ผีประจำวัด แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ผีเสื้อวัด ผีเปรต และผีที่อยู่ตามป่าช้า ซึ่งผีเสื้อวัด มีอยู่ด้วยกันทุกวัด บางวัดมี 2 แห่ง เช่น วัดไผ่ล้อม มีศาลเสื้อวัด “ปู่รอด” และ “ยายเอี่ยม” มีความศักดิ์สิทธิ์เล่าขานแตกต่างกันไป เวลามีงานวัดจะต้องจุดธูปบอกเล่าท่านก่อน และอาหารเซ่นท่านด้วย ส่วนเรื่องอภินิหารของเสื้อวัดนั้นมีเล่ากันทุกที่ เช่น เสื้อวัดปากบาง ถ้าใครจุดพลุจุดตะไลโดยไม่บอกกล่าวก่อนก็จะจุดไม่ติด เป็นต้น

ผีประจำท้องนา ชาวไท-ยวนเรียกว่า “เสื้อนา” มีอยู่ในที่นาของทุกคน ความเชื่อเรื่องเสื้อนานี้มีมานานแล้ว ดังปรากฏในหนังสือ กฎหมายมังรายศาสตร์ ฉบับวัดเสาไห้ กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ผู้ใดขี้ใส่ข้าวแรกท่านตั้งแต่ตอนหว่านกล้าไปจนถึงตอนจะย้ายไปปลูก จะเก็บเกี่ยวให้มันหาเหล้า 2 ไห ไก่ 2 คู่ เทียน 2 เล่ม ข้าวตอกดอกไม้มาบูชาขวัญข้าวและเสื้อนา ผิเพียงแต่เยี่ยว ไม่ได้ขี้ ให้มันหาไก่คู่หนึ่ง เหล้าขวดหนึ่ง เทียนคู่หนึ่ง ข้าวตอกดอกไม้ มาบูชาเสื้อนา...” ความเชื่อเรื่องเสื้อนานี้ยังมีสืบต่อมาถึงจนทุกวันนี้ เมื่อถึงเดือนหก แม่บ้านจะทำขนมบัวลอยไปวางเซ่นที่นาเพื่อเลี้ยงเสื้อนาของตนทุกปี

ผีที่มีอยู่ในตัวตน ผีเช่นนี้จะมีอยู่ในบางคนเท่านั้น เช่น ผีปอบ เป็นผีที่สิงอยู่ในตัวคนบางเท่านั้น ซึ่งเป็นได้ทั้งชายและหญิง สาเหตุที่เป็นปอบมีเล่าไว้ต่างกัน เช่น มีเครื่องรางของขลัง หรือมีผีปู่ย่าแล้วไม่เลี้ยงรักษาให้ดี ท่านโกรธจึงเข้าสางกลายเป็นปอบไป หรือ ผีปอบสามารถสืบทอดกันมาทางสายเลือด หรือติดต่อกันเหมือนเชื้อโรค เช่น ชายที่แต่งงานกับหญิงที่เป็นปอบก็สามารถเป็นเป็นปอบได้ เป็นต้น การที่จะรู้ว่าใครเป็นปอบนั้น จะรู้ได้เมื่อผีนี้เข้าสิงใครผู้นั้นจะร้องโยหวน หมอไล่ผีจะขู่ถามว่า “มึงเป็นใคร มาจากไหน” เมื่อนั้นยอมต่ออำนาจของหมอไล่ผี มันก็จะบอกชื่อและที่อยู่ของมัน ก็จะรู้ว่าผู้นั้นเป็นปอบ

ผีที่มาตามคำขอ ผี ประเภทนี้จะมาเมื่อขอร้องให้มา และจะไปเมื่อขอร้องให้ไป เช่น ผีประเภทเจ้าพ่อต่าง ๆจะมาประทับทรงเมื่อคนทรงทำพิธีเชิญให้มาประทับทรง เมื่อแรกนั้นมักจะมาประทับเองโดยไม่ต้องรับเชิญ ผีอีกประเภทหนึ่ง หนุ่มสาวจะเชิญมาเล่นสนุกด้วยในเทศกาลสงกรานต์ เช่น ผีนางกระดัง ผีนางแมว ผีนางหนอน เป็นต้น วิธีการเชิญผีประเภทหลังนี้มักจะให้หญิงสางเป็นร่างโดยผูกตาหญิงนั้น ประนมมือ เพื่อน ๆก็จะร้องเพลงเชิญผี เมื่อผีนั้นมาเข้าร่าง สาวนั้นก็จะมีมือสั่นรัว เพื่อนก็จะแก้ผ้าที่ผูกตาออกให้ หญิงนั่งก็จะลุกขึ้นรำอย่างสวยงาม จากนั้นก็จะถามเรื่องเนื้อคู่กันบ้าง ถามเรื่องโชคลางบ้าง เมื่อเห็นพอสมควรต้องการให้ผีนั้นออกไป เพียงร้องที่ริมหูหญิงผู้นั้นเบา ๆผีก็จะออกจากร่างนั้นไป

และการนับถือ “ผี” จึงได้ทำเครื่องมือไว้บูชา คือ ตุง และ โคม ตุง เป็นสิ่งที่ทำขึ้นเพื่อใช้ในงานพิธีทางพุทธศาสนา ถวายเป็นพุทธบูชา ถือว่าเป็นการทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือถวายเพื่อเป็นปัจจัยส่งกุศลให้แก่ตนไปในชาติหน้าด้วยความเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้วจะได้เกาะยึดชายตุงขึ้นสวรรค์โคม สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ "โคมแขวน" จะประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประดับประดา มักจะทำเป็นรูปทรงต่าง ๆ ทั้งทรงกลม ทรงเหลี่ยม ทำจากกระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น กระดาษสา กระดาษแก้ว กระดาษว่าว หรือผ้าดิบ ขึ้นโครงด้วยไม้ไผ่เอี๊ยะ ที่มีลักษณะพิเศษ คือ ล้ำปล้องยาว ตาห่าง เหมาะแก่การดัดทำเป็นโครงรูปทรงต่าง ๆ ข้างในประกอบด้วยหลอดไฟ แต่เดิมมีความเชื่อว่า หากจุดโคมในเวลากลางคืนจะเป็นการบูชาเทวดาที่รักษาบ้านช่อง "โคมลอย" จะประดิษฐ์ด้วยการใช้วัตถุแบบเดียวกันกับโคมแขวน แต่โคมลอยนั้นจะทำพิเศษให้สามารถลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้เหมือนบอลลูน ถือเป็นการปล่อยเคราะห์ปล่อยโศกที่ติดตามตัวเราให้ออกไปให้หมด

ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่ ชาวไท-ยวนเรียกว่า “ต๊าวตังสี่” หมายถึง ท้าวธตรฐ ท้าววิรูปักข์ ท้าววิรุฬหก และท้าวกุเวร ซึ่งเป็นเทวดาประจำทั้งสี่ทิศ (ท้างจุโลกบาล) ก่อนจะมีงานใดก็จะต้องทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่เสียก่อน โดยเลือกสถานที่ให้เหมาะสม เอาไม้ 5 ท่อนมาปักเป็นเสา 4 มุม เสาต้นกลางสูงกว่าเสาอีกสี่ต้น บนเสานี้จะวางกระทรงเครื่องเช่น มีหมาก บุหรี่ ดอกไม้ ธูปเทียน กระทรงเสากลางเป็นของพระอินทร์ ผู้รู้ในพิธีก็จะกล่าวอาราธนาให้เทพทั้ง 5 มารับของเครื่องเช่น และช่วยปกป้องงานของตนให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย

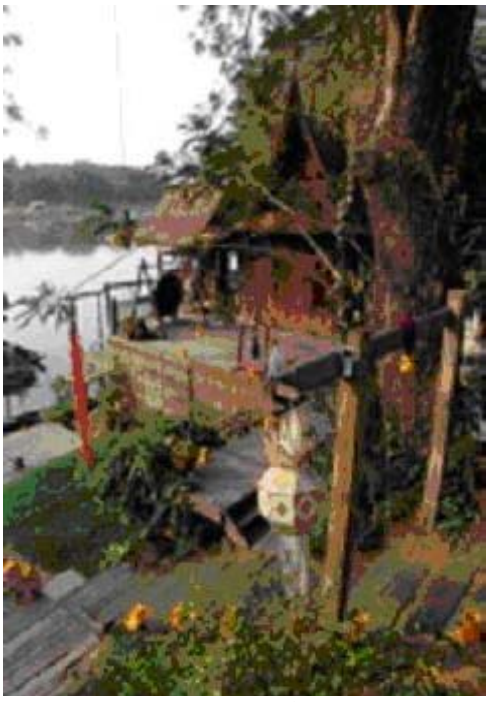
ประเพณีการทำตุง หรือ ธง ในภาษากลางนั่นเอง ว่า การทำตุงเป็นการทำประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ สร้างเพื่อถวายเป็นพระพุทธบูชา ตุงมีหลายชนิด เช่น ตุงไม้ ตุงผ้าตุงกระดาษ ใช้ทั้งในพิธีมงคล และอวมงคล

ภาพ ตุงหูช้าง ศิลปะการตกแต่งพื้นบ้าน

ภาพ ตุง

ภาพ โคม

ความเชื่อเรื่องขวัญ ขวัญตามความเชื่อของชาวไท-ยวน คือ สิ่งที่อยู่ในร่างกายตั้งแต่เกิดเป็นภาวะทางจิต เป็นของภายใน มองไม่เห็นด้วยตา จับต้องไม่ได้ ขวัญนี้ถ้าอยู่กับตัวผู้ใดก็มีแต่ความสุขสบาย แต่ถ้าขวัญหนีหายจากตัวไปก็จะเจ็บไข้ได้ทุกข์ และอาจถึงแก่ความตายได้ ถ้าขวัญไม่กลับคืนสู่ตัว ขวัญนี้มีอยู่ในคน สัตว์ และสิ่งที่ไม่มีชีวิตอื่น ๆ เช่น ขวัญข้าว ขวัญควาย ขวัญเรือ ฯลฯ ชาวไท-ยวนเชื่อกันว่า ขวัญของคนจะไม่อยู่กับเนื้อกับตัว 4 วาระด้วยกัน คือ

1. เมื่อตกใจ จะเพราะสาเหตุใดก็ตาม เชื่อกันว่าจะหนีหายจากเราไป
2. เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย
3. เมื่อกลับจากต่างถิ่น ถ้าไปต่างถิ่นนาน ๆ เมื่อกลับมาบ้านเชื่อกันว่าขวัญยังไม่กลับตามมา จึงต้องทำพิธีเชิญขวัญ
4. โอกาสงานมงคลต่าง ๆก็จะมีการเชิญขวัญเช่นกัน

นอกจากขวัญคนแล้ว ชาวไท-ยวนยังให้ความสำคัญกับขวัญข้าวมาก มีการทำขวัญข้างเสมอ เมื่อเกี่ยวข้าวมัดฟ่อนแล้ว ก็จะเลือกวันหาบข้าวเข้าลาน โดยมากเป็นอธิบดีหรือวันธงชัย นำเอาใบคูณ ดอกคูณมาวางไว้ที่หัวลานก่อน แล้วจึงหาบฟ่อนข้าวฟ่อนแรกมาทับไว้และหลังจากนวดข้าวเสร็จ เตรียมนำข้าวขึ้นยุ้งก็จะเชิญขวัญพระแม่โพสพ ส่วนมากฝ่ายหญิงจะเป็นคนทำโดยคอนกระบุงที่มีผ้าขาวม้าสวย ๆพาดคลุมลงมาจากไม้คานถึงกระบุง แล้วเดินเก็บรวงข้าวที่ตกอยู่ตามทุ่งนา ขณะเดินเก็บรวงข้าวที่ตกอยู่ตามทุ่งนา จะไม่พูดกับใครเป็นอันขาด เมื่อครบทุกไร่แล้วก็เอารวงข้าวนั้นมาใส่ยุ้ง ซึ่งเป็นพิธีเชิญขวัญข้าวอย่างง่าย แต่ถ้าจะให้ครบตามวิธีต้องทำบุญลาน นิมนต์พระมาสวดมนต์เย็นที่ลานหลังจากนวดข้าวเสร็จ รุ่งเช้าถวายอาหารบิณฑบาต แล้วเชิญขวัญข้าวต่อไป

ภาพ การแต่งกายของนักแสดงรำบูชาเทพเจ้าของชาวไท-ยวน

ใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ศาสนาและความเชื่อ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไท-ยวนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มาพอเข้าใจ

ศาสนาที่ชาวไท-ยวน นับถือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความเชื่อของชาวไท-ยวนในอดีต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก
คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี
คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้
คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง ภาษาและวรรณกรรม เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การศึกษาภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวน ทำให้มองเห็นถึงความเชื่อมโยงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีตของชาวไท-ยวน และความรู้เรื่องภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาทางภาษาสามารถเรียนรู้ได้จากการรวบรวมและอธิบาย

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ชีวิตจริง

3. ตัวชี้วัด

ท 5.1 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ท 5.1 4-6/5 รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. วิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้
2. รวบรวมและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านได้

5. สาระการเรียนรู้

1. วิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต
2. รวบรวมและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนลองพูดทักทายกับเพื่อนในห้องเป็นภาษาไท-ยวน
2. ครูแนะนำวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับภาษาไท-ยวนให้นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

3. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวน
4. เชิญวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่น บรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและสำเนียงภาษาของชาวไท-ยวนให้นักเรียนฟังเบื้องต้น

5. นักเรียนฝึกพูดสำเนียงภาษาไท-ยวนและทำใบงาน

ขั้นสรุป

6. นักเรียนสนทนาซักถาม

7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับเรื่อง ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การสอนพูดสำเนียงภาษาไท-ยวน
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ภาษาและวรรณกรรม

ภาษา

ชาวไท-ยวนจังหวัดสระบุรีจะพูดภาษายวน ซึ่งก็คือภาษาไทยนั่นเอง ต่างแต่ว่าจะมีสำเนียงเสียงต่างไปจากภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไท-ยวนสระบุรีจะมีสำเนียงเสียงและคำศัพท์คล้ายกับภาษาถิ่นล้านนา

ภาษาพูด ภาษาที่ชาวไท-ยวนใช้พูดสื่อสารกันในหมู่พวก เป็นภาษาที่มีสำเนียงและคำศัพท์คล้ายกับภาษาไทยล้านนา แต่สำเนียงค่อนข้างจะแข็งและห้วนกว่าเล็กน้อย ถ้าจะเปรียบเทียบความแตกต่างของสำเนียงไท-ยวนกับสำเนียงภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

ตาราง เปรียบเทียบการออกเสียง สำเนียงภาษาไทยกับภาษาไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

สำเนียงภาษาไทย	สำเนียงภาษาไท-ยวน	ตัวอย่าง
1. เสียง พ	ออกเสียงเป็น ป	พ่อ = ป้อ
2. เสียง ท	ออกเสียงเป็น ต	แท้ = แต๊
3. เสียง ช	ออกเสียงเป็น จ	ช้อน = จ๊อน
4. เสียง ค	ออกเสียงเป็น ก	เคย = เกย
5. เสียง ร	ออกเสียงเป็น ฮ	รัก = ฮัก
6. เสียง ย	ออกเสียงเป็น ย แบบขึ้นจมูก	เยียะ แปลว่า ทำ
7. เสียง อึ	ออกเสียงเป็น เออ	ผึ้ง = เผิ้ง
8. เสียง ปร	ออกเสียงเป็น ผ	ประมาณ = ผะหมาน
9. เสียง คำควบกล้ำ ร, ล	ไม่มีออกเสียง	พระเยา = พะเยา

ภาษาเขียน ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาเขียนของชาวไท-ยวน มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น อักษรล้านนา อักษรยวน อักษรไทยเหนือ อักษรธรรมเหนือ อักษรตัวเมือง หรือ อักษรเมือง ซึ่งชาวไท-ยวนที่อำเภอเสาไห้ จะเรียกว่า “หนังสือยวน”

ในอดีต การเรียนหนังสือยวนมักจะมีแต่ผู้ชายที่ได้เรียน โดยตอนเป็นเด็กก็เรียนกับพระที่วัด หรือกับผู้สูงอายุที่บ้าน เมื่อโตขึ้นก็จะได้เรียนเมื่อบวชเป็นพระ เณร

ชาวไท-ยวน นิยมสร้างหนังสือยวนโดยเฉพาะคัมภีร์เทศน์เรื่องต่าง ๆถวายวัดเชื่อกันว่าได้บุญมาก โดยจะจ้างผู้จารหนังสือลงในใบลาน เมื่อได้คัมภีร์แล้วก็จะมีการจัดงานบุญฉลองหนังสือการต่อไป

ภาพ หนังสือยวนที่จารบนใบลาน

ชาวไท-ยวนสระบุรียังได้นำเอาภาษาของตนมาร้อยกรองให้มีเสียงสัมผัส นำมาร้องอย่างท่วงทำนอง เรียกว่า จ๊อย ตาม แบบที่ล้านนาเรียกว่า “ ซอ ” ซึ่งมีปรากฏทั่วไป ผู้ที่มีปฏิภาณโวหารดีและมีน้ำเสียงดีจะจ๊อยได้ อย่างน่าฟัง การจ๊อยอาจจ๊อยคนเดียวหรือจ๊อยคู่โต้ตอบกันก็ได้ เมื่อจ๊อยตอนใดเป็นที่ถูกใจของผู้ฟัง ผู้ฟังจะร้องออกมาดัง ๆ ว่า เช้ย หรือ เต๊กเข้าไป เป็นที่สนุกสนาน เนื้อหาที่นำมาจ๊อยกันอาจมีทั้งบทเกี้ยวพาราสี คำสอน นิทาน ชาดก ประวัติต่าง ๆ ฯลฯ

ตัวอย่างบทจ๊อยเกี้ยวของฝ่ายชาย ของปู่หลวงเยีย บ้านหวยหวาย อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ว่า ดังนี้ “ รู้ข่าวว่าจะได้มานี้ หลับตะคืนนี้ พี่บ่เป็นอันนอน ใจระริ่งวิงวอน ใคร่อยากหัน (เห็น) หน้าเจ้า แจ้งรุ่งเช้า ผ้าและเสื้อ แนบเนื้อก็ลืมเอามาหัน (หน้า) หนึ่งเที่อ (ครั้ง) พี่บ่อยากใคร่หนี มาหันหน้านายหนึ่งที ใจพี่อยากใคร่ได้ ขดตัวเข้าหา ขยับกายาเข้าใกล้ ตัดไม้ไขว่คว้าเติง (ถึง) ขอบุญเถิงบุญเติงเต๊อะเจ้า พี่กินข้าววันละเท่าหน่วยมะแขว้ง (มะเขือพวง) ก็ยังเหลือ พี่กินข้าววันละเท่าหน่วยมะเขือ ก็ยังบ่เสี้ยง (หมด) คิดฮอด (ถึง) แม่นายหน้าแก้มเกลี้ยง พี่กินน้ำบาดคอลงพี่คิดฮอด (ถึง) น้อง เหมือนแมงเม่าเมาฝน พี่คิดฮอดนายเหมือนคนเมาเหล้า ข้าเมาเจ้าเหมือนไก่เมาค้อน เมารีบเมาร้อน เหมือนปลาแกดก้างเมามัวตกตาเพิ่น (ท่าน) เป็นดีใคร่หัว (หัวเราะ) ตกตาตัวเป็นดีใคร่ได้ (ร้องไห้) ตายเป็นตาย พี่บ่หมายหวังได้ ฟู่ (พูด) เอาไว้เสี่ยงตามบุญ(ลง) ดอกสบันงานแห้ง หอมสุนดา เฮย... ”

นอกจากนี้ชาวไท-ยวนยังได้มีอักษรของตนใช้ มานานแล้ว เมื่อชาวเชียงแสนอพยพมาอยู่สระบุรี ก็นำเอาอักษรเหล่านี้มาใช้ด้วย ใช้เขียนลงในสมุดข่อย หรือจารลงบนใบลาน ไท-ยวนสระบุรีเรียงหนังสือนี้ว่า หนังสือยวน ซึ่งชาวล้านนาเรียกว่า ตัวเมือง หรืออักษรพื้นเมืองการ

บันทึกลงในสมุดไทยหรือสมุดข่อยด้วย อักษรยวน มักจะเป็นตำราหมอดู ตำรายาสมุนไพร เวทมนต์คาถาต่าง ๆ ส่วนที่จารลงในใบลานส่วนมากจะเป็นพระธรรมเทศนา คัมภีร์เทศน์ยวนที่คนยวนนิยมสร้างถวายวัดที่เชื่อว่าได้บุญมาก คือเรื่องพระเวสสันดรชาดร ยอดไถลปิฎก (ยอดพระไตรปิฎก) กรรมวาจา และพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ เรื่องเวสสันดรชาดำนั้นมีทั้งฉบับที่มีสำนวนต่างกัน เช่น ฉบับท่าแป้น ฉบับวิงวอน ฉบับสายฟ้าหม่อน ฉบับหนองเสริญ ฉบับไผ่แจ้ เรียวคำ คัมภีร์ยวนต่าง ๆ เหล่นี้ คนยวนได้ต้นฉบับมาจากเมืองเหนือ เพราะไม่เคยปรากฏว่าไทยวนสระบุรีแต่งคัมภีร์ต่าง ๆ ได้ เมื่อได้มาก็คัดลอกโดยจารต่อ ๆ กันมา หลายคนสามารถจารหนังสือยวนลงบนใบลานด้วยสายมือที่สวยงามมาก เช่น พระโอ่งวัดต้นตาล นายปู ท้าวมหาวงศ์ เป็นต้น

จากการที่มีหนังสือยวนนี้ ทำให้มีประเพณีที่เกี่ยวกับหนังสือยวนหลายประการ เช่น ประเพณีการเทศน์มหาชาติ โดยนิยมนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ยวนให้ฟัง แต่ละกัณฑ์จะมีท่วงทำนองที่ไพเราะแตกต่างกันไป ทำนองการเทศยวนนี้จะต่างจากทำนองที่เทศน์กันในภาคเหนือ

อีกประเพณีหนึ่งที่ชาวไทยวนสระบุรีได้มา จากชาวไท-ยวนในล้านนา คือการสะเดาะเคราะห์ประจำปี นิยมทำในระหว่างเทศกาลสงกรานต์ และทำให้ครอบครัวของแต่ละบ้านโดยทำสะตวง (กระทงทำด้วยหยวกกล้วย) 9 ห้อง เอาดินมาปั้นเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ และรูปคน 32 ชนิด ใส่ลงในสะตวงเอากระดาษสีมาตัดเป็นธงสามเหลี่ยม (ซ่อน้อยตุงชัย) ปักรอบสะตวง มีฉัตร เบี้ยจั่น ข้าวสาร หมากพลูร้อย กล้วย 2 หวี มะพร้าว 2 ผล ข้าวเปลือก ข้าวสาร เอาสายสิญจน์มาวัดรอบตัว (ของทุกคนในครอบครัว) วัดจากศรีระจรดเท้า วัดรอบข้อมือข้อเท้า วัดรอบนิ้วมือนิ้วเท้า แล้วนำสายสิญจน์นี้มาตัดเป็นท่อนชุบน้ำมันหรือไขเทียนจุดเวลาพระเทศน์ จุดธูป 100 ดอก โยงสายสิญจน์รอบสิ่งของและทุกคน แล้วนิมนต์พระสงฆ์เทศน์เรื่องสารากริกวิชชานสูตร เมื่อเทศน์จบก็นำไปสะตวงนี้ไปวางที่ทางสามแพร่งนอกบ้าน เชื่อว่าพิธีกรรมนี้จะทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บไม่มีเคราะห์ร้ายใด ๆ ทั้งสิ้น

เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง คนยวนจะนำฝ้ายมาฟั่นเป็นรูปตีนก 3 ตีนใส่ลงในถ้วย 5 ใบ มีน้ำมันหล่อก้นถ้วยพอเป็นเชื้อเพลิง นำไปรวมกันที่วัดเวลาเย็น แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์เรื่องพญากาเผือก ผู้ฟังก็จะจุดด้ายตีนกาที่ถ้วยของตนเป็นการบูชาธรรม พระโกนาคมนะ พระกัสสปะ พระโคตมะ และพระศรีอริยเมตไตรย ตามเนื้อเรื่องที่เทศน์ว่าเป็นลูกพญากาเผือก

ประเพณีการเทศน์ที่ถือว่าทำแล้วได้บุญ มากอีกอย่างหนึ่งคือ “ บุญสำรวมชาติ ” เป็นงานบุญใหญ่ต้องเตรียมการอย่างมาก คือเจ้าภาพต้องปลูกผาม (ปะรำ) 5 ห้อง ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ใช้เสา 30 ต้น เสาแต่ละต้นประดับด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย หลังคามุงด้วยใบไม้ ทำอาสน์สงฆ์ภายในผามให้หันหน้าไปทิศอุดรหรือบูรพา ห้องที่สามของผามทำธรรมาสน์ให้สูงเด่นประดับสวยงาม ห้องที่สองของผามก่อพระเจดีย์ทราย 7 องค์ เอาผ้าเหลือพันรอบเจดีย์ทั้ง 7 องค์ นอกผามออกมาทำราชวัติ 12 คู่ ปักฉัตร 24 ต้น ทำต้นกัลปพฤกษ์ไว้ที่สี่มุมของผาม เอา

บาตร จีวร ขนม ผลไม้ ตะเกียง เครื่องอัฐบริขารของพระแขวนไว้ที่ต้นกัลปพฤกษ์นี้ เครื่องบูชากัณฑ์เทศน์มีดอกไม้เงิน 50 ดอก ดอกไม้ทอง 50 ดอก (ต้องใช้เงินแท้ ทองแท้) ข้าวพันก้อน ดอกบัวพันดอก ช่อหรือธงสามเหลี่ยมเล็กพันอัน ดอกไม้ธูปเทียนอย่างละพัน งานจะเริ่มในตอนเย็นโดยนิมนต์พระสงฆ์ 25 รูปมาเจริญพระพุทธมนต์ที่ผามนี้ จบแล้วเจ้าภาพกล่าวคำถวายผามและธรรมาสน์แก่พระสงฆ์ เมื่อเสร็จงานก็จะรื้อสิ่งก่อสร้างทั้งหมดนี้ถวายวัดไป รุ่งเช้านิมนต์พระสงฆ์ 25 รูป ที่มาเจริญพระพุทธมนต์เมื่อเย็นวานมารับอาหารบิณฑบาตที่ผ่านมา จากนั้นก็จะมีการเทศน์เรื่องยอดไถลปิฎกและกรรมวาจา โดยพระสงฆ์จะนั่งเทศน์ที่อาสน์สงฆ์ เมื่อพิธีกรอาราธนาจบ พิณพาทย์จะบรรเลงเพลงสาธุการรับ แล้วจึงเริ่มเทศน์ คัมภีร์เรื่องสำรวมธาตุจะมี 4 ผูก พระสงฆ์จะเทศน์ 4 รูป เมื่อแต่ละรูปเทศน์จบผูกหนึ่งก็จะลงมานั่งที่อาสน์สงฆ์ ภิกษุรูปต่อไปก็จะขึ้นเทศน์ผูกต่อไป เมื่อจบผูกที่ 4 พิณพาทย์ก็จะบรรเลงเพลงสาธุการรับ 7 จบด้วยกัน จากนั้นเจ้าภาพก็จะถวายเครื่องกัณฑ์ ถวายต้นกัลปพฤกษ์ ถวายต้นกล้วยต้นอ้อยทั้งหมดแก่ท่าน ส่วนผามและธรรมมาสน์ก็จะรื้อถวายวัดต่อไป

จะเห็นได้ว่างานบุญสำรวมธาตุเป็นกุศล ใหญ่ ต้องมีทรัพย์พอสมควรจึงทำได้ เนื้อหาที่เทศน์จะกล่าวถึงเรื่องอายุของพระศาสนาที่เรียวลดหดหายไปเรื่อยๆ นัยว่าเป็นการทำบุญเพื่อสืบต่ออายุชองของพระพุทธศาสนา และเป็นการเตือนสติให้รับบำเพ็ญธรรม จึงถือการทำบุญสำรวมธาตุเป็นบุญที่มีผลกุศลแรงมาก

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าคนยวนมีภาษายวนไว้สื่อสารกัน และใช้จดจารึกสิ่งที่มีสาระต่าง ๆ อันเป็นที่มาแหล่งประเพณีที่เกี่ยวข้องกับภาษาหลายประการ

วรรณกรรม

วรรณกรรมที่เขียนด้วยอักษรยวนนี้มักเขียนอยู่ในสมุดข่อยหรือใบลาน โดยสมุดข่อยมีตามบ้านคนไท-ยวนที่สูงอายุ มักเป็นตำราหมอดู ตำรายา และยันต์คาถาต่างๆส่วนใบลานมักเป็นหนังสือเทศน์มีอยู่ตามวัดในชุมชน โดยในปี พ.ศ.2508 นายสมบูรณ์ กำเนิดจันทร์ บ้านเสาไห้ ได้ทำการสำรวจคัมภีร์ภาษายวนตามวัดต่าง ๆในอำเภอเสาไห้ ได้รายชื่อหนังสือยวนทั้งสิ้น 196 เรื่อง สามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.	ประเภทที่เป็นภาษาบาลีล้วน	มี	5	เรื่อง
2.	ประเภทตำรา – ตำนานต่าง ๆ	มี	23	เรื่อง
3.	ประเภทธรรมคำสอน	มี	66	เรื่อง
4.	ประเภทอานิสงส์ต่าง ๆ	มี	14	เรื่อง
5.	ประเภทนิทาน – ชาดก	มี	61	เรื่อง

ซึ่งวรรณกรรมภาษายวนเหล่านี้ให้ทั้งความรู้ คติธรรม ความเชื่อเรื่องบุญ บาป และความบันเทิง จึงเป็นดั่งแนวทางการดำเนินชีวิตและยังแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวไท-ยวนอีกด้วย

ใบงานที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ภาษาและวรรณกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสืบค้นหาสำเนียงภาษาพูดไท-ยวนที่ใช้กันในชีวิตประจำวันตามหมวดคำที่กำหนดให้

หมวดกริยา

1. กินข้าว สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
2. โกหก สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
3. เรียก สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
4. เดิน สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
5. มอง สำเนียงภาษาไท-ยวน.....

หมวดการละเล่นพื้นบ้าน

1. กระโดดเชือก สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
2. ชักเย่อ สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
3. วิ่งกระสอบ สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
4. เดินกะลา สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
5. วิ่งเปี้ยว สำเนียงภาษาไท-ยวน.....

หมวดขนม

1. ขนมจีน สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
2. นางเล็ด สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
3. พุทราเชื่อม สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
4. ข้าวต้มมัด สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
5. บ้าบิ่น สำเนียงภาษาไท-ยวน.....

หมวดเครื่องครัว

1. กระจาด สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
2. หินลับมีด สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
3. กระด้ง สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
4. ช้อน สำเนียงภาษาไท-ยวน.....
5. ทัพพี สำเนียงภาษาไท-ยวน.....

ใบงานที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ภาษาและวรรณกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. ให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับวรรณกรรมของชาวไท-ยวนส่วนใหญ่มีประโยชน์ทางด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก
คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี
คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้
คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง การแต่งกาย เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การสรุปแนวคิดและการแสดงความคิดเห็นจากการฟังและดูจากเรื่องการแต่งกายของชาวไท-ยวนต้องอาศัยหลักการและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลที่ได้ศึกษาหรือข้อคิดเห็นจากเรื่อง การแต่งกายของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

3. ตัวชี้วัด

ท 3.1 4-6/1 สรุปแนวคิด และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ท 3.1 4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดูแล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการแต่งกายของชาวไท-ยวนได้
2. นำเรื่องการแต่งกายของชาวไท-ยวน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. สาระการเรียนรู้

1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่อง การแต่งกาย ของชาวไท-ยวน
2. นำเรื่องการแต่งกายของชาวไท-ยวน ไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิตประจำวัน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนดูภาพการแต่งกายของชาวไท-ยวน
2. ครูซักถามเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาวไท-ยวน
3. ครูแนะนำวิทยากร ผู้รู้ในท้องถิ่นให้นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

4. ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆละ 5 - 6 คน
5. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง การแต่งกาย ตามแบบของชาวไท-ยวนให้แต่ละกลุ่มศึกษา

6. เชิญวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่น บรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายแบบชาวไท-ยวนทั้งชายและหญิง

7. ให้นักเรียนทดลองแต่งกายแบบชาวไท-ยวนโดยแต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งกายให้กับเพื่อนในกลุ่ม ๆละ 1 คน

ขั้นสรุป

8. ให้นักเรียนพูดความรู้สึกในการแต่งกายแบบชาวไท-ยวน

9. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับเรื่อง การแต่งกายแบบชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. ภาพแสดงการแต่งกายของชาวไท-ยวน
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. เครื่องแต่งกายของชาวไท-ยวน
6. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรม
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง การแต่งกาย

การแต่งกาย

การแต่งกายของชาวไท-ยวน จากเชียงแสนซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดสระบุรีเมื่อ พ.ศ.2347 นั้นสามารถพิจารณาได้จากจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดสมุหประดิษฐาราม อำเภอเสาไห้ ซึ่งเขียนไว้ประมาณสมัยรัชกาลที่ 4 หรือ 5 ประกอบคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ

การแต่งกายของผู้ชายไท-ยวน คือ การโพกผ้า นุ่งผ้าหยักรั้ง สวมเสื้อไม่มีแขน และเนื่องจากผู้ชายไทยวนนิยมสักลายที่ขา ตามแบบชายชาวล้านนา ดังนั้นเวลาถกผ้านุ่งหรือกางเกงจึงเห็นลายสักที่ขาดำด้วย ไม่นิยมสวมเสื้อเมื่อทำงานหรืออยู่กับบ้าน โดยการนุ่งผ้าโจงกระเบนลายดอกเล็ก ๆแบบสั้นแล้วถกขาให้สูง (เค็ดม่าม) เพื่อแสดงลายสักที่ขาของชายไท-ยวน ลักษณะเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายล้านนาที่นิยมสักตามร่างกาย โดยเชื่อว่าสักเพื่อเป็นของขลังประจำตัว เพื่อความคงกระพันและแคล้วคลาดจากอันตราย และถือเป็นการอวดกันได้ เช่น การสักขาดำ แสดงถึงความอดทน แสดงถึงความเป็นลูกผู้ชาย มีคำกล่าวสนุก ๆว่า “สัปพอสองแข้ง สาวปแกว่ง...หา สักปเต็มสองขา สาปอ้า...หื้อ” โดยความนิยมในการสักลายนี้อาจเป็นวัฒนธรรมของพม่าเมื่อครั้งได้ปกครองดินแดนล้านนาโดยยึดครองผู้คนและได้พยายามกลืนคนล้านนาให้กลายเป็นคนพม่า ด้วยการเผยแพร่วัฒนธรรมและบังคับใช้ชาวเมืองทำตามแบบอย่างของพม่า เช่น มีการบังคับให้เจาะหูใส่ม้วนลานแบบพม่า และการสักหมึกแบบพม่า รวมทั้งการสร้างบ้านเรือนและวัดวาอารามให้เป็นแบบพม่าด้วย

ส่วนผู้ชายที่เป็นเจ้านาย ก็นุ่งผ้าต้อยเช่นเดียวกันแต่ผ้าที่ใช้มักเป็นผ้าไหมเนื้อดีจากต่างประเทศ สวมเสื้อคอจีนแขนกระบอก ติดกระดุม เวลาออกงานพิธีก็จะสวมเสื้อตัวใหญ่ทอด้วยไหมคล้าย ๆเสื้อครุยทับอีกชั้นหนึ่ง เชื่อว่าคงเป็นเสื้อแบบแขกที่แพร่หลายผ่านมาจากราชสำนักสยาม ผ้าพันเอว นิยมผูกพันสองผืนรัดทับบนผ้าต้อยและเสื้ออีกทีหนึ่ง

ส่วนทรงผมของผู้ชายไท-ยวนเป็นทรง “ทรงฝาละมี” หรือในภาคกลางเรียกว่า “ทรงมหาดไทย” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทรงผมของผู้ชายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ชายไท-ยวนมีลักษณะการแต่งกายที่เริ่มปรับเปลี่ยนไปบ้างเมื่อได้ติดต่อสัมพันธ์กับคนในภาคกลาง และได้นำวัฒนธรรมการแต่งกายแบบภาคกลาง เช่น การนุ่งผ้าโจงกระเบนลายดอกแบบปล่อยชายและการไว้ผมทรงมหาดไทยมาปรับใช้ แต่ยังคงความเชื่อเรื่องการสักตามร่างกายตามความเชื่อดั้งเดิมของคนไท-ยวนไว้

ภาพ การแต่งกายของชาวไท-ยวน
จากงานจิตรกรรมาฝาผนัง วัดสมุหประดิษฐาราม จังหวัดสระบุรี

ภาพ พระเจ้าอินทวิชยานน์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7
แต่งกายตามลักษณะของชนชั้นสูงชาวไท-ยวนในอดีต

การแต่งกายผู้หญิงไท-ยวน ในอดีตหญิงไท-ยวนไม่นิยมสวมเสื้อเช่นเดียวกับผู้ชาย มีผ้าคล้องคอที่จะใช้พันหน้าอกก็ได้ พาดบ่าก็ได้ หรือโพกศีรษะก็ได้ เกล้าผมไว้ที่ท้ายทอย ปักปิ่น ใส่ลานหู สร้อย กำไล แหวน เข็มขัด และเครื่องประดับต่างๆ การเปลือยอกถือว่าเป็นเรื่องปกติ ยกเว้นเวลาเข้าวัดซึ่งจะใช้ผ้าห่มแบบเฉียงที่เรียกว่า “ ผ้าสะหว้ายแล่ง “ มักทำขึ้นจากผ้าเนื้อดีมีราคา สำหรับในโอกาสพิเศษผู้หญิงชาวไทยวนในล้านนา นิยมนุ่งผ้าซิ่นตีนจก คือซิ่นต่อเชิง ให้ดูงดงามกว่าธรรมดา หญิงสาวไทยวนแต่งกายแบบไท-ยวนคือยังคงนุ่งซิ่นทั้งซิ่นไกและซิ่นก่าน

การแต่งกายของหญิงสาวไท-ยวนนุ่งผ้าซิ่นลายขวางที่มีลวดลายเป็นลายดอกเล็กๆสลับคั่นระหว่างลายเส้นขนาน และมีผ้าสไบคล้องคอ ซึ่งภาษาไทยวนเรียกว่า “สะหว้าน” หรือ “สะหว้าย” ปล่อยชายไว้ด้านหลัง ทำผมทรงเกล้ามวยไว้ที่ท้ายทอยโดยใช้ผ้าซิ่นที่แม่หญิงชาวไท-ยวนนี้สวมใส่อาจสันนิษฐานได้ว่าเป็น ผ้าซิ่นไก อันเป็นเอกลักษณ์ผ้าซิ่นของกลุ่มไท-ยวนรูปแบบหนึ่ง ผ้าซิ่นไกนั้นเป็นลายขวาง ซึ่งจะมีการทำเป็นลายมัดหมี่เล็ก ๆคล้ายเป็นไส้ลายบนขวาง หัวซิ่นจะเป็นสีขาวและสีแดงเย็บต่อกัน ตีนซิ่นเป็นผ้าพื้นสีดำขอบแดง ตกแต่งส่วนล่างของผ้าซิ่นด้วยการต่อผ้าที่ตกแต่งลายอย่างสวยงามด้วยการจกลาย เรียกว่า ตีนจก ใช้ใส่อยู่บ้านหรือ ไปวัด เป็นต้น

ภาพ ผ้าซิ่นไก หรือผ้าซิ่นตีนจก

ผ้าซิ่นตีนจกอันเป็นเอกลักษณ์ผ้าซิ่นของกลุ่มไท-ยวน ที่ยังคงมีการสวมใส่อยู่ในปัจจุบัน โดยลักษณะของผ้าซิ่นไกของชาวไท-ยวน อำเภอเสาไห้นี้ ยังมีความคล้ายคลึงกับผ้าซิ่น

ไกของชาวไท-ยวนคูบัว จังหวัดราชบุรีอีกด้วย การที่ผ้าซิ่นรูปแบบนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สืบเนื่องมาจากการที่คนยวนสระบุรีกับคนยวนราชบุรีนั้นได้อพยพและถูกกวาดต้อนมาพร้อมกัน จากเมืองเชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 1 หากแต่ถูกแบ่งไปอยู่กันคนละที่แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นญาติพี่น้องกันอยู่ด้วย โดยระยะแรกที่มาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี ชาวไทยวนยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไท-ยวนไว้อย่างเคร่งครัด ต่อมาได้มีการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับชุมชนภาคกลางซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของราชบุรี ความเคร่งครัดในวิถีชีวิตของคนไท-ยวนจึงลดน้อยลง เหลือเพียงเอกลักษณ์แสดงความเป็นคนไทยวนคือ ภาษาพูดและศิลปะการทดผ้าจกให้ได้พบเห็นในบางท้องที่ เช่น ตำบลคูบัว ในอำเภอเมือง เป็นต้น จากหลักฐานผ้าที่มีลักษณะเหมือนกันแสดงให้เห็นร่องรอยทางวัฒนธรรมการทอผ้าว่าในอดีตกลุ่มชนเหล่านี้เคยมีความสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด

ผ้าซิ่นชาวเหนือ (จาวเหนือ) หรือซิ้นสามแลว หรือภาษาไท-ยวนที่เรียกอีกอย่างหนึ่ง “ซิ่นก่าน” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยวนหรือชาวล้านนา เป็นซิ่นที่ทอด้วยฝ้าย มีแถบเส้นขนานขวางตัวซิ่น ทอด้วยด้ายสีต่าง ๆ มีริ้วเล็ก ๆเป็นตัวแยกหัวซิ่นและตีนซิ่นมีเชิงสีแดง ซิ่นแบบนี้ใช้นุ่งในชีวิตประจำวัน การแต่งกายของหญิงชาวไทยวน โดยนุ่งผ้าซิ่นก่านสีสันสวยงาม ไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวยบริเวณท้ายทอย หากแต่ห่มสไบเฉียงแบบภาคกลาง ซึ่งได้แสดงลักษณะการแต่งกายของหญิงชาวไท-ยวนที่เริ่มปรับเปลี่ยนไปเมื่อได้ติดต่อสัมพันธ์กับคนภาคกลางมากขึ้น ก็นำลักษณะของคนภาคกลางซึ่งเป็นสิ่งใหม่หรือวัฒนธรรมแบบใหม่เข้ามาผสมผสานในเรื่องการแต่งกายด้วย

ภาพ ผ้าซิ่นก่าน

การแต่งกายของคนไท-ยวนดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นลักษณะวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ท่ามกลางสภาพสังคมที่ไม่ได้มีเพียงแค่คนไท-ยวนแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังคงมีคนไทยภาคกลางอาศัยรวมอยู่ด้วย แต่ชาวไท-ยวนก็ยังคงเอกลักษณ์ด้านการแต่งกายไว้ได้เป็นอย่างดี

ภาพ หญิงไท-ยวนนุ่งซิ่น ลายขวาง
จากงานจิตรกรรมาฝาผนัง วัดสมุหประดิษฐาราม จังหวัดสระบุรี

ภาพ แม่เจ้าทิพเกสร แต่งกายตามลักษณะชนชั้นสูงของชาวไท-ยวน

ภาพ แต่งกายประจำท้องถิ่นของหญิงชาวไท-ยวน

ภาพ วัฒนธรรมเสื้อผ้าและการแต่งกายของชาวไท-ยวน ร่วมงานประเพณีต่าง ๆ

ใบงานที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง ภาษาและวรรณกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการแต่งกายทั้งชายและหญิงชาวไทยวนในอดีต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

ที่	ชื่อ-สกุล สมาชิกกลุ่ม	พฤติกรรม																				รวม
		ความร่วมมือ				การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น				ความตั้งใจในการทำงาน				การมีส่วนร่วมในการอภิปราย				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง อาหาร เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การพูดในโอกาสต่าง ๆมีหลักและเนื้อหาในการพูดที่แตกต่างกัน นักพูดที่ดีต้องศึกษาหลักการพูดแต่ละประเภทให้เข้าใจและฝึกพูดอย่างสม่ำเสมอและนำข้อมูลหรือข้อคิดเห็นจากการฟังและดูไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

3. ตัวชี้วัด

ท 3.1 4-6/3 ประเมินเรื่องที่ฟังแล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ท 3.1 4-6/5 พูดในโอกาสต่าง ๆพูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจและเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ประเมินและนำความรู้เรื่อง อาหาร ของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
2. บรรยายส่วนประกอบ และขั้นตอนวิธีการทำอาหารไท-ยวนได้

5. สาระการเรียนรู้

1. นำความรู้เรื่อง อาหาร ของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
2. บรรยายส่วนประกอบ และขั้นตอนวิธีการทำอาหารไท-ยวนได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้

นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที

ขั้นนำ

1. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้เรื่อง อาหารพื้นบ้าน
2. ครูแนะนำวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารไท-ยวน

ขั้นสอน

3. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง อาหารของชาวไท-ยวน

4. ผู้รู้ท้องถิ่นอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารไท-ยวนพร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำและส่วนประกอบต่าง ๆของอาหารไท-ยวน ในครั้งนี้ผู้รู้ท้องถิ่นจะสาธิตการทำผัดหมี่ยวนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

5. นักเรียนศึกษาและดูขั้นตอนวิธีการทำและส่วนประกอบของ ผัดหมี่ยวนกับผู้รู้ท้องถิ่นพร้อมทั้งจดบันทึกลงในใบงานที่มอบให้

ขั้นสรุป

6. นักเรียนสนทนาซักถาม
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับอาหารของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อุปกรณ์การประกอบอาหาร
4. ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์
เรื่อง อาหาร

อาหารพื้นบ้านไทยวน ..

อาหาร ในอดีตชาวไท-ยวนกินข้าวเหนียว เป็นอาหารหลัก ต่อมาภายหลังหันมากินข้าวเจ้ากันทำครัวเรือนกับข้าวส่วนใหญ่เป็นพื้น ๆทั่วไป เช่น แกงเลียง น้ำพริก

การถนอมอาหาร ไม่นิยมทำเค็มหรือตากแห้ง จะนิยมนำมาหมักกับเกลือและรำข้าวจนเป็นปลาร้า สัตว์ที่นิยมกิน คือ ปลาตะเพียน

ชาวไท-ยวนได้รับการถ่ายทอดการประกอบอาหารมาจากบรรพบุรุษเป็นอาหารทางเหนือจัดอาหารแบบขันโตก มีข้าวเหนียว แกงโฮ๊ะ ลาบ ผัดหมี่ ไส้อั่ว แค็บหมู น้ำพริกหนุ่ม และชาวไท-ยวนสระบุรียังได้ทำขนม เพื่อใช้ในงานบุญประเพณี เช่น งานบุญ ถวายสลากภัต งานกวนข้าวทิพย์ ขนมที่ชาวไท-ยวนนิยมทำ ได้แก่ ขนมกง ขนมนางเล็ด (ข้าวแตน) ข้าวหลาม

ภาพ อาหารขันโตกของชาวไท-ยวน

แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาหารพื้นบ้านไท-ยวนที่มีหน้าตาและรสชาติแบบภาคเหนือเห็นจะเป็นอาหารไท-ยวน ที่ชาวไทยวนจังหวัดสระบุรีนิยมจัดขึ้นขันโตกมีทั้งหมด 5 เมนู ได้แก่ ต้มยำไก่ น้ำพริกหนุ่ม หมูทอด ผัดหมี่ และลาบหมู หลังทำเสร็จแล้วแม่ครัวจะนำไปใส่ไว้ในขันโตก

จุดเด่นของต้มยำไก่ไท-ยวนอยู่ที่มีกลิ่นหอมและรสเปรี้ยวเล็กน้อย เนื่องจากปรุงด้วยน้ำส้มมะขามเปียก ขณะที่เครื่องต้มยำไก่ เช่น พริก หอม กระเทียม ตะไคร้ ใบมะกรูด ต้องนำไปเผาไฟก่อน จากนั้นจึงนำมาใส่ลงในหม้อ ทำให้มีกลิ่นหอม

ต้มยำไก่ไท-ยวน

สำหรับลาบหมูไทยวนรสชาติก็ออกเปรี้ยวเช่นกัน รับประทานกับผักสด พริกขี้หนู ถือเป็นอาหารจานเด็ดประจำครัวเรือน เวลามีงานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานเลี้ยงสังสรรค์ ลาบหมูเป็นเมนูที่ขาดไม่ได้ในการนำมาเลี้ยงแขกเหรื่อ

ลาบหมูไท-ยวน

ผัดหมี่ไท-ยวน เมนูนี้แตกต่างจากผัดหมี่ทั่วไปคือ มีรสหวาน เส้นนุ่มสีแดงเข้ม เนื่องจากใช้มะเขือเทศสุกผัดรวมกับเส้นหมี่ ทำให้มองดูน่ารับประทาน ขณะที่ผัดหมี่ทั่วไปมักจะปรุงด้วยซอสสำเร็จรูป อย่างไรก็ตาม ในส่วนของน้ำพริกหนุ่มไทยวนก็เหมือนกับน้ำพริกหนุ่มทั่วไปคือ รสชาติจืด ขาดความเข้มข้น

ภาพ ผัดหมี่ไท-ยวน

ภาพ น้ำพริกหนุ่มไท-ยวน

นอกจากอาหารดังกล่าวแล้ว ที่หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไท-ยวนยังมีส้มตำมะละกอ ขนมครก ขนมแป้งจี่ และขนมกง ขนมพื้นบ้านที่หารับประทานได้ยาก โดยชาวไท-ยวนจะมาทำให้รับประทานกันสดๆ พร้อมบอกวิธีการทำทุกขั้นตอน อย่างเช่น ขนมกง ส่วนผสมของขนมกงนิยมเอาแป้งจากธัญพืชชนิดต่าง ๆ เช่น แป้งข้าวเม่า ข้าวตอก แป้งถั่ว นำมากวนกับกะทิและน้ำตาลให้เหนียว จากนั้นนำมาปั้นเป็นตัวขนม เวลาทอดชุบด้วยแป้งผสมกะทิ บางแห่งใช้สูตรสมัยใหม่จะได้ลักษณะของฟองขนมเป็นปุ่ม ฟอง เนื้อคล้ายกับแป้งชุบทอดของข้าวเม่า ฟองขนมจะมีลักษณะเป็นฟองนุ่ม คนไท-ยวน จังหวัดสระบุรีเรียกฟองขนมกงลักษณะดั้งเดิมแบบนี้

ว่า "หัวแก้ว หัวแหวน" นอกเหนือจากความก้าวหน้าของชีวิตแล้ว ถ้าขนมกงมี "หัวแก้ว หัวแหวน" ก็ยังหมายถึงมีทรัพย์สินแก้วแหวนเงินทองด้วย ขนมกงจึงนิยมนำไปอวยพรในวาระมงคลต่าง ๆ นอกเหนือจากการประกอบในงานแต่งงาน

ภาพ ขนมกงของชาวไท-ยวน

ประเพณีการเลี้ยงขันโตก

ประเพณีการเลี้ยงขันโตก เป็นประเพณีของชาวเหนือที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณ การเลี้ยงแขกโดยการกินข้าวขันโตก ซึ่งอาจมีหลายชื่อทีใช้เรียก ขานกัน เช่น กิ๋นข้าวแลงขันโตก หรือเรียกสั้นๆ ว่า ประเพณี ขันโตก หรือสะโตก

ขันโตกเป็นภาชนะที่ทำด้วยไม้ โดยนำมากลึงให้เป็นลักษณะกลมเหมือนถาด ขันโตกขนาดเล็กนั้น จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๔ นิ้ว และขนาดใหญ่ จะมีขนาดอยู่ที่ประมาณ ๒๐ นิ้ว หรือถ้าเป็น ขันโตกสำหรับ เจ้านายฝ่ายเหนือ หรือคหบดีก็จะดัดแปลงให้หรูหราตามแต่ฐานะ บ้างก็ใช้เงินทำหรือ “ทองกาไหล่” หรือไม่ก็ลงรัก ปิดทอง

ในสมัยก่อน ชาวไทยวนนิยมรับประทานอาหารกับพื้น เมื่อแม่บ้านทำกับข้าว เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะยกออกมาตั้งโตก โดยในขันโตกนั้นจะมีกับข้าวพร้อม และเมื่อรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้วก็ยก ไปเก็บทั้งโตก เป็นการประหยัดเวลา ในการจัดและเก็บ ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวไท-ยวนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งการเลี้ยงขันโตกก็ยังได้รับความนิยมและใช้เลี้ยงรับรองผู้มาเยือนอยู่เสมอๆ

จุดมุ่งหมายของการกินข้าว แบบขันโตกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็ได้มีการพัฒนา มาจากสมัยก่อน โดยถือว่านอกจากจะ เพื่อเป็นการเลี้ยงรับรองแขกที่มาเยือน ให้หรูหรา สมเกียรติ และเพื่อให้เกิดความอบอุ่นประทับใจใน การต้อนรับแล้วยัง ได้มีการประยุกต์ เอาวิธีการเลี้ยงดู

แขกให้มีความหมายลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่ม สีสันของการจัดงาน ให้ยิ่งใหญ่ดูวิจิตรพิสดาร เพียบพร้อมไปด้วย บรรยากาศของ เมืองเหนือจริงๆ โดย ประดับประดาเวทีด้วย ดอกไม้ต้นไม้ ให้ดูผสมผสานและดู กลมกลืนกันไป การตระเตรียมขั้นตอนการดำเนินงานเลี้ยงขันโตก เพื่อให้ พิธีการ หรูหรา ประณีต และงดงาม เหล่านี้เป็นการสร้างบรรยากาศเลี้ยงรับรองแขกเหรื่อ เพื่อให้ประทับใจ และถือเป็นการให้ ความยกย่องแขกทั้งสิ้น

จะเห็นว่า การกินข้าวขันโตกของชาวไท-ยวนนั้น นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อ แสดงน้ำใจในการต้อนรับแขก และเป็นการให้เกียรติแก่ผู้มาเยือนแล้วในปัจจุบัน ก็ยังได้มี จุดมุ่งหมายที่แฝงอยู่หลายประการ เช่น บาง ท้องถิ่นก็ได้จัดงานเลี้ยง ขันโตก เพื่อเป็นการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อฟื้นฟูการแต่งกายแบบพื้นเมือง เพื่อการทำอาหารพื้นเมืองเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยว ให้ชาวบ้านมีรายได้มีงานทำด้วย บางแห่ง ก็มีการจัดงาน เลี้ยงขันโตก เพื่อหารายได้สำหรับสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นงาน จะเริ่มจากการร่วมแรงร่วมใจกันตระเตรียมสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ ตลอด ไปจนสถานที่ โดยจะ ประดับเวที ฉาก และการแสดงบนเวที สำหรับสถานที่นิยม จัดในที่กลางแจ้ง เช่น สนามหญ้า ต่างๆ แล้วนำเสื่อมาปู ส่วนมากเป็นเสื่อยาวๆ จะนั่งกันประมาณ 5 ถึง 6 คน มีขันโตกตั้งอยู่ตรง กลาง ในขันโตกส่วนมากก็จะมี อาหารประมาณ 5 อย่าง ตัวอย่างเช่น ต้มยำไก่ ต้มยำไก่ น้ำพริก หนุ่ม หมูทอด ผัดหมี่ และลาบหมู และที่ขาดไม่ได้ คือ ข้าวเหนียว ข้าวนึ่งของชาวไท-ยวน นั้น จะต้องอาศัยทักษะและ ความรู้ในการทำพอสมควร คือ เริ่มจากนำข้าวไปแช่น้ำ เรียกว่า การ หม่าข้าวไว้ 1 คืน ในหม้อข้าวหม่า (หม้อที่ ใช้สำหรับแช่ข้าวเหนียว) ซึ่งก่อนที่จะทำการนึ่งต้อง ซาวข้าวด้วยการใช้ ซ้าหวด (คือ ภาชนะที่สานด้วยไม้ไผ่สำหรับ ใส่ข้าวเหนียวเอาไปล้างน้ำให้ สะอาดก่อน ที่จะนำไปนึ่ง) การนึ่งจะต้องใช้ไหข้าวมีฝาปิดมิดชิดให้ข้าวสุกดีขึ้น แล้วยกลงมา นำไปวางในภาชนะที่เรียกว่า กั๊วะข้าว หรือถาดต้องคอยคนให้ไอน้ำในข้าวระเหย ออกไปบ้าง และระวังไม่ให้ข้าวแฉะ ข้าวแข็งหรือสุกไม่ทั่วกัน เมื่อข้าวสุกได้ที่แล้วก็นำข้าวไปใส่กระติ๊บบ้าง หรือที่เรียกว่า แอ๊บ หรือก่องข้าว ซึ่งนิยมสานด้วย

สำหรับงานเลี้ยงข้าวขันโตก จะมีกระติ๊บข้าวนึ่งที่มีขนาดใหญ่อีกกระติ๊บหนึ่ง เรียกว่า กระติ๊บหลวง มีลักษณะเหมือนกระติ๊บทั่วไปแต่มีขนาดใหญ่มาก อาจต้อง ใช้คนหามเข้า ขบวนแห่นำขบวน ขันโตก โดยมีขบวนสาวงามช่างฟ้อนนำขบวน ขันโตกเข้ามาในงาน ผสมกับ เสียงดนตรี และเสียงโห่ร้องเพื่อแสดงความยินดี เมื่อสาวงามช่างฟ้อนมาถึงงานเลี้ยงแล้ว ก็จะนำ กระติ๊บหลวงไปวางไว้กลางงาน และนำข้าวนึ่ง ในกระติ๊บหลวง ออกแบ่งใส่กระติ๊บเล็กๆ แจกจ่ายไปตามโตกต่างๆ จนทั่วบริเวณงาน ซึ่งมีโตกกับข้าวเตรียมไว้ก่อนแล้ว

การนั่งรับประทานอาหารในงานขันโตก จะนั่งกับพื้นบนสาดเติ้ม (เสื่อไผ่สาน) หรือ จะนั่ง รับประทานขันโตกบนพื้นไม้ที่ยกพื้นขึ้นมาในระดับเวทีก็ได้

ผู้ที่มาร่วมงานทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองของชาวไท-ยวน ผู้ชายสวมเสื้อม่อฮ่อม มีผ้า ขาวม้าคาดเอว มีพวงมาลัยดอกมะลิคล้องคอ ส่วนผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นตีนจก ยาวถึงตาตุ่ม สวมเสื้อแขนกระบอก ทัดดอกไม้ที่หู หรือคล้องพวงมาลัยดอกมะลิ

นอกจากอาหารคาวแล้ว ยังมีอาหารหวาน ที่นิยมเลี้ยงกันในงานขันโตก เช่น ขนมกง ขนมปาด ข้าวแตน ข้าวควบ มีน้ำต้นคนโท ขันน้ำสำหรับล้างมือก่อนหยิบข้าวนึ่ง มีกระโถนใส่เศษอาหาร และเมี่ยง บุหรี่ไว้สำหรับ แขกเหรื่อที่มาร่วมงาน บุหรี่ที่ใช้ คือ บุหรี่ขี้โย เป็นบุหรี่ยาเส้น นำมามวนใบตอง ชาวบ้านนิยมสูบกันทั่วไป เมี่ยง คือ ใบชานำมาหมักให้ได้ที่ใช้อมกับเกลือ มีรสเปรี้ยว อมเรียกน้ำลายทำให้ชุ่มคอ

สำหรับบรรยากาศที่น่าประทับใจของงาน คือ จะให้แสงสว่างบนเวทีจากไฟตะเกียง หรือแสงเทียน บนโตกมีการจุดเทียน 2-3 เล่ม ให้พอมองเห็นหน้ากัน บนเวทีมีการตกแต่งประดับประดาให้เข้าบรรยากาศเมืองเหนือ และมีวงดนตรีอยู่ที่ มุมหนึ่งของเวที ในขณะที่แขกเหรื่อกำลังรับประทานอาหารก็มีการบรรเลงดนตรี ขับกล่อมตลอดเวลาสลับกับการแสดงบนเวที และส่วนมากนิยมนำเอาศิลปะการ ฟ้อนรำของชาวไท-ยวนมาแสดงบนเวที สลับกับการแสดงดนตรีพื้นเมือง เช่น ชุดการแสดงฟ้อนสาวไหม ฟ้อนตาว (ฟ้อนดาบ) ฟ้อนเทียน

การจัดงานประเพณีกินข้าวแลง ที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้มีการนำเอาศิลปะวัฒนธรรมของ ชาวเหนือเข้ามาผสมผสานเพื่อให้มีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น เช่น จัดให้ มีการประกวดโคมลอย การประกวดจิบอกไฟ (จุดบอกไฟ) หรือจุดพลุในเวลา กลางคืนให้ดูสวยงาม เพิ่มสีสันให้แก่งานอย่างมาก

งานประเพณีต้อนรับแขกของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี เป็นงานประเพณีที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ ของชาวไท-ยวน เป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตั้งแต่ดั้งเดิมที่สืบมาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศ ในการต้อนรับให้อบอุ่น และสร้าง ความประทับใจแก่ผู้มาเยือน ยากที่จะลืมเลือน

ในปัจจุบันแม้ว่าชาวไท-ยวนจะหันมากินอาหารคาว หวาน แบบคนไทยภาคกลาง แต่ยังมีผู้ทราบถึง คำกลอนที่กล่าวถึงขนมของชาวไท-ยวน ที่นิยมทำกินกันในอดีต ดังนี้คือ"งุ้นใสงุ้นก้อน มะพร้าวอ่อน น้ำตาลทราย มีทั้งขนมกงเกวียน ลอดช่องและสาคู ขาวชูพูขนมสาลี่ เหนียวหนึบดีขนนตับควาย แผ่นลายๆ ข้าวแคบ กินแฟบ ๆ ขนมทุเรียน ขาวเหมือนเทียนขนนถั่ว ซั่วลั่วขนมหวาน แดงผ่านลานน้ำตาลใส่มะพร้าว แดงห้าว ๆ ขนมตังเม ห่อเป่ๆ ขนมกล้วยห่อซ่วยๆ ข้าวต้มหางหนู ห่อปุ่นปูขนมไทยเมืองล่าง ห่อใหญ่กว่าเพื่อนข่าวต้มสี่แจ๋ ห่อแป๋ ๆ ข้าวต้มเด็กน้อย ห้อใบอ้อยข้าวต้มหัวเสือ"

ใบงานที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์
เรื่อง อาหาร

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน แล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

2. ให้นักเรียนศึกษาการทำผัดหมี่ยวนพร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนวิธีการทำและส่วนประกอบ

ผัดหมี่ยวน

ส่วนประกอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขั้นตอนวิธีการทำ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง อาหาร

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ประวัติชาวไท-ยวน แล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนบอกชื่ออาหารไท-ยวนที่อยู่ในท้องถิ่นมา 5 อย่าง

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

2. ให้นักเรียนศึกษาพร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนวิธีการทำและส่วนประกอบของอาหารไท-ยวนที่นักเรียนมา 1 อย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง อาชีพ เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน เพื่อสังเคราะห์ผู้อ่านต้องมีนิสัยรักการอ่าน ช่างสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆแล้วนำมาวิเคราะห์ วิจารณ์ คิดสร้างสรรค์ ลักษณะเหล่านี้จะทำให้ผู้อ่านพัฒนาตนให้มีความรู้ ความสามารถไปพัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพต่อไป

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

3. ตัวชี้วัด

ท 1.1 4-6/8 สังเคราะห์ความรู้จากการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เขียนสรุปจากเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวนได้
2. บันทึกข้อมูลจากการอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน แล้วนำมาสังเคราะห์ มาใช้พัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพได้

5. สาระการเรียนรู้

1. เขียนสรุปจากเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน
2. บันทึกข้อมูลจากการอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน แล้วนำมาสังเคราะห์ มาใช้พัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนบอกถึงอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเท่าที่รู้จัก
2. ให้นักเรียนดูวีดีทัศน์เกี่ยวกับอาชีพของชาวไท-ยวน
3. นักเรียนซักถามแสดงความคิดเห็น

ขั้นสอน

4. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง อาชีพของไท-ยวน
5. ให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงานที่มอบให้

ขั้นสรุป

6. นักเรียนสนทนาซักถาม
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับอาชีพของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดีทัศน์
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. สื่ออินเทอร์เน็ต
5. ผู้รู้ท้องถิ่น
6. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์
เรื่อง อาชีพ

อาชีพของชาวไท-ยวน

อาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) นับเป็นอาชีพที่สำคัญของคนไท-ยวน โดยเฉพาะอาชีพทำนา ซึ่งผลผลิตข้าวของอำเภอเสาไห้เป็นที่นิยมมากถือเป็นข้าวชั้นดี ข้าวที่มีชื่อเสียงของเสาไห้ในอดีต คือ “ข้าวเจ๊กเชย” ได้ซื้อมาจากพ่อค้าชาวจีนเรียกกัน เจ๊กเชย นำพันธุ์ข้าวนาทรายจากจังหวัดอุทัยธานีมาให้ชาวเสาไห้ปลูก ข้าวพันธุ์นี้มีเมล็ดยาวหุงขึ้นหม้อจึงเป็นที่นิยม

ในอดีตบริเวณอำเภอเสาไห้มีสภาพเป็นป่า แต่ละคนก็บุกเบิกที่นาเอาเอง นาของอำเภอเสาไห้เป็นนาดำ เมื่อถึงฤดูทำนาหรือเก็บเกี่ยวก็ต้องช่วยกันลงแขก ครอบครัวใดมีลูกหลานหลายคนก็นับว่าโชคดีเพราะในการทำนานั้นต้องอาศัยแรงงานคนเข้าช่วย นอกจากแรงงานของคนแล้ว วัวและควายก็เป็นสัตว์สำคัญที่มีค่าและจำเป็นต้องมีไว้ใช้ทุกครอบครัว ว่ากันว่าในอดีตชาวไทยวนบ้านไผ่ล้อมรุ่นแรก ๆยังเคยใช้ควายไถนากัน

ปัจจุบันชาวนานิยมวัว ควายกันน้อยลง เพราะมีรถไถนาแพร่หลายและรถนี้ก็ใช้ประโยชน์ได้เอนกประสงค์ นอกจากใช้ไถนาแล้ว ยังใช้ลากเข็นข้าว นวดข้าว ส่วนการเก็บเกี่ยวข้าวเคยมีการทดลองเกี่ยวข้าวด้วยรถเกี่ยวข้าวแต่ไม่ได้ผล เนื่องจากข้าวเสาไห้นาดำเป็นข้าวต้นสูง ต้องล้มข้าวลงติดกับพื้นดิน เวลาเกี่ยวข้าวต้องใช้เคียวดึงกอข้าวขึ้นมาตัด

เดิมการทำนาของอำเภอเสาไห้มีแต่นาปีต้องอาศัยฝนเป็นหลัก เพิ่งมาเริ่มการทำนาปรังประมาณ 40 ปี ในบริเวณที่อยู่ติดริมแม่น้ำป่าสัก ปัจจุบันการทำนาอาศัยน้ำจากคลองส่งน้ำ การทำนาจึงมั่นคง นอกจากการทำนาแล้วก็ยังมีการทำไร่ข้าวโพด และสวนผักอีกด้วย

อาชีพทอผ้า เป็นสิ่งที่ชาวไทยวนทำกันมานาน เรียกกันว่า “การทอหูก” ถือว่าเป็นการทำงานของผู้หญิง หลังจากหมดหน้านา การทอผ้าสมัยก่อนต้องทำเองเกือบทั้งหมดตั้งแต่หีบฝ้าย ตีฝ้าย ปั่นด้าย และทอเป็นผืนผ้า ผืนผ้าที่ได้เรียกว่า “ผ้าขี้โป้” มีลักษณะหนาบ้างบางบ้าง มีเส้นด้ายเป็นปุ่มป่ำบ้าง เมื่อจะนำไปตัดเสื้อ กางเกงก็ย้อมสีเอา

ตำบลสวนดอกไม้ ตำบลเสาไห้ ตำบลบ้านยาง ตำบลงิ้วงาม ตำบลสาลารีไทย ตำบลท่าช้างตำบลพระยาทดตำบลต้นตาล และตำบลหัวปลวก ซึ่งเป็นชุมชนไทยวนกลุ่มหนึ่งที่มีศักยภาพในการสืบสายภูมิปัญญา โดยเฉพาะผ้าทอไทยวน โดยการใช้เวลาว่างจากการทำสวนทำนาผู้หญิงจะทอผ้าอยู่กับบ้าน ฝ้ายที่นำมาทอจะเป็นฝ้ายที่ปลูกเองทอเพื่อนำมาใช้ภายในครัวเรือน โดยกระบวนการพ่อแม่พาทำ ซึ่งเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตในครอบครัว ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ เช่น กรรมวิธีการผลิต เทคนิคการทอ วัตถุดิบ ลวดลาย สีสัน เป็นรูปแบบการผสมผสาน ค่านิยมที่สืบทอดกันมาจากต้นกำเนิดจากทางภาคเหนือ เช่น ผ้าถุงของคนไท-ยวนที่

ชายผ้าจะมีแถบผ้าขวาง 2 - 3 แถบ เป็นลายขวาง ผ้าถุงลายยกมุก ย่ามยกมุก ผ้าพาดไหล่ ผ้าขาวม้า เป็นต้น

หญิงชาวไท-ยวนมีความสามารถในการทอผ้าซิ่นไว้ใช้สอย ผ้าซิ่นที่ทอมีหลายชนิด เช่นผ้าซิ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ซิ่นดำด้าน ซิ่นไก ซิ่นชาวเหนือ ผ้าซิ่นบางชนิดใช้ในโอกาสพิเศษหรือในพิธีการต่าง ๆ เช่นผ้าซิ่นมุก ผ้าซิ่นเก็บ ซึ่งผ้าซิ่นของผู้หญิงชาวไท-ยวน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ

1) หัวซิ่น เป็นผ้าสีขาวเย็บต่อกับผ้าแดง ริมชายบนของผ้าสีขาวจะไม่เย็บริมปล่อยให้ริมผ้าฟูขึ้น ด้วยความเชื่อที่ว่าจะนำความรุ่งเรืองเฟื่องฟูมาให้กับผู้ที่ใช้ผ้าซิ่นผืนนั้น ซึ่งนอกจากนี้ยังมีคติในการประกอบหัวซิ่น โดยต้องเอาผ้าแถบสีขาวมาต่อตามความกว้างของหัวซิ่น เรียกว่า ผ้าป้าว เพื่อป้องกันการทำคุณไสย และเสน่ห์ยาแฝด

2) ตัวซิ่น นิยมทอเป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายตามขวาง ลายตามยาว หรือเป็นผ้าพื้นบางครั้งทอ ยกดอก ผ้ายกมุกลวดลายต่าง ๆ ดังภาพตัวอย่าง ดังนี้

ภาพ ผ้าทอลายดอกดาวกระจาย

ภาพ ผ้าทอลายดอกแก้ว

ในอดีตครอบครัวเป็นทั้งหน่วยการผลิตและการบริโภค เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ปัจจุบันการพัฒนาที่เน้นกระแสหลักได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรมของชาวชุมชนไทยวนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังมีผลกระทบต่อวิถีการผลิตต่างๆ ในชุมชนที่เปลี่ยนจากรูปแบบเดิม คือการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่รูปแบบใหม่ คือระบบการผลิตแบบกึ่งยังชีพและการผลิตเพื่อขายมากขึ้น โดยเฉพาะการทอผ้าก็เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่บ่งบอกถึงทักษะความชำนาญดั้งเดิมและยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิตที่ดำรงอยู่ในชุมชนมาก่อนที่แบบแผน การผลิตของชุมชนจะถูกกระทบจากกระแสทุนนิยมจากภายนอก ทำให้ชุมชนไทยวนมีการเรียนรู้ การปรับตัวอยู่ตลอดเวลาจากการทอเพื่อใช้ภายในครอบครัวเป็นการทอเพื่อการค้า วิถีชีวิตมุ่งผลิตไปสู่รายได้ที่เป็นทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ด้านสังคม การทอผ้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต แต่มีการพึ่งพาทั้งภายในและภายนอกซึ่งกันและกันโดยการปรับตัวหรือปรับบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันที่ผลักดันให้ผู้หญิงต้องเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นผู้นำทางอาชีพทอผ้าในชุมชนด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับแบบแผนการดำเนินชีวิต ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์ทอผ้าขึ้นที่บ้านต้นตาลและบ้านท่าช้าง อำเภอเสาไห้ ลวดลายของผ้าก็ทันสมัยขึ้น มีการนำไปขายตามเทศกาลต่าง ๆเช่น งานนมัสการพระพุทธบาท รวมทั้งขายที่ศูนย์ทอผ้าทั้ง 2 แห่งด้วย

ชาวไท-ยวนบ้านต้นตาล ยังคงสืบทอดการทอผ้า และมีการประกอบอาชีพทอผ้าเพื่อการขาย และการอนุรักษ์ให้คงอยู่ ผ้าที่นิยมทอ ได้แก่ ย่าม หมอน ผ้าห่ม ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าปรกหัวนาค ผ้าห่อคัมภีร์ ตุง กลุ่มทอผ้าบ้านต้นตาล ที่มีการออกแบบลวดลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ผ้าทอมือจากศูนย์ทอผ้าตำบล ต้นตาล ได้เข้าคัดสรรในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี 2547 ในระดับประเทศ ได้ระดับ 3 ดาว

ภาพ อาชีพการทอผ้าของชาวไท-ยวน

อาชีพจักสาน ถือว่าเป็นงานที่ลูกผู้ชายต้องทำได้ เมื่อหมดหน้านา พ่อบ้านก็จะหาไม้ไผ่มาจักตอกสานกระบุง เครื่องมือจับปลา เสื่อลำแพน หรือ สาดกะลาในภาษาไท-ยวน ซึ่งเป็นเครื่องใช้ประจำวัน และจักสาน หาปลา หรือของป่า เนื่องจากคนไท-ยวนสระบุรีอาศัยอยู่ใกล้ริมน้ำจึงทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ได้แก่ ข้อง สุ่ม ไซ แห เป็นต้น และได้ทำเครื่องใช้ในครัวเรือน ได้แก่ กระจาด ชะลอม สาแหรก เป็นต้น การที่ลูกผู้ชายไม่เป็นถือเป็นการเสียหน้า ถ้าเป็นเขยบ้านใดพ่อตาก็ต้องสอนเสริมให้

การคั่วข้าวตอกและตำข้าวเม่า เดิมเป็นการทำเพื่อเตรียมทำขนมกระยาสารท แต่ปัจจุบัน สามารถเป็นทำเป็นอาชีพหลักได้ โดยเฉพาะที่บ้านยาง ได้พัฒนาการคั่วข้าวตอกโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า สามารถทำพร้อมกันได้ 2 – 3 กระทะ เช่นเดียวกับการตำข้าวเม่า เดิมใช้วิธีการตำด้วยครกกระเดื่องหรือครกมอง ต้องใช้คน 2 คน ต่อ 1 ครก คนหนึ่งเป็นคนถีบกระเดื่อง อีกคนจะนั่งคนข้าวเม่าในครก หลักจากใช้มอเตอร์เข้ามาช่วยฉุดหางกระเดื่อง ก็ใช้เพียงแค่คนช่วยคนข้าวเม่าเท่านั้น

อาชีพค้าขาย ในอำเภอเสาไห้มีตลาดอยู่ 5 แห่ง คือ ตลาดเสาไห้ ตลาดพระยาทด ตลาดบ้านยาง ตลาดสันประดู่ และตลาดบ้านแพะ ซึ่งบางตลาดก็ไม่ได้มีลักษณะเป็นห้องแถวแต่เรียกกันว่าตลาด ส่วนหมู่บ้านต่างๆก็มีการนำของมาขายกันในที่ชุมชน เช่น บ้านต้นตาลก็นำมาขายกันบริเวณวัดต้นตาล ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็น “ตลาดต้าน้ำ” หรือ “ตลาดน้ำต้นตาล” ซึ่งเป็นตลาดที่มีพ่อค้า แม่ค้า เป็นคนไท-ยวนในชุมชน และชาวไท-ยวนบริเวณใกล้เคียงนำของพื้นบ้าน พื้นเมืองของชาวไท-ยวนมาขายที่ตลาดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ตลาดต้าน้ำ หรือตลาดน้ำต้นตาลมีชื่อเสียงและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนชาวไท-ยวน นอกจากอาชีพต่างๆที่กล่าวถึงแล้วข้างต้นก็ยังมีอาชีพซึ่งทำเฉพาะกลุ่ม เช่น อาชีพ ช่างไม้ หมอแผนโบราณ ปั้นอิฐ เลี้ยงสัตว์ และรับราชการ เป็นต้น

ภาพ อาชีพค้าขายของชาวไท-ยวน

ใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิต/เอกลักษณ์

เรื่อง อาชีพ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง อาชีพ ของชาวไท-ยวนแล้วตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. อาชีพของชาวไท-ยวน มีอาชีพอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้าชาวไท-ยวนว่าจากการทำนาแล้ว ชาวไท-ยวนทั้งหญิงและชายจะประกอบอาชีพใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประเพณีและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและประเพณีอื่น ๆ เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การอ่านเพื่อวิเคราะห์และวิจารณ์ต้องรู้จักจำแนกแยกแยะเรื่องที่อ่านจนเกิดความเข้าใจแล้วหาเหตุผลประกอบการให้ความเห็นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้แล้วนำข้อคิดเห็นจากการที่ได้ฟังและดูไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

3. ตัวชี้วัด

ท 1.1 4-6/3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผล

ท 3.1 4-6/1 ประเมินเรื่องที่ฟังและดูแล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่นๆของชาวไท-ยวนได้

2. ประเมินและนำเรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่นๆ ของชาวไท-ยวนจากที่ฟังและดูมากำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

5. สาระการเรียนรู้

1. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่นๆของชาวไท-ยวน

2. ประเมินและนำเรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่นๆ ของชาวไท-ยวนจากที่ฟังและดูมากำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพกิจกรรมงานประเพณีของชาวไท-ยวนและถามนักเรียนในคำถามต่อไปนี้

1.1 นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีของชาวไท-ยวนหรือไม่

1.2 นักเรียนทราบหรือไม่ว่าวัฒนธรรมประเพณีของชาวไท-ยวนมีอะไรบ้าง มีความสำคัญอย่างไร

2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

3. ครูแนะนำวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่นให้นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆละ 5-6 คน

5. ครูแจกใบความรู้เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไท-ยวน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและเลือกมา 1 ประเพณี

6. เมื่อนักเรียนเลือกประเพณีของแต่ละกลุ่มได้แล้ว ให้นำประเพณีที่กลุ่มตนเองเลือกนั้นไปทำการสนทนา ซักถามผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยมีครูคอยเป็นผู้แนะนำ

7. นักเรียนเขียนบันทึกความรู้ที่ได้รับจากผู้รู้ในท้องถิ่นเรื่องของประเพณีของชาวไท-ยวนลงในใบงานที่มอบให้

ขั้นสรุป

8. นักเรียนสนทนาซักถาม

9. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์
2. รูปภาพ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน
5. ผู้รู้ในท้องถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. แหล่งเรียนในท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - ใบงาน

3. เกณฑ์การวัด

- แบบสังเกตพฤติกรรมพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป

- การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัฒนธรรมและประเพณี
เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและประเพณีอื่น ๆ

ประเพณี

ประเพณี คือ ระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ชาวไท-ยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ก็มีประเพณีที่เป็นของตัวเองอยู่หลายประการ แม้ว่าจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยก็ตาม ซึ่งประเพณีเหล่านี้บางอย่างก็ไม่นิยมปฏิบัติในสมัยปัจจุบันแล้ว บางอย่างก็มีการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย

ชาวไทยวนที่อพยพมาจากเชียงแสน มาอยู่สระบุรี เมื่อ พ.ศ. 2347 นั้น ได้นำเอา 2 สิ่งใหญ่ๆ มาใช้ในท้องถิ่นนี้ คือ ภาษาและประเพณี ภาษาไท-ยวน ก็คือ ภาษาไทยที่ใช้อยู่ในล้านนานั่นเอง เช่น มาแล้วก๊า (หรือ), เอายู (ไม้กวาด, ไปวัดกั๋นเน้อ ฯลฯนอกจากนั้นยังมีอักษรไทยวน ซึ่งมีลักษณะของตนโดยเฉพาะส่วนประเพณีวัฒนธรรมนั้นเมื่อคนไท-ยวนมาอยู่ถิ่นนี้ก็รับเอา ประเพณีวัฒนธรรมของคนไทย ภาคกลางมาปฏิบัติ แต่ก็มีหลายประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติตามประเพณีไท-ยวนสืบมา

ประเพณีพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ นั้นสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 2 ส่วน คือ ประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตามแบบชาวไทยพุทธทั่วไป และประเพณีดั้งเดิมแบบคนไท-ยวน ได้แก่ ประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คนไท-ยวน มีการจัดกิจกรรมทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตามแบบชาวไทยพุทธทั่วไป ซึ่งถือปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยตลอด เช่น ทำบุญตักบาตรวันพระ วันโกน เข้าพรรษา ออกพรรษา มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เป็นต้น ประเพณีคนไท-ยวน เป็นประเพณีที่นอกเหนือจากประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตามแบบชาวไทยพุทธทั่วไป แต่เป็นประเพณีดั้งเดิมของคนไท-ยวน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานของคนไท-ยวน มีดังนี้

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต

ประเพณีการเกิด ในสมัยโบราณต้องทำคลอดกันเองโดยอาศัยหมอตำแย หรือ ผู้มีประสบการณ์ในหมู่บ้านมาช่วยเหลือ เมื่อเด็กคลอดแล้ว หลังจากอาบน้ำก็จะนำเด็กมาวางในกระด้งที่มีสมุดดินสอ หรือเข็มเย็บผ้า เป็นเคล็ดว่า เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นคนมีความรู้ หรือเย็บปักถักร้อยเก่ง ส่วนการเอารกเด็กไปทิ้งต้องทำตามตำรา เช่น “ ผู้ใดเกิดเดือน 1, 2, 3 หื้อ (ให้) เสียรกวันตก จักรู้หลวก (ฉลาด) ดี มีข้าวของแล ผู้ใดเกิดเดือน 4, 5, 6 หื้อ (ให้) เสียรกหนพายัพ หรดี อีสาน มีข้าวของแล ผู้ใดเกิดเดือน 7, 8, 9 หื้อเสียรกหนเหนือ ดีแล ผู้ใดเกิดเดือน 10, 11, 12 หื้อเสียหนวันออก จักรู้หลวก (ฉลาด) ดี มีข้าวของและหากว่าเสียรกบ่ถูก เป็นง่าว (โง่) คือว่า

อ่างอะ ไปเสียบ่เป็นคนดีแล” เมื่อมารดาคลอดบุตรแล้วก็ต้องอยู่ไฟ เรียกว่า “แม่เฮือนไฟ” ซึ่งดินที่จะเอามาใส่เรือนไฟก็ต้องเลือกทิศเอามาตามตำราอีกเช่นกัน ดังตำราพ่อใหญ่สอน ทองอุ่นเรือน กล่าวว่า “ สิทธิการ จักกล่าวดินซีไฟก่อนและ (แคร่ดินที่วาง ฟืน ไฟ คนยวนเรียก แม่ซีไฟ) เดือนเกี๋ยง (อ้าย) เดือนยี่ เอาดินหรดี เดือนสาม เอาดินหรดี เดือนสี่ ห้า เอาดินหนอาคเนย์ เดือนหก เจ็ด เอาดินหนพายัพ เดือนแปด เอาดินหนอีสาน เดือนเก้า เอาดินหนอุดร เดือนสิบ สิบเอ็ด สิบสอง เอาดินหนบูรพา ดีกันแล ” ขณะที่เอาดินถมแคร่ไฟนั้น ผู้ถมต้องผินหน้าไปทางตะวันออกหรือทิศใต้จึงจะดี ระยะที่มารดาอยู่ไฟนี้ ต้องระวังเรื่องอาหารเป็นอย่างมาก กับข้าวส่วนมากจะเป็นปลาช่อนหรือเอาเกลือคั่วให้แตกเรียกว่า เกลือสะตุ เอาผักมาจิ้มเกลือนี้กินกับข้าว จนกระทั่งออกไฟ

การตั้งชื่อเด็ก พ่อแม่อาจตั้งชื่อเองหรือให้ญาติผู้ใหญ่ให้พระตั้งให้ก็ได้ ชื่อคนยวนแต่ก่อนจะมีพยางค์สั้น ๆ และมีเสียงเป็นสำเนียงยวน คำที่คนรุ่นเก่านิยมนำมาตั้งชื่อคนไทยวน เช่น ก๊ำ ก๊าน ฟุ้ง ต๋ำ ถิ๊บ เฮือน เป็นต้น ปัจจุบันนิยมตั้งชื่อบุตรหลายของตนด้วยคำบาลีสันสกฤตที่ไพเราะ โดยยึดคัมภีร์มหาทักษาเป็นหลัก ผู้อาวุโสจะเรียกเด็กชาย โดยใช้คำว่า “ ไอ่ ” หรือ บ่า นำหน้าชื่อ เรียกเด็กผู้ชาย โดยใช้คำว่า “ อี่ ” นำหน้าชื่อ เช่น ไอ่แดง บ่าแดง อี่แดง ฯลฯ ส่วนผู้เยาว์จะใช้คำดังกล่าวนำหน้าชื่อผู้อาวุโสไม่ได้เป็นอันขาด ถือว่าขาดความเคารพ ยกเว้นคำว่า “ อี่ ” คนยวนนำคำนี้มาเรียกพ่อแม่ได้ เช่น อี่พ่อ (อี่ป้อ) อี่แม่ ไม่ถือว่าขาดความเคารพแต่อย่างใด

ประเพณีการบวช ชาวไท-ยวนที่มีลูกชายอายุครบเกณฑ์ ก็จะทำพิธีบวชให้โดยถือว่าเป็นงานสำคัญมีหน้ามีตาของครอบครัว เมื่อกำหนดวันบวชได้ ก็จะบอกญาติพี่น้องมิตรสหายให้มาอนุโมทนา ส่วนผู้บวชก็จะไปอยู่วัดเพื่อท่องบทขานนาคและบทสวดมนต์ งานบวชนิยมจัดสามวัน วันแรกเรียกว่า “วันดาปอย” คือ วันเตรียมงาน จะมีญาติพี่น้องมาช่วยกันเตรียมอาหารไว้เลี้ยงแขก เรียกว่า “ฮอมบุญ” หรือ “ฮอมปอย” พร้อมกันนี้ยังมีการประดับบ้านให้สวยงาม เช่น ตัดกระดาษสีเป็นริ้วยาว ๆ หรือเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ หรืออักษรลาบวชติดตามมุมบ้าน งานวันที่สอง เรียกว่า “วันสุกดิบ” ซึ่งญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้ บ้านไกล ก็จะมารวมบุญด้วย สิ่งที่นำมาร่วมบุญมีทั้งเงินและข้าวสารใส่ขัน เมื่อเจ้าภาพรับขันเทข้าวสารแล้วก็จะใส่ข้าวต้มผัด คนไท-ยวน เรียกว่า ข้าวต้มป้าว เป็นของตอบแทน จากนั้นก็จะเลี้ยงอาหารสำหรับผู้ที่มารวมบุญ ในช่วงบ่ายจะนำนาคไปโกนศีรษะที่วัด เสร็จแล้วนาคก็จะไปรับศีลห้าจากพระแล้วตั้งขบวนแห่มาสู่บ้าน อาบน้ำแต่งตัวนาค จากนั้นก็จะมีพิธีทำขวัญนาค ในตอนกลางคืนจะมีมหรสพให้ความสำราญแก่ผู้มาร่วมงานบวชด้วย

รุ่งขึ้นวันบวช ก็จะนำนาคไปสู่วัด สมัยก่อนจะใช้ช้างหรือม้าเป็นพาหนะเมื่อนาคเวียนรอบอุโบสถสามรอบแล้ว ทำพิธีวันทาสีมา แล้วนำนาคเข้าสู่อุโบสถ เมื่อทำพิธีบวชเสร็จพระบวชใหม่ออกจากอุโบสถ ญาติก็จะนั่งเป็นสองแถวหันหน้าเข้าหากัน เว้นช่องกลางให้พระ

ใหม่เดินผ่าน ญาติจะเอาดอกไม้ ธูปเทียน เงิน ใส่ถุงย่ามให้พระบวชใหม่ ปูผ้าให้พระใหม่เหยียบถือว่าเป็นผ้ามงคล หรือนอนคว่ำให้พระใหม่เดินเหยียบถือว่าได้บุญ ถือว่าได้บุญมากเพราะท่านยังไม่ได้ต้องอาบัติ เป็นพระบริสุทธิ์ จากนั้นก็ถวายอาหารแด่พระสงฆ์ เลี้ยงอาหารญาติพี่น้องแล้วมีเทศน์อานิสงส์เป็นอันเสร็จพิธีการอุปสมบท ในสมัยก่อนจะบวชกันคนละ 2-3 พรรษา ขณะบวชก็จะศึกษาปริยัติธรรมบ้าง หัดเทศน์แบบยวนบ้าง พระที่เทศน์ยวนได้ไพเราะก็จะมีกัณฑ์เทศน์ไม่ขาดสาย

เมื่อถึงคราวต้องลาสิกขา ก็ต้องหาฤกษ์ยามที่ดีก่อนจึงค่อยสึก เมื่อสึกแล้วก็ต้องอยู่วัดอย่างน้อย 3 - 7 วัน เพื่อทำความสะอาดวัด คนที่บวชแล้วจะถูกเรียกว่า “หนาน” นำหน้าชื่อของตน เช่น หนานแก้ว หนานปั๋น เป็นต้น หากขณะที่อุปสมบทอยู่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสคนยวนเรียก “ ตุ๊หลวง ” เมื่อลาสิกขาแล้วจะได้นามว่า “ หลวง ” ติดมาด้วย เช่น หลวงเยีย หลวงเหมือย เป็นต้น เมื่อครบกำหนดแล้วก็จะออกจากวัดตอนบ่ายหนานสึกใหม่จะนุ่งผ้าม่วง สวมเสื้อเชิ้ต พาดผ้าขาวม้าไหม มือข้างหนึ่งถือไม้ตะพดเลี่ยม มือข้างหนึ่งถือพานดอกไม้ธูปเทียนไปกราบขอพรจากผู้เฒ่าประจำหมู่บ้าน เช้าวันที่จะออกจากวัดนิยมให้หลานสาวหรือน้องสาว (ถ้าไม่มีก็ขอวานสาวอื่น) มารับออกจากวัด ถือเป็นเคล็ดว่าจักได้แต่งงานในไม่ช้า

ประเพณีงานแต่ง ก่อนจะถึงการแต่งงาน หนุ่มสาวต่างก็ผ่านการเกี้ยวราพาสีกันมาก่อน หนุ่มไทยวนรุ่นเก่าต้องแสวงหาคาถาของขลังมาใส่ตน ก่อนจะออกนอกบ้านก็ต้องเสกแป้งทาหน้า เช่น ตัวอย่างคาถาของหลวงเยีย บ้านห้วยหวาย “จะระ จิตตัง พุทธัง สังมิ เสกน้ำล้างหน้าเป็นมหานิยม สาวหรือคนแก่ก็ชอบเราและ”

นอกจากคาถาไสยศาสตร์ต่าง ๆแล้ว หนุ่มสาวไท-ยวนก็ต้องเรียนรู้การใช้คำพูดเกี้ยวกันที่เรียกว่า “คำผญา” เป็นถ้อยคำที่มีสัมผัสสอดคล้องกัน มีความหมาย ลึกซึ้ง เป็นการบอกรักโดยไม่พูดคำว่ารักออกมาโดยตรง ตัวอย่าง เช่น

ชาย : ลาละเน้อ แม่ดอกจุ่มปี๋ เมิน ๆมาที บ่อยากหนีไกล่หน้า

(ลาแล้วนะน้องรัก นาน ๆพี่ได้มาที ก็ไม่อยากกลับให้ไกลจากหน้าน้อง)

หญิง : กี๊ดฮอดเมียแล้วก๊า ป้อก๊าขายต๋าล มาหื้อหันบ่นาน ฟั่งก๊านปิ๊กบ้าน”

(คงคิดเมียแล้วสิ พ่อค้าน้ำตาล มาให้เห็นได้ไม่นาน ก็จะรีบกลับบ้านเสียแล้ว)

หรือ ชาย : งามก็ปอเหมือนฟ้า ยังหวานมาจ๋า ปี้ก่าเหมือนดั่งปล่ำหลงเหยื่อ บ่กลั้น”

(งามเหมือนนางฟ้าแล้ว ยังพูดได้หวานอีกด้วย พี่ก็เหมือนปลาย่อมไม่สามารถที่จะอดกลั้นในการกินเหยื่อได้

หญิง : จ้างเยาะจ้างเย้ย นอเขยบ้านอื่น เอามะยอมายื่น หมื่นสาวก่าหูม

(พี่ช่างเยาะเย้ยน้องจัง นะพ่อเขยบ้านอื่น เอาคำป้อยอมาให้ สาวตั้งหมื่นก็หลงนี่)

การเกี้ยวสาวนี้หนุ่มก็จะมองหาโอกาสที่จะได้พูดคุยกับสาวในงานเทศกาลต่าง ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆเช่น ท้องนา หรือ บ้านสาวเอง โดยการพูดคุยนี้จะอยู่ในสายตาผู้ใหญ่ตลอดเวลา ทำให้ไม่มีกรณีการล่วงเกินสาว หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผิดผี” นอกจากพ่อแม่จะรู้

เห็นเป็นใจ จับหนุ่มเข้าห้องให้นอนกับลูกสาวเลย แล้วค่อยขอขมากันในวันต่อไป การกระทำลักษณะนี้ เรียกว่า “นอนจูหรือนอนชู”

การที่ชายหญิงจะได้อยู่กินกันฉันสามีภรรยาของชาวไท-ยวน มีอยู่ 3 วิธี คือ การแต่งงาน หนีตามกัน และ นอนจู การแต่งงานนี้นับว่าถูกต้องตามประเพณีนิยม การหนีตามกันนี้นับว่าเฉพาะกรณีหญิงหนีตามชาย ซึ่งก็มีเหมือนกันที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงโกรธจนไม่ยอมรับไหว้ขมาโทษก็มี ส่วนการนอนจูนี้มีน้อยมาก

เมื่อมีการทาบทามจากฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงตอบตกลงแล้วก็จะมีการกำหนดสินสอดทองหมั้น แล้วแต่จะตกลงกัน พอถึงวันหมั้น ฝ่ายชายจะจัดขันหมั้น มีหมากดิบ 8 ผล พูล 4 เรียง ใส่ขันใบหนึ่ง อีกใบหนึ่งบรรจุทองหมั้น หรือเงินหมั้นตามที่ตกลง บางครั้งก็มีการเพิ่มใบเงิน ใบทอง ข้าวเปลือก ถั่วงา ดอกรัก อีกหนึ่งขัน ผู้จัดขันหมากควรเป็นหญิงที่มีอายุมากพอควรและต้องไม่เป็นร้างหรือหม้าย เมื่อไปถึงจะมีการปูผ้าขาวไว้คอยรับ เทขันหมั้นคว่ำลงบนผ้าขาวที่เตรียมไว้ ผู้สูงอายุก็จะเอาน้ำมนต์พรมสิ่งที่เทออก เมื่อได้ตรวจดูเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายชายจะมอบของหมั้นให้ฝ่ายหญิง จากนั้นก็เลี้ยงอาหารกัน เสร็จก็กลับ

เมื่อถึงวันแต่ง ตามฤกษ์ยามที่กำหนด ตอนเช้าบ้านเจ้าสาวอาจนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์ให้คู่บ่าวสาว มีการตักบาตรพระร่วมกัน มีเคล็ดคือ แม้ว่าบาตรพระจะมีข้าวสุกจนเต็มล้น ก็ไม่นิยมเทข้าวสุกออกจากบาตร เปรียบให้ผัว เมียคู่นี้ทำมาหากินงอกงาม เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ที่บ้านเจ้าสาวแล้ว เจ้าบ่าวก็จะกลับบ้านไปเตรียมยกขันหมากซึ่งก็คล้ายกับจัดขันหมั้น และใส่เงินสินสอดลงไปด้วย จัดใส่พานแว่นฟ้า หรือ โตก หรือ ตะลุ่ม ก็ได้ มีผ้าแพรสีสวยหุ้มไว้ เรียก ขันหมากเอก ผู้ถือก็ต้องเป็นหญิงที่มีความประพฤติดีงาม นอกจากนั้นก็มีขันหมากโท ใส่ขนม ผลไม้ต่าง ๆและมีหนุ่มถือต้นกล้วย ต้อนอ้อยตามไปด้วยการที่ขันหมากจะเคลื่อนออกจากบ้านฝ่ายชายได้ต้องให้ฝ่ายเจ้าสาวมาเชิญเสียก่อนโดยจะจัดพานหมากบุหรี่มาเชิญ

หลังจากขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวก็เตรียมที่ล้างเท้าให้เจ้าบ่าวโดยจัดหินไว้ปูทับด้วยหญ้าแพรก และใบตองกล้วยตานีอีกชั้นหนึ่ง และต้องจัดหญิงที่เป็นน้องของเจ้าสาวหรือหากไม่มีน้องสาวก็เป็นหญิงอื่นแทนไว้ล้างเท้าให้เจ้าบ่าว ซึ่งเจ้าบ่าวก็ต้องให้เงินใส่ซองเป็นรางวัล นอกจากนี้ก็ยังต้องเสียเป็นค่าผ่านประตูเงินประตูทองอีกด้วย เมื่อขบวนขันหมากนั่งพร้อมกันแล้ว เฒ่าแก่ทั้งสองฝ่ายจะมีการถามไถ่โต้ตอบกันเริ่มจากฝ่ายหญิงก่อนจากนั้นก็จะเปิดขันหมาก พิธีการคล้ายตอนหมั้น เมื่อตรวจสอบเสร็จเฒ่าแก่ฝ่ายหญิงจะรวบชายผ้าขาวห่อเงินสินสอดทั้งหมดส่งให้เจ้าบ่าว เจ้าบ่าวก็จะส่งคืนเจ้าสาว เจ้าสาวรับแล้วก็จะคืนให้เจ้าบ่าว ทำอย่างนี้ 3 ครั้ง เหมือนจะลองใจกัน เมื่อครบ 3 ครั้งเจ้าสาวก็จะมอบห่อเงินสินสอดให้มารดาของตัวเองนำใส่กระบุง หรือใส่เข่งเอาไปเก็บ จากนั้นบ่าวสาวก็นั่งเข้าคู่กันไหว้ญาติผู้ใหญ่ให้ท่านผูกข้อมือให้ศีลให้พร เมื่อไหว้ญาติเสร็จ ผู้ดำเนินพิธีก็จะจับด้ายมงคลที่คล้องศีรษะคนทั้งสองจูงเข้าไปในห้องนอน และถอดด้ายมงคลให้คนทั้งสองเก็บไว้ จากนั้นก็เลี้ยงอาหารกัน เจ้าบ่าวก็กลับบ้านตน

ในตอนเย็นจะมีการส่งตัวเจ้าบ่าว โดยจะมีญาติตามมาส่งไม่กี่คน เมื่อได้ฤกษ์แม่เจ้าสาวก็จะจูงมือเจ้าบ่าวเข้าไปในห้องที่เจ้าสาวคอยอยู่แล้ว เจ้าสาวก็จะกราบเจ้าบ่าว เจ้าบ่าวรับไหว้อาจให้พรหรือของขวัญ จากนั้นก็จะทำพิธีปูที่นอน บางครั้งก็มีการเอาหินหรือฟักเขียวมาวางข้างที่นอน ความหมาย คือ ให้มีใจหนักแน่นเหมือนหิน และเยือกเย็นเหมือนฟัก แต่ไม่มีการแสร้างนอนอย่างพิธีภาคกลางนิยมทำกัน

ประเพณีงานศพ คนไทยวนถือกันว่าเมื่อมีคนตายนอกบ้านจะไม่นำเข้าหรือขึ้นบ้าน ถ้าตายใต้ถุนบ้านก็จะตั้งศพที่ใต้ถุนบ้านหรือนำไปวัดเลย ก่อนนำศพใส่โลง ญาติจะช่วยกันอาบน้ำศพด้วยน้ำอุ่น น้ำเย็น ปะแป้ง พรมน้ำหอมตามสมควร จากนั้นก็แต่งกายศพด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ โดยกลับตะเข็บและฉีกออกเสียเล็กน้อย เสร็จแล้วมัดตราสัง เรียกว่า “ห้างลอย” เอากรวยดอกไม้ธูปเทียนใส่มือเพื่อจะได้ไปไหว้พระเกศแก้วจุฬามณี พร้อมเอาเงินใส่ปากศพด้วย

ในขณะที่ตกแต่งศพ ญาติอีกส่วนหนึ่งจะช่วยกันทำหีบศพ เรียกว่า “ล้อง” มีลักษณะปากผายขึ้นคล้ายอักษร “วี” ในภาษาอังกฤษ ส่วนฝาปิดหีบศพจะทำคล้ายหลังคาบ้านทรงปั้นหยา เรียกว่า “แมว” ทั้ง “ล้อง” และ “แมว” นี้จะปิดกระดาษสีสวยงาม พอโลงศพเสร็จ ก็จะเอาไข่ปิ้งผ่าซีก เงิน 6 สลึง ดอกไม้ธูปเทียน ทำน้ำมนต์ธรณีสารพรมหีบศพ ผู้ทำหีบศพ และเครื่องมือต่าง ๆจากนั้นยกโลงศพขึ้นบ้าน บนบ้านจะมีชายคนหนึ่งถือมีดเงื้อทำท่าจะฟัน ร้องถามว่า นี่มึงจะไปไหน” คนที่ช่วยยกหีบศพก็จะร้องตอบว่า “ขอไปทีเถอะ” คนข้างบนบ้านจะถามย้ำ “ไปที่เดียวนะ” แล้วลดมีดลงเพื่อเป็นเคล็ด

การตั้งศพบนบ้านนั้น ถ้าเป็นศพ พ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่จะตั้งไว้ทางทิศเหนือของตัวบ้านถ้าเป็นศพบุตรหรือคนใช้ก็วางไว้ทางทิศใต้และหันศีรษะศพไปทางทิศตะวันตกพร้อมกับจุดตะเกียงไว้ตลอด (ล้านนาเรียกว่า “ไฟยาม”) และมีสำรับกับข้าวเปลี่ยนทุกวัน ขณะที่ตั้งศพก็จะนิมนต์พระมาสวดอภิธรรมทุกคืน จะนิมนต์กี่รูปก็ได้ แต่ไม่น้อยกว่า 4 รูป สวดจบบทหนึ่งก็ต้องตีฆ้อง 1 ครั้ง สลับกันไปจนครบ 7 บท โดยปกติเพื่อนบ้านจะมาช่วยงานศพโดยไม่ต้องบอกกัน เวลากลางคืนก็จะอยู่เป็นเพื่อนงานศพ เรียกว่า “งันเฮือนดี” ไปจนสว่างเพื่อกันง่วงนอนก็จะมีการละเล่น เช่น เล่นเบี้ยกำปั๊ด คือ การทายจำนวนเม็ดมะขามในครอบ รุ่งเช้าก็นิมนต์พระสงฆ์มาฉันภัตตาหารที่หน้าศพ เรียกว่า “ ตักบาตรตีนไม้ ” (ไม้ ล้านนาแปลว่า เมรุลอย) การตั้งสวดศพจะตั้งกี่คืนก็แล้วแต่เจ้าภาพจะกำหนด วันเผาศพนั้น คนยวนมีข้อห้าม ดังนี้ 1. ข้างขึ้นห้ามเผาวันคู่ ข้ามแรมห้ามเผาวันคี่ 2. วันในสัปดาห์ ท่านห้ามเผาศพวันพระ เพราะวันเช่นนี้เป็นวันบำเพ็ญกุศล เผาศพวันนี้ไฟอาจไหม้สัตว์ตายเป็นบาปได้ ไม่เผาศพวันพฤหัสบดี ด้วยถือว่าวันนี้เป็นวันครู ไม่เผาศพวันศุกร์ ถือว่า “ เผาศพวันศุกร์ให้ทุกข์แก่คนเป็น ” เพราะเทียบเสียงศุกร์ว่าสุข ตาย วันเสาร์ห้ามเผาวันอังคารและห้ามเผาวันที่ตรงกับวันเกิดของผู้ตาย เมื่อถึงวันที่นำศพไปเผา ก็จะนำศพไปวัดหรือป่าช้า (ยวนเรียก ป่าเฮี่ยว) เมื่อศพพ้นประตูเรือนผู้อยู่บนเรือนก็จะเทน้ำออกจากตุ่ม (ในล้านนามีการโยนหม้อน้ำทิ้ง) มีชายโปรยข้าวตอกนำหน้าศพ มีคนถือตุง (ธง) สามหางนำหน้าด้วย พระสงฆ์จะเป็นผู้จูงศพไป นำศพไปตั้งไว้ที่อันควร เช่น บนศาลาแล้วนิมนต์พระสงฆ์

มาแสดงธรรมจบแล้วพระสงฆ์มาติกาบังสุกุลแล้วเคลื่อน ศพไปยังเมรุที่เตรียมไว้ชาวไทยวนได้ชื่อว่ามี ฝีมือในการเมรุ โดยเอาหยวกกล้วยมาแทงสลักลวดลายต่าง ๆ อย่างสวยงาม เมื่อนำศพมาเวียนซ้ายเมรุครบสามรอบแล้วก็จะวางศพลงให้ญาติมาประพรมน้ำศพอีก ครั้งหนึ่งนิมนต์พระสงฆ์มาพิจารณาผ้าบังสุกุลแล้วจึงนำศพขึ้นสู่เมรุ สัปเหร่อจะตัดด้ายตราสังออก ผ่ามะพร้าวเอาน้ำมะพร้าวล้างหน้าศพ พลิกศพให้ตะแคง จากนั้นจึงเริ่มวางไฟ ทุกคนก็วางไฟ พระสงฆ์เริ่มสวดหน้าไฟ ก่อนกลับทุกคนต้องล้างมือด้วยน้ำที่มีมะกรูดส้มป่อยเพื่อล้างสิ่งที่ไม่ดี ออก สัปเหร่อและญาติจะช่วยดูแลให้ไฟไหม้ศพให้เรียบร้อยก่อนจึงกลับได้

สมัยก่อนเผาศพแล้วสามวัน จึงเก็บกระดูกไปบำเพ็ญกุศล เรียกว่า “ ฟื้นเฝ่า ” โดยนิมนต์พระสงฆ์ 4 รูปมาทำพิธีญาติจะเกลี่ยเถ้าและกองกระดูกให้เป็นรูปคน พระสงฆ์จะสวดบทบังสุกุลตาย (อนิจฺจา วต สงฺขารา) จบแล้วญาติเกลี่ยเถ้าและกระดูกกลับทิศทาง พระสงฆ์จะสวดบทบังสุกุลเป็น (อนิรฺ วต ยํ กาโย) จบแล้วก็เลือกเก็บกระดูกใส่ภาชนะนำมาบำเพ็ญกุศลที่บ้าน

ที่บ้านผู้ตาย จะปลูกศาลเพียงตาสี่เสาไม่สูงนัก ทำร้านบนศาล มีบันไดขั้นคู่พาดขึ้นศาลนี้ ปักร่มที่ศาล วางภาชนะที่ใส่กระดูกผู้ตายบนศาลนี้ มีเสื้อผ้าของผู้ตาย กระจก หวี น้ำมัน แป้ง วางถาดใส่ขี้เถ้าไว้ด้วย นำสายสิญจน์มาวงรอบนำขึ้นสู่เรือน เย็นนี้นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์รุ่งเช้านิมนต์พระสงฆ์ ดังกล่าวมารับอาหารบิณฑบาตที่บ้าน เมื่อเจ้าภาพเตรียมอาหารไว้หน้าพระสงฆ์แล้ว จะมีผู้นำกล่าวคำถวายสังฆทานเพื่ออุทิศกุศลให้ผู้ตายเรียกว่า “ เวนทาน ” เป็นคำกล่าวด้วยภาษายวนที่ยืดยาวพรรณนาไพเราะมาก จากนั้นก็ประเคนอาหารแด่พระสงฆ์เมื่อพระฉันเสร็จลากลับ จากนั้นก็เลี้ยงญาติที่มาร่วมงาน แล้วมีพระธรรมเทศนาอานิสงส์ 1 กัณฑ์ เป็นเสร็จพิธีหลังจากนั้น ในวันหรือปีต่อ ๆ มา หากประสงค์จะทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตายอีกก็จะทำได้หลายวิธี เช่น ทานขันเข้า จะ นำอาหารใส่สำรับ มีน้ำ 1 แก้ว ไปประเคนพระสงฆ์ บอกท่านว่าต้องการอุทิศบุญนี้ไปให้แก่ผู้ใด พระสงฆ์ท่านจะกรวดน้ำกล่าวคำอุทิศเป็นภาษายวนให้เป็นถ้อยคำที่ไพเราะ ฟังแล้วจะรู้สึกว่าวิญญาณของผู้ตายจะมารับผลบุญนั้นจริง ๆพอยข้าวสังฆ์ (อ่าน “ ปอยเข้าสัง ”) อันนี้เป็นงานใหญ่ โดยเข้าภาพจะบอกญาติมิตรมาร่วมงานนี้ด้วย พิธีจะเริ่มจากนิมนต์พระสงฆ์ 25 รูปมาเจริญพระพุทธมนต์เย็น รุ่งเช้ามารับถวายอาหารบิณฑบาตที่บ้านงาน เจ้าภาพจะจัดของใส่ชะลอม (ก๋วย) ถวายพระด้วย เลี้ยงอาหารญาติที่มาร่วมงานแล้วมีเทศน์อานิสงส์ 1 กัณฑ์ ปัจจุบันงานปอยข้าวสังฆ์ นิยมถวายหนังสือเทศน์ เช่น พระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ หรือยอดไถลปิฎกะและกรรมวาจา ถวายปราสาทผึ้งร่วมด้วย จุดประสงค์ของงานปอยข้าวสังฆ์ก็เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ตาย เป็นการตอบแทนพระคุณของบุพการีโปรดสังเกตว่าทุกงานจะจบ ลงด้วยการมีเทศน์อานิสงส์ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าภาพเกิดความปีติเพิ่มพูนว่าจนบำเพ็ญกุศลแล้วจะได้รับผล อย่างใดบ้างปราสาทผึ้งจะเป็นส่วนประกอบของงานบุญต่าง ๆ เช่น งานกฐิน ก็นิยมทำปราสาทผึ้งร่วมถวายด้วย

ประเพณีอื่น ๆ

ประเพณีตรุษสงกรานต์ เมื่อถึงวันตรุษสงกรานต์ ชาวไท-ยวนจะหยุดทำงานอยู่บ้านทำบุญอย่างเดียว นิยมทำกันสามวัน ในวันสงกรานต์นี้พ่อแม่จะพาลูกหลานไปอาบน้ำดำหัวคนแก่เฒ่าที่ตนเคารพนับถือ วันที่สองจะมีการก่อพระเจดีย์ทรายที่วัด วันสุดท้าย เป็นวันสระน้ำพระ ก็จะนิมนต์พระมานั่งเรียงแถวบนเก้าอี้ที่ลานวัด ให้ทุกคนได้สรงน้ำพระ จากนั้นพระท่านก็จะเปลี่ยนผ้าครองใหม่ลงมาที่ศาลาการเปรียญ ชาวบ้านก็จะไปร่วมกันทำพิธีขอขมาพระรัตนตรัย เรียกว่า ""เวนขันแก้ว" กล่าวคำขอขมา ถวายถาดดอกไม้ธูปเทียนพระสงฆ์เป็นอันเสร็จพิธี

ภาพ ร่วมงานรื่นเริง จัดงานบุญประเพณี

ประเพณีการเทศน์มหาชาติ เป็นประเพณีที่ชาวไท-ยวนทำกันทุกปี ในช่วงที่ออกพรรษาแล้ว โดยทั่วไปมักจะเตรียมการ คือ แจกฎีกากัณฑ์เทศน์ โดยคณะกรรมการวัด จัดประมาณ 2 วัน วันแรกจะเทศน์นอกชาติ วันที่สองจะเทศน์มหาชาติ และผู้ที่เป็นเจ้าภาพต้องเตรียมเครื่องติดกัณฑ์เทศน์ เช่น ผลไม้ ขนม เป็นขนมที่ทำเอง ผ้าสบง หรือผ้าเช็ดตัว ดอกไม้ธูปเทียน และเงินติดกัณฑ์เทศน์ กรรมการวัดต้องจัดหาพิณพาทย์เพื่อไว้ตีรับพระเมื่อเทศน์จบแต่ละกัณฑ์ มีการตกแต่งสถานที่โดยชาวบ้านผู้ชายต้องมาช่วยกันตกแต่งที่วัดบนศาลาที่จะเทศน์ต้องประดับธรรมาสน์ด้วยต้นอ้อย จ้อน้อย (ธงสามเหลี่ยมอันเล็ก ๆ) ตุงชัย ตามเสาก็ประดับด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย รอบศาลาบริเวณลานวัดก็จะติดราชวัตร ฉัตรธงทำเป็นซุ้มสวยงาม

สิ่งเหล่านี้ต้องเตรียมให้เสร็จก่อนวันเทศน์ และเมื่อเทศน์จบทุกกัณฑ์ วันสุดท้ายก็จะมีการปั้นข้าวเหนียวให้เป็นเม็ดเล็ก ๆ หว่านทั่วศาลา เรียกว่า ฝนห่าแก้ว หรือ ฝนโบกขรพัสตร์ คนก็จะเก็บไปหว่านใส่นาของตน เป็นเคล็ดให้สัตว์ไม่มากัดกินต้นข้าวในนา

ประเพณีถวายปราสาทผึ้ง ชาวไท-ยวน เรียกว่า “ผาสารทเผิ้ง” การจะถวายเมื่อใดไม่มีกำหนดเวลาตายตัว ส่วนมูลเหตุของการถวายปราสาทผึ้งนี้ก็มีหลายสาเหตุ เช่น แก้บน ถวายปราสาทผึ้งเป็นตัวแทนการสร้างกุฏิ วิหาร หรือศาลา เนื่องจากไม่สามารถยกของเหล่านี้ประเคนเหมือนปราสาทผึ้งได้ เป็นต้น ลักษณะของปราสาทผึ้งที่ชาวไทยวนนิยมทำกันจะไม้ทำเป็นปราสาทขนาดเล็ก แล้วเอารวงผึ้งแขวนอยู่กลางปราสาท บางคนก็จะเอาเทียนมาปั้นเป็นรวงผึ้ง เสร็จแล้วก็นำไปถวายที่วัด

ประเพณีทานขันข้าว หรือ (ตานขันข้าว) เป็นประเพณีไท-ยวนโดยแท้ ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ มตกทาน (อ่านว่า มะตะกะทาน) หรือทานสำหรับผู้ล่วงลับไปแล้วนั่นเอง คือ การนำอาหารหวานคาว ใส่ถ้วยวางบนสำรับ (ถาด) น้ำหนึ่งแก้ว หมากพลู บุหรี่ นำไปถวายพระภิกษุบอกท่านว่าต้องการอุทิศกุศลนี้ ไปให้แก่ผู้ใด ภิกษุรับประเคนแล้วก็จะกล่าวถ้อยคำเป็นภาษาไท-ยวน เป็นเชิงบอกให้วิญญาณผู้นั้นทราบมีใครนำสำรับอาหารมาให้ ให้ผู้นั้นมารับส่วนกุศล ถ้อยคำที่ภิกษุกล่าวนี้จะคล้องจองไพเราะ ฟังแล้วจะรู้สึกประหนึ่งว่าจะมีวิญญาณผู้นั้นมารับกุศลอย่างจริงๆ ทานขันข้าวนี้จะทำวันใดก็ได้ไม่จำกัดวัน

ประเพณีปอยข้าวสังฆ์ วัตถุประสงค์ของประเพณีนี้ก็เพื่อต้องการอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ เช่น การทำบุญเจ็ดวัน ร้อยวัน โดยจะนิมนต์ พระมาสวดพระพุทธมนต์เย็น แล้วบอกญาติมิตรมาใส่บาตรร่วมกัน จากนั้นมรรคนายก (อาจารย์วัด) ก็จะกล่าวคำเวนทานด้วยสำเนียงไท-ยวน รุ่งเช้าก็ถวายภัตตาหารแก่พระ บางคนอาจถวายก๋วย หรือชะลอมใส่ของถวายพระเป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ชาวไท-ยวนจะทำกันในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือนหก ก่อนวันวิสาขบูชา 1 วัน การทำคือ ชาวบ้านจะนำมะพร้าว น้ำตาล ถั่ว งา ข้าวเม่า ข้าวตอก นม ผลไม้ที่สามารถใช้กวนได้ นำมารวมกันที่วัด นิมนต์พระเจริญพระพุทธมนต์ ให้สาวพรหมจารีเร่มกวนพอเป็นพิธี แล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันกวนต่อจนเสร็จ ปั้นเป็นก้อนไว้ถวายพระในวันรุ่งขึ้น ส่วนที่เหลือห่อไว้แจกผู้มาทำบุญ

ประเพณีท้าวทั้งสี่ ประเพณีท้าวทั้ง 4 คือ ประเพณีที่เป็นลักษณะจากความเชื่อของชาวบ้าน ว่าการจะทำพิธีงานบุญ งานกุศลใด ๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญกุศลทางพระพุทธศาสนา ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้วายชนม์ ก่อนที่จะทำพิธีใด ๆ จะมีการบรวงสรวงเพื่อความให้เทวดาทั้งสี่มาพิทักษ์รักษาคุ้มครอง และดลบัลดาลให้สุขสวัสดี ปราศจากภัยทั้งปวงโดยการบรวงสรวงนี้ทางเหนือจะเรียกว่า “ขึ้นท้าวทั้งสี่” โดยท้าวทั้งสี่ ในที่นี้เป็นชื่อลักษณะของเทวดา ภาคกลางจะเรียกว่า “ท้าวจตุโลกบาล” ดูแลทั้งสี่ทิศ โดยท้าวทั้งสี่ คือ

1. ท้าวกุเรน (หรือบางที่เรียกว่า ท้าวเวสสุวรรณ) มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศอุดร (เหนือ)มียักษ์เป็นบริวาร

2. ท้าวธตะรัต มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศบูรพา (ตะวันออก) มีพวกคนธรรพ์เป็นบริวาร

3. ท้าววิรุฬหก มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศทักษิณ (ใต้) มีพวกอสูรเป็นบริวาร

4. ท้าววิรุณปักษ์ มีหน้าที่รักษาอยู่ทางทิศประจิม (ตะวันตก) มีฝูงนาคเป็นบริวาร

โดยเครื่องพลีกรรมจะประกอบไปด้วย ขนม ของหวาน ของคาว บุหรี่ หมาก เมี่ยง กล้วย อ้อย ช่อตุง อย่างละ 4 ธูปเทียน บรรจุลงในกระทงที่ทำจากหยวกกล้วย

ประเพณีตีกลองประจำวัด อันสืบเนื่องมาจาก สมัยโบราณที่ยังไม่มีนาฬิกา และปฏิทินชาวบ้านจะรู้วันเวลาก็โดยอาศัยเสียงกลองจากวัด โดยวัดจะมีกลองอยู่สองคู่ กลองคู่แรกจะมีขนาดเท่ากัน คือ กลองทัด ชาวบ้านเรียก “กลองเพล” กลองคู่นี้จะตีวันละสามครั้ง ครั้งแรกตีตอนเช้ามืดหลังจากพระทำวัตรจบ ครั้งที่สองจะตีกลางวันบอกเวลาเพล ครั้งที่สามจะตีตอนหัวค่ำหลังจากพระทำวัตรจบ การตีกลองคู่นี้หลังทำวัตรจบนั้นจะตีรัวสามรา มีการตีระฆังประกอบด้วย ดังนั้นผู้ตีต้องมีสองคน คนหนึ่งตีกลองอีกคนตีระฆัง จบสามรา แล้วก็จะตีบอกวัน เช่น วันอาทิตย์จะตี1 ตูม วันจันทร์ ก็ตี 2 ตูม กลองอีกคู่หนึ่งเป็นกลองใบใหญ่เรียกว่า กลองเทิ่ง เนื่องจากเสียงของกลองดังเทิ่ง ๆ กลองอีกใบหนึ่งมีขนาดเล็กเรียกว่า กลองตุ๊บ เรียกตามเสียงอีกเช่นกัน (บางแห่งมีกลองเล็กอีกใบ เรียกว่า กลองต๊ะ) กลองสองสามใบนี้จะถูกผูกติดกันไว้ โดยวันธรรมดาจะตีกลองคู่นี้เมื่อเวลาประมาณบ่าย 5 โมงเย็น โดยตีกลองใหญ่เล็กให้มีเสียงสลับกัน

ประเพณีจุดประทีปตีนกา "พญากาเผือก” ชาวไท-ยวนได้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ตามแบบไท-ยวนทางล้านนา และสืบต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง วัดในชุมชนไท-ยวน อำเภอเสาไห้ จะจัดประเพณีเทศน์กาเผือก ชาวไท-ยวนจะนำฝ้ายมาฟั่นเป็นรูปตีนกา มีน้ำมันหล่อก้นถ้วยพอเป็นเชื้อเพลิง นำไปรวมกันที่วัดเวลาเย็น แล้วนิมนต์พระสงฆ์ เทศน์เรื่องกาเผือก ขณะที่ฟังเทศน์ ผู้ฟังจะจุดฝ้ายตีนกาที่ถ้วยของตนเพื่อบูชาคัมภีร์หรือธรรมเรื่องกาเผือก บูชาแม่กาเผือกและพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ชาวบ้านเชื่อว่า การจุดประทีปตีนกาเสมือนเป็นการบูชาและรำลึกถึงแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของ พระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ แม่กาเผือกมีความสำคัญในฐานะผู้ให้กำเนิดมหาบุรุษ ผู้เป็นศาสดาในศาสนา บางคนยังเชื่อด้วยว่า นอกเหนือจากแม่กาเผือกแล้ว ยังเป็นการบูชาแม่เลี้ยงของพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ซึ่งเป็นสัตว์ 5 ชนิด คือ แม่ไก่ แม่นาค แม่เต่า แม่โค และแม่ราชสีห์ที่ช่วยอุปการะเลี้ยงดูพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์อีกด้วย ดังนั้นการจุดประทีปตีนกานี้อาจหมายรวมถึง การบูชาบรรพบุรุษด้วยความกตัญญูตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ เชื่อว่าทำให้ชีวิตร่มเย็นเป็นสุข สมหวังดังปรารถนา มีปัญญาดีสว่างไสวดังเช่น แสงประทีป และได้ไปสู่นิพพาน

เมื่อสอบถามถึงประเพณีเทศน์กาเผือกในชุมชนไท-ยวนที่วัดอื่นๆ ผู้สูงอายุ ในหมู่บ้านให้ข้อมูลตรงกันว่าสมัยก่อนมีจัดกันทุกวัด แต่ปัจจุบันแทบจะไม่เหลือแล้ว เพราะไม่มีพระเทศน์ทั้งวัดต้นตาล วัดท่าช้าง หรือแม้แต่ที่วัดพระยาทดเอง เมื่อก่อนจะมีคนเฒ่าคนแก่มารักษาศีลที่วัด คนมาร่วมฟังเทศน์จำนวนมาก ใครไม่ได้มาวัด ก็จะจุดประทีปบูชาที่บ้าน บางคนเตรียมฝ้ายตีนกาเท่ากับจำนวนลูกหลานในบ้าน เพื่อให้ได้อานิสงส์กันทั่วหน้าทั้งครอบครัว ถ้ามาวัดไม่ได้ก็จุดอยู่กับบ้านเพื่อบูชาได้เช่นกัน สมัยก่อนไม่มีไฟฟ้า เมื่อชาวบ้านจุดประทีปบูชาแล้ว ทั้งวัดและบ้านก็สว่างไสวสวยงาม

ภาพ สถานที่จัดเทศน์กาเผือก

ภาพ ชาวบ้านสาธิตการฟั่นฝ้ายตีนกา

ภาพ ประทีปตีนกา

ประเพณีเทศน์กาเผือกและจุดประทีปตีนกา มุ่งเน้นการบูชาและรำลึกถึง แม่กาเผือกเป็นมารดาของพระพุทธเจ้า ทั้ง 5 พระองค์ เป็นความเชื่อของชาวล้านนา ที่สืบทอดในชุมชนไท-ยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งหากพระสงฆ์ยังเทศน์ได้ ชุมชนยังมีวรรณกรรมและชาวบ้านยังมีความเชื่อ ประเพณีเทศน์กาเผือกที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนก็สามารถสืบทอดต่อไปได้ เมื่อชุมชนไท-ยวนยังสืบทอดประเพณีเทศน์กาเผือก วรรณกรรมเรื่องกาเผือก ก็เสมือนกับมีชีวิตขึ้นมาด้วย เมื่อวรรณกรรมที่บันทึกด้วยภาษาไท-ยวนยังอยู่ ก็จะส่งผลให้สามารถรักษาสำเนียงการเทศน์กาเผือกแบบยวนไว้ได้ นับได้ว่า ประเพณีเทศน์กาเผือกมีบทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไท-ยวนใน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ให้คงอยู่ต่อไป

ประเพณีถวายสลากภัต ที่มาของประเพณีนี้มีอยู่ว่าสมัยหนึ่งครั้งพุทธกาล เกิดข้าวยากหมากแพง อาหารมีน้อย เมื่อพระมาบิณฑบาต บางคนมีอาหารน้อยนิดไม่พอจะใส่บาตรให้ครบทุกรูป จึงทูลขอกับพระพุทธเจ้าให้ใช้วิธีให้ภิกษุจับสลาก ภิกษุรูปใดจับได้สลากของใคร ก็รับอาหารจากผู้นั้น พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้มีการถวายอาหารโดยวิธีจับสลาก นี่คือที่มาของประเพณีบุญ สลากภัต ซึ่งชาวพุทธ ทุกภาคในประเทศไทยก็นิยมทำกัน ซึ่งจะทำในวันใดก็ได้ สำหรับประเพณีไทยวนเสาไห้ สระบุรี จะเริ่มจากชาวบ้านร่วมกันกำหนดวัน เดือนถวายสลากภัตที่วัดแล้วบอกบุญใช้ชาวบ้านช่วยกัน เตรียมสลากภัต เมื่อได้จำนวนเท่าใด ก็จะนิมนต์พระมารับสลากภัตให้เท่ากับจำนวนที่มีเจ้าภาพรับไว้ชาวบ้านเมื่อรับ เป็นเจ้าภาพ แล้วก็จะเตรียมสลากภัต ส่วนมากจะเป็นอาหารหวานและผลไม้ที่เก็บไว้ได้นานคนเมืองเหนือจะเตรียมสิ่งดังกล่าวใส่ชะลอม คนเหนือเรียกว่า “ก๋วย” คนเมืองเหนือจึงเรียกประเพณีถวายสลากภัตว่า “ทานก๋วย” ส่วนคนยวนสระบุรี จะนำสิ่งของใส่กระจาด และมีผู้มีศรัทธามากและมีฝีมืออาจมีฉัตรปีกกลางกระจาดตกแต่งสวยงาม เมื่อถึงวันงานก็จะนำกระจาดสวยงามเหล่านี้ไปวางไว้เรียงบนชั้นที่เตรียมไว้ที่สนามลานวัด นิมนต์พระเทศน์อานิสงส์การถวายสลากภัตจบแล้วกล่าวคำถวายให้ภิกษุจับสลาก จับได้ของใครก็ไปรับของผู้นั้น แล้วนำกลับวัดของตนจุดเด่นของงานถวายสลากภัตอยู่ที่ความสวยงามอันเกิดจากความมีฝีมือตกแต่งต้นสลาก (คนยวนเรียกต้นกั๋น) ขบวนแห่หลากหลาย ผู้คนต่างหมู่บ้านมากมายมาร่วมงานนี้

งานบุญสลากภัต วิถีไท-ยวนดั้งเดิม

ในเช้าวันงานฉลองครบ 200 ปี ชาวไท-ยวน สระบุรีจัดงานบุญสลากภัต ซึ่งถือเป็นงานบุญที่มีมาแต่โบราณของชาวพุทธ โดยลักษณะงานคล้ายคลึงกับ“ประเพณีตานก๋วยสลาก” ของทางเหนือแต่เรียกต่างกันออกไปและมีหลักฐานว่า ซึ่งชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี จะมีพิธีที่คล้ายกับทางภาคเหนือ

สำหรับการทำบุญสลากภัตของชาวไท-ยวน สระบุรี เป็นประเพณีพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่ถวายเครื่องไทยทานแก่พระสงฆ์ด้วยวิธีการจับสลาก เป็นบุญที่ทำโดยมิได้เจาะจงแก่พระภิกษุรูปใดถือว่าได้บุญมากกว่าการเจาะจง มักทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชน ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วและทำบุญเพื่อปรารถนาความสุขในชาติหน้า เชื่อกันว่าอานิสงฆ์ของการถวายสลากภัต เกิดชาติหน้าจะมีร่างกายสวยงาม สมบูรณ์แข็งแรง บริบูรณ์ไปด้วยโภคทรัพย์ มีชีวิตที่อยู่ดีกินดีมีสุข

แต่ละหมู่บ้านจะจัดเตรียมเครื่องไทยทานอันมีทั้งผลไม้ ขนมและสิ่งของที่ควรแก่สมณบริโภคหรือสิ่งของที่ผู้ล่วงลับไปแล้วเคยได้กินได้ใช้ ใส่ในกระจาดที่สานด้วยไม้ไผ่ มีการประดิษฐ์ช่อดอกหรือต้นกัปทำเป็นฉัตร 5 ชั้น 7 ชั้นหรือมากกว่านั้น ตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม ตามความคิดความเชื่อและภูมิปัญญาของชาวบ้านที่จะช่วยกันคิดช่วยกันทำ

ต้นสลากของแต่ละหมู่บ้านจะถูกนำไปรวมไว้ที่วัด มีทั้งขบวนแห่หาบเครื่องไทยทาน มีดนตรีพื้นบ้าน เช่น กลองยาว แตรวง มโหรีประโคม ผู้ร่วมในขบวนต่างก็ฟ้อน ร้องรำ

ทำเพลงให้สนุกสนาน ส่วนทางวัดจะตีกลองบูชา เป็นการฉลองและประโคมข่าวให้รู้ทั่วกัน

ประเพณีงานบุญสลากภัตเป็นประเพณีเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทางศาสนา แสดงออกถึงสิ่งดีงาม ความกตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ ตลอดจนความรักความสามัคคีของคนชุมชนอีกด้วย

ภาพ ประเพณีตานก๋วยสลาก

ภาพ พระสงฆ์จับฉลากต้นสลากภัตของแต่ละหมู่บ้าน

ภาพ ต้นสลากภัต

ภาพ ชาวบ้านช่วยกันตกแต่งต้นสลากภัต

ภาพ งานประเพณี ถวายสลากภัต

ภาพ ใต้ต้นสลากภัต

ภาพ ชาวไท-ยวนแต่งกายสวยงามมาร่วมงานประเพณีถวายสลากภัต

ใบงานที 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัฒนธรรมประเพณี

เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไทยวนมา 1 ประเพณี แล้วนำข้อมูลที่ได้เขียนลงในตารางที่กำหนด

ประเพณี	กำหนดเวลา	ความเป็นมา	วิธีการดำเนินการ

ใบงานที 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 วัฒนธรรมประเพณี

เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆของชาวไท-ยวน

ความรู้ที่ได้รับ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประโยชน์ที่ได้รับ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

ที่	ชื่อ-สกุล สมาชิกกลุ่ม	พฤติกรรม																				รวม
		ความร่วมมือ				การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น				ความตั้งใจในการทำงาน				การมีส่วนร่วมในการอภิปราย				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง การละเล่นพื้นบาน เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การศึกษาการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมของชาวไท-ยวนในอดีต

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3. ตัวชี้วัด

ท 5.1 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ระบุลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนได้
2. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้

5. สาระการเรียนรู้

1. ระบุลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน
2. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนเล่าความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านที่นักเรียนรู้จัก
2. ครูถามนักเรียนว่ารู้จักเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนหรือไม่
3. ครูแนะนำวิทยากร/ผู้รู้ในท้องถิ่นให้นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

4. ครูแจกใบความรู้ เรื่องการละเล่น ของชาวไท-ยวน ให้กับนักเรียน
5. ให้นักเรียนฟังบรรยายจากวิทยากร/ผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน

6. นักเรียนสนทนา ซักถามผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่อง การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนแล้วจดบันทึก

7. นักเรียนทำงานที่ครูมอบให้

ขั้นสรุป

8. นักเรียนสนทนาซักถาม

9. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่อง การละเล่น ของชาวไท-ยวน

7. สื่อการเรียนรู้

1. วีดีทัศน์
2. รูปภาพ
3. ใบความรู้
4. ใบงาน
5. ผู้รู้ในท้องถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

เรื่อง การละเล่น

การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน

การละเล่นของชาวไท-ยวนมีหลายอย่าง บางอย่างก็คล้ายการละเล่นของภาคอื่น ๆ เช่น หมากเก็บ งูกินหาง มอญซ่อนผ้า เป็นต้น ดังนั้นจะกล่าวถึงการละเล่นเพียงบางอย่างที่เป็นการละเล่นของชาวไท-ยวนเท่านั้น

การละเล่นไก่จิ๊งจ๊อง นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์เวลากลางคืน ผู้เล่นแบ่งเป็นสองฝ่ายเท่าๆกัน แต่ละฝ่ายมีสุ่มฝ่ายละ 1 ใบ เอาผ้าคลุมสุ่มนั้นเสีย ให้แต่ละฝ่ายแอบเข้าไปอยู่ในสุ่ม 1 คน ฝ่ายตรงข้ามจะถามว่า “ไก่จิ๊งจ๊องขันหื้อน้องฟังที” ผู้ที่อยู่ในสุ่มก็จะทำเสียงเลียนไก่ขันก็ทายว่าเป็นใคร ถ้าทายถูกผู้เป็นไก่ก็จะมาเป็นพวกของฝ่ายที่ทายถูก ถ้าทายผิดต้องถูกปรับผู้ทายมาเป็นพวกของไก่เช่นกัน ผลัดกันทายอย่างนี้ ฝ่ายไหนมีพวกมากกว่าฝ่ายนั้นชนะ

เข้านางด้ง นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์เช่นเดียวกัน การละเล่นเข้านางด้ง คือ การเล่นเชิญผีมาเข้าทรง ผู้เข้าทรงนางด้งมักเป็นหญิง เอาผ้าผูกตาไว้ มือถือกรวยประนม แล้วหากระด้งของหญิงหม้ายมาถือไว้ 2คน ลูกวงจะร้องเชิญนางกระด้งมาเข้าว่า “นางด้งเอ๋ย เข้าป่าระหง เข้าดงไม้หมาก เข้าสากไม้แดง ตะแกรงร่อนข้าว ด้งน้อยฝัดข้าว อ่อนแยะ อ่อนยาย ขนดินขนทรายให้แม่นางด้ง” ร้องกลับไปกลับมาจนนางด้งมาเข้า กระด้งที่ 2 คนถือไว้จะแกว่งเอง ผู้เข้าทรงก็จะลุกขึ้นรำอย่างสวยงาม แม้จะรำไม่เป็นเลย คนอื่น ๆก็จะขอให้นางด้งช่วยทำนายทายทักต่าง ๆเมื่อจะให้นางด้งออกเพียงตบหลังเบา ๆหรือเป่าหูนางด้งก็จะออกจากร่างทรง

เข้านางสาก ก็คล้ายกับเข้านางด้ง แต่เปลี่ยนจากกระด้งเป็นสากแทน

การละเล่นฟ้อน การเล่นฟ้อนรำเป็นการละเล่นทั่วไปของทุก ๆงาน เช่นสงกรานต์หรืองานปอย เมื่อเสร็จงานก็จะจับวงเล่นฟ้อนรำกัน มีทั้งฟ้อนแคนและฟ้อนกลองยาว

การละเล่นจ้อย จ้อย เป็นการเล่นชนิดหนึ่ง ลักษณะมุขฐานะ คือ เป็นการเล่าเรื่องสืบต่อกันมา เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทคำสอน เช่น จ้อยปู่สอนหลาน เนื้อหาจะเป็นการร้อง เกี่ยวกันระหว่างหนุ่มสาว มักใช้ร้องเล่นกันในเทศกาลต่างๆ

การละเล่นต่อไก่ ต่อไก่ เป็นการเล่นยามว่างหลังฤดูทำนาของพี่น้องชาวไท-ยวน การเล่นต่อไก่จะแบ่ง ผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ สุ่มไก่และผ้าคลุมสุ่มไก่ วิธี การเล่น ตัวแทนฝ่ายหนึ่งจะเข้าไปอยู่ในสุ่มที่มีผ้าคลุมไว้ ทำทีเป็นไก่ที่ถูกจับไว้ ฝ่ายตรงข้ามคอยปฏิบัติตามคำสั่งแล้วจะขอให้ทำอะไร อาจขอให้รำร้องหรือแสดงท่าทางต่างๆ ถ้าทาย ชื่อผิดก็เปลี่ยนให้อีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นไก่ในสุ่มแทนผลัดเปลี่ยนกันทายต่อไป

การละเล่นผีอ๊อง ผีอ๊อง หรือ ผีกะลา เป็นการเล่นอีกอย่างหนึ่ง โดยคัดเลือกผู้ที่จะยอมให้ผีเข้าปิดตาแล้ว นั่งบนกะลา คนอื่นๆ นั่งเรียกผีให้เข้ามาสิง เมื่อผีเข้าสิงแล้ว ก็จะประคองตัวมานั่ง เพื่อจะถาม เรื่องราวต่างๆ หรือจะให้ร้องรำทำเพลงตามแต่จะนึกสนุก

การละเล่นผีสุ่ม ผีสุ่ม วิธีเล่นคล้ายผีอ๊องหรือผีกะลา เพียงแต่เปลี่ยนอุปกรณ์จากกะลาเป็นสุ่ม วิธีเล่นให้ผู้ที่จะให้ผีเข้านั่งบนสุ่ม คนอื่นๆ ร้องว่า “นางสุ่มเอย สุ่มบกสุ่มหนอง สุ่มปลาในคลอง แม่ทองสุ่ม เอย” ร้องหลายๆ เที่ยวจนกว่าผีจะเข้า เมื่อผีเข้าสิงแล้ว ก็จะถามเรื่องต่างๆ อาจเป็นเรื่องทำนาย ทายทักเนื้อคู่ โชคชะตาต่างๆ

การละเล่นผีมะกวัก ผีมะกวัก อุปกรณ์ใช้มะกวักซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมเส้นฝ้ายสำหรับทอผ้า นำมะกวักมาตกแต่งแขนขา นำไม้สอดในมะกวักนำไปแขวนไว้กลางทุ่งนา พร้อมเครื่องเซ่นผี ประ กอบด้วย ข้าวหน้าหม้อ ๑ ปั้น ไข่ต้ม ๒ ฟอง หมากพลู ดอกไม้ธูปเทียน ทิ้งมะกวักไว้ ๓ - ๔ คืน เฝ้าสังเกตจนเห็นว่ามะกวักเริ่มแกว่งไปมา แสดงว่าผีเข้าแล้วจึงเชิญมะกวักมาสู่ข่วง บ้านแล้วถามเรื่องต่างๆ เช่น การทำนายทายทักดวงชะตา เนื้อคู่

การแข่งเรือยาว การแข่งเรือยาวของชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จะเริ่มมาแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ มีข้อน่าสังเกตอยู่ประการหนึ่ง คือ วัดริมแม่น้ำป่าสักในอำเภอเสาไห้มีอยู่ด้วยกันหลายวัด แต่มีวัดของชาวไท-ยวนเท่านั้นที่มีการแข่งเรือยาว ไว้แข่งขันกัน ฤดูกาลที่นิยมแข่งเรือยาวกัน คือ ช่วงเดือนสิบเอ็ด สิบสอง แข่งในงานกฐิน หรืองานสลากภัต ไม่นิยมแข่งกันในฤดูแล้ง ก่อนจะนำเรือลงน้ำได้ก็ต้องทำพิธีบวงสรวง และเชิญขวัญเรือ เรือทุกลำมีเทพคุ้มครอง คือ แม่ย่านาง ซึ่งเป็นของศักดิ์สิทธิ์ถ้าใครบนไว้แล้วไม่แก้จะมีอันเป็นไป

ภาพ ประเพณีการแข่งเรือยาว

ใบงาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม
เรื่อง การละเล่น

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนคัดเลือกการละเล่นของชาวไท-ยวนที่นักเรียนชอบมา 1 อย่าง พร้อมทั้งอธิบายช่วงเวลาที่เล่น และวิธีการเล่น มาพอสังเขป

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																				รวม
		ความสนใจ				การแสดงความคิดเห็น				การตอบคำถาม				ความตั้งใจในการทำงาน				การยอมรับฟังคนอื่น				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่อง สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม เวลา 1 ชั่วโมง

****

1. สาระสำคัญ

การศึกษาในเรื่องของสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3. ตัวชี้วัด

ท 5.1 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ระบุลักษณะเด่นด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวนได้
2. วิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้

5. สาระการเรียนรู้

1. ระบุลักษณะเด่นด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวนได้
2. วิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีต

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ครูชี้แจงนัดหมายนักเรียนเดินทางไปศึกษาด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมจากแหล่งเรียนรู้จริง คือ วัดสมุหประดิษฐาราม อำเภอเสาไห้
3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆละ 5-6 คน ให้ศึกษาเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม
4. ครูแจกใบความรู้ เรื่องสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ให้กับนักเรียน

ขั้นสอน

5. นักเรียนเดินทางถึงวัดสมุหประดิษฐาราม อำเภอเสาไห้ ตามกำหนด

6. นักเรียนทุกคนศึกษาจากวิทยากรผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยศึกษาเป็นกลุ่ม ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดพร้อมให้คำแนะนำขณะปฏิบัติงาน

7. นักเรียนทุกกลุ่มใช้วิธีการและทักษะต่างๆ เช่น การสังเกต ซักถาม การจดบันทึก กระบวนการกลุ่ม การวิเคราะห์ เป็นต้น ในการสืบค้นความรู้ พร้อมทั้งจดบันทึกลงในใบงานที่ครูมอบให้

ขั้นสรุป

8. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นสรุปร่วมกันลงในใบงาน

9. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 20 นาที

7. สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. ผู้รู้ในท้องถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น (วัดสมุหประดิษฐาราม อำเภอเสาไห้)

8. การวัดและประเมินผล

1. วิธีการประเมิน
   - สังเกตพฤติกรรม
   - การทำใบงาน
2. เครื่องมือวัดผล
   - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
   - ใบงาน
3. เกณฑ์การวัด
   - แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเป็นรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน “พอใช้” ขึ้นไป
   - การตรวจใบงาน ได้คะแนนรวมร้อยละ 50 ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุดสาคร อินทร์ทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

ใบความรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

เรื่อง สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม

ศิลปกรรม

สถาปัตยกรรมประเภทวัด

วัดของชาวไท-ยวน มีทั้งหมด 33 วัด และสำนักสงฆ์อีก 2 แห่งโดยวัดที่มีอายุเก่าแก่มักจะอยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้แม่น้ำป่าสัก โดยมีอายุตั้งแต่ราว 70 ปีถึง 400 ปี แต่เสนาสนะต่าง ๆ ในวัดมักจะมีการบูรณะและปฏิสังขรณ์จนถึงสร้างใหม่ จึงทำให้หาลักษณะศิลปกรรมเฉพาะของชาวไทยวนได้ยากเต็มที โดยในพื้นที่นี้จะขอกล่าวในภาพรวมเป็น หัวข้อดังนี้

ลักษณะการวางผัง การวางผังของวัดในชุมชนไท-ยวน มีองค์ประกอบหลัก คือ อุโบสถ และ เจดีย์ มักวางเรียงกันตามแนวตะวันออก – ตะวันตกโดยหน้าอุโบสถ และพระประธานจะหันไปทางทิศตะวันออก และเจดีย์จะอยู่หลังอุโบสถ ส่วนอาคารอื่น ๆ เช่น วิหาร หรือศาลาการเปรียญ จะวางกระจายอยู่ทั่วไป ไม่อยู่ในแกนโดยจะไม่ยึดหน้าวัดกับทางสัญจรหลักในอดีต คือแม่น้ำป่าสักเป็นหลัก มีเพียง วัดสมุหประดิษฐาราม เพียงวัดเดียวที่พระอุโบสถหันหน้าสู่แม่น้ำป่าสัก (ทิศเหนือ)

อุโบสถ วัดสมุหประดิษฐาราม จังหวัดสระบุรี

ลักษณะของตัวอาคาร อุโบสถ และวิหารแทบทุกวัดถูกสร้างใหม่โดยรูปแบบของกรุงเทพฯ คือ สัณฐานเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า 5 – 7 ห้อง ทรงชะลูดสูง หลังคา 2 – 3 ซ้อน ฝีมือช่างชาวบ้าน หาทรงแบบไทยวนแท้ ๆไม่ได้เสียแล้ว ส่วนเจดีย์ก็มีลักษณะหลากหลายตามแต่จินตนาการของช่าง มีที่ดูเป็นเจดีย์แบบล้านนาอยู่ที่วัดพระยาทด ซึ่งมีป้ายติดที่องค์เจดีย์ว่า “พระธาตุหลวง”

สถาปัตยกรรมประเภทที่พักอาศัย

ชาวเชียงแสนมีเรือนเป็นเอกลักษณ์ของตนเรียกว่า เรือนเชียงแสน หรือเรือนกาแล คือมีไม้ไขว้กันบนหลังคาเหนือจั่ว เรือนส่วนบนจะผายออก ที่เรียกว่าเรือนอกโต เอวคอด เมื่อชาวเชียงแสนอพยพมาอยู่สระบุรียุคนั้นคงปลูกเรือนกาแลอยู่บ้าง

ชาวไท-ยวนนั้น มีวัฒนธรรมอยู่ตามพื้นราบ ไม่ใช่อยู่ในดงดอนหรือป่าเขา รูปแบบของสิ่งปลูกสร้างเพื่ออยู่อาศัยจึงเหมือนชาวไทย กลุ่มอื่นๆ ที่อยู่พื้นราบด้วยกัน คือ มีหลักในการสร้างเรือนยกพื้นสูง เพื่อใช้พื้นที่ใต้ถุนเรือนเป็นทั้งคอกสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย และทำงานเกี่ยวกับงานจักสานหรือทอผ้า เป็นต้น เมื่อครั้งที่อยู่ล้านนา ชาวไท-ยวนมีค่านิยมว่า ชาวบ้านไม่ควรสร้างเรือนด้วยไม้จริงเต็มหลัง จะใช้ไม้จริงทำเสาหรือกระดานพื้น ส่วน ฝาจะใช้ฝาขี้ฮ้าย (ฝาไม้สาน) ถือแม้จะมีเงินมากก็ไม่ควรสร้าง เพราะชาวบ้านจะติฉินนินทาว่าทำที่อยู่เกินวาสนาหรือทัดเทียมเจ้านาย ส่วนการสร้างด้วยไม้จริงเต็มหลัง จะเป็นของชนชั้นสูงในสังคม ข้อจำกัดทางธรรมเนียมนิยมนี้ เริ่มคลี่คลายเมื่อรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะยุคสมัยนี้ได้เปิดประเทศรับเอาแนวคิดและวิทยาการใหม่ๆ เข้ามาใช้

บ้านไท-ยวน มักสร้างร้านน้ำไว้ประจำเรือน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมี และเป็นเอกลักษณ์ของการกินอยู่โดยจัดสร้างไว้ใกล้ครัว หรืออยู่ใกล้กับบันได

บ้านเรือนของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี อยู่รวมกันเป็นชุมชน มีที่นาอยู่รอบๆ บ้าน ลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูง เสาบ้านทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็งรัง หลังคามุงแฝก ภายในตัวบ้านกั้นห้อง 1 ห้อง สำหรับเป็นห้องของลูกสาวและเก็บของมีค่า ใต้ถุนบ้านใช้เลี้ยงวัว ควาย บริเวณบ้านเป็นลานโล่ง ส่วนที่ติดตัวบ้านสร้างเป็นยุ้งข้าว ซึ่งต้องสร้างให้สูงกว่าตัวบ้าน มิฉะนั้นเจ้าแม่โพสพอาจไม่พอใจ ปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวลดน้อยลง เห็นได้จากบางบ้านสร้างยุ้งข้าวต่ำกว่าตัวบ้าน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการขนย้าย

ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดจันทรบุรี คือภาพเรือนกาแลปรากฏอยู่ จากการสอบถามผู้สูงอายุ เช่น ผู้ใหญ่สมบูรณ์ กำเนิดจันทร์ บ้านเสาไห้ ก็ว่าเรือนเก่าบิดามารดาของท่านก็เป็นเรือนกาแล ชาวไผ่ล้อมก็เล่าว่าเรือนเก่าของพ่อเฒ่าคัมภีร์นั้นก็เป็นเรือนกาแล ตลอดมาถึงลูกหลานเหลนคือนางทับทิน และได้รื้อเสียเมื่อ พ.ศ. 2516 เพราะเก่าและชำรุดมาก ปัจจุบันไม่มีเรือนกาแลหรือเรียนเชียงแสนที่จังหวัดสระบุรีแล้ว ไท-ยวนส่วนมากนิยมปลูกบ้านทรงไทยแบบภาคกลาง หรือเรือนไทยอยุธยา มีเพียงหลักฐานเกี่ยวกับเรือนกาแล คือ ภาพ

จิตรกรรมฝาผนังที่วัดจันทบุรี เป็นภาพเรือนยกพื้นที่มีทรงฝาส่วนบนผายออกและมีไม้ไขว้กันที่ปั้นลมอันเป็นลักษณะของเรือนกาแลแบบทางล้านนา

ภาพ ด้านหน้าหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไท-ยวน สระบุรี แลเห็นหลังคาที่มียอดกาแลเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของ ชาวไท-ยวน

ภาพ เรือนไทยของชาวไท-ยวน บ้านโตนด อำเภอเสาไห้

ภาพ บ้านของชาวไท-ยวน

ภาพ ที่อยู่อาศัยของชาวไท-ยวนในปัจจุบัน

ภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยชาวไท-ยวนนิยมสร้างบ้านเรือนริมน้ำป่าสัก และสร้างตามรูปแบบของวัฒนธรรมเดิม คือการสร้างบ้านเรือน แบบทรงกาแล มีไม้ไขว้ อยู่บนหลังคาหน้าจั่วเรือนส่วนบนผายออก เรียกว่า เรือนอกโตเอวคอด

จิตรกรรม

พบว่ามีงานจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวไทยวนที่วัดจันทบุรี และวัดสมุหประดิษฐาราม ในอำเภอเสาไห้ แม้ว่าวิธีการเขียนจะเป็นแบบไทยประเพณีสมัยรัชกาลที่ 4 สกุลช่างหลวง ฝีมือของชาวไทยวน แต่ก็นับว่าเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ชุมชนให้เห็นถึงโลกทัศน์และวิถีชีวิตของชุมชนชาวไท-ยวน ดังต่อไปนี้

1. จิตรกรรมฝาผนังวัดจันทบุรี วัดจันทบุรีไม่ได้อยู่ในชุมชนไท-ยวนแต่อยู่ในชุมชนลาว กระนั้นก็ดี มีภาพที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตชาวบ้านไท-ยวนในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรมประเพณี สังคม การแต่งกาย และลักษณะอาคารบ้านเรือน โดยเฉพาะการแต่งกาย และลักษณะอาคารบ้านเรือนนั้นจะดูจะเห็นได้ชัดเจน ในภาพจิตรกรรมนั้น หญิงจะห่มผ้าคาดอก ไม่สวมเสื้อ มีผ้าผืนหรือมีผ้าสไบเฉวียงบ่า นุ่งซิ่นลายทางขวาง และมีผ้ารัดเอวเป็นลายทางยาวส่วนลักษณะอาคารบ้านเรือนในภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นภาพเรือนไม้รูปทรงแบบล้านนา คือ มีใต้ถุนสูง ฝาเรือนล่างสอบตอนบนผายออก ป้านลมไขว้กันเหนือจั่วหลังคาเรียกว่า “กาแล” ซึ่งแตกต่างจากลักษณะของเรือนแบบภาคกลาง

2. จิตรกรรมฝาผนังวัดสมุหประดิษฐาราม จิตรกรรมที่วัดนี้ราวได้รับการเขียนในสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเดียวกับ ที่วัดจันทบุรี คือ เป็นแบบไทยประเพณีสกุลช่างหลวง ซึ่งก็พบที่เขียนถึงวิถีชีวิตของชาวไท-ยวน นอกจากการแต่งกาย หรือลักษณะอาคารบ้านเรือนแล้ว จิตรกรรมนี้ยังแสดงให้เห็นถึงระบบนิเวศน์บริเวณที่พักอาศัย โดยมีภาพอาณาบริเวณรอบ ๆตัวเรือน มีรั้วล้อมรอบเป็นไม้ไผ่ผูกตาสี่เหลี่ยมโปร่ง แบบที่เรียกกันว่า รั้วตาแสง ที่รั้วมีร้านปลูกไม้เลื้อย เช่น ฟัก แตงกวา หรือฟักทอง ถ้าเป็นภาพเรือนที่ยกสูง ใต้ถุนก็จะใช้เลี้ยงสัตว์ วางกองฟืน ครกมอง และลานรอบ ๆเรือนยังปลูกไม้ผลอีกด้วย

ร่องรอยของวัฒนธรรมไทยยวนที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนัง

จากการที่วัดเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจให้กับกลุ่มชาวไท-ยวนที่เข้ามาอยู่ในไทย ดังนั้นจึงปรากฏร่องรอย ของวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านี้บนจิตรกรรมฝาผนัง ในที่นี้แบ่งวัฒนธรรมเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือวัฒนธรรม ที่เป็นสัญลักษณ์และจับต้องไม่ได้เช่น ภาษาพูด ความเชื่อ ฯลฯ และวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น อาคารบ้าน เรือน วัด ศิลปกรรม ฯลฯ วัฒนธรรมประเภทศาสนาและความเชื่อมีความสำคัญมากในสังคมเพราะเป็นตัวกำหนด ประเพณีบางอย่าง รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพราะความเชื่อทางศาสนามักจะระบุถึงความดีและความชั่วซึ่งทำให้ศาสนามีลักษณะที่เป็นศีลธรรม และมีบทบาทต่อการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม

จิตรกรรมภายในพระอุโบสถจึงเป็นทั้งสัญลักษณ์ของการถ่ายทอดและการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนไท-ยวนที่อาศัยอยู่รอบวัดลักษณะทั่วไปของงานจิตกรรมเป็นจิตรกรรมแบบไทยประเพณีที่น่าสนใจ คือ เป็นภาพประเพณี พื้นบ้านและเป็นภาพประเพณีแห่บั้งไฟ ภาพ

ประเพณีการแห่กระทงเสียหัว นอกจากนี้ยังมีภาพที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อีกเช่น การแต่งกาย การสักขา

ประเพณีการแห่บั้งไฟ

ภาพ ประเพณีการแห่บั้งไฟ

ประกอบไปด้วยภาพกลุ่มผู้ชาย ๖ คนแบกบั้งไฟแห่เดินมา ข้าง ๆ กันมีกลุ่มคนกำลังร่ายรำโดยมีคนหนึ่ง เป่าแคนนำหน้า ตามด้วยขบวนนักดนตรีพื้นบ้านถือเครื่องดนตรีที่ต่างกันไป การแห่บั้งไฟเป็นประเพณีพื้นบ้าน ของชาวลาว เกิดจากความเชื่อที่ว่าบั้งไฟที่ทะยานขึ้นสูงเป็นการเคารพหรือส่งสัญญาณ ความภักดีไปยังพญาแถน ผู้ที่บันดาลให้ฝนตกชุกอำนวยให้พืชผลทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ความสนุกสนานยังเกิดจากการ เสี่ยงทายในการจุดบั้งไฟให้ทะยานขึ้นสูงที่สุด เนื่องจากจำนวนบั้งไฟที่ใช้จุดมี ๗ บั้ง แต่ละบั้งคือสัญลักษณ์ ของแต่ละเดือน เริ่มจากเดือน ๖ ถึงเดือน ๑๒ โดยจะทำพิธีจุดเสี่ยงทายที่วัดซึ่งมีความเชื่อว่าบั้งไฟในเดือนไหน จุดแล้วได้สูงมากแสดงว่าฝนจะตกชุกในเดือนนั้น ถ้าขึ้นไม่สูงแสดงว่าฝนจะตกน้อยหรือไม่มีฝนตก วันรุ่งขึ้นคือใน วันวิสาขบูชาจะมีการทำบุญตักบาตรที่วัดเป็นอันว่าเสร็จพิธีแห่บั้งไฟ ประเพณีการแห่บั้งไฟทำในวันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๖ ของทุกปีโดยนำบั้งไฟแห่ไปตามหมู่บ้านและมีการร้อง รำนำหน้าขบวนเป็นที่สนุกสนาน (กรมศิลปากร, ๒๕๓๙) ส่วนประเพณีการเซิ้งบั้งไฟมักมีการนัดหมายหรือ ชักชวนกันเป็นกลุ่มโดยต้องแบกเอาบั้งไฟไปด้วย มีการผลัดเปลี่ยนกันแบกผ่อนแรงเที่ยวเซิ้งไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีทั้งหญิง ชายปะปนกัน การเซิ้งจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๖ จะเซิ้งต่อไปถึงวันรุ่งขึ้นคือวัน ๑๕ ค่ำ จนถึง เวลาจุดบั้งไฟจะมีหัวหน้ากล่าวคำเซิ้ง ๑ คน จากนั้นก็ว่าตามพร้อม ๆ กันคำเซิ้งอาจเป็นกาพย์เซิ้งที่เอาเนื้อเรื่อง มาจากเรื่อง

เวสสันดรชาดกตอนให้ทานสองกุมารมาแต่งบ้าง บางกลุ่มอาจเอาเรื่องพุทธประวัติตอนทรงผนวชมา แต่งบ้าง ซึ่งแต่ละตอนเป็นตอนที่สอนให้คนเสียสละ

ประเพณีแห่กระทงเสียหัว

ภาพ ประเพณีแห่กระทงเสียหัว

จากภาพจิตรกรรมประกอบด้วยผู้ชายแบกคานกระทง 5 - 6 คน นำหน้าด้วยกลุ่มคนถือเครื่องดนตรี และดอกไม้โดยมีผู้ร่ายรำประกอบ ประเพณีนี้เป็นการสะเดาะเคราะห์โดยต้องจัดกระทงเสียหัวซึ่งประกอบด้วย กล้วยและผลไม้อื่น ๆ เชนฟักทองข้าวแดง ข้าวดำ ตุ๊กตา ธูปเทียนและธงสีต่าง ๆ ในภาพมีการแห่ถวายผีบ้านผี เรือน เทวดาเจ้าป่าเจ้าเขาเพื่อบนบานให้หลุดพ้นจากเคราะห์แล้วนำกระทงไปลอยในแม่น้ำเป็นการปล่อยเคราะห์ ไปจากตัว ในขบวนประกอบด้วยฆ้องโหม่งและขลุ่ย บ้างก็ถือช่อดอกไม้ ฉัตร ฯลฯ กลางขบวนเป็นชาย ๖ คน กำลังแบกกระทงขนาดใหญ่ ในกระทงมีผลไม้หลากชนิด พุ่มสีแดงและธงสีต่าง ๆ ปิดท้ายขบวนด้วยกลุ่มนัก ดนตรีร่ายรำและดื่มสุรากันอย่างสนุกสนาน

ประเพณีกระทงเสียหัวนี้น่าจะเกี่ยวกับวรรณกรรมไท-ยวนที่เป็นองค์ประกอบของพิธีกรรมเรื่องสพากริวิชา สูตรที่นำมาเทศน์สะเดาะเคราะห์ นิยมทำในเทศกาลสงกรานต์โดยทำสะตวง (กระทง) เก้าห้องทำด้วยหยวกกล้วย นำดินมาปั้นเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งรูปคนแล้วนำไปใส่กระทง แต่ละห้องตัดกระดาษสีเป็นธงสามเหลี่ยมเล็ก ๆ (เรียกว่าจ้อน้อยตุงจัย จ้อ = ช่อ ตุง = ธง) ปักรอบกระทง มีฉัตร เบี้ย จั่น เสื้อผ้าไหม หมากร้อย พลูร้อย กล้วย ๒ หวี มะพร้าว ๔ ผล ข้าวเปลือก ข้าวสาร ต้นกล้วย ต้นอ้อย นำด้ายสายสิญจน์มาวัดร่างของทุกคนในครอบครัว โดย วัดรอบตัวจากศีรษะจรดเท้า วัดรอบนิ้วมือนิ้วเท้าเรียกว่าฝ้ายค่าหัว ค่าคิง แล้วตัดด้ายนี้ชุบเทียนต่างว่าเป็นไส้ เทียนใช้จุดบูชาธรรมขณะพระเทศน์ ขณะทำพิธี กรรมให้ทุกคนมานั่งล้อมรอบตวงนี้ มีสายสิญจน์มาวงล้อมรอบ พิธีและนิมนต์พระมาเทศน์เรื่องสพากริวิชาสูตร

ประเพณีการแต่งกาย

ภาพ แสดงการแต่งกายของชาวไทยวนในพื้นที่แต่โบราณ
จิตรกรรมฝาผนังวัดสมุหประดิษฐาราม อ.เสาไห้ จ.สระบุรี

ภาพผู้คนที่ปรากฏในงานจิตรกรรมมีการแต่งกายของชาวไท-ยวนที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการนุ่งซิ่นยาวลายทางขวางของ ฝ่ายหญิงซึ่งส่วนใหญ่มีขอบหรือเชิงชายผ้านุ่งเป็นสีแดง สตรีชาวไท-ยวนจะเกล้าผมมวยคนที่ยังไม่ แต่งงานหรือเป็นสาวรุ่นจะไว้ผมมวยสูงเหนือท้ายทอย บางคนเสียบดอกไม้ประดับ การห่มผ้ามีหลายแบบ ถ้า เป็นแบบหญิงชาวเหนือทั่วไปจะใช้ผ้ารัดหน้าอกหรือใช้คล้องปล่อยชาย ๒ ข้างบังหน้าอกซึ่งแตกต่างจากการห่ม สไบเฉียงและนุ่งโจงของผู้หญิงภาคกลาง ปัจจุบันผ้านุ่งลายขวางนี้เป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของชาวไทยวน โดยชาวชุมชนบ้านท่าช้าง อำเภอเสาไห้ ได้มีการรวมกลุ่มทอผ้าไท-ยวนเพื่อรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตนไว้ การแต่งกายที่ต่างกันระหว่างชาวไทยวนกับคนไทยภาคกลาง

ระเพณีการสักขาลาย

ภาพ การสักขาลายตั้งแต่บั้นเอวจนคลุมหัวเข่าทั้ง 2 ข้าง

การสักขา เป็นประเพณีพื้นบ้านของผู้ชายทางเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยใน สมัยโบราณ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเพณีของชาวพม่าที่ผู้ชายนิยมสักขาด้วยหมึกดำเป็นรูปสัตว์ต่างๆ การสักขาของชาวล้านนาในอดีตนิยมสักตั้งแต่บั้นเอวลงมาจนคุลมหัวเข่าเรียกสั้นๆ ว่า "ขา ลาย" นอกจากนี้ยังมีการสักตามหน้าผาก แผ่นหลัง แขน ขา ข้อเท้า คอ หรือกระทั่งแก้ม ลายที่สักมักขึ้นอยู่กับ ความต้องการของผู้สัก อาจเป็นลายยันต์ รูปสัตว์พวกนก สัตว์สี่เท้าหรือตัวคาถา การสักแต่ละลายผู้ต้องการสัก จะรับความเจ็บปวดมากจนกระทั่งต้องหาฝิ่นมาสูบเพื่อให้เกิดความชาและสามารถทนความเจ็บปวดได้ ดังนั้น การสักจึงเป็นเครื่องหมายถึงความอดทนของผู้ชาย ชายใดที่ไม่มีขาลายผู้หญิงจะรังเกียจไม่ยอมเข้าใกล้ แต่ สำหรับคนทางภาคกลางการสักทำให้เชื่อว่ามีความอยู่ยงคงกระพัน หรือสามารถป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้

น่าสังเกตว่าลักษณะของชุมชนที่ปรากฏในภาพเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีความเจริญพอสมควร สังเกตจาก อาคารบ้านเรือนที่เป็นตึก ๒ ชั้นแบบจีน ซึ่งคงรับแบบอย่างความเจริญจากเมืองหลวงอาจจะเป็นเพราะ ใกล้กรุงเทพฯ อีกทั้งเป็นเมืองศูนย์กลางสำคัญ ความเป็นอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยและชาวไท-ยวนน่าจะเป็นไป ด้วยดี ตัวอย่างในภาพประเพณีการแห่บั้งไฟจะเห็นการนั่งรวมกลุ่มกันชมขบวนแห่โดยไม่แบ่งแยก บางภาพแสดงถึงการเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มไทยกับสาวไท-ยวน แสดงถึงความไม่รังเกียจความ ต่างทางเชื้อชาติแต่อย่างใด

ภาพ การอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยและชาวไท-ยวน

ภาพ กลุ่มคนดูการแห่บั้งไฟมีการนั่งปะปนกันทั้งชาวไทยและชาวไท-ยวน

เห็นได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังที่แฝงวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนเหล่านี้ แสดงถึงความพยายามรักษา เอกลักษณ์ดั้งเดิมของตนไว้ ทั้งนี้การเข้ามาของชาวไทยวนในพื้นที่ดังกล่าวในระยะแรกอาจมีการปรับตัวครั้งใหญ่ จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปตั้งแต่สถานที่ทำกิน ระเบียบของผู้ปกครองใหม่ ฯลฯ อย่างไรก็ตามการปรับตัวของ กลุ่มชาติพันธุ์มีหลายรูปแบบ แต่จากการที่ชาวไท-ยวนมีศาสนาและความเชื่อที่ใกล้เคียงกับชาวไทยจึงทำให้การ ปรับตัวง่ายขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับรับวัฒนธรรมของกันและกันและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันนี้หากท่านผู้อ่านได้ไปเยือนอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีจะได้พบกับบรรยากาศความเป็นไท-ยวนที่ ชุมชนแห่งนี้ได้พยายามอนุรักษ์ไว้ ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่สอดแทรกวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไท-ยวนใน อดีต ป้ายบอกทางที่มีการใช้ตัวอักษรแบบล้านนา หรือการไปเยี่ยมชมหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไท-ยวนสระบุรี

ใบงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรม

เรื่อง สถาปัตยกรรมและจิตรกรรม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้แล้วเติมคำตอบลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้านบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยของชาวไท-ยวน มีลักษณะเด่นและบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวไท-ยวนในอดีตอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนวิเคราะห์ด้านจิตรกรรมฝาผนังจากวัดสมุหประดิษฐารามที่นักเรียนได้ไปศึกษามาสามารถบอกถึงวิถีชีวิต และประเพณีวัฒนธรรม สังคมในอดีตของชาวไท-ยวนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่มที่……..

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1.....เลขที่..... 2.....เลขที่.....

3.....เลขที่..... 4.....เลขที่.....

5.....เลขที่ ..... 6.....เลขที่.....

ที่	ชื่อ-สกุล สมาชิกกลุ่ม	พฤติกรรม																				รวม
		ความร่วมมือ				การแสดงความคิดเห็น				การรับฟังความคิดเห็น				ความตั้งใจในการทำงาน				การมีส่วนร่วมในการอภิปราย				
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	20
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						

เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนนรวม 18-20 คะแนน ระดับคุณภาพ ดีมาก

คะแนนรวม 14-17 คะแนน ระดับคุณภาพ ดี

คะแนนรวม 10-13 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้

คะแนนรวมต่ำกว่า 10 คะแนน ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

คำชี้แจง แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน ฉบับนี้เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยเอกสารที่จะประเมิน ดังต่อไปนี้

เอกสารหมายเลข 1 ได้แก่ หลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง
   - หลักการ
   - วิสัยทัศน์
   - จุดมุ่งหมาย
   - โครงสร้าง
   - คุณภาพผู้เรียน
   - ขอบข่ายเนื้อหา
   - เวลาเรียน
   - แผนการจัดการเรียนรู้
   - สื่อ/แหล่งเรียนรู้
   - การวัดและประเมินผล
2. รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง

เอกสารหมายเลข 2 ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
   - สาระสำคัญ
   - มาตรฐานการเรียนรู้
   - ตัวชี้วัด
   - จุดประสงค์การเรียนรู้
   - สาระการเรียนรู้
   - การจัดการเรียนรู้
   - สื่อ/แหล่งเรียนรู้
   - การวัดและประเมินผล
2. รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ รวม 10 แผนการจัดการเรียนรู้

วิธีการประเมิน

แบบประเมินนี้เป็นแบบตรวจสอบความสอดคล้องของส่วนประกอบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย โครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ไว้ดังนี้

เมื่อแน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
เมื่อไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	0
เมื่อไม่แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

ขอให้ท่านพิจารณาเอกสารตามรายการประเมินที่กำหนดไว้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และได้โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างท้ายรายการประเมินแต่ละหัวข้อ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการปรับปรุงเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สุดสาคร อินทร์ทอง

แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง โปรดพิจารณาเอกสารหลักสูตรและความสอดคล้องของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องคะแนนของแบบประเมินผลในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตรฉบับร่างได้แก่ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล				
2	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
3	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
4	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
6	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
7	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
8	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
9	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
10	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
11	ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 ได้แก่ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล				
12	ความสอดคล้องของเนื้อหากับคาบเวลาเรียนของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้				
13	ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของมาตรฐานการเรียนรู้ฉบับร่าง จุดประสงค์การเรียนรู้				
14	ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรฉบับร่าง กิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการจัดการเรียนรู้				
15	ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลในหลักสูตรฉบับร่าง กิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการจัดการเรียนรู้				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินหลักสูตรฉบับร่างของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความชัดเจนถูกต้องของคำถามและตัวเลือก							
ข้อ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	IOC
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินหลักสูตรฉบับร่างของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00 ถือว่าเหมาะสมและนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ช

- แบบสอบถามความคิดเห็น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับนักเรียน)
- แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

แบบสอบถามความคิดเห็น
การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการพัฒนาหลักสูตรท้อง เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยจึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน จำนวน 9 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ

1. ชื่อ-นามสกุล ☐ นาย ☐ นางสาว.....
2. อายุ .....ปี
3. ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในจังหวัดสระบุรี.....ปี

ตอนที่ 2 ความต้องการในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 8 ข้อ

1. นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน หรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ.....

2. นักเรียนคิดว่าการเรียน เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" เพื่อประโยชน์ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ตำนานท้องถิ่นของชาวไท-ยวน

( ) ได้เรียนรู้ถึงภาษาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน และสามารถพูดได้

( ) ได้เรียนรู้และทราบประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวน

( ) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิต

( ) ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมพื้นบ้าน

( ) ได้รู้ถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. นักเรียนมีความต้องการให้นำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวนที่อพยพมาอยู่ในจังหวัดสระบุรีและภาษาไท-ยวนให้กับนักเรียนหรือไม่

☐ ต้องการ เพราะ.....

☐ ไม่ต้องการ เพราะ.....

4. ลักษณะการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องการเป็นอย่างไร

( ) ครูบรรยาย

( ) นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

( ) ครูสอนร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

( ) ศึกษานอกสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

( ) ศึกษาจากใบความรู้

( ) สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น

( ) สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับนักเรียน

( ) จัดกิจกรรมกลุ่ม

6. นักเรียนต้องการเรียนเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับ “ตำนานชาวไท-ยวน” อะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) ประวัติชาติพันธุ์ของชาวไท-ยวน

( ) ประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี

( ) เอกลักษณ์และวิถีชีวิต

( ) ประเพณีและวัฒนธรรม

( ) การละเล่นพื้นบ้านและศิลปกรรมของชาวไท-ยวน

( ) ภาษาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน

7. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

ของแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแบบสอบถาม และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใส่เครื่อง (✓)ลงในช่องว่างของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องในด้านต่าง ๆ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องในด้านต่าง ๆ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องในด้านต่าง ๆ

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม				....
2	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น				....
3	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น				....
4	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการให้นำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาถ่ายทอดความรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน				....

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องการ				....
6	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการเรียนเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับ “ตำนานชาวไท-ยวน”				....
7	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นอย่างไรต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”				....
8	ความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ				....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง .....

ภาคผนวก ซ

- แบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  (สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้รู้ในท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน)
- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

(สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้รู้ในท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยต้องการทราบความคิดเห็นของท่าน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบตามความเป็นจริง โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 16 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบสัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 ด้านปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ

1. ชื่อ – นามสกุล .....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. อายุ .....ปี
4. ระดับการศึกษาสูงสุด .....
5. อาชีพ .....ตำแหน่ง.....
6. ประสบการณ์การทำงาน .....ปี

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 ข้อ

1. ท่านคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ควรนำมาจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี หรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” มีเนื้อหาสาระเหมาะสมหรือไม่ และควรจัดการเรียนการสอนเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ควรจัดการเรียนการสอนรูปแบบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง“ตำนานชาวไท-ยวน”

.....

.....

.....

.....

.....

5. เวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

6. ถ้านำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา จะมีปัญหาหรือไม่

( ) มี เนื่องจาก.....

.....

.....

( ) ไม่มี เนื่องจาก.....

.....

.....

ถ้ามีจะแก้ไขปัญหาอย่างไร หรือมีข้อควรระวังอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมเพียงใดและควรวัดผลประเมินผลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อจะทำให้หลักสูตรท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 2 ข้อ

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี ท่านคิดว่าจะมีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ (ถ้ามี ท่านเห็นว่าควรจะมีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแบบสัมภาษณ์ และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใส่เครื่อง (✓)ลงในช่องว่างของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์				....
2	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ว่าควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนหรือไม่				....
3	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น				....
4	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน				....
5	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น				....

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
6	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับเวลาที่กำหนดการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น				....
7	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น				....
8	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น				....
9	ความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น				....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง .....

ภาคผนวก ฌ

- ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt})ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ผลคะแนนจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียน
- สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียนโดยใช้สูตร t – test dependent
- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 ข้อ

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.75	0.50
2	0.54	0.75
3	0.59	0.68
4	0.67	0.50
5	0.58	0.69
6	0.71	0.42
7	0.47	0.72
8	0.79	0.33
9	0.44	0.63
10	0.38	0.62
11	0.66	0.45
12	0.54	0.41
13	0.61	0.59
14	0.55	0.31
15	0.64	0.47
16	0.57	0.69
17	0.63	0.25
18	0.53	0.62
19	0.77	0.76
20	0.33	0.84

ข้อคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.33 – 0.79 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25 – 0.84 ถือว่ามีความยากง่ายมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

ตาราง ผลการวิเคราะห์การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 ของคูเดอร์และริชาร์ตสัน (Kuder & Richardson)

ข้อที่	p	q	pq
1	0.75	0.25	0.18
2	0.54	0.46	0.24
3	0.59	0.41	0.24
4	0.67	0.33	0.22
5	0.58	0.42	0.24
6	0.71	0.29	0.20
7	0.47	0.53	0.24
8	0.79	0.21	0.16
9	0.44	0.56	0.24
10	0.38	0.62	0.23
11	0.66	0.34	0.22
12	0.54	0.46	0.24
13	0.61	0.39	0.23
14	0.55	0.45	0.24
15	0.64	0.36	0.24
16	0.57	0.43	0.24
17	0.63	0.37	0.23
18	0.53	0.47	0.24
19	0.77	0.23	0.17
20	0.33	0.67	0.22
Σpq	-	-	4.46

จากตาราง แสดงการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรของคูเดอร์และริชาร์ตสัน (Kuder & Richardson) (KR - 20) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 247)

ค่าความเชื่อมั่น $r_{tt} = \frac{K}{K-1}\left\{1-\frac{\sum pq}{S^2}\right\}$

$$r_{tt} = \frac{20}{20-1}\left\{1-\frac{4.46}{S^2}\right\}$$

$$r_{tt} = \frac{20}{19}\left\{1-\frac{4.46}{22.94}\right\}$$

$$r_{tt} = \frac{20}{19}\{1-0.19\}$$

$$r_{tt} = 1.05\times\{0.81\}$$

$$r_{tt} = 0.861$$

แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.861

ตาราง แสดงผลคะแนนจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน – หลังเรียน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	D	D^2
1	10	16	6	36
2	13	18	5	25
3	10	15	5	25
4	11	17	6	36
5	12	16	4	16
6	8	15	7	49
7	13	15	2	4
8	10	15	5	25
9	13	15	2	4
10	12	15	3	9
11	10	17	7	49
12	11	15	4	16
13	12	16	4	16
14	10	17	7	49
15	8	12	4	16
16	11	18	7	49
17	12	16	4	16
18	13	18	5	25
19	10	17	7	49
20	10	15	5	25
21	9	15	6	36
22	11	15	4	16
23	11	15	4	16
24	10	14	4	16
25	10	16	6	36
26	13	19	6	36

ตาราง (ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	D	D^2
27	13	20	7	49
28	10	14	4	16
29	12	15	3	9
30	14	16	2	4
31	11	17	6	36
32	10	18	8	64
33	10	15	5	25
34	12	19	7	49
35	10	18	8	64
36	10	16	6	36
37	11	19	8	64
38	12	18	6	36
39	12	19	7	49
40	11	19	8	64
41	11	19	8	64
42	12	19	7	49
43	10	17	7	49
44	11	18	7	49
45	10	18	8	64
46	11	16	5	25
รวม	506	762	256	1560
$\overline{X}$	11.00	16.56	5.56	33.91
S.D.	1.33	1.64	-	-

การทดสอบสมมติฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หาค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t – test dependent (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 307) ดังนี้

สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t – test dependent (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 307) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \quad : \ df = n\text{-}1 \qquad (df = 45)$$

$$t = \frac{256}{\sqrt{\frac{46(1560) - (256)^2}{(46-1)}}}$$

$$t = \frac{256}{\sqrt{\frac{71760 - 65536}{45}}}$$

$$t = \frac{256}{\sqrt{\frac{6224}{45}}}$$

$$t = \frac{256}{\sqrt{138.31}}$$

$$t = \frac{256}{11.76}$$

$$t = 21.76$$

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

คำชี้แจง

ให้ท่านพิจารณาและลงความเห็นว่า ข้อสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องคะแนนที่พิจารณาให้ตรงกับความเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 ข้อคำถามวัดได้ตรงหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงหรือสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้
-1 ข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
1	1. อ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้ 2. แสดงความคิดเห็นสรุปเรื่องประวัติชาวไท-ยวนได้ถูกต้อง	1. คำว่า “**ยวน**” แปลงมาจากคำว่าอะไร ก. ญวน ข. ยูนาน (ค) โยนก ง. ยอน 2. คนไทยวน อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองใด ก. เชียงใหม่ (ข) เชียงแสน ค. ลำพูน ง. น่าน			
2	1.พูดแสดงความคิดเห็นจากเรื่องการอพยพเข้าสู่จังหวัดสระบุรีและการตั้งถิ่นฐานของชาวไท-ยวนได้	3. คนไท-ยวนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสระบุรีในสมัยรัชกาลใด ก. 1 ข. 2 (ค.) 3 ง. 4			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
		4. คนไท-ยวนอาศัยอยู่อย่างมากมายในทุกอำเภอในจังหวัดสระบุรี ยกเว้นอำเภอใดที่**ไม่มี** คนไทยวนอาศัยอยู่เลย ก. อำเภอเมือง , อำเภอเสาไห้ (ข.) อำเภอหนองโดน,อำเภอดอนพุด ค. อำเภอหนองแค , อำเภอหนองแซง ง. อำเภอแก่งคอย , อำเภอมวกเหล็ก 5. ชาวไท-ยวนสระบุรี ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำสายใด ก. แม่น้ำเจ้าพระยา ข. แม่น้ำลพบุรี ค. แม่น้ำ แม่กลอง (ง.) แม่น้ำป่าสัก			
3	1.วิเคราะห์วิจารณ์จากเรื่อง ศาสนาและความเชื่อ ของชาวไท-ยวนในทุก ๆด้านอย่างมีเหตุผลได้	6. การเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วมาอยู่ที่บ้านของชาวไท-ยวนเรียกว่าอะไร ก. ผีประจำหมู่บ้าน ข. เสื้อนา ค. ผีเรือน (ง.) ผีเสื้อวัด			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
4	1. วิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมของชาวไท-ยวนที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้ 2. รวบรวมและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านได้	7. เพลงพื้นบ้านของคนไทยวนเรียกว่าอะไร ก. อีแซว (ข.) จ๊อย ค. ฉ่อย ง. ลำตัด 8. ภาชนะใส่ของถวายพระในงานประเพณีถวายสลากภัตเรียกว่า “ ก๋วย” ทำเป็นภาชนะรูปแบบใด ก. ตะกร้า , กระด้ง (ข.) ชะลอม , กระจาด ค. กระบุง , เข่ง ง. ตะแกรง , กระชอน 9. “ ตุง” ในภาษาไทยวนหมายถึงอะไร (ก.) ธง ข. พัด ค. ถุง ง. ผ้านุ่ง 10. ภาษาเขียนของชาวไท-ยวนจังหวัดสระบุรี มีชื่อเรียกว่าอะไร ก. อักษรธรรมเหนือ ข. อักษรเมือง ค. อักษรล้านนา (ง.) หนังสือยวน 11. สำเนียงทางภาษาไทย “พ” จะออกเสียงเป็นสำเนียงภาษาไท-ยวนเป็นเสียงใด (ก.) ป ข. ต ค. จ ง. ก			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
5	1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่อง การแต่งกายของชาวไทยวนได้ 2. นำเรื่องการแต่งกาย ของชาวไทยวนไปประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิตประจำวันได้	12. คำว่า “จ๊อย” ของชาวไท-ยวน หมายถึงเครื่องดนตรีชนิดใด ก. กลอง ข. สล้อ (ค.) ซอ ง. ซึง 13. การสักขาลายดำ ของผู้ชายชาวไท-ยวนมีความหมายว่าอย่างไร ก. หมายถึงผู้ชายคนนั้นแต่งงานแล้ว ข. แสดงออกถึงความสง่างามสวยงาม (ค.) แสดงถึงความอดทน ความเป็นลูกผู้ชาย ง. หมายถึงความยิ่งใหญ่ความเป็นเจ้าพ่อ 14. กลุ่มทอผ้าของชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านใด ก. บ้านยาง ข. บ้านไผ่ล้อม ค. บ้านสวนดอก (ง.) บ้านต้นตาล			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
6	1.ประเมินและนำความรู้เรื่อง อาหารของชาวไท-ยวน นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ 2.บรรยายส่วนประกอบและขั้นตอนวิธีการทำอาหารไท-ยวนได้	15. ลักษณะของฟองขนมกงที่ติดกับตัวขนม ชาวไทยวนจังหวัดสระบุรีจะเรียกฟองขนมนี้ว่าอะไร ก. ฟองนุ่ม ข. ฟองปุ่มป่ำ (ค.) ฟองขนมกง ง. หัวแก้ว หัวแหวน 16.ข้อใด **<u>ไม่ใช่</u>** อาหารของชาวไท-ยวน ก. ไส้อั่ว (ข.) ส้มตำ ค. แกงโฮ๊ะ ง. น้ำพริกหนุ่ม			
7	1.เขียนสรุปจากเรื่องอาชีพของชาวไทยวนได้ 2. บันทึกข้อมูลจากการอ่านเรื่อง อาชีพของชาวไท-ยวน แล้วนำมาสังเคราะห์มาใช้พัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพได้	17. อาชีพหลักของคนไทยวนคืออาชีพอะไร ก. ทำไร่ (ข.) ทำนา ค. ทำสวน ง. ทำการประมง 18. เมื่อว่างจากการทำนาแล้วผู้หญิงชาวไท-ยวนจะมีอาชีพใด (ก.) ทอผ้า ข. ขายของหารายได้เพิ่ม ค. ทำขนม ง. รับจ้างทั่วไป 19. ข้อใดเป็นภูมิปัญญาในการทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ก. สุ่ม ข. กระจาด (ค.) ชะลอม ง. กระชอน			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
8	1. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่อง ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประเพณีอื่น ๆ ของชาวไท-ยวนได้	20. กิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนไทยวน ส่วนใหญ่ที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับสิ่งใด ก. ประเพณี ข. การปกครอง ค. การประกอบอาชีพ (ง.)พระพุทธศาสนา 21. ประเพณีของชาวไท-ยวนที่เรียกว่า “มตกทาน” คือประเพณีใด ก. ประเพณีปอยข้าวสังฆ์ (ข.) ประเพณีทานขันข้าว ค. ประเพณีสลากภัต ง. ประเพณีพญากาเผือก 22. การพึ่งพากันของคนไท-ยวนให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุด ก. การประกอบอาชีพ ข. ประเพณีวัฒนธรรม ค. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ง.)ความเคารพเครือญาติและอาวุโส 23. งานบุญประเพณีใด**<u>ที่ไม่เกี่ยวข้อง</u>**กับพระพุทธศาสนา ก. ทานขันข้าว ข. เวนทาน ค. ถวายสลากภัต (ง.)ขันโตก			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
9	1. ระบุลักษณะเด่นของการละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวนได้ 2. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้านของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้	24. ในวันงาน “สลากภัต” หรืองานกฐินของชาวไทยวน นิยมมีการละเล่นใด ก. เข้านางดัง (ข) แข่งเรือยาว ค. การเล่นไก่จิ๊งจ๊อง ง. เล่นฟ้อน 25.การละเล่น “ไก่จิ๊งจ๊อง” ของชาวไท-ยวนนิยมเล่นในเทศกาลใด ก. วันวิสาขบูชา ข. วันเข้าพรรษา ค. วันออกพรรษา (ง) วันสงกรานต์			
10	1. ระบุลักษณะเด่นด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวนได้ 2. วิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมของชาวไท-ยวน ว่ามีความเชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมชาวไท-ยวนในอดีตได้	26. ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของไทยวน นิยมสร้างเรือนแบบใด ก. กระท่อม ข. เรือนปั้นหยา (ค) เรือนกาแล ง. เรือนไทย 27. ภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ วัดสมุหประดิษฐาราม ได้บอกถึงสิ่งใด ก. ประวัติพระพุทธเจ้า ข. เล่าถึงการสู้รบของไทยกับพม่าในอดีต (ค) วิถีชีวิตของคนไท-ยวน ง. วิถีชีวิตของคนลาว			

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ระดับคะแนน		
			+1	0	-1
		28. บ้านต้นตาล บ้านไผ่ล้อม บ้านยาง เป็นการเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะใด (ก.) สภาพภูมิศาสตร์ ข. สภาพท้องถิ่น ค. สภาพเศรษฐกิจ ง. ทรัพยากรธรรมชาติ			

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง .....

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความชัดเจนถูกต้องของคำถามและตัวเลือก							
ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	IOC
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	0	+1	+1	+1	0	3	0.60
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20	+1	0	+1	+1	0	3	0.60

ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งแสดงว่าคำถามวัดได้ตรงหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ถือว่าเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

.....

คำชี้แจง ในการทำแบบทดสอบ

1. ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ลงในกระดาษคำตอบ
2. แบบทดสอบนี้เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ เวลา 20 นาที
3. ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆลงในกระดาษคำตอบ

.....

คำสั่ง จงทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ☐ ของคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว ลงในกระดาษคำตอบ

1. คำว่า “ยวน” แปลงมาจากคำว่าอะไร
   - ก. ญวน
   - ข. ยูนาน
   - ค. โยนก
   - ง. ยอน
2. คนไท-ยวน อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองใด
   - ก. เชียงใหม่
   - ข. เชียงแสน
   - ค. ลำพูน
   - ง. น่าน
3. คนไท-ยวนอพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสระบุรีในสมัยรัชกาลใด
   - ก. 1
   - ข. 2
   - ค. 3
   - ง. 4
4. คนไท-ยวนอาศัยอยู่อย่างมากมายในทุกอำเภอในจังหวัดสระบุรี ยกเว้นอำเภอใดที่ไม่มีคนไท-ยวนอาศัยอยู่เลย
   - ก. อำเภอเมือง , อำเภอเสาไห้
   - ข. อำเภอหนองโดน , อำเภอดอนพุด
   - ค. อำเภอหนองแค , อำเภอหนองแซง
   - ง. อำเภอแก่งคอย , อำเภอมวกเหล็ก
5. ชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำสายใด
   - ก. แม่น้ำเจ้าพระยา
   - ข. แม่น้ำลพบุรี
   - ค. แม่น้ำ แม่กลอง
   - ง. แม่น้ำป่าสัก

6. การชาวไท-ยวนเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วมาอยู่ที่บ้านของตนเรียกว่าอะไร

ก. ผีประจำหมู่บ้าน ข. เสื้อนา

ค. ผีเรือน ง. ผีเสื้อวัด

7. เพลงพื้นบ้านของคนไท-ยวน เรียกว่าอะไร

ก. อีแซว ข. จ๊อย

ค. ฉ่อย ง. ลำตัด

8. ภาชนะใส่ของถวายพระในงานประเพณีถวายสลากภัตเรียกว่า “ ก๋วย” ทำเป็นภาชนะรูปแบบใด

ก. ตะกร้า , กระด้ง ข. ชะลอม , กระจาด

ค. กระบุง , เข่ง ง. ตะแกรง , กระชอน

9. “ ตุง” ในภาษาไท-ยวน หมายถึงอะไร

ก. ธง ข. พัด

ค. ถุง ง. ผ้านุ่ง

10. ภาษาเขียนของชาวไท-ยวนจังหวัดสระบุรี มีชื่อเรียกว่าอะไร

ก. อักษรธรรมเหนือ ข. อักษรเมือง

ค. อักษรล้านนา ง. หนังสือยวน

11. คำว่า “จ๊อย” ของชาวไท-ยวน หมายถึงเครื่องดนตรีชนิดใด

ก. กลอง ข. สล้อ

ค. ซอ ง. ซึง

12. การสักขาลายดำ ของผู้ชายชาวไท-ยวนมีความหมายว่าอย่างไร

ก. หมายถึงผู้ชายคนนั้นแต่งงานแล้ว

ข. แสดงออกถึงความสง่างาม สวยงาม

ค. แสดงถึงความอดทน ความเป็นลูกผู้ชาย

ง. หมายถึงความยิ่งใหญ่ ความเป็นเจ้าพ่อ

13. ลักษณะของฟองขนมกงที่ติดกับตัวขนม ชาวไท-ยวน จ.สระบุรีจะเรียกฟองขนมนี้ว่าอะไร

ก. ฟองนุ่ม ข. ฟองปุ่มปุ่ำ

ค. ฟองขนมกง ง. หัวแก้ว หัวแหวน

14. ข้อใด **<u>ไม่ใช่</u>** อาหารของชาวไท-ยวน

ก. ไส้อั่ว ข. ส้มตำ

ค. แกงโฮ๊ะ ง. น้ำพริกหนุ่ม

15. อาชีพหลักของคนไท-ยวน คืออาชีพอะไร

ก. ทำไร่ ข. ทำนา

ค. ทำสวน ง. ทำการประมง

16. ประเพณีของชาวไท-ยวนที่เรียกว่า “มตกทาน” คือประเพณีใด

ก. ประเพณีปอยข้าวสังฆ์ ข. ประเพณีทานขันข้าว

ค. ประเพณีสลากภัต ง. ประเพณีพญากาเผือก

17. ในวันงาน “สลากภัต” หรืองานกฐินของชาวไท-ยวน นิยมมีการละเล่นใด

ก. เข้านางด้ง ข. แข่งเรือยาว

ค. การเล่นไก่จิ๊งจ๊อง ง. เล่นฟ้อน

18. การละเล่น “ไก่จิ๊งจ๊อง” ของชาวไท-ยวนนิยมเล่นในเทศกาลใด

ก. วันวิสาขบูชา ข. วันเข้าพรรษา

ค. วันออกพรรษา ง. วันสงกรานต์

19. ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของไท-ยวน นิยมสร้างเรือนแบบใด

ก. กระท่อม ข. เรือนปั้นหยา

ค. เรือนกาแล ง. เรือนไทย

20. ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ วัดสมุหประดิษฐาราม ได้บอกถึงสิ่งใดในชุมชนท้องถิ่น

ก. ประวัติพระพุทธเจ้า

ข. เล่าถึงการสู้รบของไทยกับพม่าในอดีต

ค. วิถีชีวิตของคนไท-ยวนในอดีต

ง. วิถีชีวิตของคนลาว

//

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ค	11. ค
2. ข	12. ค
3. ก	13. ค
4. ข	14. ข
5. ง	15. ข
6. ง	16. ข
7. ข	17. ข
8. ข	18. ง
9. ก	19. ค
10. ง	20. ค

ภาคผนวก ญ

- แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน
- แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)ของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน

แบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียน

****

(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณารายการต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในหน้าช่องคะแนน 5,4, 3, 2 และ 1 ที่ตรงกับระดับความเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด
4 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยมาก
3 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยปานกลาง
2 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยน้อย
1 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยน้อยที่สุด

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆของชุมชนท้องถิ่นไท-ยวนอยู่เสมอ					
2	นักเรียนมีความสุข สนุกสนานทุกครั้งที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของท้องถิ่นชุมชนชาวไท-ยวน					
3	นักเรียนเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนไว้ไม่ให้สูญหาย					
4	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนให้กับผู้อื่นได้ถูกต้องอยู่เสมอ					
5	นักเรียนยินดีที่จะช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีโอกาส					
6	นักเรียนได้เข้าร่วมกับชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวน สนับสนุนวิถีชีวิตของชาวไท-ยวนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น/ความรู้สึก				
		5	4	3	2	1
7	นักเรียนฝึกพูดภาษาไท-ยวน ไว้เพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ทางภาษาให้กับชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป					
8	นักเรียนพร้อมที่จะแต่งกายแบบชาวไท-ยวน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆ ของท้องถิ่นชาวไท-ยวน ทุกครั้งที่มีการการจัดกิจกรรม					
9	นักเรียนดูแลและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ โบราณสถาน โบราณวัตถุของชุมชนท้องถิ่นทุกครั้งที่มีโอกาส					
10	นักเรียนจะช่วยกันคิดผลงานที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชาวไท-ยวน เพื่อเผยแพร่ โฆษณาให้กับจังหวัดสระบุรี เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว					

แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น
เรื่อง "ตำนานชาวไท-ยวน" จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และให้คะแนนความสอดคล้อง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนของแบบประเมินแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดมีความสอดคล้อง
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดมีความสอดคล้อง
-1 หมายถึง ข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดไม่สอดคล้อง

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่นไท-ยวนอยู่เสมอ				....
2	นักเรียนมีความสุข สนุกสนานทุกครั้งที่มีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆของท้องถิ่นชุมชนชาวไท-ยวน				....
3	นักเรียนเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนไว้ไม่ให้สูญหาย				....
4	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไท-ยวนให้กับผู้อื่นได้ถูกต้องอยู่เสมอ				....
5	นักเรียนยินดีที่จะช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีโอกาส				....
6	นักเรียนได้เข้าร่วมกับชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนสนับสนุนวิถีชีวิตของชาวไท-ยวนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์				....

ข้อ	พฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
7	นักเรียนฝึกพูดภาษาไท-ยวน ไว้เพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ทางภาษาให้กับชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป				....
8	นักเรียนพร้อมที่จะแต่งกายแบบชาวไท-ยวน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม งาน เทศกาลต่าง ๆ ของท้องถิ่นชาวไท-ยวนทุกครั้งที่มีการการจัดกิจกรรม				....
9	นักเรียนเข้าร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ โบราณสถาน โบราณวัตถุหอวัฒนธรรมพื้นบ้านไท-ยวนของชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส				....
10	นักเรียนจะช่วยกันคิดผลงานที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชาวไท-ยวน เพื่อเผยแพร่ โฆษณาให้กับจังหวัดสระบุรี เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว				....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความชัดเจนถูกต้องของคำถามและตัวเลือก							
ข้อ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	IOC
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินพฤติกรรมการอนุรักษ์ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 1.00 ถือว่าเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฎ

- แบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับนักเรียน)
- แบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น
- ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

แบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณารายการต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในหน้าช่องคะแนน 5,4, 3, 2 และ 1 ที่ตรงกับระดับความเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดและตอบให้ครบทุกข้อ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/มากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น/ความรู้สึก				
	5	4	3	2	1
1. นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท - ยวน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น					
2. นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท – ยวน มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน					
3. นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนเรื่องต่าง ๆเกี่ยวกับชาวไท-ยวน					
4. นักเรียนมีความสนุกสนานและได้รับความรู้จากการเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”					
5. สาระการเรียนรู้ที่เรียนเป็นสิ่งใกล้ตัว น่าสนใจ					
6. เมื่อเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวนมากขึ้น					
7. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้จริง					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น/ความรู้สึก				
	5	4	3	2	1
8. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้อย่างชัดเจน					
9. วิทยากรผู้ให้ความรู้ มีความสามารถสูง และบรรยายเนื้อหาสาระเข้าใจง่าย					
10. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ปฏิบัติจริงตามความสามารถของตนเอง					
11. การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ของครูทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น					
12. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน					
13. นักเรียนรู้สึกนึกรักในท้องถิ่นของตนมากขึ้นหลังจากเรียนหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว					
14. กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น					
15. การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น					
16. การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นนี้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า นำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง					
17. นักเรียนอยากให้บุคคลทั่วไปช่วยกันอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวน					
18. หลังจากเรียนหลักสูตรนี้แล้วทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อแหล่งเรียนรู้และความเป็นชาวไท-ยวนมากขึ้น					
19. ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนเป็นสถานที่ที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป					
20. นักเรียนมีความต้องการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี เพิ่มเติมอีก					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

****

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแบบสัมภาษณ์ และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใส่เครื่อง (✓)ลงในช่องว่างของแบบประเมินในแต่ละข้อ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับรายการที่ประเมิน

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับรายการที่ประเมิน

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับรายการที่ประเมิน

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น				....
2	นักเรียนคิดว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน				....
3	นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนเรื่องต่าง ๆเกี่ยวกับชาวไท-ยวน				....
4	นักเรียนมีความสนุกสนานและได้รับความรู้จากการเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน”				....
5	สาระการเรียนรู้ที่เรียนเป็นสิ่งใกล้ตัวน่าสนใจ				....

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
6	เมื่อเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไท-ยวนมากขึ้น				....
7	การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้จริง				....
8	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้อย่างชัดเจน				....
9	วิทยากรผู้ให้ความรู้ มีความสามารถสูง และบรรยาย เนื้อหาสาระเข้าใจง่าย				....
10	การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้ได้ปฏิบัติจริงตามความสามารถของตนเอง				....
11	การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ของครูทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น				....
12	การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไท-ยวน				....
13	นักเรียนรู้สึกนึกรักในท้องถิ่นมากขึ้นหลังจากเรียนหลักสูตร				....

ข้อ	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
14	กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น				....
15	การเรียนเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” ทำให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น				....
16	การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นนี้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า นำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง				....
17	นักเรียนอยากให้บุคคลทั่วไปช่วยกันอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวน				....
18	หลังจากเรียนหลักสูตรนี้แล้วทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อแหล่งเรียนรู้และความเป็นชาวไท-ยวนมากขึ้น				....
19	ชุมชนท้องถิ่นชาวไท-ยวนเป็นสถานที่ที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป				....
20	นักเรียนมีความต้องการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี เพิ่มเติมอีก				....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความชัดเจนถูกต้องของคำถามและตัวเลือก							
ข้อ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม	IOC
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 1.00 ถือว่าเหมาะสมและนำไปใช้ได้

ตาราง ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบวัดเจตคติต่อการเรียน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานไท-ยวน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยคำนวณจากสูตร ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α - Coefficient)

ข้อที่	S_t^2
1	0.37
2	0.56
3	0.36
4	0.30
5	0.46
6	0.35
7	0.44
8	0.29
9	0.64
10	0.44
11	0.43
12	0.51
13	0.49
14	0.41
15	0.34
16	0.29
17	0.50
18	0.28
19	0.21
20	0.25
ΣS_t^2	7.92
S_t^2	51.00

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานไท-ยวน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการคำนวณจากสูตร ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α - Coefficient) มีสูตรในการคำนวณ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า248) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1}\left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right]$$

แทนค่า $= \frac{20}{20-1}\left[1 - \frac{7.92}{51.00}\right]$

$= \frac{20}{19}\left[1 - 0.16\right]$

$= 1.05 \times 0.84$

$= 0.882$

จากการคำนวณพบว่า แบบวัดเจตคติต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานไท-ยวน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882 ซึ่งสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

ภาคผนวก ฏ

- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)ของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)ของแผนการจัดการเรียนรู้ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
ของแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

****

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ท่านช่วยตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทำเครื่องเหมาย ✓ลงในช่องว่างให้ตรงตามความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

+1 หมายถึง เห็นด้วย เหมาะสม
0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ไม่เหมาะสม

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	+1	0	-1
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ (ภาพรวม) 1.1 การกำหนดองค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้			
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน,ทุกแผนมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับด้านเนื้อหาสาระ			
1.3 แผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ			
2. ด้านเนื้อหาสาระ 2.1 เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
2.2 เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน			
2.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาที่ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
2.4 ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ชัดเจน ถูกต้อง			
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีความชัดเจน			

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
	+1	0	-1
3.2 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน			
3.3 เน้นการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์			
3.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้			
3.5 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลาที่ใช้สอน			
3.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ทักษะและเจตคติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน			
4. ด้านสื่อการเรียนรู้ 4.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้			
4.2 มีการกำหนดสื่อที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรม			
4.3 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน			
5. ด้านการวัดและประเมินผล			
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
5.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้			
5.3 ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย			
5.4 ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ชัดเจน ถูกต้อง			
5.5 มีเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม			

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตาราง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
1							
1.1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
1.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
1.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2							
2.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3							
3.1	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
3.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4							
4.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
5							
5.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
5.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “ตำนานชาวไท-ยวน” กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ถือว่ามีค่าที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นายสุดสาคร อินทร์ทอง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 8 เดือน เมษายน พ.ศ.2506
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	19/13 หมู่บ้านในฝัน 1,2 ถนนเทศบาล 5 ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2529 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
	พ.ศ.2557 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี